

Riktlinjer för den ekonomiska politiken

Sammanfattning

Finansutskottet behandlar i detta betänkande 2015 års ekonomiska vårproposition (prop. 2014/15:100) om riktlinjerna för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken samt de motioner som väckts med anledning av propositionen. I betänkandet behandlar utskottet också några motioner från den allmänna motionstiden 2014/15. Utskottet tillstyrker regeringens förslag till riktlinjer och avstyrker samtliga motionsyrkanden.

I betänkandet finns fem reservationer (M, SD, C, FP, KD).

Den ekonomiska utvecklingen

Den svenska ekonomin väntas återhämta sig gradvis de kommande åren. BNP växer enligt regeringens prognos med 2,6 procent i år och med 2,7 respektive 2,5 procent 2016 och 2017. I omvärlden ser konjunkturläget ut att förstärkas, även om återhämtningen väntas gå långsamt särskilt i euroområdet. En starkare utveckling i omvärlden ökar efterfrågan på svenska export-varor och tjänster, vilket i sin tur väntas bidra till ökade investeringar i näringslivet, lägre arbetslöshet och ett stigande resursutnyttjande. I princip bedöms ekonomin vara i konjunkturrell balans 2017–2019. Läget på arbetsmarknaden ser ut att förbättras relativt långsamt, och det kommer att krävas insatser under mandatperioden för att bidra till en mer påtaglig nedgång i arbetslösheten.

Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Ordning och reda i de offentliga finanserna är grunden för fler jobb och en hållbar välfärd. År 2014 uppgick underskottet i de offentliga finanserna till 74 miljarder kronor. Detta är inte hållbart. För att återföra de offentliga finanserna till en hållbar bana krävs därför inkomstförstärkningar under de kommande åren. Steg för steg minskas underskotten. Det finansiella sparandet bör gradvis stärkas så att det uppgår till omkring 0 procent av BNP 2018. Först under nästa mandatperiod bedöms ett sparande om 1 procent kunna uppnås. Med nuvarande prognoser är regeringens utgångspunkt att samtliga reformer i budget-

propositionen för 2016 bör vara finansierade fullt ut. Utskottet delar regeringens bedömning och menar att denna inriktning av finanspolitiken innebär en rimlig avvägning mellan att både skapa marginaler för att hantera en djup konjunkturedgång och att inte riskera den pågående konjunkturåterhämtningen.

Det finanspolitiska ramverk som infördes efter krisen på 1990-talet har tjänat Sverige väl, och den politiska uppslutningen för det har successivt breddats. I likhet med regeringen anser utskottet att flera av de argument som framfördes för den nuvarande målnivån för det finansiella sparandet har försvagats. Som regeringen framhåller skulle en eventuell sänkning av målnivån inte innebära att det skapas något budgetutrymme i närtid, utan först på längre sikt frigörs det ett utrymme för reformer.

Regeringen bedömer att utgiftstaket bör uppgå till 1 319 miljarder kronor 2018 och till 1 378 miljarder kronor 2019. Utskottet diskuterar i betänkandet storleken på budgeteringsmarginalen, dvs. skillnaden mellan utgiftstaket och de takbegränsade utgifterna. Som regeringen framhåller kan reformer på utgiftssidan genomföras först efter att de stämts av mot målet för det finansiella sparandet.

Utskottet tycker att det är bra att regeringen vägleds av ett tydligt sysselsättningsmål som innebär att antalet personer som arbetar och antalet arbetade timmar i ekonomin ska öka så mycket att Sverige 2020 har lägst arbetslöshet i EU. Att målet ska nås genom ökad sysselsättning är enligt utskottet helt väsentligt. Regeringen har för avsikt att följa upp sysselsättningsmålet i kommande ekonomiska propositioner. Det ger riksdagen ett transparent beslutsunderlag och förutsättningar för regeringen att komplettera eller ändra politiken för att nå målet.

Utskottet ställer sig bakom regeringens inriktning för fler jobb som bygger på investeringar i bostäder, infrastruktur, en aktiv näringspolitik samt kunskapsreformer för en förbättrad matchning. Utskottet konstaterar att även om alla skatter påverkar ekonomins funktionssätt är det minst lika viktigt att väga in vad skatterna används till och att företagen efterfrågar mer än låga skattenivåer. Liksom regeringen anser utskottet att fler unga behöver påbörja och fullfölja en gymnasieutbildning, att fler vuxna måste ges möjlighet till livslångt lärande och att nyanländas etablering på arbetsmarknaden måste snabbas upp. Högskolan behöver också byggas ut. Utskottet ställer sig bakom regeringens inriktning på politiken för att vända resultaten i skolan.

Utskottet välkomnar regeringens höjda ambitionsnivå i klimat- och miljöpolitiken och konstaterar att ett klimatpolitiskt ramverk kan bidra till att Sverige minskar utsläppen i en takt som behövs för att vi ska nå våra internationella åtaganden. Utskottet tycker att det är bra att regeringen under mandatperioden avser att utveckla nya mått för samhällsutvecklingen som utöver BNP också tar hänsyn till miljöpåverkan, livskvalitet och sociala faktorer.

Utskottet håller med regeringen om att den ekonomiska politiken ska användas för att öka den ekonomiska jämlikheten och betonar i det sammanhanget vikten av att politiken präglas av en feministisk grundsyn och verkar för jämställdhet.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	5
Redogörelse för ärendet.....	6
Utskottets överväganden.....	7
1 Den ekonomiska utvecklingen.....	7
1.1 Propositionen.....	7
1.2 Motionerna.....	13
1.3 Kompletterande information.....	15
1.4 Finansutskottets bedömning.....	19
2 Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken.....	22
2.1 Propositionen.....	22
2.2 Motionerna.....	38
Allianspartiernas gemensamma riktlinjer.....	38
Moderaternas riktlinjer.....	40
Sverigedemokraternas riktlinjer.....	44
Centerpartiets riktlinjer.....	48
Folkpartiets riktlinjer.....	52
Kristdemokraternas riktlinjer.....	56
Övriga motioner.....	60
2.3 Yttranden från andra utskott.....	62
2.4 Kompletterande information.....	65
Finanspolitiska rådets rapport Svensk finanspolitik 2015.....	65
Den europeiska planeringsterminen 2015.....	69
Aktuella bedömningar av de offentliga finanserna.....	70
Övrig kompletterande information.....	71
2.5 Finansutskottets ställningstagande.....	73
Reservationer.....	82
1. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (M).....	82
2. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (SD).....	86
3. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (C).....	89
4. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (FP).....	93
5. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (KD).....	97
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	101
Propositionen.....	101
Följdmotionerna.....	101
Motioner från allmänna motionstiden 2014/15.....	101
<i>Bilaga 2</i>	
Skatteutskottets yttrande 2014/15:SkU7y.....	103
<i>Bilaga 3</i>	
Utbildningsutskottets yttrande 2014/15:UbU5y.....	136
<i>Bilaga 4</i>	
Miljö- och jordbruksutskottets yttrande 2014/15:MJU5y.....	165
<i>Bilaga 5</i>	
Arbetsmarknadsutskottets yttrande 2014/15:AU3y.....	193
<i>Bilaga 6</i>	
Protokoll från öppen utfrågning om Finanspolitiska rådets rapport 2015.....	218

Tabeller

Tabell 1.1 BNP omvärlden	8
Tabell 1.2 Nyckeltal 2015–2019.....	9
Tabell 1.3 Försörjningsbalans.....	10
Tabell 1.4 Alternativa scenarier för ekonomins utveckling	11
Tabell 1.5 Prognosjämförelse	12
Tabell 1.6 Aktuella prognoser av ekonomins utveckling.....	15
Tabell 2.1 Finansiellt sparande i den offentliga sektorn och indikatorer för avstämning mot överskottsmålet.....	23
Tabell 2.2 Utgiftstak för staten och ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget.....	25
Tabell 2.3 Statens budgetsaldo	26
Tabell 2.4 Den offentliga sektorns finanser	27
Tabell 2.5 Finansiellt sparande enligt olika bedömare.....	29
Tabell 2.6 Aktuella bedömningar av finansiellt sparande.....	70

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Riksdagen godkänner regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken, budgetpolitiken och skattepolitiken. Därmed bifaller riksdagen proposition 2014/15:100 punkterna 1 och 2 samt avslår motionerna

2014/15:3087 av Jan Björklund m.fl. (FP),
 2014/15:3088 av Anna Kinberg Batra och Ulf Kristersson (M),
 2014/15:3090 av Jimmie Åkesson m.fl. (SD),
 2014/15:3091 av Annie Lööf m.fl. (C),
 2014/15:3092 av Emma Henriksson m.fl. (KD),
 2014/15:1178 av Sara Karlsson och Lawen Redar (S),
 2014/15:1889 av Carl Schlyter (MP) yrkandena 1 och 2,
 2014/15:2086 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S),
 2014/15:2408 av Finn Bengtsson m.fl. (M),
 2014/15:2442 av Désirée Pethrus (KD) yrkande 3,
 2014/15:2528 av Valter Mutt och Annika Lillemets (MP),
 2014/15:2792 av Krister Örnfjäder m.fl. (S) och
 2014/15:2843 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 2.

Reservation 1 (M)

Reservation 2 (SD)

Reservation 3 (C)

Reservation 4 (FP)

Reservation 5 (KD)

Stockholm den 11 juni 2015

På finansutskottets vägnar

Fredrik Olovsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Olovsson (S), Jörgen Hellman (S), Oscar Sjöstedt (SD), Jörgen Andersson (M), Ingela Nylund Watz (S), Emil Källström (C), Janine Alm Ericson (MP), Jan Ericson (M), Hans Unander (S), Dennis Dioukarev (SD), Erik Ullenhag (FP), Ulla Andersson (V), Jakob Forssmed (KD), Niklas Karlsson (S), Fredrik Schulte (M), Börje Vestlund (S) och Maria Malmer Stenergard (M).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar finansutskottet 2015 års ekonomiska vårproposition (prop. 2014/15:100). Propositionen bygger på en överenskommelse mellan regeringspartierna och Vänsterpartiet. Finansutskottets behandling avser propositionens yrkande 1 om riktlinjerna för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken och yrkande 2 om riktlinjerna för skattepolitiken samt de motioner som väckts med anledning av propositionen i dessa delar. Propositionens övriga yrkanden om dels ändring i riksdagsordningen, dels ändringar i utgiftsområdesindelningen behandlas av konstitutionsutskottet i betänkande 2014/15:KU17. I betänkandet behandlas också några motioner från allmänna motionstiden 2014/15. En förteckning över behandlade förslag finns i bilaga 1.

Förslaget till riksdagsbeslut avser ett samlat ställningstagande till riktlinjerna för den ekonomiska politiken och för budgetpolitiken. Riksdagsbehandlingen av den ekonomiska vårpropositionen är tänkt att ägnas åt makroekonomiska bedömningar av den ekonomiska utvecklingen samt åt en övergripande diskussion med utgångspunkt i de samlade politiska alternativen för den ekonomiska politiken på medellång och lång sikt.

Skatteutskottet, utbildningsutskottet, miljö- och jordbruksutskottet och arbetsmarknadsutskottet har yttrat sig över propositionen och motionerna. Yttrandena finns i bilaga 2–5 i betänkandet.

Den 21 april 2015 informerade statssekreterare Karolina Ekholm utskottet om Sveriges nationella reformprogram och konvergensprogram som regeringen sedan lade fram för EU-kommissionen den 23 respektive den 24 april 2015.

Den 19 maj 2015 anordnade finansutskottet en öppen utfrågning om Finanspolitiska rådets rapport Svensk finanspolitik 2015 med finansminister Magdalena Andersson och företrädare för Finanspolitiska rådet. Protokoll från utfrågningen finns i bilaga 6 i betänkandet. Rapporten är ställd till regeringen och är således inte ett formellt ärende för riksdagen. Utskottet har emellertid ändå skäl att beakta rapporten.

Den 9 juni 2015 informerade statssekreterare Karolina Ekholm finansutskottet om aktuella internationella frågor, bl.a. om det ekonomiska läget i Grekland.

Utskottets överväganden

1 Den ekonomiska utvecklingen

Utskottets bedömning i korthet

Den svenska ekonomin väntas återhämta sig gradvis de kommande åren. BNP växer enligt regeringens prognos med 2,6 procent i år och med 2,7 respektive 2,5 procent 2016 och 2017. I omvärlden ser konjunkturläget ut att förstärkas, även om återhämtningen väntas gå långsamt särskilt i euroområdet. En starkare utveckling i omvärlden ökar efterfrågan på svenska exportvaror och tjänster, vilket i sin tur väntas bidra till ökade investeringar i näringslivet, lägre arbetslöshet och ett stigande resursutnyttjande. I princip bedöms ekonomin vara i konjunkturrell balans 2017–2019. Läget på arbetsmarknaden ser ut att förbättras relativt långsamt, och det kommer att krävas insatser under mandatperioden för att bidra till en mer påtaglig nedgång i arbetslösheten.

1.1 Propositionen

Regeringen redovisar i propositionen en prognos för den ekonomiska utvecklingen i Sverige och omvärlden t.o.m. 2019. Prognosen är baserad på nu gällande regler samt på föreslagna och aviserade åtgärder i Vårändringsbudget för 2015 (prop. 2014/15:99) respektive 2015 års ekonomiska vårproposition (prop. 2014/15:100).

Jämfört med prognosen i budgetpropositionen för 2015 har prognosen för BNP-tillväxten 2015–2018 reviderats ned. Revideringen beror till viss del på att BNP-ökningen i slutet av 2014 bedöms vara tillfällig, framför allt när det gäller investeringarna. Därutöver har hushållens konsumtion reviderats ned på grund av ett svagare utfall än väntat och förväntade negativa effekter av kommunalskattehöjningar och av det aviserade amorteringskravet. Sysselsättningen och arbetskraften bedöms öka i en högre takt än vad som antogs i budgetpropositionen för 2015. Det förklaras bl.a. av en snabbare befolkningstillväxt. Arbetskraften har dock reviderats upp mer än sysselsättningen, vilket förklarar att prognosen för arbetslösheten reviderats upp 2015–2018. Också jämviktsarbetslösheten är uppreviderad från 6,0 till 6,4 procent 2018 jämfört med bedömningen i budgetpropositionen. Prognosen för inflationen har reviderats ned till följd av en allmänt svagare prisutveckling och ett lägre oljepris än väntat.

Omvärlden 2015 och 2016

Återhämtningen i världsekonomin fortsatte 2014 även om tillväxten i bl.a. euroområdet var låg. En mer expansiv penningpolitik och ett lägre oljepris bidrog till att tillväxten i många avancerade ekonomier tog fart i slutet av 2014. I flera framväxande ekonomier bromsade däremot tillväxten in. Regeringen bedömer att tillväxten ökar 2015 och 2016 i flertalet handelsländer som är viktiga för Sverige. I och med det förväntas även efterfrågan på svenska varor och tjänster bli högre. Regeringens tillväxtprognos över utvecklingen i omvärlden framgår av tabell 1.1.

Under inledningen av 2015 förefaller euroområdets konjunkturläge ha förbättrats, delvis som en följd av den mer expansiva penningpolitiken och det lägre oljepriset. En hög arbetslöshet i många ekonomier dämpar dock utvecklingen av efterfrågan. Därtill hålls den ekonomiska aktiviteten tillbaka av att företag, hushåll och den offentliga sektorn har ett högt sparande för att minska sina skulder.

Återhämtningen i USA tog fart under 2014. Att amerikanska hushåll i dagsläget är optimistiska om framtiden och att allt fler blir sysselsatta tyder på en fortsatt hög konsumtionstillväxt, enligt regeringen. Det bidrar till att BNP-tillväxten i amerikansk ekonomi fortsätter att vara hög 2015 och 2016.

Sedan 2010 har BNP-tillväxten i Kina successivt blivit lägre. Det beror delvis på att det pågår en omställning i den kinesiska ekonomin från en investeringsdriven till en mer konsumtionsdriven tillväxt.

Tabell 1.1 BNP omvärlden

Procentuell förändring

	2015	2016	2017	2018	2019
BNP, euroområdet	1,4	1,7	1,6	1,6	1,5
BNP, USA	3,3	3,1	2,9	2,6	2,4
BNP, Kina	7,1	6,8	6,6	6,4	6,1
Svensk exportmarknad *	5,0	5,9	6,0	5,8	5,6

* Den samlade importen i de länder som Sverige exporterar till.

Källa: 2015 års ekonomiska vårproposition.

Svensk ekonomi 2015 och 2016

Regeringen konstaterar att den långsamma återhämtningen i omvärlden har medfört en dämpad utveckling av svensk export. Tillväxten i Sverige har i stället framför allt drivits av hushållens konsumtion och bostadsinvesteringar. I takt med att återhämtningen i omvärlden fortsätter förväntas också tillväxten i svensk export öka. Även tillväxten i hushållens konsumtion bedöms tillta under 2015 och 2016. Utvecklingen beror bl.a. på låga räntor, en fortsatt gynnsam förmögenhetsutveckling och en gradvis förbättring av läget på arbetsmarknaden. De kommunalskattehöjningar som genomförts 2015 och de amorteringskrav som har aviserats av Finansinspektionen förväntas dock dämpa

konsumtionsutrymmet något, enligt regeringen. Tabell 1.2 visar några nyckeltal i regeringens prognos och tabell 1.3 försörjningsbalansen.

Tabell 1.2 Nyckeltal 2015–2019

Procentuell förändring om inte annat anges

	2015	2016	2017	2018	2019
BNP, fasta priser	2,6	2,7	2,5	2,4	2,0
BNP-gap, procent av BNP	–1,4	–0,8	–0,1	0,1	0,0
Produktivitet i näringslivet	1,2	1,2	1,4	1,6	1,7
Arbetskraft 15–74 år	0,9	0,9	0,7	0,6	0,4
Sysselsatta 15–74 år	1,4	1,3	1,2	0,9	0,5
Arbetslöshet, procent av arbetskraften	7,5	7,1	6,7	6,4	6,4
KPI, årsgenomsnitt	0,0	0,9	1,7	2,7	3,2
Reporänta, årsgenomsnitt	–0,1	–0,1	0,2	1,1	2,1

Källa: 2015 års ekonomiska vårproposition.

Regeringen framhåller att en växande BNP inte är någon garanti för att landets invånare får högre levnadsstandard. Trots en viss återhämtning efter finanskrisen var BNP per capita inte högre 2014 än 2007. De kommande åren förväntas en något snabbare ökning av BNP per capita framför allt till följd av en högre produktivitetstillväxt.

Regeringens reformer inom bl.a. utbildningsområdet bidrar tillsammans med stigande utgifter för migration till att den statliga konsumtionen växer starkt 2015 och är oförändrad 2016, enligt regeringens bedömning. Den kommunala konsumtionen väntas fortsätta att öka i hög takt de närmaste åren. Konsumtionen drivs av demografiska förändringar med fler barn och äldre i befolkningen och ökade utgifter för nyanlända invandrare.

Bostadsinvesteringar och ökande investeringar i tjänstebranscherna förväntas lämna ett betydande bidrag till BNP-tillväxten 2015 och 2016.

Framåtblickande indikatorer på efterfrågan på arbetskraft, som antal lediga jobb och företagens anställningsplaner, pekar på en fortsatt stark tillväxt i sysselsättningen. Detta, tillsammans med den stigande efterfrågan i ekonomin, innebär att sysselsättningen 2015 och 2016 förväntas öka i ungefär samma takt som 2014. I regeringens prognos är sysselsättningen i industrin ungefär oförändrad 2015 och 2016, men eftersom sysselsättningen samtidigt ökar i andra delar av ekonomin innebär det att andelen sysselsatta i industrin minskar. Det är i linje med den nedåtgående strukturella trend som pågått sedan mitten av 1990-talet. Sammantaget bedöms ca 130 000 fler personer vara sysselsatta 2016 än 2014. Även sysselsättningsgraden väntas fortsätta att stiga.

Tabell 1.3 Försörjningsbalans*Procentuell förändring om inte annat anges*

	Mdkr 2013	Genomsnitt 1994–2014	2014	2015	2016
Hushållens konsumtion	1 761	2,4	2,4	2,7	2,7
Offentlig konsumtion	988	0,9	1,9	1,9	1,4
Fasta bruttoinvesteringar	834	3,8	6,5	2,9	4,5
Lagerinvesteringar	1	0,0	0,2	0,0	0,0
Export	1 660	5,6	3,3	4,4	5,3
Import	1 470	5,3	6,5	4,3	5,7
BNP	3 775	2,5	2,1	2,6	2,7
BNP per capita *	0,4	2,0	1,2	1,5	1,3

* BNP per person i totala befolkningen, miljoner kronor.
 Källa: 2015 års ekonomiska vårproposition.

Till följd av en starkare efterfrågan bedöms produktivitetstillväxten i näringslivet bli högre 2015 och 2016 än genomsnittet de senaste åtta åren, men fortfarande lägre än genomsnittet de senaste 20 åren.

Arbetskraften fortsätter att öka 2015 och 2016, enligt prognosen. Utvecklingen ser dock inte ut att bli lika stark som under de närmast föregående åren. Arbetskraftsdeltagandet, dvs. arbetskraften i procent av befolkningen, väntas minska något 2016, vilket bl.a. beror på att grupper med lägre genomsnittligt arbetskraftsdeltagande som äldre och nyanlända förväntas utgöra en allt större del av den arbetsföra befolkningen.

Arbetslösheten väntas minska i takt med att konjunkturåterhämtningen ökar efterfrågan på arbetskraft. Regeringen bedömer också att aktiva insatser är nödvändiga för att minska arbetslösheten. Cirka 380 000 personer bedöms vara arbetslösa 2016, vilket motsvarar 7,1 procent av arbetskraften. Av dem kommer sannolikt en stor andel att tillhöra grupper som har svårt att få en fast förankring på arbetsmarknaden.

Regeringen bedömer att det fortfarande finns lediga resurser i svensk ekonomi. Därmed kan sysselsättningen fortsätta att stiga och arbetslösheten minska utan att det leder till snabbt ökande löner och priser.

I takt med att arbetslösheten gradvis blir lägre bedöms lönerna stiga i en högre takt 2015 och 2016. Löneökningstakten i nominella termer förväntas ändå bli lägre än genomsnittet för 1994–2014.

Inflationstakten bedöms tillta fr.o.m. 2015. Stigande enhetsarbetskostnader bidrar till uppgången i inflationen. Ett svagt internationellt pristryck och en förstärkning av kronan 2016 talar dock för en relativt långsam uppgång i inflationstakten. Reporäntan förväntas bli fortsatt låg 2015 och 2016 enligt regeringens prognos.

Utvecklingen 2017–2019

De kommande åren förväntas en gradvis förbättring i världsekonomin, men de regionala skillnaderna väntas alltså vara stora. I USA väntas BNP-tillväxten vara fortsatt hög 2017–2019 medan återhämtningen i euroområdet går långsamt, enligt regeringens bedömning. I Kina förväntas BNP-tillväxten gradvis mattas av till följd av att ekonomin fortsätter omställningen till en mer konsumtionsdriven tillväxt. Det håller tillbaka tillväxten i de framväxande ekonomierna som helhet.

Sammantaget innebär de förbättrade konjunkturutsikterna i omvärlden att efterfrågan på svenska varor och tjänster stärks. Den relativt sett låga tillväxten i euroområdet fortsätter dock att hålla tillbaka tillväxten i svensk export något. Regeringen bedömer att ekonomin i princip är i konjunkturrell balans 2017–2019. Hushållens konsumtion väntas fortsätta att lämna ett stort bidrag till BNP-tillväxten 2017–2019. Investeringarna bedöms öka i en något långsammare takt framöver men stiger mätt som andel av BNP. Flera år med låga investeringar i spåren av finanskrisen bedöms ha skapat ett uppdämt investeringsbehov. Sysselsättningen och arbetskraften bedöms växa långsammare 2017–2019. Arbetslösheten fortsätter att minska och bedöms uppgå till 6,4 procent 2019. Inflationen mätt med KPIF väntas nå 2 procent 2019. Riksbanken antas börja höja reporäntan 2017 och sedan höja den gradvis under de följande åren, se tabell 1.2.

Risker och alternativa scenarier

Enligt regeringen är en försämrad ekonomisk utveckling i euroområdet den enskilt största risken för en sämre utveckling än den i prognosen. Samtidigt kan utvecklingen bli starkare om återhämtningen i euroområdet skulle gå snabbare än vad som antagits i prognosen. Regeringen presenterar två alternativa scenarier i propositionen. Dessa framgår av tabell 1.4.

Tabell 1.4 Alternativa scenarier för ekonomins utveckling

	2015	2016	2017	2018	2019
BNP, procentuell förändring	2,4	2,5	2,7	2,5	2,0
Alt. 1 Svagare omvärldsutveckling	2,3	2,0	2,3	2,5	2,6
Alt. 2 Starkare inhemsk efterfrågan	2,5	2,7	2,7	2,0	2,1
Arbetslöshet, % av arbetskraften	7,5	7,1	6,7	6,4	6,4
Alt. 1 Svagare omvärldsutveckling	7,5	7,5	7,4	7,3	6,8
Alt. 2 Starkare inhemsk efterfrågan	7,5	6,8	6,5	6,4	6,4
Offentligt finansiellt sparande, % av BNP	-1,4	-0,7	-0,4	0,0	0,4
Alt. 1 Svagare omvärldsutveckling	-1,4	-0,9	-0,7	-0,3	0,3
Alt. 2 Starkare inhemsk efterfrågan	-1,4	-0,5	-0,2	0,1	0,6

Källa: 2015 års ekonomiska vårproposition.

I alternativscenario 1 antas en svagare utveckling i euroområdet medföra en lägre efterfrågan på svensk export. Sammantaget innebär den svagare exporttillväxten att BNP ökar långsammare 2015–2017 och att arbetslösheten inte minskar i samma utsträckning som i huvudscenariot. Också den offentliga sektorns finansiella sparande försämras jämfört med huvudscenariot.

I alternativscenario 2 antas att hushållen ökar sin konsumtion mer än i huvudscenariot. Den starkare konsumtionstillväxten medför en högre BNP-tillväxt 2015–2017 och att ekonomin tidigare når ett balanserat resursutnyttjande. Arbetslösheten blir lägre och den offentliga sektorns finansiella sparande högre jämfört med huvudscenariot.

Prognosjämförelse och utvärdering av prognoser

Regeringen jämför i propositionen sin prognos över BNP, arbetslöshet, inflation och BNP-gap med prognoser från Konjunkturinstitutet, Europeiska kommissionen och Riksbanken, se tabell 1.5.

Tabell 1.5 Prognosjämförelse

	2015	2016
BNP		
Regeringen	2,6	2,7
Konjunkturinstitutet mars 2015	3,1	3,3
Europeiska kommissionen februari 2015	2,3	2,6
Riksbanken februari 2015	2,7	3,3
Arbetslöshet		
Regeringen	7,5	7,1
Konjunkturinstitutet mars 2015	7,8	7,4
Europeiska kommissionen februari 2015	7,7	7,5
Riksbanken februari 2015	7,6	7,1
Inflation		
Regeringen	0,0	0,9
Konjunkturinstitutet mars 2015	0,2	1,1
Europeiska kommissionen februari 2015		
Riksbanken februari 2015	0,1	1,9
BNP-gap		
Regeringen	–1,4	–0,8
Konjunkturinstitutet mars 2015	–0,9	0,0
Europeiska kommissionen februari 2015	–1,0	–0,3
Riksbanken februari 2015	–0,5	0,5

Anm.: BNP avser procentuell förändring, arbetslöshet avser i procent av arbetskraften 15–74 år, inflation avser procentuell förändring årsgenomsnitt för KPI respektive HIKP och BNP-gap avser procentuell avvikelse från potentiell BNP-nivå. Källa: 2015 års ekonomiska vårproposition.

Regeringen konstaterar att dess prognos för BNP-utvecklingen 2015 är i linje med de flesta andra bedömares. För 2016 skiljer sig prognoserna åt i en större utsträckning även om skillnaderna får anses vara små, enligt regeringen. Regeringens prognos för arbetslösheten 2015 och 2016 är något lägre än de andra bedömarens prognoser. De flesta bedömare delar regeringens syn att inflationen kommer att vara dämpad de kommande två åren. Riksbanken gör dock bedömningen att priserna kommer att stiga snabbare. Såväl regeringen som andra prognosmakare bedömer att det finns lediga resurser i svensk ekonomi 2015. Det finns dock skillnader i bedömningarna av BNP-gapets storlek, där framför allt Riksbanken gör bedömningen att BNP-gapet är mindre negativt än vad regeringen antar.

Regeringen redovisar i propositionen också en utvärdering av prognoser för BNP-tillväxten som några olika bedömare gjort 1994–2014, däribland regeringen. I utvärderingen rangordnas regeringens prognosprecision relativt högt för prognoser utfärdade samma år som utfallet, och relativt lågt för prognoser utfärdade året före utfallet.

Hur effekter av reformer ska beaktas i prognoserna framöver

De reformer som föreslås och aviseras i propositionerna Vårändringsbudget för 2015 och 2015 års ekonomiska vårproposition bedöms sammantaget lämna ett litet positivt bidrag till BNP-tillväxten och bidra till något högre sysselsättning och något lägre arbetslöshet 2016. För att prognosen ska bli så träffsäker som möjligt är det enligt regeringen önskvärt att man beaktar hur hushållens och företagens beteenden kan påverkas av förändringar på budgetens inkomst- respektive utgiftssida och andra relevanta regelförändringar. Enligt regeringen råder det emellertid en betydande osäkerhet om i vilken utsträckning och i vilken takt sådana beteendeförändringar uppkommer. Mot den bakgrunden har regeringen för avsikt att i 2016 års ekonomiska vårproposition redovisa principiella utgångspunkter för hur eventuella beteendeeffekter ska beaktas i de makroekonomiska prognoserna framöver.

1.2 Motionerna

Allianspartiernas motioner

I de fyra partimotionerna från Moderaterna, Centerpartiet, Folkpartiet respektive Kristdemokraterna presenteras en gemensam bild av utsikterna för svensk ekonomi. Det görs i motion 2014/15:3088 av Anna Kinberg Batra och Ulf Kristersson båda (M), motion 2014/15:3091 av Annie Lööf m.fl. (C), motion 2014/15:3087 av Jan Björklund m.fl. (FP) och i motion 2014/15:3092 av Emma Henriksson m.fl. (KD).

Motionärerna konstaterar att med allt bättre utsikter för världsekonomin och en fortsatt stark inhemsk konsumtion tar tillväxten fart i svensk ekonomi. Motionärerna anser samtidigt att tillväxten på sikt kommer att dämpas av såväl den inriktning regeringen har valt för sin ekonomiska politik i den ekonomiska

vårpropositionen som av de förslag som regeringen lägger fram i vårändringsbudgeten för 2015.

Motionärerna framhåller att regeringens prognos över svensk ekonomi är försiktig jämfört med andra prognosmakare. Resursutnyttjandet i ekonomin bedöms öka långsamt och vara i balans först 2019. Både Konjunkturinstitutet och Ekonomistyrningsverket räknar med en påtagligt snabbare tillväxt i efterfrågan, skriver motionärerna. Det är enligt motionärerna viktigt att politiken både värnar den efterfrågeuppgång vi nu ser och säkerställer att tillgängliga resurser och arbetsutbud i ekonomin inte begränsas om resursutnyttjandet ökar snabbare än förväntat. Samtidigt konstaterar motionärerna att det finns nedåtrisker i ekonomin. Regeringens skattehöjningar på arbete och osäkerheten om en rad viktiga politiska beslut gör att hushållens optimism riskerar att dämpas, vilket i sin tur kan leda till lägre konsumtion än vad regeringen prognostiserar. Även företagets investeringsvilja kan dämpas av ökad osäkerhet om exempelvis skattenivåer, energiförsörjning och infrastruktur.

Vidare skriver motionärerna att bostadsprisernas utveckling och hushållens jämförelsevis höga skuldsättning utgör en risk på längre sikt. Det finns också risker vad gäller utvecklingen i omvärlden. Nya risker har bl.a. uppstått kring Greklands förmåga att sanera sina statsfinanser och stanna i euroområdet. En global risk är också att den mycket expansiva penningpolitiken som bedrivs av centralbanker runt om i världen kan leda till en övervärdering av riskfyllda tillgångar, enligt motionärerna.

Sverigedemokraternas motion

Jimmie Åkesson m.fl. (SD) konstaterar i motion 2014/15:3090 att BNP-tillväxten i den svenska ekonomin väntas fortsätta att återhämta sig, medan arbetslösheten stannar på oroväckande höga nivåer under hela mandatperioden. Motionärerna framhåller att de geopolitiska osäkerheterna är stora och att det finns risker för statsfinansiella hårdsmältor inom EMU och då i första hand i Grekland. Positiva tecken i ekonomin är att den svenska exporten väntas fortsätta att öka och likaså de äldres arbetskraftsdeltagande. Demografiska förändringar med fortsatt hög asyl- och anhöriginvandring leder enligt motionärerna till markant högre utgifter för den offentliga konsumtionen. Motionärerna hänvisar också till att Konjunkturinstitutet bedömer att de stora migrationsströmmarna bidrar till högre arbetslöshet och högre jämviktsarbetslöshet.

Motionärerna påpekar att hushållen behåller en hög sparkvot. Det är i grunden inte negativt, men förklaringen är en mer pessimistisk syn på den ekonomiska utvecklingen, enligt motionärerna. Motionärerna lyfter också fram att Sverige trots en hyfsad BNP-tillväxt under de senaste åren haft en BNP-utveckling per capita som legat under jämförbara länder. I normalfallet borde bl.a. generella produktivitetshöjningar ha bidragit till att höja även BNP per capita, enligt motionärerna.

1.3 Kompletterande information

Aktuella bedömningar av ekonomins utveckling

Regeringen jämför i propositionen sina prognoser över den svenska ekonomins utveckling med motsvarande prognoser från andra bedömare, se tabell 1.5 ovan. Efter det att vårpropositionen presenterades har bl.a. Riksbanken, IMF, EU-kommissionen och OECD publicerat nya prognoser. Hur dessa förhåller sig till regeringens bedömningar i vårpropositionen framgår av tabell 1.6.

Tabell 1.6 Aktuella prognoser av ekonomins utveckling

	2015	2016
BNP		
Regeringen	2,6	2,7
IMF april 2015	2,7	2,8
Europeiska kommissionen maj 2015	2,5	2,8
Riksbanken april 2015	3,2	3,4
OECD juni 2015	2,8	3,0
Arbetslöshet		
Regeringen	7,5	7,1
IMF april 2015	7,7	7,6
Europeiska kommissionen maj 2015	7,7	7,6
Riksbanken april 2015	7,6	7,2
OECD juni 2015	7,7	7,6
Inflation		
Regeringen	0,0	0,9
IMF april 2015	0,2	1,1
Europeiska kommissionen maj 2015	0,7	1,6
Riksbanken april 2015	0,3	2,1
OECD juni 2015	0,2	1,4

Anm.: BNP avser procentuell förändring, arbetslöshet avser i procent av arbetskraften 15–74 år och inflation avser procentuell förändring årsgenomsnitt för KPI (EU-kommissionens prognos avser HIKP). Källor: 2015 års ekonomiska vårproposition, IMF World Economic Outlook från april 2015, Riksbankens penningpolitiska rapport från april 2015 och EU-kommissionens vårprognos från maj 2015.

IMF:s prognos från april 2015

Enligt IMF:s prognos från april 2015 väntas Sveriges BNP öka med 2,7 respektive 2,8 procent 2015 och 2016. Arbetslösheten sjunker marginellt från 7,7 procent 2015 till 7,6 procent 2016.

Den globala tillväxten uppgår till 3,5 procent under 2015, vilket är i linje med fondens bedömning från januari i år. Jämfört med förra året har utsikterna

för de avancerade ekonomierna förbättrats medan tillväxten i de framväxande ekonomierna och utvecklingsekonomierna väntas bli lägre. Det sistnämnda speglar framför allt de svagare utsikterna för några av de stora framväxande ekonomierna och för oljeexporterande länder. Trots det står fortfarande de framväxande ekonomierna tillsammans med utvecklingsekonomierna för mer än 70 procent av den globala tillväxten 2015, enligt IMF.

I de avancerade ekonomierna dämpas de potentiella produktionsutsikterna enligt IMF av åldrande befolkningar, svaga investeringar och avsaknad av produktivitetstillväxt. Förväntningar om lägre potentiell tillväxt dämpar investeringarna. IMF framhåller också att främst många avancerade ekonomier även i fortsättningen måste hantera efterdyningar av finanskrisen i form av persistenta negativa BNP-gap och hög offentlig och/eller privat skuldsättning. Inflationen och inflationsförväntningarna är i flertalet avancerade ekonomier under målet och i några fall även fortsatt sjunkande, vilket är särskilt problematiskt för högt skuldsatta länder med låg tillväxt och litet eller inget utrymme för expansiv penningpolitik. Enligt IMF har riskerna för en recession i euroområdet minskat något, och likaså risken för deflation. Samtidigt har finansiella och geopolitiska risker ökat.

Riksbankens prognos från april 2015

I Riksbankens penningpolitiska rapport från den 28 april har BNP-tillväxten i Sverige reviderats upp samtliga år 2015–2017 jämfört med bedömningen från februari i år. Den svenska arbetsmarknaden förstärks därmed också lite snabbare. Arbetskraften väntas dock växa i nästan lika snabb takt som sysselsättningen, vilket gör att arbetslösheten minskar endast långsamt de kommande åren. Den globala konjunkturen fortsätter att långsamt förbättras i linje med den penningpolitiska rapporten i februari. Riksbanken menar att även om osäkerheten om konjunkturutvecklingen i omvärlden fortfarande är stor ser återhämtningen i euroområdet ut att stå på en fastare grund.

Den expansiva penningpolitiken bedöms enligt Riksbanken ha en positiv effekt på svensk ekonomi och bidrar till att inflationen nu stiger. Det är för att säkerställa att denna utveckling fortsätter som Riksbankens direktion beslutat att utöka köpen av statsobligationer och reviderat ned reporäntebanan jämfört med den penningpolitiska rapporten i februari. Riksbanken anger att den har fortsatt hög beredskap att göra penningpolitiken ännu mer expansiv om det behövs för att inflationen ska stiga tillräckligt snabbt.

Europeiska kommissionens prognos, maj 2015

I EU-kommissionens vårprognos bedöms BNP-tillväxten i Sverige öka de närmaste åren tack vare en robust inhemsk efterfrågan och förbättrade utsikter för exporten. BNP-tillväxten är ett par tiondelar högre såväl 2015 som 2016 jämfört med kommissionens prognos från februari. Riksbankens åtgärder väntas leda till en gradvis ökande inflation. Underskottet i den offentliga sektorns

finansiella sparande väntas successivt krympa i takt med att ekonomin stärks och finanspolitiken samtidigt väntas vara neutral.

Enligt kommissionen har tillväxtutsikterna i EU ljusnat, även om osäkerheten i prognosen är fortsatt hög. Den konjunkturella uppgången drivs av privat konsumtion och får en extra skjuts av lågt oljepris, svagare euro och kvantitativa lättnader från Europeiska centralbanken (ECB). Samtidigt fortsätter tillväxten att tyngas av geopolitiska spänningar med Ryssland och hög arbetslöshet i vissa medlemsstater. I EU som helhet förväntas tillväxten öka från 1,4 procent 2014 till 1,8 procent 2015 och 2,1 procent 2016.

Även om några krisrelaterade faktorer fortfarande dämpar investeringarna, särskilt i euroområdet, väntas investeringarna öka något i år och än mer 2016. Den investeringsplan för Europa som kommissionen tagit initiativ till väntas enligt kommissionen ha en positiv effekt på investeringar både i privat och offentlig sektor de närmaste åren. Inflationen mätt med harmoniserat index för konsumentpriser (HIKP) väntas öka från 0,1 procent i år till 1,5 procent nästa år i både EU och euroområdet. Den försiktiga återhämtningen av arbetsmarknaden i EU väntas fortsätta.

OECD:s prognos från juni 2015

Enligt OECD:s senaste prognos från början av juni 2015 väntas Sveriges ekonomi växa med 2,8 procent i år och med 3,0 procent nästa år. Privat konsumtion och investeringar väntas fortsätta att växa snabbt, medan utrikeshandeln väntas bidra mer måttligt till tillväxten. Arbetslösheten i Sverige väntas sjunka endast svagt på grund av att arbetskraften ökar och att integrationen av nyanlända tar tid. OECD bedömer att inflationstakten ökar successivt i takt med att löner ökar och att deflationseffekten av fallande oljepriser klingar av.

När det gäller utsikterna för världen i stort bedömer OECD att den globala tillväxten blir 3,1 procent 2015 och 3,8 procent 2016. Det är en svagare tillväxt jämfört med OECD:s tidigare prognos från november 2014, främst till följd av den oväntat svaga utvecklingen under första kvartalet 2015. Den globala tillväxten väntas tillta under 2015 och 2016 tack vare lågt oljepris, expansiv penningpolitik och mindre dämpning av finanspolitisk konsolidering i de stora ekonomierna. OECD prognostiserar en mer jämnt fördelad tillväxt mellan olika regioner i världen. Riskerna för deflation har minskat.

Aktuella siffror över läget i ekonomin

Nedan redovisas några aktuella utfallssiffror och indikatorer som publicerats under senare tid.

Enligt Nationalräkenskaperna för första kvartalet 2015 ökade Sveriges BNP med 0,4 procent första kvartalet, säsongrensat och jämfört med fjärde kvartalet 2014. Byggproduktionen och tjänsteproduktionen bidrog till ökningen. På användningssidan var det framför allt investeringar i bostäder samt maskiner och inventarier som ökade. Kalenderkorrigerat och jämfört med första kvartalet föregående år steg BNP med 2,5 procent.

Hushållens konsumtionsutgifter ökade med 0,1 procent första kvartalet jämfört med fjärde kvartalet 2014. Höjda utgifter noterades bl.a. för möbler och hushållsutrustning och för hälso- och sjukvård. Offentliga konsumtionsutgifter ökade med 0,1 procent första kvartalet. Såväl statens konsumtionsutgifter som de kommunala myndigheternas konsumtion utvecklades svagt.

Fasta bruttoinvesteringar minskade totalt med 0,1 procent jämfört med föregående kvartal. Investeringar i bostäder ökade med 6,0 procent, och maskiner och inventarier ökade med 4,8 procent. Investeringar i immateriella tillgångar minskade kraftigt.

Exporten minskade med 0,7 procent och importen med 1,5 procent. Exportnettot ökade och bidrog med 0,3 procentenheter till BNP-utvecklingen första kvartalet.

Produktionen inom näringslivet ökade med 0,5 procent jämfört med kvartalet innan. Tillverkningsindustrin backade med 1,1 procent medan byggproduktionen steg med 1,4 procent. De tjänsteproducerande branscherna ökade produktionen med 1,0 procent. Ökningen var stark bl.a. inom företagstjänster, utbildning, vård och omsorg. Offentliga myndigheters produktion sjönk med 0,3 procent.

Hushållssektorns disponibla inkomster ökade med 3,6 procent rensat för inflation första kvartalet 2015 jämfört med första kvartalet 2014. (Källa: SCB, publicerad den 29 maj 2015.)

Enligt Konjunkturbarometern steg indikatorn som sammanfattar hushållens och företagens syn på det ekonomiska läget med 2,2 enheter till 101,4 i maj, en nivå som indikerar en något starkare ekonomisk tillväxt än normalt. Bakom förändringen sedan förra månaden ligger bl.a. att indikatorerna för tillverkningsindustrin och hushållen har ökat sedan förra månaden samtidigt som indikatorerna för detaljhandeln, privata tjänstenärings- och bygg- och anläggningsverksamhet har gått ner. Om man ser till nivåer visar indikatorn för tillverkningsindustrin nu på ett normalläge medan läget i bygg- och anläggningsverksamhet och de privata tjänstenäringsarna är starkare än normalt. Konfidentsindikatorn för detaljhandeln ligger över 110, vilket indikerar ett mycket starkt läge. Hushållens bedömning av sin egen ekonomi är betydligt mer positiv än normalt och har förbättrats ytterligare något i maj. Hushållens syn på den svenska ekonomin är fortfarande mer negativ än normalt. På frågan om vilket påstående som bäst beskriver hushålllets nuvarande ekonomiska situation uppgav 76 procent att de sparar, medan 4 procent svarar att de skuldsätter sig och/eller utnyttjar sparade medel. Hushållens inflationsförväntningar på ett års sikt uppgick i maj till 1,6 procent, vilket är en påtaglig ökning från föregående månad. (Källa: Konjunkturinstitutet, publicerad den 27 maj 2015.)

Enligt Arbetskraftsundersökningen (AKU) uppgick antalet sysselsatta till 4 740 000 personer, en ökning med 80 000 personer jämfört med motsvarande kvartal föregående år. Sysselsättningsgraden ökade med 0,6 procentenheter till 65,5 procent. Antalet arbetslösa uppgick till 425 000, och arbetslösheten var 8,2 procent, en minskning med 0,4 procentenheter. Säsongsrensade data visar på en fortsatt ökning av antalet sysselsatta samt på små förändringar av antalet

och andelen arbetslösa. Säsongsrensats uppgick arbetslösheten till 7,8 procent under första kvartalet. Ungdomsarbetslösheten uppgick till 23,6 procent under första kvartalet, vilket är en minskning med 2,1 procentenheter eller med 13 000 personer jämfört med motsvarande kvartal 2014. (Källa: SCB, publicerad den 12 maj 2015.)

Antalet nyanmällda lediga platser var drygt 96 000 i april jämfört med drygt 71 000 i april ett år tidigare. Antalet nya varsel var samma månad 3 000, vilket var 600 färre än ett år tillbaka. (Källa: Arbetsförmedlingen, publicerad den 11 maj 2015.)

Löneökningstakten enligt konjunkturlönestatistiken har under de senaste månaderna uppvisat en tydlig inbromsning enligt Medlingsinstitutet. De hittills uppmätta löneökningarna för hela ekonomin t.o.m. februari uppgick till 2,1 procent jämfört med motsvarande månader föregående år. För privat sektor uppgick löneökningarna till 1,9 procent. (Källa: Medlingsinstitutet, publicerad den 5 maj 2015.)

Inflationstakten var -0,2 procent i april, vilket är en nedgång sedan mars då den var 0,2 procent. Inflationstakten enligt KPIF (KPI med fast ränta) var 0,7 procent i april. (Källa: SCB, publicerad den 12 maj 2015.)

Riksbanken beslutade i slutet av april att behålla reporäntan på -0,25 procent och samtidigt sänka räntebanan påtagligt. Först under andra halvåret 2016 väntas reporäntan långsamt höjas. Reporäntebanan avspeglar också att det är möjligt att sänka räntan ytterligare. För att säkerställa att inflationen stiger tillräckligt snabbt beslutade Riksbanken samtidigt att utöka köpen av nominella statsobligationer med ytterligare 40–50 miljarder kronor. De hittills beslutade köpen från Riksbanken omfattar därmed 80–90 miljarder kronor. (Källa: Riksbankens reporäntebeslut, publicerat den 29 april 2015.)

Den årliga tillväxttakten för utlåning till hushåll ökade i april med 0,2 procentenheter till 6,5 procent. Totalt uppgick hushållens lån hos monetära finansinstitut till 3 128 miljarder kronor i april. Det är en ökning med 187 miljarder kronor jämfört med motsvarande månad föregående år, varav bostadslånen stod för 164 miljarder kronor. (Källa: SCB, Finansmarknadsstatistik, publicerad den 29 maj 2015.)

Statistik över färdigställda nybyggnader visar att det under 2014 färdigställdes totalt 29 164 bostadslägenheter i nybyggda hus. Dessa fördelade sig på 8 410 lägenheter i småhus och 20 754 lägenheter i flerbostadshus. Av de färdigställda lägenheterna var 52 procent hyresrätter. Det är ungefär lika många färdigställda lägenheter som under 2013. (Källa: SCB, publicerad den 7 maj 2015.)

1.4 Finansutskottets bedömning

Den svenska ekonomin väntas återhämta sig gradvis de kommande åren. Enligt regeringens prognos växer BNP med 2,6 procent i år och med 2,7 respektive 2,5 procent 2016 och 2017. I omvärlden ser konjunkturläget ut att förstärkas, även om återhämtningen väntas gå långsamt särskilt i euroområdet. En

starkare utveckling i omvärlden ökar efterfrågan på svenska exportvaror och tjänster, vilket i sin tur väntas bidra till ökade investeringar i näringslivet, lägre arbetslöshet och ett stigande resursutnyttjande. Utskottet kan konstatera att läget på arbetsmarknaden ser ut att förbättras relativt långsamt och att det kommer att krävas insatser under mandatperioden för att bidra till en mer påtaglig nedgång i arbetslösheten. I princip bedöms ekonomin vara i konjunkturell balans 2017–2019.

Utskottet noterar att regeringens prognos för BNP-tillväxten 2015 och 2016 har reviderats ned med knappt en halv procentenhet respektive år jämfört med bedömningen i budgetpropositionen för 2015. Det är framför allt hushållens konsumtion och investeringarna som nu bedöms bli lägre. Samtidigt väntas sysselsättningen och arbetskraften öka i en högre takt än vad som antogs i budgetpropositionen. Arbetskraften har emellertid reviderats upp mer än sysselsättningen, vilket medför att också prognosen för arbetslösheten reviderats upp för 2015–2018. Även jämviktsarbetslösheten är nu högre, 6,4 procent jämfört med 6,0 procent i bedömningen i budgetpropositionen. Det sistnämnda förklaras bl.a. av att prognosen för migration reviderats upp och att regeringen bedömer att det tar tid innan nyinträdande på arbetsmarknaden blir sysselsatta.

I likhet med regeringen vill utskottet understryka att riskerna för en svagare utveckling än den i prognosen fortfarande är betydande. En försämrad ekonomisk utveckling i euroområdet bedöms vara den enskilt största risken. Utskottet noterar att också motionärerna framhåller riskerna för ekonomin när det gäller osäkerheten i omvärlden. Den politiska osäkerheten i euroområdet har som regeringen framhåller ökat sedan årsskiftet 2014/15, främst till följd av det ansträngda förhandlingsläge som uppstått mellan den nya regeringen i Grekland och dess långgivare. Även om riskerna för en spridning av en grekisk kris till andra euroländer förefaller vara mindre nu än 2012, när det var en liknande situation, kan avbrutna förhandlingar få negativa effekter på de finansiella marknaderna och för realekonomin. En annan betydande risk är kopplad till den osäkra geopolitiska situationen med pågående väpnade konflikter i Ukraina och Mellanöstern. Det är svårt att förutse hur konflikterna kommer att utvecklas och vilka makroekonomiska konsekvenser de kan föra med sig. Den 9 juni informerade statssekreterare Karolina Ekholm utskottet om det aktuella läget i bl.a. Grekland och Ukraina.

Efter det att vårpropositionen lämnades till riksdagen har bl.a. Riksbanken, IMF, EU-kommissionen och OECD publicerat nya prognoser över ekonomins utveckling. Utskottet kan konstatera att regeringens prognos för svensk BNP-tillväxt 2015 och 2016 är i linje med de bedömningar som IMF och EU-kommissionen gör av den svenska ekonomin. Riksbanken och OECD prognostiserar båda en något starkare BNP-tillväxt än regeringen för såväl 2015 som 2016. I Riksbankens bedömning ligger också en betydligt högre inflationstakt. När det gäller utvecklingen i omvärlden framhåller samtliga bedömare en fortsatt relativt stor osäkerhet i prognoserna.

De utfallssiffror och indikatorer som publicerats under senare tid tyder enligt utskottet på en fortsatt återhämtning i den svenska ekonomin. Enligt na-

tionräkenskaperna för första kvartalet 2015 växte BNP med 2,5 procent i årstakt under första kvartalet och med 0,4 procent jämfört med sista kvartalet 2014. Enligt Konjunkturbarometern steg barometerindikatorn i maj till en nivå som indikerar en något starkare ekonomisk tillväxt än normalt. Sysselsättningen fortsatte att öka under första kvartalet enligt SCB:s arbetskraftsundersökning medan förändringarna i arbetslösheten emellertid var små. Säsongsrensats uppgick arbetslösheten till 7,8 procent under första kvartalet.

Utskottet kan konstatera att inflationen har varit låg och under Riksbankens målnivå en längre tid. Aktuella utfallssiffror visar att inflationstakten var -0,2 procent i april, vilket är en nedgång med 0,4 procentenheter sedan mars. Inflationen har pressats ned av låga importpriser och av ett lågt resursutnyttjande. Även förväntningarna om inflationen i framtiden har blivit lägre. För att understödja en uppgång i inflationen har Riksbanken det senaste året sänkt reporäntan från 0,75 procent i januari 2014 till -0,25 procent i mars 2015. Därutöver har Riksbanken påbörjat ett program för köp av statsobligationer. I slutet av april beslutade Riksbanken om att utöka köpen av statsobligationer med ytterligare 40–50 miljarder kronor. De hittills beslutade köpen från Riksbanken omfattar därmed 80–90 miljarder kronor. Vid samma tidpunkt beslutade Riksbanken att behålla reporäntan på -0,25 men att samtidigt sänka prognosen för räntebanan påtagligt. Riksbanken angav i samband med beslutet att man har fortsatt hög beredskap att göra penningpolitiken ännu mer expansiv om det behövs för att inflationen ska stiga tillräckligt snabbt.

Såväl regeringen som allianspartierna tar upp risker kopplade till bostadprisernas snabba utveckling och hushållens höga skuldsättning. Utskottet noterar att finansmarknadsstatistiken för april visar att tillväxttakten för utlåning till hushåll fortsatte att öka något i den senaste mätningen, från 6,3 procent i mars till 6,5 procent i april. Som regeringen framhåller skulle ett stort prisfall på bostäder i kombination med höga skulder hos hushållen riskera att få negativa konsekvenser för konsumtionen, tillväxten och arbetslösheten. En rad åtgärder har vidtagits de senaste åren för att stärka motståndskraften i det finansiella systemet och begränsa hushållens skuldsättning. I vårpropositionen tar regeringen upp att Finansinspektionen remitterat ett förslag om amorteringskrav på nya bolån som planerades träda i kraft i augusti 2015. Regeringen anger att amorteringskravet har räknats in i prognosen och att det dämpar konsumtionsutrymmet något. Under remissförfarandet framkom att det var tveksamt om Finansinspektionen har stöd i lagstiftningen för att införa regler om amortering, och Finansinspektionen valde därför att inte gå vidare med förslaget. Utskottet noterar att finansmarknadsminister Per Bolund därefter uttalat att regeringen vill se över möjligheten att ändra lagstiftningen för att möjliggöra ett amorteringskrav. Av vårpropositionen framgår också att regeringen och ansvariga myndigheter noga följer utvecklingen av hushållens skuldsättning för att se om ytterligare åtgärder kan komma att bli nödvändiga.

2 Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Riksdagen godkänner också regeringens riktlinjer för skattepolitiken. Det finansiella sparandet bör gradvis stärkas så att det uppgår till ca 0 procent 2018. Först under nästa mandatperiod bedöms ett sparande om 1 procent kunna uppnås. Utgångspunkten bör vara att samtliga reformer i budgetpropositionen finansieras fullt ut. Denna inriktning av finanspolitiken innebär en rimlig avvägning mellan att både skapa marginaler för att hantera en djup konjunkturedgång och att inte riskera den pågående konjunkturåterhämtningen. Utgiftstaket för staten bedöms uppgå till 1 319 miljarder kronor 2018 och till 1 378 miljarder kronor 2019.

Ett tydligt sysselsättningsmål är en viktig del för att nå resultat och tydliggöra prioriteringarna för den ekonomiska politiken. Det är helt väsentligt att målet om att Sverige har lägst arbetslöshet i EU 2020 ska nås genom ökad sysselsättning. För nya företag och arbetstillfällen behövs ökade investeringar i bostäder, infrastruktur, en aktiv näringspolitik och kunskapsreformer för ökad matchning. Fler unga behöver påbörja och fullfölja en gymnasieutbildning, fler vuxna behöver ges möjlighet till livslångt lärande och etableringen av nyanlända på arbetsmarknaden måste gå snabbare. Skolans resultat måste vändas. Samhället måste utvecklas på ett sätt som är socialt och ekologiskt hållbart. Den ekonomiska politiken ska därför användas för att öka den ekonomiska jämlikheten och präglas av en feministisk grundsyn som verkar för jämställdhet.

Jämför reservationerna 1 (M), 2 (SD), 3 (C), 4 (FP) och 5 (KD).

2.1 Propositionen

Offentliga finanser och budgetpolitiska mål

Finanspolitikens inriktning

Omfattande ofinansierade åtgärder tillsammans med den utdragna ekonomiska återhämtningen har enligt regeringen bidragit till betydande underskott i de offentliga finanserna. Den offentliga sektorn hade 2014 ett underskott på närmare 2 procent av BNP, vilket var det största underskottet sedan 1990-talskrisen. Regeringen bedömer att det sker en gradvis återhämtning i svensk ekonomi under 2015 och 2016. Arbetslösheten är dock fortsatt hög, och den utdragna lågkonjunkturen riskerar att leda till att arbetslösheten biter sig fast på

höga nivåer. Ur det perspektivet är det enligt regeringen angeläget att finanspolitiken understöder konjunkturåterhämtningen, t.ex. genom ökade offentliga investeringar som bidrar till att pressa ned arbetslösheten.

Regeringen bedömer att de reformer som föreslås i propositionen Vårändringsbudget för 2015 måste vara finansierade fullt ut. Denna inriktning på finanspolitiken är enligt regeringen rimlig både när det gäller att skapa marginaler för att hantera en djup konjunkturedgång och att inte riskera den pågående konjunkturåterhämtningen. Givet nuvarande prognoser är regeringens utgångspunkt vidare att samtliga reformer i budgetpropositionen för 2016 bör vara finansierade fullt ut.

Uppföljning av målet för det finansiella sparandet

Regeringen bedömer att det finansiella sparandet avviker tydligt från den målsatta nivån om 1 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel. Regeringen avser att bedriva en ansvarsfull finanspolitik som leder till att sparandet successivt stärks tills sparandet når målnivån.

I tabell 2.1 redovisas det genomsnittliga finansiella sparandet under den senaste tioårsperioden tillsammans med de indikatorer som används för att stämna av målet för det finansiella sparandet i ett framåtblickande perspektiv. Regeringen använder fr.o.m. denna proposition en ny disaggregerad modell för att beräkna det strukturella sparandet. Skillnaden mot tidigare beräkningsmodell är framför allt att skattebasernas sammansättning beaktas i den nya modellen.

Tabell 2.1 Finansiellt sparande i den offentliga sektorn och indikatorer för avstämning mot överskottsmålet

Procent av BNP

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Finansiellt sparande	-1,9	-1,4	-0,7	-0,4	0,0	0,4
Bakåtblickande tioårssnitt	0,4					
Sjuårsindikatorn	-1,0	-1,0	-0,8			
Strukturellt sparande	-0,9	-0,5	-0,4	-0,3	-0,1	0,4

Källa: 2015 års ekonomiska vårproposition.

Den offentliga skuldsättningen är förhållandevis låg, inte minst i ett internationellt perspektiv. Det innebär enligt regeringen att sparandet kan återföras till den målsatta nivån i en takt som tar hänsyn till att det alltså finns lediga resurser i ekonomin, utan att hållbarheten i de offentliga finanserna äventyras.

Trots den tydliga avvikelsen från målet bedömer regeringen inte att det är lämpligt att bedriva en kraftigt åtstramande finanspolitik de närmaste åren. Först under nästa mandatperiod bedömer regeringen att ett finansiellt sparande på 1 procent av BNP ska kunna nås. Regeringen anser att en återgång till den

målsatta nivån bör ske i en takt som tar hänsyn till att det alltså finns lediga resurser i ekonomin och att arbetslösheten är hög. Regeringen framhåller också att riskerna är betydande för att utvecklingen i ekonomin ska bli svagare än i prognosen. Avvikelsen från den målsatta nivån är enligt regeringen så stor att ett finansiellt sparande på 1 procent av BNP inte kan förväntas uppnås under denna mandatperiod utan att återhämtningen i svensk ekonomi hotas.

Översyn av målnivån för finansiellt sparande

Enligt regeringen medför Sveriges låga statsskuld och stora nettoförmögenhet att Sverige har god motståndskraft för att klara av framtida finansiella och konjunkturella kriser utan att förtroendet för de offentliga finanserna skulle äventyras. Även en lägre målnivå för det finansiella sparandet bör enligt regeringen ge tillräckliga marginaler för att hantera kommande lågkonjunkturer. Regeringen konstaterar vidare att det demografiska tryck på de offentliga finanserna som förutsågs när överskottsmålet etablerades nu är här. En konsekvens av den åldrande befolkningen är att sparandet i ålderspensionssystemet minskar. Eftersom sparandet i ålderspensionssystemet inkluderas i det totala offentligfinansiella sparandet kräver en bibehållen målnivå på 1 procent av BNP att staten höjer sitt sparande för att kompensera för ett lägre sparande i ålderspensionssystemet. Regeringen har bl.a. mot den bakgrunden gett Konjunkturinstitutet i uppdrag att analysera konsekvenserna av att ändra den målsatta nivån för det finansiella sparandet från 1 till 0 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 14 augusti 2015. Regeringen understryker att en eventuell förändring av målnivån inte skulle innebära att det skapas något budgetutrymme i närtid. På längre sikt frigörs dock ett utrymme för angelägna offentliga investeringar i välfärd, infrastruktur, bostäder, klimatomställning, forskning och utbildning. Regeringen skriver vidare att om målnivån för det finansiella sparandet skulle ändras av riksdagen till ett sparande på 0 procent av BNP över en konjunkturcykel bedöms denna nivå kunna uppnås under innevarande mandatperiod.

Bedömning av utgiftstakets nivåer 2018 och 2019

I propositionen Vårändringsbudget för 2015 föreslår regeringen att de redan fastställda nivåerna på utgiftstaken för 2015 till 2017 ska höjas av finanspolitiskt motiverade skäl, se tabell 2.2. De föreslagna taknivåerna för 2015–2017 är i nivå med de utgiftstak som regeringens föreslog i budgetpropositionen för 2015. Regeringen anför att det är förenligt med såväl praxis som med det finanspolitiska ramverket att en ny regering lämnar förslag om ändrade nivåer på utgiftstaket som en del av en ändrad inriktning på finanspolitiken.

För åren 2018 och 2019 bedömer regeringen i den ekonomiska vårpropositionen att utgiftstaket bör uppgå till 1 319 miljarder kronor respektive 1 378 miljarder kronor.

Tabell 2.2 Utgiftstak för staten och ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget*Miljarder kronor om inget annat anges*

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Utgiftstak som beslutats av riksdagen	1 107	1 125	1 163	1 210		
Utgiftstak föreslagna i VÅB 2015		1 158	1 204	1 262		
Regeringens bedömning av utgiftstak					1 319	1 378
Utgiftstak, procent av BNP	28,3	28,4	28,3	28,4	28,5	28,6
Takbegränsade utgifter	1 096	1 117	1 166	1 213	1 249	1 274
Budgeteringsmarginal	11	41	38	49	70	104
Procent av takbegränsade utgifter	1,0	3,7	3,3	4,0	5,6	8,1
Procent av BNP	0,3	1,0	0,9	1,1	1,5	2,1

Källa: 2015 års ekonomiska vårproposition.

Budgeteringsmarginalen, dvs. skillnaden mellan utgiftstaket och de takbegränsade utgifterna, uppgår till 70 miljarder kronor för 2018. Det är den maximala utgiftsökning för 2018 som utgiftstakets nivå medger. Samtidigt bör motsvarande minst 20 miljarder kronor lämnas obudgeterat under utgiftstaket som en buffert för oförutsedda händelser när budgetpropositionen för 2018 lämnas till riksdagen, i enlighet med riktlinjerna för säkerhetsmarginalen. Jämfört med prognosen för de takbegränsade utgifterna för 2018 medger utgiftstaket därmed att de takbegränsade utgifterna blir ca 50 miljarder kronor högre i budgetpropositionen för 2018. Motsvarande möjliga ökning av de takbegränsade utgifterna för 2019, fram tills budgetpropositionen för 2019 lämnas till riksdagen, uppgår till ca 85 miljarder kronor, enligt regeringen.

Att det finns ett utrymme under utgiftstaket betyder enligt regeringen inte i sig att det finns ett utrymme för reformer som ökar utgifterna. Enligt regeringen kan reformer på utgiftssidan genomföras först efter att de stämts av mot målet för det finansiella sparandet och den höjning av skatteuttaget som kan komma att krävas.

Uppföljning av och prognoser över statens budget och de offentliga finanserna

I tabell 2.3 framgår regeringens prognos över statens inkomster, utgifter och budgetsaldo. Statens budgetsaldo visade 2014 ett underskott på 72 miljarder kronor, vilket är 6 miljarder kronor lägre än den prognos som gjordes i budgetpropositionen för 2015. Skillnaden förklaras främst av att Kärnavfallsfonden minskade sina behållningar och av att Riksbankens skuld hos Riksgälden för refinansiering av den förstärkta valutareserven ökade mer än förväntat.

Tabell 2.3 Statens budgetsaldo*Miljarder kronor*

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Inkomster	790	837	898	935	979	1016
Utgifter	841	878	891	927	953	965
därav statsskuldsräntor	3	29	13	20	28	32
Riksgäldskontorets nettoutlåning	22	15	11	7	9	6
Kassamässig korrigering	0	0	0	0	0	0
Statens budgetsaldo	-72	-57	-3	1	17	46

Källa: 2015 års ekonomiska vårproposition.

Prognosen för de totala skatteintäkterna har reviderats upp med 3–5 miljarder kronor per år 2015–2018 jämfört med den beslutade budgeten för 2015, trots att konjunkturutsikterna försvagats. Om man endast ser till effekterna av de regeländringar på skatteområdet som regeringen föreslår i Vårändringsbudget för 2015 ökar skatteintäkterna brutto med 6,5 miljarder kronor 2015, 19,8 miljarder kronor 2016 och därefter med 23,4 miljarder kronor per år. Övriga inkomster på statsbudgeten beräknas bli 6–14 miljarder kronor lägre än beslutad budget för 2015, främst till följd av att regeringen reviderat ned det beräkningstekniska antagandet om intäkter från försäljning av statlig egendom med 10 miljarder kronor.

Regeringen beräknar i vårpropositionen utgifterna på statens budget till 878,5 miljarder kronor för 2015, vilket är 9,3 miljarder kronor högre än i den beslutade budgeten för 2015. Upprevideringen beror främst på högre ränteutgifter. De takbegränsade utgifterna (som exkluderar ränteutgifterna) är 0,8 miljarder kronor högre för 2015 än i den beslutade budgeten. För 2016–2018 bedöms de takbegränsade utgifterna bli mellan 23 och 34 miljarder kronor högre än i den beslutade budgeten. Upprevideringen förklaras i huvudsak av beslut och aviseringar av reformer samt av beräknade volymförändringar inom vissa transfereringssystem. Det sistnämnda förklaras i huvudsak av ett högre antal asylsökande och personer i etableringsuppdraget samt ett ökat inflöde av sjukfall och längre sjukfall. För 2016 har dessutom prognosen för anslagssparandet reviderats upp med 5 miljarder kronor (vilket minskar de totala utgifterna med lika mycket). Regeringen reviderar också upp de takbegränsade utgifterna 2016–2018 med 0,4, 2,8 respektive 2,9 miljarder kronor till följd av en beräkningsteknisk överföring till hushållen vid sidan av de 27 utgiftsområdena. Det är medel som regeringen avser att använda för finansiering av framtida reformer.

Pris- och löneomräkningen (PLO) av anslag för förvaltnings- och investeringsändamål gör att utgifterna ökar med 1 miljard kronor 2015 och med drygt 3 miljarder kronor 2016. För åren 2017–2019 förväntas den årliga omräkningen uppgå till 3, 4 respektive 6 miljarder kronor.

Tabell 2.4 visar det finansiella sparandet totalt och i delsektorerna staten, kommunerna och ålderspensionssystemet. Underskottet i de offentliga finanserna uppgick 2014 till 1,9 procent av BNP. Den förväntade konjunkturåterhämtningen och en ansvarsfull finanspolitik medför att det finansiella sparandet successivt förstärks och beräknas vara i balans från 2018.

De föreslagna och aviserade reformerna på budgetens inkomst- och utgifts-sida medför sammantaget att det finansiella sparandet försvagas med 1,7 miljarder kronor 2015 jämfört med den beslutade budgeten för samma år. För 2016–2019 bedöms det finansiella sparandet vara oförändrat av regeringens politik (om man inkluderar den beräkningstekniska överföringen till hushållssektorn).

Tabell 2.4 Den offentliga sektorns finanser

Miljarder kronor om inget annat anges

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Inkomster	1 896	1 981	2 087	2 191	2 295	2 392
Utgifter	1 970	2 038	2 118	2 208	2 297	2 373
Finansiellt sparande	-74	-57	-31	-18	-1	19
Stat	-56	-47	-21	-5	17	43
Ålderspensionssystem	3	6	0	-6	-10	-14
Kommunsektor	-21	-16	-9	-7	-9	-10
Finansiellt sparande, procent av BNP	-1,9	-1,4	-0,7	-0,4	0,0	0,4
Konsoliderad bruttoskuld	1 715	1 797	1 821	1 840	1 851	1 832
Konsoliderad bruttoskuld, procent av BNP	43,9	44,2	42,8	41,5	40,0	38,0
Finansiell förmögenhet, procent av BNP	20,8	18,4	16,9	15,7	14,9	14,5

Källa: 2015 års ekonomiska vårproposition.

Det finansiella sparandet i ålderspensionssystemet är positivt 2014 och 2015, i balans 2016 men svagt negativt från 2017. Den s.k. balanseringen i pensions-systemet förväntas vara aktiverad t.o.m. 2016.

Det finansiella sparandet i kommunsektorn försämrades 2014 jämfört med 2013. Detta förklaras av att skatteunderlaget utvecklades förhållandevis svagt och av att kommuner och landsting till skillnad från de föregående åren inte fick återbetalningar av försäkringspremier 2014. I takt med att arbetsmarknadsläget successivt förbättras stärks de ekonomiska förutsättningarna för kommuner och landsting fr.o.m. 2015.

Den offentliga sektorns finansiella förmögenhet uppgick 2014 till 811 miljarder kronor, vilket motsvarar 20,8 procent av BNP. Den finansiella förmögenheten minskar som andel av BNP under hela prognosperioden till 14,5 procent av BNP 2019.

Av tabell 2.4 framgår också den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld, vilken med god marginal understiger referensvärdet i stabilitets- och tillväxtpakten. EU-kommissionen bedömde i februari 2015 att Sveriges strukturella sparande 2014 i procent av potentiell BNP uppgick till –1,3, vilket är något lägre än det medelfristiga budgetmålet för Sverige på –1,0 procent. Utifrån en helhetsbedömning bedömde dock kommissionen att Sverige efterlevde stabilitets- och tillväxtpaktens regler 2014 och att Sverige förväntas göra det även 2015.

Regeringens bedömning av finanspolitikens långsiktiga hållbarhet

Enligt de hållbarhetsberäkningar som regeringen redovisar i vårpropositionen är finanspolitiken långsiktigt hållbar. Jämfört med bedömningen i 2014 års ekonomiska vårproposition är bedömningen av hållbarheten något försvagad. Ett skäl till detta är skillnaden i utgångsläge för beräkningen. Det strukturella sparandet i slutåret av den medelfristiga beräkning som ligger till grund för långsiktsframskrivningen är lägre än i 2014 års ekonomiska vårproposition.

Hållbarheten analyseras bl.a. med hjälp av den s.k. S2-indikatorn, som visar hur mycket budgeten måste förstärkas eller försvagas för att den offentliga nettoskulden som andel av BNP ska vara stabil på lång sikt. Därutöver bedöms hållbarheten även utifrån S1-indikatorn, som visar hur mycket budgeten måste förstärkas eller försvagas för att den konsoliderade bruttoskulden (Maastrichtskulden) ska motsvara 60 procent av BNP 2030.

Regeringen gör en känslighetsanalys av vad som händer med den långsiktiga hållbarheten om en stor del av budgeteringsmarginalen tas i anspråk 2016–2019 utan att det antas ske någon motsvarande finansiering på budgetens inkomstsida. I en sådan beräkning förskjuts det finansiella sparandet nedåt med ca 1,8 procent av BNP, och risken för att finanspolitiken blir ohållbar ökar, enligt regeringen.

Det demografiska utgiftstrycket ökar framför allt 2020–2035. Utgifterna kan öka inte enbart på grund av en åldrande befolkning, utan även till följd av en ökad efterfrågan på välfärdstjänster. Att ett långt arbetsliv blir verklighet för fler är enligt regeringen en förutsättning för att alla ska kunna ha en god ekonomisk standard och för att skattefinansierade tjänster av god kvalitet ska kunna tillhandahållas i önskvärd omfattning. När medellivslängden ökar är det därför viktigt att antalet yrkesverksamma år också ökar. Om utträdet från arbetsmarknaden inte senareläggs kommer den genomsnittliga ålderspensionen att öka betydligt långsammare än de förvärvsaktivas inkomster, vilket kan leda till hållbarhetsproblem, enligt regeringen.

Förutsättningarna för en hållbar finanspolitik förbättras om befolkningens hälsa fortsätter att förbättras och om produktiviteten i den offentliga sektorn höjs. Ett försämrat offentligt sparande när det demografiska utgiftstrycket tilltar ökar enligt regeringen risken för att finanspolitiken drabbas av hållbarhetsproblem.

Finansiellt sparande enligt olika bedömare

Regeringen gör i propositionen en jämförelse av olika bedömningar av det finansiella sparandet och det strukturella sparandet, se tabell 2.5. Jämförelsen visar att regeringen räknar med en snabbare återhämtning i de offentliga finanserna än vad framför allt de inhemska bedömarna gör. Skillnaderna mellan de olika prognoserna beror enligt regeringen framför allt på olika bedömningar av den ekonomiska återhämtningen, konsumtionsefterfrågan, utvecklingen på arbetsmarknaden och inflationsutvecklingen. När det gäller det strukturella sparandet konstaterar regeringen att även om det finns skillnader uppskattar samtliga inhemska bedömare att det strukturella sparandet ligger tydligt under 1 procent av BNP och att överskottsmålet vid en oförändrad finanspolitik inte förväntas nås under mandatperioden.

Tabell 2.5 Finansiellt sparande enligt olika bedömare*Procent av BNP*

	2015	2016	2017	2018	2019
<i>Finansiellt sparande</i>					
Regeringen	-1,4	-0,7	-0,4	0,0	0,4
Ekonomistyrningsverket	-1,7	-1,5	-1,3	-1,1	-0,7
Konjunkturinstitutet	-1,5	-0,9	-0,5	-0,4	-0,3
EU-kommissionen	-1,6	-1,0			
Riksbanken	-1,4	-0,8	-0,7		
IMF	-0,8	-0,1	0,4	1,1	1,5
OECD	-1,3	-0,6			
<i>Strukturellt sparande</i>					
Regeringen	-0,5	-0,4	-0,3	-0,1	0,4
Ekonomistyrningsverket	-1,6	-1,4	-1,3	-1,1	-0,7
Konjunkturinstitutet	-1,1	-0,6	-0,6	-0,5	-0,3
EU-kommissionen	-1,0	-0,9			
Riksbanken	-0,6	-0,2	0,3	0,9	1,4
IMF	-0,6	-0,2	0,3	0,9	1,4
OECD	-0,6	-0,1			

Anm: Ekonomistyrningsverkets (ESV) prognos är från den 27 mars 2015 Konjunkturinstitutets (KI:s) från den 25 mars 2015, EU-kommissionens från den 5 februari 2015, Riksbankens från den 12 februari 2015, IMF:s från den 7 oktober 2014 och OECD:s från den 14 november 2014.

Källa: 2015 års ekonomiska vårproposition.

Nya riktlinjer för skattepolitiken

Regeringen presenterar i vårpropositionen förslag till nya riktlinjer för skattepolitiken. Enligt förslaget är skattepolitikens främsta syfte att finansiera den

gemensamma välfärden, olika samhällsfunktioner och andra offentliga utgifter. Skatterna ska tas ut på ett sätt som är förenligt med de övergripande målen för regeringens ekonomiska politik. Skattepolitiken ska vid sidan om att säkra goda och stabila skatteintäkter även skapa förutsättningar för en hållbar tillväxt och hög sysselsättning, ett rättvist fördelat välstånd samt bidra till ett miljömässigt och socialt hållbart samhälle.

Skattepolitiken bör därutöver utformas enligt ett antal vägledande principer som handlar om ett legitimt och rättvist skattesystem, generella och tydliga regler, beskattning i nära anslutning till inkomstillfället samt hållbara regler i förhållande till EU. Regeringen anser att skatteutgifter, dvs. stöd till hushåll och företag på budgetens inkomstsida till följd av särregler, t.ex. nedsatt skatt på vissa varor och tjänster, regelbundet bör omprövas.

Regeringen anger också att man fr.o.m. budgetpropositionen för 2016 avser att övergå till att budgetera och redovisa ett antal skattekontokrediteringar som anslag på budgetens utgiftssida, i stället för som i dag som utgifter på inkomstsida i statens budget.

Regeringens redovisning av budgeteffekter

I propositionen hänvisar regeringen till att finansutskottet i samband med behandlingen av budgetpropositionen för 2015 uttryckt önskemål om vissa förändringar i regeringens redovisning av budgeteffekter. Det är enligt regeringen viktigt att redovisningen av budgeteffekter på ett tydligt och transparent sätt tillgodoser riksdagen med information inför behandlingen av regeringens förslag. Regeringen avser att i vårpropositionen för 2016 återkomma till riksdagen i fråga om en mer detaljerad redovisning av effekterna på de offentliga finanserna av regeringens politik.

Regeringens inriktning av den ekonomiska politiken

Fler jobb och stärkt konkurrenskraft

En väl fungerande arbetsmarknad som tar till vara människors kompetens och vilja att arbeta är grunden för välfärden. För individen innebär en egen försörjning, frihet och gemenskap. Arbetslösheten har varit alltför hög under lång tid, och långtidsarbetslösheten har bitit sig fast. Återhämtningen på arbetsmarknaden går långsamt, och sysselsättningen har inte ökat tillräckligt mycket för att arbetslösheten ska minska. Arbetslösheten är dessutom ojämnt fördelad. Unga, lågutbildade, utrikes födda och personer med funktionsnedsättning kan ha en särskilt utsatt situation. Samtidigt som arbetslösheten är hög är antalet lediga jobb på historiskt höga nivåer, vilket tyder på stora obalanser på arbetsmarknaden.

En av regeringens viktigaste uppgifter under mandatperioden är att minska arbetslösheten varaktigt och öka sysselsättningen. Ett sysselsättningspolitiskt ramverk med ett tydligt mål om att ha lägst arbetslöshet i EU 2020 är en viktig

del för att nå resultat och tydliggöra prioriteringarna för den ekonomiska politiken. Det är också angeläget att identifiera de huvudsakliga utmaningarna på arbetsmarknaden och att följa upp om politiken bidrar till lägre arbetslöshet och högre sysselsättning. Det skapar möjligheter att komplettera eller ändra inriktning på politiken. Enligt propositionen har regeringen för avsikt att framöver följa upp målet och sysselsättningspolitiken i kommande ekonomiska vårpropositioner.

Antalet personer som arbetar och antalet arbetade timmar i ekonomin ska öka så mycket att Sverige når lägst arbetslöshet i EU 2020. Jämfört med andra europeiska länder är sysselsättningsgraden och arbetskraftsdeltagandet i Sverige sedan länge bland de högsta i EU, främst till följd av den relativt höga sysselsättningsgraden och arbetskraftsdeltagandet bland kvinnor. Arbetslösheten har emellertid länge varit högre än i många jämförbara länder. Detta tyder på att också Sverige skulle kunna minska arbetslösheten väsentligt. Att minska ofrivilligt deltidsarbete och att öka kvinnors arbetskraftsdeltagande är en viktig del i att skapa en jämställd arbetsmarknad. För att förbättra den ekonomiska jämställdheten mellan kvinnor och män vill regeringen också införa en tredje reserverad månad för vardera föräldern inom föräldraförsäkringen och avskaffa vårdnadsbidraget.

Regeringens politik för fler jobb vilar på tre ben: en aktiv näringspolitik, kunskapsreformer för förbättrad matchning och investeringar för framtiden som också bidrar till en hållbar omställning.

En aktiv näringspolitik, ökad export och offensiva framtidsinvesteringar ökar efterfrågan på arbetskraft och säkrar tillväxten. Små och medelstora företag måste ges bättre möjligheter att växa och nå ut på den globala marknaden. Samverkan mellan näringslivet, det offentliga och akademin krävs för att bättre ta till vara vår potential. Regeringen har inrättat ett nationellt innovationsråd under ledning av statsministern. Förutom att satsa 100 miljoner kronor per år 2016–2019 på innovationsfrämjande insatser avser regeringen att ta fram särskilda samverkansprogram inom olika områden, till en början inom livsvetenskap (life science). Senare i år kommer regeringen också att presentera en ny svensk exportstrategi som man arbetat fram i samverkan med näringslivet. En väl fungerande kapitalförsörjning är en viktig del av ett företagsklimat som understöder innovation och tillväxt, och regeringen vill verka för en mer sammanhållen och långsiktig politik inom kapitalförsörjningsområdet.

När det gäller skattepolitiken konstaterar regeringen att både Företagsskattekommitténs slutbetänkande (SOU 2014:40) och Skatteförenklingsutredningens betänkande (SOU 2014:68) bereds i Regeringskansliet. Regeringen avser vidare att återkomma i frågan om att införa en skatt på den finansiella sektorn. Mot bakgrund av det tillkännagivande som riksdagen riktat till regeringen (rskr. 2014/15:29) om att slopa möjligheten till gruppregistrering av mervärdesskatt redovisar regeringen i propositionen att man anser att möjligheten till gruppregistrering ska kvarstå.

Energipolitiken är en fundamental del av byggandet av ett hållbart samhälle. Samtidigt är sysselsättningen i Sverige beroende av att det finns en god

och tillförlitlig tillgång till el till konkurrenskraftiga priser. Långsiktighet i energipolitiken är eftersträvarsvärd och breda överenskommelser över blockgränserna önskvärda. Regeringen har därför tillsatt en parlamentarisk energikommission som ska lämna underlag till en bred politisk överenskommelse om energipolitikens inriktning, med särskilt fokus på tiden efter 2025 (dir. 2015:25). Eftersom Sverige har särskilt goda förutsättningar att bygga ut den förnybara energin anser regeringen att Sverige på sikt ska ha ett energisystem med 100 procent förnybar energi. Den förnybara elproduktionen bör därför byggas ut ytterligare.

En fungerande bostadsmarknad har stor betydelse för arbetsmarknadens funktionssätt och därmed för möjligheterna att minska arbetslösheten och skapa fler jobb. Bostadsbristen ska stävjas genom ett ökat bostadsbyggande, framför allt av hyresrätter. Regeringens mål är att det fram till 2020 ska byggas minst 250 000 nya bostäder. Kommunerna har en viktig roll i att skapa goda förutsättningar för bostadsbyggande men har enligt regeringen inte varit tillräckligt aktiva i att bidra till att bostäder kommer till stånd. Bostadsplaneringskommittén (dir. 2013:78), som redovisar sitt slutbetänkande senast den 15 juni 2015, har bl.a. i uppdrag att undersöka samordningen av bostadsförsörjningsfrågorna på regional och kommunal nivå och analysera behovet av förändrade regler. Regeringen konstaterar också att konkurrensen inom byggsektorn är alltför låg i Sverige och hänvisar till att utredningen Bättre konkurrens för ökat bostadsbyggande (dir. 2014:75) kommer att lämna förslag inom detta område senast den 1 oktober 2015.

Inom bostads- och stadsutvecklingspolitiken finns flera viktiga verktyg för att hantera klimatutmaningen och ställa om samhället i en hållbar riktning. Regeringen avser att återkomma i budgetpropositionen för 2016 med förslag om upprustning och energieffektivisering av en viss del av det befintliga bostadsbeståndet, framför allt miljonprogrammets flerbostadshus, samt fullfölja den beslutade satsningen på statlig medfinansiering av regional och lokal kollektivtrafik, s.k. stadsmiljöavtal. En parlamentarisk utredning om en långsiktig hållbar politik för landsbygden kommer att tillsättas. Den statliga servicen och närvaron på landsbygden bör säkras och förbättras. Regeringen anser att utvecklingen av myndigheternas service och av statliga arbetstillfällen behöver följas upp på ett samlat sätt och att utgångspunkten är att nya myndigheter i första hand bör lokaliseras utanför Stockholms län.

Regeringens övergripande mål för transportpolitiken är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgare och näringsliv i hela landet. Två viktiga utmaningar ska mötas. För det första behöver kvaliteten på den befintliga infrastrukturen värnas, och för det andra behöver infrastrukturen utvecklas och byggas ut. Det handlar t.ex. om att åtgärda flaskhalsar kring Sveriges största arbetsmarknadsregioner och om att förbättra de transportstråk som är viktigast för näringslivet. Regeringen vill se en överflyttning av långväga transporter, inklusive gods, från vägar till järnvägar och sjöfarten och har därför påbörjat ett arbete för att införa en avståndsbaserad vägslitageskatt som även omfattar utländska åkare. Medel

motsvarande intäkterna från skatten kan användas för investeringar i viktig infrastruktur och ett ökat underhåll.

Samtidigt som över 400 000 människor är arbetslösa är antalet lediga jobb på historiskt höga nivåer. Det finns också ett behov av investeringar i välfärden där många arbetstillfällen skulle kunna skapas. För att matchningen på arbetsmarknaden ska fungera krävs både att Arbetsförmedlingen stärks och att människor har den kompetens som krävs. Sverige behöver ett kunskapslyft. Regeringen avser att avsätta medel motsvarande 10 000 utbildningsplatser per år, inklusive tidigare satsningar, för ytterligare utbildningsplatser inom komvux och yrkesvux. Även inom folkhögskolan avser regeringen att öka antalet utbildningsplatser. För att tillmötesgå arbetsmarknadens efterfrågan och samtidigt ge fler behöriga sökande plats att studera avser regeringen att genomföra en satsning på utbyggnad av högskoleutbildningen som 2018 väntas omfatta 14 000 platser. Regeringen avser också att återkomma till riksdagen med förslag om utökade platser inom yrkeshögskolan.

Ingen ung människa ska börja sitt liv i långtidsarbetslöshet. Regeringen avser därför att stegvis införa en 90-dagarsgaranti för ungdomar som innebär en bortre gräns för hur länge en ung person ska kunna vara arbetslös innan han eller hon erbjuds ett jobb, en insats som leder till ett jobb eller en utbildning. Som en viktig del av 90-dagarsgarantin avser regeringen att införa s.k. utbildningskontrakt för att arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år ska påbörja eller återgå till studier med målsättningen att fullfölja en gymnasieutbildning.

Att kombinera en subventionerad anställning med utbildning kan stärka individens långsiktiga förankring på arbetsmarknaden. Regeringen avser att införa en form av traineejobb för ungdomar i åldern 20–24 som, i normalfallet, har en fullständig gymnasieutbildning. Traineejobben ska ge en möjlighet för ungdomar att kombinera ett arbete med kollektivavtalsenliga löner med en relevant yrkesutbildning inom sektorer där fler går i pension eller där det finns bristyrken. Regeringen avser att anmäla de delar av stödet som behöver prövas mot EU:s statsstödsregler. Regeringen har inlett en dialog med företrädare för kommunsektorn om dessa reformer. Regeringen beräknar att införandet av utbildningskontrakt och traineejobb kommer att innebära satsningar på 2 miljarder kronor per år.

För att stärka de långtidsarbetslösas möjligheter att få jobb avser regeringen att införa s.k. extratjänster, dvs. subventionerade anställningar i välfärden. Sysselsättningsfasen (fas 3) ska avvecklas. Fullt utbyggd beräknas reformen med extratjänster uppgå till 2,6 miljarder kronor 2019. Utrikes föddas position på arbetsmarknaden måste stärkas. Regeringen avser därför att föra en kraftfull, samlad politik för snabbare etablering i arbets- och samhällslivet bl.a. genom att undervisning i svenska ska kunna starta snabbare och möjligheterna till validering förbättras. För att nyanlända snabbare ska kunna etablera sig på arbetsmarknaden har regeringen inlett samtal med arbetsmarknadens parter om förbättrad etablering av nyanlända.

För att Sverige ska nå lägst arbetslöshet i EU 2020 måste fler och bättre jobb skapas. Regeringen kommer att följa utvecklingen av den stora utbredningen av visstidsanställningar och är angelägen om att det ska gå att ställa krav på anställningsvillkor som följer eller är likvärdiga med kollektivavtal för de s.k. nystartsjobben.

En jämlik kunskapsskola med tid för varje elev

De senaste årens utveckling, med allt fler unga som inte får med sig tillräckliga kunskaper från grundskolan till gymnasieskolan, är oroväckande för våra barns framtid och ett hot mot Sveriges utveckling och konkurrenskraft. Internationella studier visar att kunskapsresultaten i den svenska skolan sjunkit snabbare än i något annat land. Samtidigt har likvärdigheten mellan skolor försämrats. För att vända de fallande skolresultaten krävs skolreformer med fyra huvudsakliga inriktningar: tidiga insatser, ökad attraktivitet i läraryrket, ökad likvärdighet – alla skolor ska vara bra skolor – och att alla elever ska fullfölja en gymnasieutbildning. Med sådana insatser ges förutsättningar för att återföra den svenska skolan till internationell toppklass. Regeringens förslag i vårändringsbudgeten och aviseringar i vårpropositionen inom skolområdet innebär i stor utsträckning en omDispositionering av de medel som avsatts för området i den beslutade budgeten för 2015. Vissa satsningar utgår helt i och med förslagen i vårändringsbudgeten och aviseringarna i vårpropositionen, t.ex. att generellt införa betyg från årskurs 4.

Tidiga insatser lägger en stabil grund för framtiden, och lärarna ska kunna ge eleverna det stöd de behöver för att utvecklas utifrån sina förutsättningar. För att förskolan ska kunna uppfylla målen för verksamheten behöver barngrupperna ha en lämplig storlek, personaltätheten vara tillräcklig och personalen vara välutbildad. Regeringen initierar också en rad åtgärder inom ramen för ett lågstadielöfte som syftar till att förbättra den tidiga uppföljningen av elevernas kunskaper och stöd till eleverna. Förutsättningarna för att införa en s.k. läsa-skriva-räkna-garanti ska ses över. Inom ramen för de ca 2 miljarder kronor som finns avsatta i den beslutade budgeten för 2015 för ett s.k. lågstadielyft avser regeringen att införa ett statsbidrag för att öka läraryrkets attraktionskraft och höja kvaliteten på undervisningen i lågstadiet och förskoleklassen. Regeringen vill också utöka antalet nybörjarplatser på både förskollärarytbildningen och grundskollärarytbildningen. Åtgärder måste också vidtas för att komma till rätta med bristen på lärare med specialpedagogisk kompetens.

Lärarna är nyckeln för att höja kunskapsresultaten i skolan. För att göra läraryrket mer attraktivt behövs bl.a. högre löner, minskat administrativt arbete och bättre möjligheter att göra karriär och utvecklas i yrket. Regeringen har tagit initiativ till en nationell samling för läraryrket, som bl.a. syftar till bättre löneutveckling för lärare, kopplad till deras kompetens och karriärutveckling. Under förutsättning att berörda parter tar ansvar för att påtagligt prioritera höjda lärarlöner kan resurser motsvarande 3 miljarder kronor tillföras på årsbasis. Eftersom bristen på utbildade och behöriga lärare och förskollärare är

stor och ökande framför allt inom ämnena matematik, naturorienterande ämnen och teknik avser regeringen att införa en möjlighet att få studiemedel med den högre bidragsnivån för studenter som läser in kompletterande pedagogiska utbildningar inom dessa ämnen.

Regeringens målsättning är att alla skolor ska vara bra skolor. Genom riktade insatser för att förbättra resultaten i skolorna med de största utmaningarna kan likvärdigheten i skolsystemet förbättras, och regeringen föreslår redan i Vårändringsbudget för 2015 en rad insatser med denna inriktning. Regeringen har tillsatt en utredning i syfte att ta fram förslag för att säkerställa att skatte-medel ska gå till just den verksamhet de är avsedda för, vilket bl.a. gäller skolan. Regeringen vill också ge kommunerna avgörandet vid nyetablering av skolor med vinstsyfte. Statens stöd till huvudmän för skolor med låga studieresultat och svåra förutsättningar eller många nyanlända elever behöver förstärkas och effektiviseras inom ramen för regeringens samverkan för bästa skola. Inom ramen för samverkan för bästa skola vill regeringen också rikta insatser för att höja studieresultaten för nyanlända elever. Regeringen vill avskaffa RUT-avdraget för läxhjälp för att i stället fördela motsvarande medel genom ett statsbidrag som skolor kan söka för utbyggd verksamhet med hjälp med läxor. Regeringen anser att insatserna för elevhälsan behöver förstärkas för att bl.a. förebygga ungas psykiska ohälsa.

Regeringens mål är att alla ungdomar ska påbörja och fullfölja en gymnasieutbildning. Därför har regeringen gett en särskild utredare i uppdrag att i dialog med en parlamentariskt sammansatt referensgrupp analysera situationen och föreslå åtgärder senast den 30 juni 2016. Regeringen anser också att yrkesutbildningens kvalitet och attraktionskraft bör utvecklas i samverkan med arbetsmarknadens parter för att svara mot de krav som arbetslivet ställer.

En hållbar framtid

Klimatfrågan är vår tids ödesfråga och en av regeringens högst prioriterade frågor. Sverige ska ligga i framkant i den klimatomställning som är nödvändig. Regeringens mål är en resurseffektiv ekonomi där hänsyn till miljön är en självklar del i samhällsutvecklingen.

Regeringen anser att ett nytt klimatavtal under FN är avgörande för det internationella klimatarbetet. Regeringen kommer att verka för att EU inför klimatmötet i Paris höjer klimatambitionerna och anser att utsläppsminskningar på 50 procent till 2030 speglar EU:s ansvar och förmåga. Sverige ska visa ledarskap genom en ambitiös nationell klimatpolitik och ett omfattande utvecklingsbistånd för klimatåtgärder i fattiga länder. Svensk klimatpolitik ska bidra till tvågradersmålet. För att säkerställa att Sverige minskar utsläppen i den takt som behövs för att nå våra internationella åtaganden ska ett klimatpolitiskt ramverk till 2050 tas fram. Sverige ska befästa sin ledande roll i det globala klimatarbetet genom att demonstrera att kostnadseffektiva åtgärder för utsläppsminskningar stärker jobb och välfärd.

Regeringen vill stärka genomförandet av miljöpolitiken och under mandatperioden ta avgörande steg för att nå miljö kvalitetsmålen. Arbetet för att uppnå en giftfri miljö, ökad biologisk mångfald och en förbättrad havs- och vattenmiljö prioriteras. Genom ett nytt klimatinvesteringsstöd till kommuner och regioner stärks arbetet för minskade klimatutsläpp. De medel som för närvarande finns för investeringsstöd till laddinfrastruktur kommer att ingå som en del av det nya stödet. Regeringen anser att insatserna för att nå en fordonsflotta som är oberoende av fossila bränslen till 2030 ska intensifieras och avser att utreda hur ett s.k. bonus–malus-system kan utformas. Flyget ska i högre utsträckning bära sina egna klimatkostnader, varför en skatt på flygresor bör utredas.

Stimulanser och ekonomiska styrmedel ska användas för att ställa om Sverige i en mer hållbar riktning. Det ska vara lätt och lönsamt att göra miljövänliga val i vardagen. Genom skatter på miljö- och hälsoskadliga varor och beteenden ska samhällsekonomiska kostnader synliggöras. Miljöskatternas styrande effekt ska öka, och för att upprätthålla deras styrande effekt är det lämpligt att nivån anpassas efter förändringar i den allmänna prisutvecklingen. Höjningar av skatten på bekämpningsmedel och skatten på naturgrus föreslås redan i Vårändringsbudget för 2015.

Ökad välfärd och trygghet

Sverige har glidit isär. För att skapa nödvändiga förutsättningar för ett mer rättvist och hållbart samhälle krävs minskade inkomst- och hälsoklyftor, jämställdhet samt åtgärder mot rasism och diskriminering. Den ekonomiska politiken ska säkerställa förutsättningarna för en väl fungerande välfärd. De offentligt finansierade välfärdstjänsterna barnomsorg, utbildning, hälso- och sjukvård och äldreomsorg ska komma alla till del oavsett bakgrund och betalningsförmåga.

Folkhälsan i Sverige är mycket god och utvecklas positivt för befolkningen som helhet, men den är inte jämlikt fördelad. Regeringen har därför satt ett långsiktigt mål om att sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. För att svensk hälso- och sjukvård även i fortsättningen ska vara i världsklass behöver ett antal problem åtgärdas. Det handlar bl.a. om att säkra kompetensförsörjningen och att förbättra tillgängligheten. Regeringen aviserar utökade platser på utbildningar till barnmorska, sjuksköterska och specialistsjuksköterska samt satsningar för att förbättra förlossningsvården och kvinnors hälsa. Regeringen anser även att personer under 18 år ska få läkemedel och andra förmånsberättigade varor kostnadsfritt inom läkemedelsförmånerna.

En grundläggande förutsättning för den svenska äldreomsorgen är att äldre personer ska ha tillgång till en likvärdig och jämlik äldreomsorg oavsett var de bor. Bedömningen av kvinnors och mäns behov ska inte skilja sig åt. Regeringen fortsätter att prioritera en utökad bemanning i äldreomsorgen. En utökad bemanning kan både skapa utrymme för personalen att tillbringa mer tid med den enskilde och ge större möjligheter för personalen att gemensamt utveckla

verksamheten. Eftersom kvinnor ofta tar ett större ansvar för att vårda anhöriga kan en förbättrad kvalitet i äldreomsorgen öka möjligheterna för dessa kvinnor att förvärvsarbeta mer. Genom bl.a. omprioriteringar av medel inom området avser regeringen att satsa 2 miljarder kronor per år 2016–2018 på en ökad bemanning inom äldreomsorgen. Regeringen vill höja takbeloppen för maxtaxan inom äldreomsorgen fr.o.m. 2016.

Arbetslöshetsförsäkringen ska vara en välfungerande omställningsförsäkring som ger kvinnor och män ekonomisk trygghet samtidigt som det ska finnas tydliga incitament att bryta arbetslöshetsperioden genom att ta ett nytt arbete. Ersättningen i arbetslöshetsförsäkringen har dock urholkats under lång tid. I Vårändringsbudget för 2015 föreslår regeringen att både grundbeloppet i försäkringen och den inkomstrelaterade ersättningen höjs fr.o.m. den 7 september 2015. Ersättningen från sjukförsäkringen ska ge trygghet och lämnas under den tid det tar att återfå arbetsförmågan. Den borte tidsgränsen i sjukförsäkringen bör avskaffas.

Målet är att sjukfrånvaron ska ligga på en låg och långsiktigt stabil nivå för såväl kvinnor som män. Sedan 2010 har dock sjukfrånvaron ökat, och prognosen är att ökningen fortsätter 2015–2016. Ökningen har varit mer påtaglig för kvinnor än för män. Mot bakgrund av tidigare erfarenheter av perioder med snabbt stigande sjukfrånvaro är det angeläget att vidta åtgärder för att stabilisera sjukfrånvaron, och enligt regeringen är förebyggande insatser på arbetsplatser centrala för att undvika arbetsrelaterade sjukskrivningar. Regeringen har inlett samtal med arbetsmarknadens parter om hur sjukfrånvaro bättre kan förebyggas och arbetsmiljön förbättras, samt om hur ett ändamålsenligt stöd för rehabilitering och omställning bör utformas.

Samhällets stöd till människor med knappa resurser måste stärkas. Ensamstående kvinnor med barn, ensamstående pensionärer och personer med sjuk- och aktivitetsersättning tillhör de grupper som har allra lägst inkomster. För att förbättra för dessa grupper föreslår regeringen redan i Vårändringsbudgeten för 2015 höjningar av underhållsstödet, höjningar av bostadstillägget för dem som har fyllt 65 år och en höjning av den inkomstrelaterade ersättningen i sjuk- och aktivitetsersättningen. Möjligheten att skriva av studielån vid en viss ålder ska kvarstå.

En human och rättssäker asylpolitik

Sverige ska ha en human och rättssäker asylpolitik och vara en fristad för den som flyr undan förföljelse och förtryck. Vår omvärld präglas av flera svåra väpnade konflikter som skapar stort humanitärt lidande och driver allt fler människor på flykt. Regeringen bedömer att antalet asylsökande till Sverige kommer att ligga på en fortsatt hög nivå under kommande år. Regeringen verkar för att den gemensamma EU-lagstiftningen på asylområdet genomförs och tillämpas till fullo inom alla medlemsstater och verkar för att inom EU skapa fler lagliga vägar in i EU.

Alla Sveriges kommuner ska ta ett solidariskt ansvar för flyktingmottagandet. Det är också viktigt att de ges goda planeringsförutsättningar för sina insatser för asylsökande. Regeringen avser därför att se över lagstiftningen och andra relevanta regelverk samt ersättningen till kommunerna. Migrationsverket har också fått i uppdrag att särskilt eftersträva långsiktiga och kostnadseffektiva lösningar för asylsökandes boende och då beakta kommunernas behov. Statskontoret har fått i uppdrag att bedöma om det finns ekonomiska förutsättningar för staten att köpa fastigheter och genom ny- eller ombyggnader skapa fler och billigare boenden för asylsökanden.

Nya regioner i Sverige

Den statliga och landstingskommunala organisationen på regional nivå behöver utvecklas. Regeringen avser därför att utse förhandlingspersoner som får till uppgift att tillsammans med berörda parter skapa nya regioner i Sverige. Senast i december 2017 bör beslut fattas om ändrad landstingsindelning för att flera regioner ska kunna bildas den 1 januari 2019. Regeringens ambition är att detta ska ske i bred politisk samverkan. Det finns också anledning att se över hur statliga myndigheters regionala indelning bäst kan svara mot människors och företags behov. Staten har ett särskilt ansvar att se till att myndigheters service är funktionell och lättillgänglig, i hela landet. Statskontoret ska följa upp hur statliga myndigheters beslut om lokalisering påverkar service och tillgänglighet för medborgare och företag i hela landet och lämna förslag till hur en bättre samordning kan åstadkommas.

2.2 Motionerna

Allianspartiernas gemensamma riktlinjer

I de fyra partimotionerna från Moderaterna, Centerpartiet, Folkpartiet respektive Kristdemokraterna presenterar motionärerna en samsyn kring den ekonomiska politiken i form av alliansgemensamma riktlinjer. Det görs i motion 2014/15:3088 av Anna Kinberg Batra och Ulf Kristersson (båda M), motion 2014/15:3091 av Annie Lööf m.fl. (C), motion 2014/15:3087 av Jan Björklund m.fl. (FP) och motion 2014/15:3092 av Emma Henriksson m.fl. (KD). Motionärerna anför i sina respektive motioner att kärnan i de alliansgemensamma riktlinjerna för den ekonomiska politiken är ordning och reda i ekonomin, och att en politik för fler i arbete är det som bygger Sverige starkt.

Allianspartierna vill fortsätta att värna en stabil och varaktig återhämtning i svensk ekonomi och anför att för ett land som Sverige är det centralt att ha utrymme för att klara av stora svängningar i de offentliga finanserna. Eventuella förändringar av överskottsmålet eller andra delar av det finanspolitiska ramverket måste därför utredas grundligt och beslutas i brett samförstånd.

Motionärerna konstaterar i sina respektive motioner att när de offentliga finanserna nu ska föras tillbaka mot balans och överskott bör det ske på ett sätt

som värnar en stabil och varaktig återhämtning. En åtstramning av finanspolitiken 2016 och 2017 skulle riskera att kraftigt fördröja återhämtningen i svensk ekonomi. En rimlig avvägning är därför att reformer bör vara fullt finansierade. Från 2018 och framåt bör diskretionära budgetförstärkningar på ungefär 25 miljarder kronor genomföras. Tillsammans med de automatiska budgetförstärkningar som regeringen räknar med under prognosperioden bedömer allianspartierna att 1 procents överskott kan nås 2020 förutsatt att ekonomin är i balans.

Allianspartierna är eniga om att budgetförstärkningarna framöver bör ske genom såväl intäktsökningar som utgiftsminskningar. Det är centralt att budgetförstärkningar och finansiering av reformer inte sker genom att skatten på jobb och företagande höjs eller att de påverkar välfärdens kärnverksamheter.

På inkomstsidan räknar allianspartierna bl.a. upp att skatteuttaget från den finansiella sektorn bör öka och att beskattningen av fordon med stora utsläpp av växthusgaser bör höjas. I takt med en uppgång på arbetsmarknaden bör omfattningen av arbetsmarknadsåtgärderna anpassas och de minst effektiva åtgärderna minskas. Att som regeringen lägga om sjukförsäkringsreglerna utan att först hantera de stigande ohälsotalen riskerar att förstärka ett redan betydande kostnadstryck inom systemet ytterligare. För att begränsa kostnadsutvecklingen för migration och integration krävs långsiktiga effektiviseringsåtgärder, t.ex. boendekostnaderna i mottagningssystemet. Den statliga förvaltningen bör effektiviseras, och de årliga anslagsökningarna i pris- och löneomräkningssystemet bör även i fortsättningen begränsas. Mot bakgrund av behovet av att stärka försvaret bör detta område undantas. Kostnaderna kan också minskas genom att myndigheternas lokalkostnader och lokalisering prövas hårdare.

I ett läge när det behövs fler reformer för att stärka sysselsättningen och minska utanförskapet går regeringen åt motsatt håll och försvårar och fördyrar jobbskapande. Med breddade ersättningssystem minskar dessutom arbetskraftsutbudet. De jobb som riskerar att slås ut ersätts av platser i arbetsmarknadspolitiska åtgärder och tillfälliga utbildningsplatser. Skattehöjningar och begränsningar i RUT- och ROT-avdragen slår också direkt mot hushållens ekonomi.

Allianspartierna anför i sina respektive motioner att målet är att över 5 miljoner människor ska ha ett arbete 2020 och att man därför kommer att fortsätta att prioritera jobbpolitiken genom att utveckla åtgärder för lägre trösklar, bättre utbildning, en fungerande arbetsmarknad och arbetsförmedling samt enklare omställning.

Det krävs också reformer för stärkt konkurrenskraft och hållbara tillväxtförutsättningar. Även om regeringen valt att fortsätta arbetet med delar av alliansregeringens infrastruktur- och bostadsinvesteringar har man samtidigt infört snedvridande och ineffektiva bostadssubventioner, och arbetet med effektiviseringar av byggprocessen och bostadsmarknadens funktionssätt riskerar att gå i stå. Regeringens mål på 250 000 nya bostäder till 2020 ska sättas i relation till alliansregeringens Sverigebygge som skulle bidra till 300 000 nya

bostäder t.o.m. 2020. Under åren 2014–2025 vill allianspartierna satsa minst 522 miljarder kronor på infrastruktur, vilket skulle möjliggöra underhåll av och stora investeringar i befintlig infrastruktur i hela landet, liksom nysatser för att förbättra möjligheterna för såväl arbetspendling som godstransporter.

Det är en självklarhet att Sverige måste vara pådrivande i omställningen till en klimatneutral ekonomi och ett giftfritt samhälle och lika självklart att detta inte står i motsats till tillväxt och jobbskapande utan att både miljö och tillväxt kan gå hand i hand. För detta krävs väl utformade och effektiva styrmedel, t.ex. så att den svenska fordonsflottan blir mer hållbar och utsläppen från transportsektorn minskar. Sverige måste fortsätta att arbeta på den internationella arenan för att bidra till de globala utsläppsreduktioner som behöver uppnås.

Välfärdens kärnverksamheter ska säkras. Det betyder bl.a. att utbildningen i Sverige ska hålla hög kvalitet och vara tillgänglig för alla och att sjukvården ska präglas av kvalitet och tillgänglighet för alla.

Moderaternas riktlinjer

Moderaterna står för en politik som sätter jobben först, och politiken handlar om att ta till vara varje människas förmåga att växa av egen kraft. I partimotion 2014/15:3088 av Anna Kinberg Batra och Ulf Kristersson (båda M) anförts att Moderaterna bygger sina prioriteringar i motionen med de ovannämnda alliansgemensamma riktlinjerna för den ekonomiska politiken som grund.

Motionärerna vill att fler unga, utrikes födda, äldre och människor med funktionsnedsättning kommer i jobb. Målet om över 5 miljoner sysselsatta till 2020 ska uppnås genom att skapa fler vägar in till det första jobbet, genom fler jobb i växande företag och genom bättre förutsättningar för omställning och ett längre arbetsliv.

Alliansens riktlinjer för den ekonomiska politiken innebär att reformer 2015–2017 bör vara fullt finansierade. De reformförslag som Moderaterna presenterar i sin partimotion finansieras genom både intäktsökningar och utgiftsminskningar. Moderaterna motsätter sig samtliga regeringens aviserade reformer i vårpropositionen, förutom anpassningen av investeraravdraget till EU-kommissionens riktlinjer och en beräkningsteknisk justering som regeringen gör inom anslaget för särskilda utgifter inom universitet och högskolor.

Fler vägar in till det första jobbet

Moderaterna vill att det skapas fler och enklare vägar in till det så viktiga första jobbet. Motionärerna konstaterar att trots en ambitiös integrationspolitik är sysselsättningsgapet mellan utrikes och inrikes födda i Sverige bland de högsta i Europa. Att bekämpa detta nya utanförskap handlar därför i hög utsträckning om att ge unga och utrikes födda effektiva och riktade insatser för att kunna komma in på arbetsmarknaden.

Låg utbildningsnivå är ett av de vanligaste skälen till att människor hamnar utanför arbetsmarknaden. Arbetslösheten bland de som saknar gymnasial utbildning är mer än dubbelt så hög som hos dem som har gymnasial utbildning. Därför vill Moderaterna att det blir möjligt för alla människor att skaffa sig en grundläggande utbildning. Eftersom den kommunala vuxenutbildningen spelar en central roll vill Moderaterna att det ska vara möjligt för alla att läsa in både grundläggande och särskild behörighet till högskolestudier på den kommunala vuxenutbildningen.

Motionärerna anför att många arbetsgivare kan känna osäkerhet inför att anställa personer utan erfarenhet från den svenska arbetsmarknaden eller personer som varit borta från arbetsmarknaden en längre tid. De kan också ha behov av stöd när de ska anställa personer som behöver handledning och introduktion. Moderaterna anser att man bör bygga vidare på de yrkesintroduktionsanställningar som skapades under alliansregeringen. Yrkesintroduktionsanställningar ska även omfatta långtidsarbetslösa och nyanlända, och på sikt handlar det om 3 000 nya anställningar.

För att ytterligare bredda vägarna in på arbetsmarknaden anser Moderaterna också att s.k. matchningsanställningar bör införas. Det innebär att långtidsarbetslösa som genomgått jobb- och utvecklingsgarantins första två faser får anställning hos ett rekryteringsföretag och stöd genom en kombination av handledning och kompetensutveckling. Rekryteringsföretaget ska aktivt verka för att den arbetssökande får anställning hos en annan arbetsgivare.

Arbetsförmedlingen är en nyckelaktör för att hjälpa människor in på arbetsmarknaden men har enligt motionärerna svårt att nå uppsatta mål och genomföra sitt uppdrag. Arbetsförmedlingens förmåga att förmedla jobb behöver därför förbättras avsevärt.

Fler jobb i växande företag

För att fler ska få jobb behövs fler företag som vill anställa, skriver motionärerna. I dag möter svenska företag en allt tuffare internationell konkurrens, och om Sverige ska kunna stå starkt i en globaliserad omvärld måste villkoren och förutsättningarna för innovation, entreprenörskap och företagande förbättras.

Med en hårdnande internationell konkurrens behöver vi värna om konkurrenskraften i både industrin och handeln. En effektiv, hållbar och pålitlig infrastruktur är en central förutsättning i dessa sektorer. I flera avseenden riskerar regeringens politik att slå mot både industri och handel. Försenade infrastrukturinvesteringar, höjd dieselskatt, dyrare energiproduktion och hotet om en lastbilsskatt slår alla mot industrijobben, anser motionärerna.

En viktig fråga för att värna svensk konkurrenskraft och bidra till mer miljövänliga transporter i vägnätet är att ge tyngre och längre lastbilar möjlighet att köra på vägarna. Moderaterna vill se investeringar på 300 miljoner kronor per år under åtta år så att lastbilar på upp till 74 ton ska kunna trafikera våra

vägar. För att Sveriges infrastruktur ska ha den standard som krävs anser Moderaterna att det bör satsas 1,4 miljarder kronor per år i extra järnvägsunderhåll. En fungerande järnväg skapar jobb och är ett viktigt steg för ett mer hållbart samhälle.

I motionen anförs att fyra av fem jobb skapas i företag med mindre än 20 anställda och att dessa företag måste ges möjlighet att utvecklas, växa och skapa fler jobb. Moderaterna anser att man bör fortsätta att förenkla för företag och entreprenörer, bl.a. genom att kravet på aktiekapital halveras, att ”mikroföretag” undantas från en del administration, att myndigheter och kommuner sätter tydligare gränser för handläggningstider och att en ny straffbestämmelse som tar sikte på systematiska fakturabedrägerier införs. Att skapa fler och enklare vägar in till egenföretagande för utrikes födda och nyanlända är också prioriterat.

För att nya företag ska skapas och växa är tillgång på kapital centralt. I relation till andra jämförbara länder fördelas i Sverige mindre kapital till företagens allra tidigaste utvecklingsfaser. Enligt motionärerna har statliga finansieringsinsatser i dessa faser en viktig marknadskompletterande uppgift att fylla. Moderaterna anser att det bör tas initiativ till att pröva s.k. offentlig-privata fond-i-fond-lösningar för det offentliga riskkapitalet med ambitionen att öka det privata engagemanget och vitalisera marknaden inom tidigt riskkapital. En första fond bör uppgå till 400 miljoner kronor, och minst 50 procent av kapitalet bör komma från privata medfinansierare.

Bättre förutsättningar för omställning och längre arbetsliv

Med en allt tuffare internationell konkurrens och strukturomvandling ökar kraven på omställning på den svenska arbetsmarknaden. När vi lever allt längre och är allt friskare som äldre behöver arbetsmarknaden också anpassas för att ge fler möjlighet att stanna kvar på arbetsplatsen lite längre. Därför vill Moderaterna underlätta för omställning och kompetensutveckling genom hela livet med ett höjt fribelopp för studier, extra studieveckor efter 40 år, rätt till studiemedel upp till 60 år och höjt tilläggs lån för studerande med barn. Moderaterna vill också att det ska finnas incitament för ett längre arbetsliv genom att det redan från 64 års ålder ska vara lägre skatt för att jobba mer i stället för från 65 år. Reformen skulle innebära att 70 000 64-åringar får sänkt skatt och att sysselsättningen beräknas öka med mellan 1 000 och 4 000 personer. Kostnaden beräknas till 500 miljoner kronor per år.

Utbildning och kunskap bygger Sverige starkt

Ett utbildningssystem med tydligt kunskapsfokus är enligt motionärerna grundläggande för vårt välfärdssamhälle. Utbildningen i Sverige ska hålla hög kvalitet och vara tillgänglig för alla. Moderaterna vill att arbetet för mer kunskap i skolan fortsätter, och målet är att Sverige inom tio år ska ligga på topp tio i PISA-mätningarna.

Trots stora ekonomiska satsningar har resultaten inte lyft i den utsträckning som krävs. Dessutom ställs särskilda krav på skolan när ett stort antal nyanlända elever som i många fall flytt från krig och förtryck väntas börja skolan de kommande åren. Elever som anlänt till Sverige efter skolstarten har särskilda utmaningar i att lära sig svenska samtidigt som de snabbare än övriga elever behöver ta till sig undervisningen för att nå skolans kunskapsmål. Moderaterna ser behovet av fortsatta insatser för att stärka möjligheterna för denna grupp elever. Bland annat ska Migrationsverket kunna ta över visst utbildningsansvar från kommunerna när det gäller asylsökande barn under den första tiden i asylboende.

Moderaterna vill att läraryrket stärks genom att man förbättrar och utvecklar lärarutbildningen. Antagningen till lärarutbildningen bör kompletteras med ett lämplighetstest. Alla skolhuvudmän bör också ge sina lärare en individuell kompetensutvecklingsplan för att garantera regelbunden fortbildning, och på sikt vill man se ett krav på regelbunden fortbildning för att lärare ska få behålla sina legitimationer.

Det finns framgångsrika skolor som trots stora utmaningar lyckas med sitt kunskapsuppdrag samtidigt som det finns andra skolor, såväl kommunala som fristående, där eleverna år efter år uppvisar dåliga resultat. Det kan Moderaterna inte acceptera, varför det behövs ytterligare reformer för mer ordning och reda i skolan. Motionärerna anser att Skolinspektionen ska få ett nytt uppdrag att genomföra sina granskningar utifrån elevernas resultat. Skolverket ska vidare kunna erbjuda skolor som inte når kunskapskraven ett särskilt kunskapskontrakt med nationella resurser kopplade till vissa åtgärder som stärker kunskapsresultaten. För särskilt svagpresterande skolor bör Skolinspektionen dessutom få möjlighet att ta över huvudmannaskapet.

Moderaterna vill att ungdomars övergång till arbetsmarknaden underlättas genom att man arbetar för att yrkesprogrammen i gymnasieskolan blir attraktiva för eleverna och att skolorna startar program utifrån arbetsmarknadens behov och förutsättningar.

Ordning och reda i välfärden

Moderaterna vill att alliansregeringens arbete med att stärka den svenska välfärden fortsätter. Regeringen har tagit flera steg för att begränsa den valfrihet som många tar för självklar inom vård och omsorg, bl.a. genom att lägga fram förslag om att avskaffa vårdvalet inom primärvården och genom att låta ta fram förslag om att införa en rätt till kommunalt veto mot etablering av friskolor. Dessutom har man tillsatt en utredning om offentlig finansiering av fristående utförda välfärdstjänster för att starkt begränsa möjligheten att få avkastning på investeringar inom välfärdssektorn. Enligt motionärerna riskerar dessa åtgärder att kraftigt begränsa den bredd och valmöjlighet som många svenskar blivit vana vid inom skola, vård och omsorg.

Enligt motionärerna behövs det höga kvalitetskrav i välfärden. Det är oacceptabelt att det i dag finns exempel på verksamheter med dålig kvalitet samtidigt som man tar ut vinst. Men i stället för att som regeringen sätta formfrågor före innehåll och prioritera vinstförbud och detaljreglering vill Moderaterna säkerställa att välfärdens kvalitet och tillgänglighet stärks genom utökad tillståndsplikt, bättre tillsyns- och sanktionsmöjligheter och långsiktiga spelregler för fristående utförare.

Ett starkt Sverige i en orolig värld

Efter utdragna förhandlingar presenterades i början av april 2015 en överenskommelse om Sveriges försvar för åren 2016–2020. Överenskommelsen innebär en långsiktigt starkt försvarsförmåga för Sverige i ett osäkert omvärldsläge, och försvaret får nu bättre möjligheter att stärka den operativa förmågan. Dessutom ska en utredning tillsättas som ska utvärdera för- och nackdelar med olika försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten, inklusive Nato.

Den som vill slåss för hatet och terrorn i Sverige eller andra länder måste fångas upp innan så sker, och de som riskerar att utsättas måste skyddas. Den som reser för att slåss för terrorn måste enligt motionärerna ställas inför rätta. Moderaterna vill öka tryggheten och bekämpa radikalisering, bl.a. genom höjd säkerhet för trossamfund, förstärkningar av Säkerhetspolisens verksamhet och ökade resurser till Ekobrottsmyndigheten och Skatteverket. Det EU-gemensamma arbetet mot terrorism vill Moderaterna också fördjupa genom ett förbättrat samarbete mellan länder och myndigheter och inom Europol.

Sverigedemokraternas riktlinjer

I partimotion 2014/15:3090 av Jimmie Åkesson m.fl. (SD) anfördes att motionen ska betraktas som ett förslag till en strategi för att stärka svensk industri. Genom sin profilering mot svensk industri vill Sverigedemokraterna lyfta fram frågan om industrins framtid, vilken är avgörande för hur Sverige kan behålla en hög sysselsättning både i tätorter och på landsbygden.

Enligt motionärerna ska Sverige fortsätta att vara en stark industrination som bygger vidare på den industri vi har genom rimliga skattenivåer, kompetensförsörjning och tillgång till billig och miljövänlig energi. Sverige ska utvecklas till en industrination som främjar en ny växande industri genom att se till att det finns möjligheter till investeringskapital, regelförenklingar och god tillgång på högutbildad arbetskraft. Sverige ska locka hem svensk industri som flyttat utomlands genom att erbjuda god infrastruktur, förmånliga villkor och en politik som tror på svensk industri.

Sverigedemokraterna anser att det är dags att införa ett slags industrigaranti där varje politiskt motiverad fördyring för industrin bör åtföljas av en motsvarande lättnad i någon annan del av den industriella produktionen.

Målet för den offentliga sektorns finansiella sparande

I Sverigedemokraternas motion konstateras att det strukturella sparandet kommer att vara negativt under hela mandatperioden, trots att ekonomin mot slutet av perioden bedöms befinna sig i normalläge. Det innebär att överskottsmålet inte uppfylls, vilket enligt motionärerna kan förklara regeringens plötsliga iver att avskaffa det. Sverigedemokraternas linje är att stadigt stå fast vid hela det finanspolitiska ramverket.

Energipolitik

Sverige som industrination är beroende av såväl konkurrenskraftiga priser på elenergi som tillgång till elenergi under årets alla timmar. Därför är vattenkraften tillsammans med kärnkraften basen i det svenska energisystemet. Hälften av Sveriges energiförsörjning står kärnkraftverken för. Sverigedemokraterna anser att den industrivänliga linjen är att bygga ut och vidareutveckla denna energikälla. Det innebär att gamla kärnkraftsreaktorer ska ersättas med nya, att staten ska finansiera en forskningsreaktor för fjärde generationens kärnkraft och att skatten på termisk effekt inte höjs.

Kapitalförsörjning

En betydande del av svenskarnas förmögenhet är uppbunden i offentliga och privata fonder inom främst pensionssystemet. Sverigedemokraterna vill se en utveckling av det redan befintliga investeraravdraget i syfte att genom ekonomiska incitament stimulera till ett ökat ägande av svenska företag och ökade investeringar i nystartade och befintliga mindre företag. Därför bör bl.a. möjligheterna för juridiska personer att utnyttja investeraravdraget utredas liksom möjligheterna att låta allmänheten använda sig av avdraget för investeringar i riskkapitalfonder som satsar på småföretag.

Motionärerna anför att den statliga riskkapitalfinansieringen i högre grad än i dag bör prioritera mindre, nystartade tillväxtföretag. Statens insatser på detta område bör även innehålla satsningar på s.k. science parks, innovationskontor och inkubatormiljöer. Den statliga riskkapitalfinansieringen ska styras mot de förkommersiella faserna. För att det ska bli lättare att starta företag eller expandera en verksamhet vill Sverigedemokraterna att det införs expensionslån genom en särskild fond med låga avkastningskrav.

Kompetensförsörjning

Utbildning är en av de nyckelfaktorer som återkommande lyfts fram i samband med industrins fortlevnad och utveckling i Sverige. Om det tillfälligt eller under längre perioder råder brist på en viss kompetens inom landet rekryterar svenska arbetsgivare utomlands. Sverigedemokraternas strävan är att Sverige ska vara självförsörjande när det gäller kompetens. De anser att reglerna för arbetskraftsinvandring ska reformeras så att högkvalificerad arbetskraftsinvandring prioriteras framför lågkvalificerad.

Sverigedemokraternas utbildningspolitiska utgångspunkt är att samtliga elever rustas för arbetsmarknadens krav och förutsättningar och att hela utbildningsväsendet tar hänsyn till arbetsmarknadens behov. År 2000 låg svenska elever relativt sett högre än jämförbara elever i OECD-området vad avser matematik, läsförståelse och naturvetenskap. År 2013 gällde motsatsen. För att trygga kompetensförsörjningen inom industrin måste resultaten enligt motionärerna förbättras.

Gymnasiekompetens med industriell inriktning identifierar motionärerna som en viktig plattform för att fylla bristen på tekniker, ingenjörer och andra kvalificerade yrkesarbetare på alla nivåer. Sverigedemokraterna vill låta näringslivet spela en betydligt större roll i arbetet med att utforma relevanta och attraktiva gymnasieutbildningar. Det behövs fler s.k. teknikcollege där utbildningsväsendet i samråd med näringslivet anordnar utbildningar inom praktiska ämnen som mycket ofta leder till jobb. En s.k. teknikbrygga där man under två terminer stärker sina kunskaper i teoretiska och praktiska ämnen, efter vilket man får en termins betald praktik hos en lokal industri, kan också bidra till att motverka bristen på gymnasieingenjörer. För att öka incitamenten för studenter att fokusera på arbetsmarknadens framtida behov vill Sverigedemokraterna införa ett förhöjt studiebidrag för studenter som läser program för framtida bristyrken. Motionärerna framhåller också att bristen på lärare i NO-ämnen behöver åtgärdas bl.a. genom att låta universitetslärare undervisa i gymnasiet.

Forskning och innovation

Sveriges enda chans att vara en ledande industrination också i framtiden är att förbli innovativt och ligga i framkant i ett brett spektrum av forskningsområden. Politikens roll är att säkerställa ett gott klimat för innovationer, vilket bl.a. handlar om utbildningssystemets alla delar. Det handlar också om rättsligt skydd för immateriella rättigheter. Sverigedemokraterna vill se ett system för patent- och innovationsboxar som i praktiken innebär sänkt bolagsskatt för innovativa företag och som fungerar som ett incitament för företag att utveckla innovativa koncept just i Sverige.

Forskning som finansieras av det offentliga är en viktig komponent när det gäller innovationer och industriell utveckling. Motionärerna anför att ett långsiktigt mål är att bättre koordinera de statliga aktörerna på området och se över förutsättningarna för sammanslagningar. Sverigedemokraterna vill att statliga forskningsmedel i högre utsträckning orienteras mot naturvetenskaplig grundforskning, medicin och tillämpad forskning med tydlig industriell företagsnära profil och att de internationellt konkurrenskraftiga lärosätena ska prioriteras. Avslutningsvis anfördes att statligt finansierad forskning och utveckling (FoU) är viktig för försvarsindustrin och bör fokuseras på områden där den svenska industrin är framgångsrik.

Skatter och regelkrångel

Motionärerna anför att skatter ska tas ut för att finansiera välfärd och investeringar i tillväxt, men konstaterar samtidigt att vi även på skatteområdet måste vara internationellt konkurrenskraftiga. Sverigedemokraterna anser att det behövs en översyn av skattesatserna på alla plan, från kapitalskatt till fastighets-skatt.

Den generella sänkningen av arbetsgivaravgiften som genomförts är allt för bred och kommer huvudsakligen de större företagen till del. Som ett led i att stimulera sysselsättningen anser Sverigedemokraterna att den allmänna löneavgiften för företag med upp till nio anställda bör avskaffas. Tillsammans med det minskade sjuklöneansvaret för mindre företag kan detta bidra till att de minsta företagen kan växa sig större och anställa fler.

För att minska trösklarna att investera i industrifastigheter vill Sverigedemokraterna avskaffa fastighetsskatten på industrienheter. Eftersom förslaget kombineras med att kommuner ska tillåtas att ta ut en avgift för industrienheter ges kommuner incitament att tillhandahålla mark för att bygga nya industrienheter.

Sverige har i ett europeiskt perspektiv en konkurrensfördel när det gäller etablering av centraler för lagring av digital information, s.k. serverhallar. Den främsta tröskeln för tillväxt i denna näring i Sverige är den svenska skattelagstiftningen. Sverigedemokraterna vill att energiskatten för verksamhetsutövare där serverhallarna är den huvudsakliga affärsverksamheten ska likställas med den som råder för den energiintensiva industrin.

Sverigedemokraterna anser också att Sverige måste återuppta och intensifiera arbetet med de bilaterala skatteavtalen för att på sikt kunna behålla och utveckla konkurrenskraften för svensk exportindustri.

Motionärerna anför att det är tydligt att regeringen har slagit in på en tillväxtfientlig linje med sina förslag om slopat läx-RUT, försämrade villkor för RUT- och ROT-avdrag och kraftigt höjd bensinskatt. Motionärerna anser att höjningen av löneskatten för äldre är en ren straffbeskattning för den som vill stanna kvar på arbetsmarknaden.

För att ytterligare underlätta företagandet anser Sverigedemokraterna att staten bör arbeta för att företag ska förhålla sig och rapportera till så få myndigheter som möjligt, att en borte tidsgräns för ärendehantering införs och att den offentliga upphandlingen förenklas genom en nationell handlingsplan med tydliga spelregler.

Infrastruktur och transport

I grunden bör hela transportinfrastruktursystemet ses som en nationell angelägenhet och kunna möjliggöra transport av både gods och arbetskraft. Enligt Sverigedemokraterna är det oroväckande att Sverige inte når upp till det europeiska genomsnittet för investeringar i transportinfrastruktur. Sverigedemokraterna vill se ökade medel för både vidmakthållande och utveckling av statens transportinfrastruktur. De anser att det bör införas en pott för investeringar

utöver den ordinarie budgetramen, motsvarande 2 procent av hela utgiftsområde 22 Kommunikationer. Sverigedemokraterna förordar att staten tar ett samlat ansvar för allt underhåll av den svenska järnvägen. Vidare anser de att svensk åkerinäring och sjöfart ska stärkas.

Sverigedemokraterna avvisar skatter och avgifter som hämmar industrins konkurrenskraft när det gäller transporter av varor. Därför motsätter man sig den s.k. kilometerskatten, svaveldirektivet och höjda banavgifter. Tyngre lastbilar ska kunna trafikera flera sträckor, varför åtgärder för att göra detta möjligt bör prioriteras.

Övriga riktlinjer

Sverigedemokraterna tar i sina riktlinjer också upp att incitamenten för arbetsgivare att investera i bättre arbetsmiljö måste öka, att tillgängligheten till vård måste förbättras, att vårdnadsbidraget bör förbättras, att den orättvisa skatteskillnaden mellan inkomst av tjänst och inkomst av pension bör avskaffas och att sjukpenningen bör höjas. Sverigedemokraterna vill också se en obligatorisk omställningsförsäkring som finansieras gemensamt och omfattar alla som kvalificerar sig för den. Vidare bör invandringspolitiken behovsprövas och harmoniseras med arbetsmarknadens behov, och den utomeuropeiska asyl- och anhörighetsinvandringen behöver begränsas kraftigt. Sverige bör efter en förstärkning ha ett balanserat försvar med sådan styrka att det skapar en så hög tröskeffekt att detta i det längsta avhåller en presumtiv angripare från anfall. En återinförd värnplikt är nödvändig. När det gäller rättsväsendet vill Sverigedemokraterna se en kraftsamling mot organiserad brottslighet och kraftiga straffskärpningar för våldsbrott. Utländska medborgare med kopplingar till terrorism från kriget i Syrien ska utvisas och det organiserade tigget förbjudas.

Centerpartiets riktlinjer

I partimotion 2014/15:3087 av Annie Lööf m.fl. (C) redovisar Centerpartiet sina prioriteringar inför budgetåret 2016 med de alliansgemensamma riktlinjerna för den ekonomiska politiken som grund. De alliansgemensamma riktlinjerna har redovisats inledningsvis i avsnitt 2.2 ovan. Centerpartiet förordar en ekonomisk politik som syftar till att hela Sverige ska kunna arbeta. För det krävs reformer som bidrar till hållbar tillväxt och företagande i hela landet. Motionärerna vill ha en närodlad politik, dvs. att makten ska ligga så nära människor som möjligt.

Fler jobb i växande företag

En fungerande arbetsmarknad kräver enligt motionärerna tre saker. För det första måste det finnas små och växande företag som vågar utvecklas, investera och efterfråga arbetskraft. För det andra måste utbudet av arbetskraft med

god kompetens och hög produktivitet stimuleras. För det tredje måste matchningen mellan dessa jobbsökare och jobbskapare fungera. De små företagen skapar jobben, och därför måste jobbskapande i växande företag stå i centrum.

Centerpartiet vill behålla de nedsatta arbetsgivaravgifterna för unga. Vidare avser Centerpartiet att återkomma med förslag om sänkta arbetsgivaravgifter för små företag för att stimulera dessa företag att växa och anställa. På sikt bör fler företag undantas från revisionsplikten och aktiekapitalet sänkas ytterligare. Motionärerna vill se över skattesystemet i syfte att garantera att generationsskiften i familjeföretag inte missgynnas. Dessutom bör det undersökas om avdragsmöjligheten i investeraravdraget kan utökas och taket höjas för att ytterligare förbättra företagens möjligheter att få tillgång till kapital. För små företag är möjligheten att locka till sig nyckelkompetens ofta begränsad. Centerpartiet vill därför underlätta användandet av personaloptioner genom att förenkla beskattningen, vilket skulle kosta 240 miljoner kronor per år.

Ny giv på arbetsmarknaden

Den svenska arbetsmarknaden är tudelad, anför motionärerna. Tudelningen finns mellan de unga och de lite äldre, mellan stagnerande och växande orter, mellan lågutbildade och högutbildade samt mellan utrikes och inrikes födda. Om Sverige ska lyckas skapa en hållbar och inkluderande jobbtillväxt i hela landet måste trösklarna till arbetsmarknaden sänkas och fler ges möjligheten att få in en fot genom att kombinera arbete med utbildning och praktik.

Centerpartiet vill införa en jobbfixarpeng som ska följa den arbetssökande till den förmedling som hen och Arbetsförmedlingen finner bäst lämpad att hjälpa den arbetssökande att komma i varaktig sysselsättning. Reformen ska förberedas genom ett regionalt pilotprojekt i Malmö, och 300 miljoner kronor per år av Arbetsförmedlingens anslag öronmärks för detta projekt.

Motionärerna vill se en ny jobbpakt riktad till de små och växande företagen som låter många fler lära på jobbet. I pakten ingår att införa introduktionsjobb där kravet på kollektivavtal kompletteras med ett villkor som motsvarar kollektivavtal, så att tusentals fler småföretag kan delta. Även långtidsarbetslösa vuxna och nyanlända bör ges möjlighet att få ett introduktionsjobb. Centerpartiet vill också att det införs lärlingsråd bestående av representanter från handelskammare, näringsliv och fackförbund som ska utforma utbildningarna så att de blir relevanta och håller hög kvalitet. Resurser bör anslås till att skapa lärlingsråd i hela Sverige. Dagens arbetsrätt missgynnar bl.a. ungdomar och nyanlända, anser motionärerna. I stället bör kompetens och inte anställningstid ligga till grund för turordningsreglerna. I gengäld bör tryggheten och omställningsmöjligheterna på arbetsmarknaden stärkas.

Flyktingar i jobb och bostad

Sverige står i dag inför ett misslyckande vad gäller jobbintegrationen, enligt motionärerna. För att förbättra mottagandet och se till att de som flyr från krig och konflikter snabbare ska få in en fot på arbetsmarknaden och hitta en bostad

har Centerpartiet presenterat 20 konkreta förslag för en förnyad integrationspolitik. Exempelvis vill motionärerna att det avsätts 100 miljoner kronor per år för att utöka de kompletterande utbildningarna riktade till nyanlända flyktingar med akademisk examen inom bristyrken. Vidare ska alla som skaffar sig ett jobb kunna bli arbetskraftsinvandrare från dag ett. Centerpartiet vill också att det flyttas resurser från Arbetsförmedlingen till föreningar och frivilliga nätverk efter en framgångsrik modell som prövats i Kanada. I ett första skede bör en del av resurserna till etableringslotsar, ca 200 miljoner kronor, gå till ett program för att identifiera, finansiera och löpande utvärdera initiativ från civilsamhället fokuserade på integration och jobbsökande. På sikt bedöms de positiva jobbeffekterna av dessa reformer leda till omfattande besparingar.

Den akuta boendesituationen för flyktingar har lett till högre kostnader för Migrationsverkets mottagande, undermåliga boenden, trångboddhet och till att många flyktingar fastnar på anläggningsboenden utan möjlighet till egen bostad. Centerpartiet ser sammantaget att en effektivisering av boenden kan mildra dagens kostnadsutveckling med i närtid över 600 miljoner kronor och på sikt med över 1 miljard kronor. Centerpartiet vill samtidigt ge kommunerna full kompensation för de kostnader som är kopplade till asylboenden, kommunplaceringar och anhöriga motsvarande 700 miljoner kronor per år, med en kompensation i ett första steg med 600 miljoner kronor. Förslaget skulle inte innebära en ökad kostnad för den offentliga sektorn som helhet. Nyanlända barn bör ges tillräckligt stöd för att snabbt lära sig svenska genom förberedande introduktionsklasser med intensiv språkundervisning. Ett sådant program skulle kosta ca 300 miljoner kronor per år.

Grön tillväxt i hela Sverige

Centerpartiet vill se fortsatta reformer för klimatet, för mer förnybar energi i transporter och elproduktion, för en bättre havsmiljö, för ren luft och vatten och för mindre gifter i vardagen. Motionärerna vill se en grön skatteväxling där förorenaren betalar för sin miljöskada och resurserna används för att sänka skatten på arbete. En kemikalieskatt bör införas, men motionärerna motsätter sig att skatten höjs på förnybar energi som produceras för eget bruk.

Under 2016 bör det införas ett bonus–malus-system som ska vara statsfinansiellt neutralt, men med en viss säkerhetsmarginal för att möta en oväntad snabb omställning. I väntan på ett bonus–malus-system infördes i samband med den beslutade budgeten för 2015 en förlängd supermiljöbilspremie. Motionärerna vill också att det satsas 300 miljoner kronor 2017 och 450 miljoner kronor 2018 på en miljölastbils- och miljöbusspremie. Ytterligare 50 miljoner kronor årligen bör vidare användas för stöd till biogasproduktion.

Världens modernaste landsbygd och grönaste städer

Det ska finnas förutsättningar att leva, arbeta och driva företag i hela Sverige. Infrastrukturinvesteringarna har under lång tid varit låga i förhållande till behovet. Det finns ett antal vägprojekt som är viktiga för att förbättra Sveriges

företagsklimat och livskvaliteten i hela landet; inte minst måste statens länsvägar och vägnätet bestående av enskilda och samfälliga vägar underhållas och förbättras. Motionärerna anser att det är glädjande att regeringen valt att fortsätta med Sverigebygget och betonar att det är viktigt att grunden för finansieringen består genom utnyttjandet av de värden som skapas för bostäder och mark genom infrastrukturinvesteringarna. Centerpartiet anser att Trafikverket ska få i uppdrag att peka ut och driva 10–15 av de objekt som finns angivna i en nationell plan i form av offentlig-privat samverkan (OPS), i syfte att skaffa kunskap och erfarenhet samt öka effektiviteten.

Motionärerna anser att fortsatt utbyggnad av den digitala infrastrukturen är en förutsättning för fortsatt tillväxt. Regeringens besparing på bredbandskoordinatorer avvisas av motionärerna.

Centerpartiet avser att i höst återkomma med förslag om ytterligare medel för stöd till kommersiell service i enlighet med de förslag som presenteras i SOU 2015:35 Service i glesbygd.

För att råda bot på bostadsbristen behövs enligt motionärerna ett fortsatt arbete med att ta bort och ändra stela, olämpliga och svårtolkade regler som hindrar nybyggnation. Plan- och bygglagen behöver reformeras. Bullerregler, tillgänglighetskrav och riksintressen behöver bli mer ändamålsenliga och inte i onödan begränsa bebyggelse. Det är också viktigt att utnyttjandet av det befintliga bostadsbeståndet blir mer effektivt. Centerpartiet vill se fortsatta möjligheter till andrahandsuthyrning, ökade möjligheter till privat uthyrning i egen fastighet, ombildning till ägarlägenheter och friare hyressättning. Strandskyddet behöver förändras för att möjliggöra attraktiva boenden på landsbygden.

De statliga myndigheternas kostnader framför allt för lokaler bör minskas, bl.a. genom att se till att myndigheternas placering bättre speglar var befolkningen lever och verkar. En återgång till en effektivare och mer decentraliserad myndighetsplacering skulle innebära kostnadsbesparingar på över 1 miljard kronor på sikt och i ett första skede 300 miljoner kronor per år, enligt motionärerna.

Det måste löna sig för kommuner och regioner att förbättra sitt företagsklimat och göra produktiva investeringar m.m. Centerpartiet vill därför utreda hur ett antal skatter ska kunna regionaliseras. Vidare vill motionärerna gynna besöksnäringen genom att tillåta gårdsförsäljning.

De gröna näringarnas konkurrenskraft måste stärkas och produktionen öka. Motionärerna anser att regeringens föreslagna skattehöjningar, däribland återinförandet av handelsgodsskatten, kilometerskatten och höjda arbetsgivaravgifter, utgör allvarliga hot mot utvecklingen på landsbygden. Vidare är krisen akut för många bönder. Centerpartiet vill bl.a. se ett ambitiöst regelförenklingsarbete, stärkt kapitaltillgång på landsbygden och en nationell livsmedelsstrategi.

Välfärd med mångfald och närhet

Centerpartiet strävar efter en välfärd som omfattar och finns tillgänglig för alla och som utgår från den enskilda människans behov. Rätten att välja vård eller skola med en mångfald av utövare ska värnas. Bra pedagoger och ledare är tillsammans lösningen på hur svensk skola ska kunna förbättras. Duktiga lärare ska premieras. Centerpartiet vill utveckla lärlingsutbildningen genom s.k. lärlingsråd och även se en ytterligare utbyggnad av yrkeshögskoleutbildningen. Lärosätena inom den högre utbildningen bör bli mer autonoma, finnas i hela landet och ges ytterligare möjlighet att utforma sin verksamhet efter regionala förutsättningar. På sikt bör marginalskatterna sänkas för att stimulera fler att söka sig till högre utbildning. En god, effektiv och trygg vård och omsorg i livets alla skeden är ett av samhällets absolut viktigaste åtaganden. Inriktningen framöver bör vara att utveckla kömiljarden till att i högre grad öka drivkrafterna till att skapa mer sammanhållna vårdkedjor. I stället för att riva upp valfrihetsreformer bör fokus ligga på hur reformerna kan vidareutvecklas och exempelvis underlätta etableringar i glesbygden.

Hållbar försvars- och säkerhetspolitik

Motionärerna ser med oro på det snabbt försämrade säkerhetsläget i vår omvärld. Centerpartiet har genom konstruktivt deltagande i försvarsuppgörelsen säkrat att Försvarsmakten tilldelas mer resurser och att viktiga första steg tas mot stärkt försvarsförmåga.

Statsfinansiella konsekvenser

Centerpartiet kommer att hålla fast vid en ansvarsfull ekonomisk politik som syftar till goda säkerhetsmarginaler i de offentliga finanserna. Samtidigt är det viktigt att inte jobb och företagande beskattas hårdare eftersom det skulle äventyra den ökande sysselsättningen och därmed grunden för starka statsfinanser och finansieringen av välfärden. Det är därför viktigt med sparsamhet, i synnerhet med utgifter som har tveksam samhällsnytta. Arbetsmarknadspolitiken är ett exempel som tar stora resurser i anspråk utan att i någon större utsträckning bidra till välfärden. Vidare kan grön skatteväxling med höjd skatt på utsläpp och sänkt skatt på arbete skapa dubbla vinster genom minskad miljöförstöring och ett bättre skattesystem.

Folkpartiets riktlinjer

I partimotion 2014/15:3087 av Jan Björklund m.fl. redovisar Folkpartiet sina prioriteringar inför budgetåret 2016 utifrån alliansgemensamma riktlinjer för den ekonomiska politiken. De alliansgemensamma riktlinjerna har redovisats inledningsvis i avsnitt 2.2 ovan. Folkpartiet är övertygat om att fortsatt höga ambitioner för välfärden i Sverige kräver socialliberala reformer för en mer dynamisk ekonomi, en mer dynamisk arbetsmarknad och ett mer gynnsamt klimat för entreprenörer och företagare. Vidare innebär det kraftigt försämrade

säkerhetspolitiska läget enligt motionärerna att det nu brådskar att förstärka Sveriges försvarsförmåga.

Sverige behöver ett fortsatt stramt finanspolitiskt ramverk

Folkpartiet förutsätter att regeringen skyndsamt hörsammar riksdagens tillkännagivande och tillsätter en parlamentarisk utredning om överskottsmålet. I en sådan process är Folkpartiet villigt att öppet pröva frågan vilken nivå för det framtida finansiella sparandet som målbilden bör spegla. Särskild tonvikt kommer från Folkpartiets sida även i fortsättningen att ligga i att säkerställa finanspolitisk stabilitet och att Sverige ska klara kommande kriser.

Reformer för fler jobb

Sverige står inför stora utmaningar. Motionärerna framhåller att svenska företag verkar i en miljö med allt tydligare global konkurrens. Samtidigt innebär den åldrande befolkningen och höga ambitioner för välfärden att vi måste sträva efter att nå målet om full sysselsättning. Men i stället för strukturreformer för fler jobb aviserar regeringen skattehöjningar och återställare. Folkpartiets inställning är att den svenska arbetsmarknaden behöver mer flexibilitet. Låg grad av löneflexibilitet riskerar att bidra till högre arbetslöshet, och relativt höga lägstalöner stänger dörren för breda grupper. Samtidigt vill Folkpartiet öka tryggheten i omställningar genom en starkare arbetslöshetsförsäkring. I motionen beskrivs inriktningen på fyra reformer eller processer för en bättre fungerande arbetsmarknad. Det handlar om 1. en modernare arbetsrätt där turordningsreglerna moderniseras, 2. en ny form av lärlingsanställning, 3. trepartssamtal för att underlätta för parterna att sluta avtal som inte pressar upp lägstalönerna och 4. en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring.

Fortsatt kunskapsfokus i skolan

Kunskap är skolans huvuduppgift, understryker motionärerna. Folkpartiet vill göra ytterligare satsningar på skolan, men mer resurser är inte tillräckligt för att förbättra resultaten. Vi måste också förändra attityden till skolan och visa på betydelsen av utbildning, anser motionärerna. Arbetet för att lyfta läraryrket måste fortsätta, och vi får inte bryta med det kunskapsfokus som nu åter växer fram. Duktiga lärare är den avgörande faktorn för att höja resultaten i skolan. Gymnasieskolan ska förbereda både för vidare studier och för arbetslivet. Motionärerna vill ha en försöksverksamhet med gymnasial lärlingsutbildning där branscher och arbetsgivare ges ökat inflytande och ansvar. Folkpartiet anser att det också fortsättningsvis bör avsättas stora resurser till vuxenutbildningen. Sverige ska också ha höga ambitioner när det gäller andelen personer som går vidare till högre studier, men antalet platser får inte byggas ut på bekostnad av kvaliteten. De statliga forskningsanslagen höjdes kraftigt under den tidigare regeringen, och Folkpartiet vill också fortsatt prioritera forskningen.

Folkpartiet anser att staten bör ta tillbaka ansvaret för skolan. Kommunaliseringen har bidragit till minskad likvärdighet och försämrade studieresultat.

Motionärerna anser att det under 2016 bör tillsättas en utredning som tar fram förslag på formerna för en modern skola med staten som huvudman där kvalitet och likvärdighet säkras genom statlig finansiering, nationella mål, utvärderingar och tillsyn.

Skolstarten bör ske vid sex års ålder och skolplikten därmed förlängas till tio år. Motionärerna vill också att det införs ett stöd till utsatta skolor som kan sökas av huvudmännen för att motverka ordningsproblem och för förebyggande insatser som främjar studiero. Skolorna ska själva kunna utforma förslag på sina satsningar. Från 2016 bör det avsättas 100 miljoner kronor per år för detta bidrag, som ska fördelas av Statens skolverk.

Tydligare jobblinje i integrationspolitiken

Folkpartiet anser att det behövs fortsatta åtgärder för att stärka jobblinjen i integrationspolitiken. En arbetsgrupp inom Folkpartiet har föreslagit att ett tydligare försörjningskrav ska införas vid anhöriginvandring och att en stärkt jobblinje för uppehållstillstånd ska övervägas. Fortsatta jobbskapande åtgärder som RUT-reformen måste utvecklas, inte försämrats. Vidare behövs en öppnare arbetsmarknad med lägre trösklar och modernare arbetsrätt för att öka rörligheten på arbetsmarknaden. Vårnadsbidraget bidrar till att stänga ute utrikes födda kvinnor från arbetsmarknaden och ska avskaffas. För att uppvärdera både medborgarskapet och vikten av svenskkunskaper bör ett språkkrav för medborgarskap införas. Det behövs vidare en ny statlig organisation för en bättre fungerande boendekedja för nyanlända och en lagstadgad skyldighet för kommuner att ha beredskap för att ta emot nyanlända. De reformambitioner Folkpartiet presenterar i denna del ska ligga till grund för fortsatt politikutveckling och fortsatta ställningstaganden på området.

Ett försvar som kan försvara Sverige

Hotbilden i vårt närområde, i synnerhet i Östersjöområdet, är kraftigt försämrade. Folkpartiet anser att svensk försvarspolitik måste ställas om. Den nationella dimensionen ska prioriteras framför fokus på deltagande i internationella insatser. Försvaret av Sverige måste vara Försvarsmaktens huvuduppgift. De 10,2 miljarder kronor som regeringen avser att tilldela försvaret 2016–2020 kommer inte att räcka till för att fylla de hål i ekonomin som försvaret redan dras med, än mindre stärka försvarsförmågan. Folkpartiet vill stärka försvaret väsentligt. Folkpartiet menar att de ekonomiska anslagen sammantaget, inklusive en kompensation för höjda ungdomsarbetsgivaravgifter och hyreshöjningar för Försvarsmakten och Fortifikationsverket, bör höjas med 17 miljarder kronor 2016–2020. I denna motion aviserar motionärerna att försvarsanslaget ökar med 1,8 miljarder kronor 2016, 2,7 miljarder kronor 2017 samt 3,7 miljarder kronor 2018. Gotland har en försvars- och säkerhetspolitisk särställning, och det behövs mer resurser till Gotland än vad regeringen presenterar. Motionärerna vill också att det regeringsbeslut upphävs som ger i uppdrag åt Försvarsmakten att reducera lönekostnaderna med 500 miljoner kronor till

2019. Resultatet av försvarsuppgörelsen blev ännu en bred utredning av personalförsörjningen inklusive en studie av värnpliktssystemen i Danmark och Norge. Även om det är ett steg i rätt riktning hade Folkpartiet föredragit en aktivering av värnpliktssystemet här och nu.

Folkpartiet prioriterar satsningar på försvaret men menar också att oavsett resurser behöver försvaret även stärkas genom ett svenskt Nato-medlemskap under innevarande mandatperiod. Inget annat kan på ett lika avgörande sätt förbättra vår nationella säkerhet, anser motionärerna.

Mer jämställdhet

Inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män är stora i Sverige. För att sluta denna klyfta behövs enligt Folkpartiet en politik som gör att kvinnor ges och tar möjligheten att arbeta fler timmar och som bryter segregationen på den svenska arbetsmarknaden. Motionärerna vill på ett liknande sätt som karriärreformen för lärare att lönen höjs för de allra bästa specialistsjuksköterskorna. Den nya karriärtjänsten behöver utredas närmare och kan införas först den 1 juli 2017. Reformen beräknas med en halvårseffekt försvaga de offentliga finanserna med ca 66 miljoner kronor 2017.

Det fortsatt ojämställda uttaget av föräldraförsäkringen bidrar till ett fortsatt ojämställt arbetsliv och ojämställda livsvillkor. För att bryta detta anser motionärerna att ytterligare en månad i föräldraförsäkringen bör vikas åt vardera föräldern. Dessutom ska jämställdhetsbonusen fördubblas.

Fler äldre i arbete – och mer välfärd för fler äldre

Äldre kan bidra mer, och äldre som har bidragit förtjänar mer. Folkpartiet anser att åldersgränsen i det förhöjda jobbskatteavdraget för äldre bör justeras ned så att det också inkluderar personer som under kalenderåret fyller 65 år. Det betyder att denna grupp får starkare drivkrafter att förlänga arbetslivet. Förändringen beräknas kosta 300 miljoner kronor från 2016. Folkpartiet vill också höja gränsen för hur länge man har rätt att vara kvar på arbetet från 67 till 69 år. Det skulle innebära att lagen om anställningsskydd reformeras.

Motionärerna anser vidare att subventionsgraden för RUT bör höjas från 50 till 75 procent för alla som vid årets ingång fyllt 80 år. Kostnaden för reformen beräknas till 100 miljoner kronor per år från 2016. Folkpartiet vill också höja bostadstillägget för pensionärer med mer än regeringen från den 1 juli 2016. Reformen beräknas inklusive en halvårseffekt försvaga de offentliga finanserna med 300 miljoner kronor 2016.

Motionärerna framhåller att god och näringsrik mat och trivsamma måltider är en viktig kvalitetsfråga i äldreomsorgen. Riktlinjerna behöver skärpas och en laga-mat-garanti för hemtjänsten införas.

Övriga prioriterade satsningar

Motionärerna framhåller att mer måste göras för att de barn som far illa och som är mest utsatta ska få det stöd de behöver. För det första vill motionärerna

att samarbetet stärks mellan skolan, skolhälsovården och socialtjänsten kring barn som placerats utanför hemmet. För det andra vill motionärerna se satsningar på forskarskolor för yrkesverksamma socionomer. Med större stöd i forskning kan arbetet med bättre uppföljning och mer evidensbaserade insatser i socialtjänsten stärkas. För dessa två reformer avsätts 100 miljoner kronor från 2016 och framåt.

Motionärerna vill också anslå medel till Havs- och vattenmyndigheten för arbete med renare stränder.

Skattepolitiken och finansieringsprinciper

Folkpartiet avser att inför höstens budgetmotion återkomma med ett bredare grepp om skattepolitiken. En grundprincip för Folkpartiet är att skatterna på jobb och företagande inte sammantaget ska höjas. Det innebär att sådana höjningar från regeringens sida kommer att avvisas. Däremot ser motionärerna utrymme för att höja vissa miljö- och klimatskatter. Folkpartiet vill med beaktande av jobben och konkurrenskraften använda de ekonomiska styrmedel som krävs för att möta klimatkrisen och föra Sverige närmare våra klimatmål. Skattesystemet ska vara uppbyggt så att jobb, utbildning och ansträngning lönar sig. Motionärerna avser att återkomma i höst med förslag om att under mandatperioden avskaffa den s.k. värnskatten. Vi bör enligt motionärerna återgå till ett system där människor får behålla minst hälften av den sista intjänade hundralappen.

Sunda offentliga finanser är centralt. När lågkonjunkturen nu stegvis övergår i högkonjunktur ska statsfinanserna tillbaka till balans och överskott. Principen krona för krona ska gälla för finansiering av förändringar på såväl inkomst- som utgiftssidan tills de offentliga finanserna visar balans och överskott.

I motionen anges också politiska riktlinjer per utgiftsområde.

Kristdemokraternas riktlinjer

Emma Henriksson m.fl. (KD) presenterar i partimotion 2014/15:3092 sina politiska prioriteringar inför budgetåret 2016 med utgångspunkt i alliansgemensamma riktlinjer för den ekonomiska politiken. De alliansgemensamma riktlinjerna har redovisats inledningsvis i avsnitt 2.2 ovan. Enligt Kristdemokraterna ska den ekonomiska politiken skapa förutsättningar för människor att bygga goda relationer och känna trygghet samt underlätta för människor att gå från utanförskap till arbete. Goda förutsättningar ska skapas för en god tillväxt och för ett företagsklimat som står sig väl i den globala konkurrensen. Den ekonomiska politiken kan användas för att stärka familjernas självbestämmande och det civila samhällets ställning, vilket skapar en grund för fungerande mellanmänniskliga relationer.

Prioriteringar i den ekonomiska politiken

En familjepolitik för ökad trygghet och frihet: Motionärerna anser att föräldraförsäkringen bör göras mer flexibel och att valfriheten inom barnomsorgen bör öka. Det ska ges ökade ekonomiska möjligheter för de föräldrar som vill vara hemma med sina barn under förskoleåldern genom att barnomsorgspengen omfattar även de föräldrar som vill vara hemma med enbart sina egna barn. Barndelen i bostadsbidraget bör höjas för att gynna de barnfamiljer som har det sämst ställt. Andra prioriteringar är mindre barngrupper i förskolan samt bättre förutsättningar för familjedaghem.

En bättre psykisk hälsa: Barn eller unga som har eller riskerar att utveckla psykisk ohälsa är ett högt prioriterat område för Kristdemokraterna. Motionärerna vill bl.a. öka tillgängligheten till förebyggande arbete och den s.k. första linjen (primärvården, elevhälsan, ungdomsmottagningar). Motionärerna anser också att det bör genomföras en bred utredning för att kartlägga och undersöka orsakerna till den ökande psykiska ohälsan. Vidare bör kommunerna bli skyldiga att erbjuda familjestödsprogram under barnens uppväxt.

Värdig äldreomsorg och trygg ekonomi: Varje kommun ska ha en värdighetsgaranti i äldreomsorgen. Äldres självbestämmande ska öka genom att personer över 85 år ska ges rätt till äldreboende när de själva önskar. Det ska även införas en rätt för alla att välja utförare av äldreomsorg oavsett vilken kommun man bor i. Omvårdnadslyftet bör förlängas för att fortsätta stärka kompetensen bland personal i äldreomsorgen. För att öka tillgången till äldrebostäder ska investeringsstödet till trygghetsboenden och särskilda boenden förlängas och förstärkas. Motionärerna anser att skatten på pensioner när ekonomin tillåter ska sänkas till samma nivå som skatten på förvärvsinkomster.

Valfrihet i välfärdssektorn: Att företag även inom välfärdssektorn måste kunna gå med vinst är avgörande för om valfriheten ska kunna bevaras. En mångfald av aktörer inom välfärdssektorn är också en förutsättning för att ideellt driven och idéburen vård och omsorg ska kunna växa fram och drivas. Välfärdstjänster ska bedrivas ansvarsfullt, effektivt och långsiktigt. För att motverka kvalitetsbrister behöver egenmakt och valfrihet kompletteras med ytterligare stärkt tillsyn och valfrihet.

En skola för kunskap och bildning: Utbildningens kvalitet är av avgörande betydelse för ungas möjligheter i livet och för vårt lands långsiktiga konkurrenskraft. Motionärerna anser att lärarnas roll behöver stärkas och lärarnas vidareutbildning behöver bli mer forskningsbaserad. Vidare behöver svenska elever få mer lärolett lektionstid. Det krävs också ett arbete på bred front med ansvarsfrågor och attityder, bildningssyn och professionalitet.

Fler bostäder och goda kommunikationer: Kristdemokraterna vill se en fortsatt utveckling av bostadspolitiken genom att bl.a. ta bort de kommunala särkraven och genomföra förändringar av bullerkraven. Teknikutvecklingen ska främjas för att nå ett mer hållbart transportsystem. Ökade satsningar ska göras på infrastruktur för att säkra god kommunikation i hela landet och möjliggöra ett ökat bostadsbyggande. Miljövänliga bilar ska premieras och flygets miljöpåverkan minskas.

Goda villkor för företag: Kristdemokraterna motsätter sig regeringens skat-tehöjningar på jobb och företag och vill i stället se en konkurrenskraftig be-skattning, minskat regelkrångel och sänkta avgifter för företagen. Motio-närerna vill också se över hur generationsskiften kan underlättas.

Ekonomisk trygghet vid sjukdom och arbetslöshet: Kristdemokraterna före-språkar ett trygghetssystem som för de flesta garanterar en större del av even-tuella inkomstbortfall med obligatoriska och offentligt finansierade försäk-ringar, men som även ger utrymme för kompletterande lösningar och person-ligt ansvarstagande. Kristdemokraterna efterfrågar en bred översyn och en bred politisk förankring kring socialförsäkringssystemet där socialförsäkrings-utredningens slutbetänkande kan utgöra en bra grund. Motionärerna anser att arbetslöshetsförsäkringen precis som sjukförsäkringen bör vara allmän och obligatorisk. I samband med en sådan reform bör också taket höjas och index-regleras.

Hållbar energi-, klimat- och miljöpolitik: De tre grundpelarna för energi-politiken bör vara ekologisk hållbarhet, försörjningstrygghet och konkurrens-kraft. Kristdemokraterna vill se en mångfald av förnybar energi inom trans-portsektorn, industrin, uppvärmningen och elproduktionen. För att nå miljö-målen om minskade koldioxidutsläpp och energieffektivisering vill motio-närerna se ökade investeringar av såväl offentligt som privat kapital i långsik-tigt hållbara energislag som bl.a. vindkraft, vattenkraft, bioenergi och sole-nergi. Motionärerna vill verka för en bred blocköverskridande energiöverens-kommelse som bygger vidare på Alliansens energiuppgörelse. Jordbruket skulle i högre utsträckning kunna bli en nyckelaktör för att värna den biolo-giska mångfalden om det gavs rätt incitament för detta. Motionärerna anser också att svenska jordbrukare bör få rimligare villkor.

Kulturpolitiken: Kristdemokraternas utgångspunkt är att kulturpolitiken ska stödja kulturen, inte styra den. Inte minst barnens möjligheter att få ta del av kulturella verksamheter är prioriterat. Motionärerna vill stärka de ideella krafterna och förbättra förutsättningarna för civilsamhället. Också folkbild-ningens roll i svenskt samhällsliv bör stärkas.

Ett starkt försvar: Kristdemokraterna vill ha en mer omfattande överens-kommelse vad gäller resurser och militär förmåga, men anser att försvarsöver-enskommelsen är viktig och leder till att försvaret stärks och får en välbehövlig större militär förmåga.

Biståndspolitik: Sverige ska ha en ambitiös utvecklingspolitik och ett ge-neröst bistånd. Målet bör vara att Sverige genom stegvisa höjningar under mandatperioden ska avsätta 1 procent av BNI för bistånd enligt den nya be-räkningsmetoden.

Reformer för bättre integration

Kristdemokraterna värnar en migrationspolitik som bygger på öppenhet, re-spekterar asylrätten och värnar de principer som skyddsgrunderna bygger på.

En generös migrationspolitik måste kombineras med en effektiv och välfungerande integrationspolitik. Sverige behöver en politik som möjliggör för fler nyanlända att få arbete, förbättrar situationen på bostadsmarknaden, gör mottagandet bättre och långsiktigt gör integrationspolitiken effektivare.

Kristdemokraterna vill pröva möjligheten att sänka nyanländas etableringsersättning något. Samtidigt bör det införas ett nytt etableringsavdrag som innebär att en nyanländ under sina första fem år i Sverige sammanlagt kan tjäna upp till en halv miljon kronor utan att betala inkomstskatt. För att värna nyanländas möjlighet till snabb etablering behöver man också värna jobb som kräver lägre kvalifikationer, genom exempelvis RUT- och ROT-avdragen.

De som beviljas asyl i Sverige bör som huvudregel ges ett uppehållstillstånd som gäller i tre år i stället för att som i dag få ett permanent uppehållstillstånd. Om skyddsbehovet kvarstår efter tre år permanentas uppehållstillståndet. Den som under de tre åren etablerat sig på arbetsmarknaden ges ett permanent uppehållstillstånd även om skyddsbehovet inte skulle kvarstå.

Migrationsverket bör snabbare kunna behandla ansökningar från länder som kan betecknas som säkra, från vilka nästa alla ansökningar avslås.

För att fler ska välja ett anläggningsboende och för att därmed bryta den destruktiva trångboddheten anser motionärerna att dagersättningen för eget boende bör tas bort. Vidare bör staten kunna ge hyresgarantier för byggande av moderna modulbostäder med tidsbegränsade bygglov. Migrationsverket bör också ges möjlighet att äga boenden för asylsökande, anser motionärerna.

En bättre trafikplanering skulle göra det möjligt för nyanlända att etablera sig i hela landet. De kommuner med god arbetsmarknad som i dag har ett mycket högt mottagande kan avlastas genom att fler asylsökande och nyanlända kan bo i kringliggande kommuner.

Århundradets sjukvårdsreform

Kristdemokraterna anser att sjukhusvården behöver förstaligas för att uppnå bästa kvalitet och en jämlik vård på lika villkor för hela befolkningen. En av de viktigaste principerna för svensk hälso- och sjukvård är att befolkningen ska få vård på lika villkor. Genom nationella strategier, överenskommelser, prestationsbaserade ersättningar och ny lagstiftning har staten tagit initiativ till viktiga förändringar som exempelvis fritt vårdval och kortare väntetider. Dessa initiativ verkar i rätt riktning mot en bättre och mer jämlik vård. Trots det går utvecklingen sett ur patientens perspektiv alltför långsamt. Den snabba medicinska utvecklingen ökar behovet av specialisering och ett bättre resursutnyttjande. För att klara de framtida utmaningarna måste svensk hälso- och sjukvård snabbare dra nytta av ny forskning, ny medicin och nya behandlingsmetoder. Mycket kan göras redan nu för att ändra styrningen. Exempelvis anser motionärerna att man som patient ska ha rätt till en personlig behandlings- och rehabiliteringsplan när man har behov av återkommande och täta kontakter med vården. Det finns också mycket som behöver förbättras när det gäller ekonomisk styrning och uppföljning av sjukvården.

Regeringen har aviserat att den avser att bilda större regioner där sjukvården ingår. Det är bra men inte tillräckligt, enligt motionärerna. I närtid anser motionärerna att en parlamentarisk utredning bör tillsättas som överväger och föreslår olika vägar för att uppnå en effektivare, mer rättvis och jämlik vård genom en mer ändamålsenlig uppgiftsfördelning mellan staten och nuvarande huvudmän.

Fler jobb för de som står längst från arbetsmarknaden

Full sysselsättning ska vara det övergripande målet för sysselsättningspolitiken. Alla kan inte arbeta 100 procent av heltid, men alla ska ha möjlighet att arbeta 100 procent av sin förmåga. Genom att fler får arbete kan de offentliga resurserna användas på ett bättre sätt för att ge stöd till de som är mest utsatta. För att nå sysselsättningsmålet behöver trösklarna in på arbetsmarknaden sänkas. Stödet för arbetsgivare, både privata och offentliga, till att ta ett större ansvar för att inkludera grupper som står långt från den ordinarie arbetsmarknaden måste bli enklare och mer flexibelt. Lärlingsanställningar måste utvecklas och yrkesintroduktionsanställningar nyttjas i betydligt högre grad.

Kristdemokraterna vill ge stöd till s.k. matchningsanställningar. Den anställda får en anställning hos ett rekryteringsföretag som staten har upphandlat och stöd genom en kombination av handledning och kompetensutveckling. Matchningsanställningen kan fungera som ett komplement till sysselsättningsfasen i jobb- och utvecklingsgarantin.

Kristdemokraterna vill också se en utveckling av RUT-avdraget där fler tjänster, exempelvis tvättertjänster utanför hemmet, ges en lägre beskattning.

För att ytterligare sänka trösklarna för de som står långt från arbetsmarknaden vill motionärerna att det införs ett nystartsavdrag, dvs. ett förstärkt jobbskatteavdrag för den som går från långtidsarbetslöshet till arbete.

Övriga motioner

BNP-tillväxt och mått på välfärd

I motion 2014/15:1178 av Sara Karlsson och Lawen Redar (båda S) anfördes att allt fler pekar på att den tillväxttakt vi vant oss vid inte kommer att fortsätta och att de ekonomiska nedgångar västvärlden brottas med inte enbart är ett tillfälligt avbrott i en i övrigt naturlig uppåtgående kurva. Mot den bakgrunden betonar motionärerna behovet av att identifiera och undersöka vilka utmaningar som en utebliven eller negativ ekonomisk tillväxt kan medföra för samhällsutvecklingen samt strategier för att möta dessa. Detta anser motionärerna bör ges regeringen till känna. Liknande motionsyrkanden framförs även i motion 2014/15:1889 av Carl Schlyter (MP) yrkande 1 och motion 2014/15:2528 av Valter Mutt och Annika Lillemets (båda MP).

I motion 2014/15:1889 av Carl Schlyter (MP) yrkande 2 hänvisas till att EU-kommissionen inlett ett arbete med att ta fram kompletterande mått till BNP och att regeringen också bör redovisa alternativa och kompletterande

mått på utveckling. Även i gemensam partimotion 2014/15:2843 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 2 anfördes att BNP-måttet exkluderar faktorer som enligt forskningen är avgörande för vårt välbefinnande, såsom relationer, trygghet, hälsa, livsmiljö och inflytande, och att regeringen bör ta fram ett livskvalitetsindex för att bredare kunna följa utvecklingen i Sverige.

Jämställdhetsintegrerad budget

I motion 2014/15:2086 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S) anfördes att i FN:s kvinnopolitiska handlingsprogram från 1995 togs beslut om att alla budgetar ska vara jämställdhetsintegrerade och att en budget ska ha ett konsekvent, synligt och genomtänkt könsperspektiv som gör det möjligt att säkra en utveckling till en jämställd värld. Mot den bakgrunden vill motionärerna att regeringen ser över hur statens budget kan utvecklas till att bli helt jämställdhetsintegrerad.

Beräkning av skatteeffekter i statens budget

I motion 2014/15:2408 av Finn Bengtsson m.fl. (M) anfördes att det utifrån teorin om den s.k. Lafferkurvan är viktigt att veta var det svenska skattetrycket ligger i förhållande till den brytpunkt som antingen genererar mer inkomster eller det motsatta för såväl staten som den enskilde. Med de skattehöjningsförslag som den rödgröna regeringen lagt fram är risken att vi inte längre kommer att vara på den positiva sidan av Lafferkurvan. Eftersom det finns en osäkerhet kring detta är det rimligt att kräva att denna typ av beräkningar görs inför varje kommande statsbudget när förändringar av skattesatserna aviseras i budgeten. Detta föreslår motionärerna ska ges regeringen till känna.

Kvinnors företagande och vinster i välfärdssektorn

I motion 2014/15:2442 av Désirée Pethrus (KD) yrkande 3 anfördes att välfärden ska kunna utvecklas genom vinst i företagen, inte bara för de som bygger sjukhusen utan även för de som jobbar på sjukhusen. Kvinnors möjlighet att driva företag inom välfärdssektorn ska inte begränsas genom att de inte tillåts göra vinst. Detta bör enligt motionären ges regeringen till känna.

Det finanspolitiska ramverket och hållbar utveckling

I motion 2014/15:2792 av Krister Örnfjäder m.fl. (S) anfördes att klimatfrågan är vår tids ödesfråga och att om vi ska nå målen som fastställs nationellt och internationellt krävs en sammanhållen politik på alla nivåer. Det finanspolitiska ramverket som är styrande i utformningen av finanspolitiken har i dag dock inte en definition av hållbar utveckling eller miljömässigt hänsynstagande som överensstämmer med landets miljöpolitik. Därför bör regeringen enligt motionärerna se över hur man bättre kan koppla ihop det finanspolitiska ramverket med de svenska miljökvalitetsmålen och den svenska miljöpolitiken.

2.3 Yttranden från andra utskott

Skatteutskottet, utbildningsutskottet, miljö- och jordbruksutskottet och arbetsmarknadsutskottet har yttrat sig över propositionen och motionerna i de delar som berör respektive utskotts ämnesområde. Yttrandena återfinns i sin helhet som bilagor i betänkandet. Samtliga utskott tillstyrker regeringens förslag. I samtliga fyra yttranden finns fem avvikande meningar där M, SD, C, FP och KD tillstyrker sina respektive förslag till riktlinjer.

Skatteutskottets yttrande

I yttrande 2014/15:SkU7y tillstyrker skatteutskottet regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (punkt 1). Utskottet står bakom den inriktning av skattepolitiken som regeringen föreslagit. Skatteutskottet tillstyrker även regeringens förslag till riktlinjer för skattepolitiken (punkt 2), och utskottet instämmer med regeringen i att skattepolitikens främsta syfte är att finansiera den gemensamma välfärden, olika samhällsfunktioner och andra offentliga utgifter. Skatteförändringar bör bidra till en generellt och rättvist fördelad välfärd, goda villkor för företagande och investeringar samt en ändamålsenlig styrning mot att uppfylla mål för miljö och folkhälsa och förbättra skatternas miljöstyrande effekt. Skattesystemet ska även skapa förutsättningar för en högre sysselsättning och bidra till ökad jämställdhet. Enkla, tydliga och hållbara regler med få undantag och breda skattebaser är grundläggande principer.

När det gäller motionärernas olika förslag till riktlinjer konstaterar skatteutskottet bl.a. att Företagsskattekommitténs och Skatteförenklingskommitténs betänkanden för närvarande bereds i Regeringskansliet och att det inte finns någon anledning att föregripa denna beredning. Skatteutskottet hänvisar också till att utredningsförslag om t.ex. skatteregler för incitamentsprogram, beskattning vid ägarskiftet i fåmansföretag och en avståndsbaserad vägslitageskatt ska redovisas under 2016. Skatteutskottet ser inte heller någon anledning att föreslå att utredningen om att utveckla innovations- och entreprenörskapsklimatet eller den översyn av kapitalförsörjningen som aviserats kompletteras med förslag på förändringar i skattesystemet.

Skatteutskottet tar också i sitt yttrande upp att man på senare tid noga följt frågan om ideella föreningars skyldighet att ta ut mervärdesskatt vid secondhandförsäljning och noterar att regeringen nu remitterat en promemoria med förslag för att frågan ska kunna få en långsiktig lösning. Detta är enligt skatteutskottet mycket tillfredsställande.

Skatteutskottet avstyrker de fem partimotionerna. I yttrandet finns fem avvikande meningar där M, SD, C, FP och KD tillstyrker sina respektive förslag till riktlinjer.

Utbildningsutskottets yttrande

I yttrande 2014/15:UbU5y anser utbildningsutskottet att finansutskottet bör godkänna regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i de delar som berör utbildningsutskottets beredningsområde och därmed också avstyrka de fem partimotionerna. I yttrandet finns fem avvikande meningar där M, SD, C, FP och KD tillstyrker sina respektive förslag till riktlinjer.

Enligt utbildningsutskottet innebär regeringens övergripande prioriteringar för utgiftsområde 15 Studiestöd och utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning kraftfulla satsningar på fler anställda i skolan så att lärare kan få tid till sitt arbete och klasserna i de lägre årskurserna kan bli mindre, stöd till elever som riskerar att halka efter genom förstärkt specialundervisning och tydliga insatser för att öka läraryrkets attraktivitet – allt för att uppnå regeringens målsättning om att alla skolor i Sverige ska vara bra skolor. När det gäller högre utbildning vill utbildningsutskottet betona vikten av att fler ges möjlighet att genomgå högskoleutbildning. I framtiden kommer allt fler jobb att kräva en högre utbildning, och kunskapsbehoven kommer att öka. Att fler lär sig mer är avgörande för framtidens jobb och konkurrenskraft och därmed vår välfärd, skriver utbildningsutskottet. Utbildningsutskottet understryker att all högskoleutbildning ska hålla hög kvalitet och nämner i det sammanhanget att regeringen avser att höja kvaliteten ytterligare genom förslaget på ett nytt nationellt kvalitetssäkringssystem för högre utbildning (U2015/1626/UH).

Utbildningsutskottet påminner om att nyanlända elever generellt sett har svårare att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås i grundskolan och att utskottet, och senare riksdagen, nyligen ställt sig bakom propositionen Utbildning för nyanlända elever – mottagande och skolgång (prop. 2014/15:45, bet. 2014/15:UbU6, rskr. 2014/15:177). Riksdagens beslut innebär att ett nytt regelverk för nyanländas mottagande och skolgång införs för att de ska ges bästa möjliga förutsättningar att uppnå kunskapskraven och fullfölja sin utbildning. Genom krav på huvudmän att vidta vissa åtgärder kommer likvärdigheten att öka i utbildningen och i de berörda skolorna.

När det gäller forskning påminner utskottet om att regeringen nyligen utsett en ny forskningsberedning vars huvudsakliga arbete under 2015 och 2016 blir att diskutera utformningen av de förslag och forskningspolitiska prioriteringar som avses läggas fram i regeringens forskningspolitiska proposition hösten 2016.

Miljö- och jordbruksutskottets yttrande

Miljö- och jordbruksutskottet anser i sitt yttrande 2014/15:MjU5y att finansutskottet bör tillstyrka regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken och avstyrka motionerna i berörda delar. I yttrandet finns fem avvikande meningar där M, SD, C, FP och KD tillstyrker sina respektive förslag till riktlinjer.

Miljö- och jordbruksutskottet instämmer med regeringen i att Sverige ska ligga i framkant i den klimatomställning som är nödvändig. Det svenska samhället behöver förberedas för och anpassas till ett förändrat klimat, och avgörande steg för att nå miljö kvalitetsmålen bör tas. Stimulanser och ekonomiska styrmedel ska enligt miljö- och jordbruksutskottets uppfattning användas för att ställa om Sverige i en mer hållbar riktning. Liksom regeringen konstaterar miljö- och jordbruksutskottet att klimatfrågan är vår tids ödesfråga och instämmer i att Sverige ska vara ett föregångsland i omställningen till ett samhälle med mycket låga utsläpp av växthusgaser och ska minska utsläppen av växthusgaser i den takt som behövs för en globalt hållbar utveckling. Arbetet för en giftfri miljö, biologisk mångfald samt bättre havs- och vattenmiljö ska prioriteras. Miljö- och jordbruksutskottet välkomnar att regeringen har inrättat ett miljömålsråd som är en plattform för samarbete mellan de myndigheter som är strategiskt viktiga för att nå miljö kvalitetsmålen.

Miljö- och jordbruksutskottet konstaterar i yttrandet att den långsiktiga livsmedelsstrategi för hela värdekedjan som ska tas fram är ett viktigt instrument för en satsning på jobb och tillväxt i hela landet. Utskottet har fått kännedom om att Konkurrenskraftsutredningens betänkande (SOU 2015:15) Attraktiv, innovativ och hållbar – strategi för en konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsnäring ska remissbehandlas t.o.m. slutet av juni. Utredningen och remissvaren kommer att vara ett underlag i det pågående arbetet med en svensk livsmedelsstrategi.

Arbetsmarknadsutskottets yttrande

Arbetsmarknadsutskottet ställer sig i yttrande 2014/15:AU3y bakom regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken och anser att förslaget i propositionen, i de delar som berör utskottets ämnesområde, bör tillstyrkas. Utskottet avvisar oppositionspartiernas förslag och anser att dessa förslag i motsvarande delar bör avstyrkas. Till yttrandet har fogats fem avvikande meningar där M, SD, C, FP och KD tillstyrker sina respektive förslag till riktlinjer.

Arbetsmarknadsutskottet välkomnar att regeringen i sitt arbete kommer att vägledas av målet att antalet personer som arbetar och antalet arbetade timmar i ekonomin ska öka så mycket att Sverige 2020 har lägst arbetslöshet i EU. Arbetsmarknadsutskottet noterar med tillfredsställelse att målet ska nås genom ökad sysselsättning och konstaterar att det är avgörande för en god ekonomisk utveckling och är grunden för ett Sverige som håller ihop.

När det gäller utgiftsutvecklingen för utgiftsområde 14 noterar arbetsmarknadsutskottet att bl.a. höjningen av nivåerna i arbetslöshetsförsäkringen kommer att medföra ökade kostnader under hela prognosperioden 2015–2019. Samtidigt konstateras att ersättningen i reala termer sjunkit under en lång tid och att försäkringen för närvarande därför innebär ett mycket dåligt skydd vid arbetslöshet. För att försäkringen ska fungera som den omställningsförsäkring

den är tänkt att vara måste både taket och grundbeloppet höjas, varför arbetsmarknadsutskottet välkomnar regeringens förslag. En minskning av arbetslösheten under perioden kommer på samma gång att medföra minskade utgifter för arbetslöshetsförsäkringen.

Arbetsmarknadsutskottet konstaterar att även om de borgerliga partierna nu delvis går olika vägar har de en fortsatt samsyn på vad som driver utvecklingen framåt som utskottet inte kan dela. Ett konkret exempel är nedsättningen av socialavgifterna för unga, där arbetsmarknadsutskottet hänvisar till att såväl Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering som Finanspolitiska rådet gör bedömningen att sysselsättningsvinsterna av åtgärden är små i förhållande till kostnaderna. En avveckling är därför motiverad. Skatter påverkar självklart ekonomin, konstaterar arbetsmarknadsutskottet, men det är lika självklart att det som skatterna används till också skapar jobb och tillväxt.

När det gäller insatser för långtidsarbetslösa invänder arbetsmarknadsutskottet mot att utveckla fas 3 genom s.k. matchningsanställningar som utskottet menar inte har något nytt att erbjuda i förhållande till det som redan tidigare visat sig inte fungera särskilt väl.

Att fortsätta informera om att främja användningen av yrkesintroduktionsavtal är en viktig uppgift, och arbetsmarknadsutskottet är inte främmande för att reglerna för sådana anställningar ses över. Regeringens förslag om extratjänster bygger i mycket på just denna form av yrkesintroduktionsavtal, påpekar utskottet.

När det gäller turordningsreglerna är det arbetsmarknadsutskottets bedömning att de är väl avvägda och bidrar till att skapa en balans mellan flexibilitet och trygghet. Utskottets uppfattning är att förändringar av det arbetsrättsliga regelverket måste vara väl förankrade hos arbetsmarknadens parter för att få det genomslag som önskas. Om det skulle framgå att det hos parterna finns en samsyn om att en förändring av lagstiftningen är nödvändig utgår utskottet från att regeringen nog skulle analysera detta.

2.4 Kompletterande information

Finanspolitiska rådets rapport Svensk finanspolitik 2015

Finanspolitiska rådet publicerade sin rapport Svensk finanspolitik 2015 den 12 maj. Rådets huvuduppgift är att följa upp och bedöma måluppfyllelsen i finanspolitiken och den ekonomiska politiken.

Det ekonomiska läget och stabiliseringspolitiken

Av rådets rapport framgår att resursutnyttjandet enligt de flesta bedömare kommer att vara balanserat redan under 2016. Även regeringens något mer pessimistiska bedömning pekar på att ekonomin är nära balans nästa år. Utsikterna för en god svensk konjunkturutveckling är bättre än på flera år. Detta gäller trots att riskerna för en svagare internationell konjunktur fortfarande är betydande.

Finanspolitiken bör nu enligt rådet inriktas mot att återta det betydande underskott som uppstått under lågkonjunkturåren. En förutsättning för att en aktiv stabiliseringspolitik ska vara förenlig med hållbara offentliga finanser är att underskotten återtas när konjunkturen vänder.

Regeringens plan för åren 2016–2018 innebär att det faktiska sparandet förbättras med sammanlagt 0,7 procent av BNP och det strukturella sparandet med 0,3 procent av BNP. Därmed är budgeten nära balans först 2018. En så svag förbättring av sparandet är inte i linje med överskottsmålet, skriver rådet.

Rådet menar att det finanspolitiska ramverket kräver att finanspolitiken inriktas mot att nå den målsatta nivån för sparandet när BNP-gapet är slutet, om inte övertygande skäl talar emot det. Rådets bedömning är att det finns sådana skäl för 2016, eftersom dagens stora underskott gör att det inte är rimligt att planera för 1 procents överskott redan 2016 även om ekonomin då skulle vara i balans.

En förstärkning av det strukturella sparandet med ca 0,5 procentenheter per år skulle vara förenlig med vad som normalt krävs i en konjunkturåterhämtning och är därmed stabiliseringspolitiskt acceptabel, enligt rådet. En sådan utveckling skulle ge ett finansiellt sparande i nivå med överskottsmålet under innevarande mandatperiod.

En uthållig och ansvarsfull finanspolitik kräver att varaktiga budgetförsvagningar finansieras. Rådet bedömer att regeringens åtagande att alla reformer ska vara finansierade enligt principen krona för krona inte är tillräckligt för att tillgodose ramverkets krav. För att leva upp till överskottsmålet krävs också ett åtagande att inte lånefinansiera oförutsedda utgiftsökningar, t.ex. inom sjukförsäkringen.

Regeringen har föreslagit stora höjningar av utgiftstaken. Det är ett uttryck för en politisk vilja som rådet inte har synpunkter på. Enligt rådet finns dock en risk att utgiftstakets styrande roll försvagas om det inte finns ett åtagande om att alla varaktiga utgiftsökningar finansieras.

Rådet anser att den svaga förbättringen av det planerade finansiella sparandet 2016–2018 tillsammans med frånvaron av ett åtagande om att finansiera oförutsedda utgiftsökningar är ett brott mot det finanspolitiska ramverket.

Långsiktig hållbarhet och pensionsåldern

Rådet bedömer att en stigande pensionsålder med en månad per år är nödvändig för att framtida pensioner ska vara på en godtagbar nivå och för hållbara offentliga finanser. Därför bör angivna åldersnivåer i t.ex. pensionssystem, övriga socialförsäkringar och LAS automatiskt skrivas upp med en månad per år, enligt rådet.

Omprovning av överskottsmålet

Rådet anser att ett system där överskottsmålets nivå provas sällan men regelbundet skulle kunna bidra till att ge målet en viss flexibilitet utan att dess trovärdighet skadas. Det är dock viktigt, menar rådet, att eventuella ändringar av målets nivå baseras på långsiktiga överväganden och en politisk samsyn.

Rådet anser att det finns goda skäl för att överskottsmålet inte ska omfatta sparandet inom pensionssystemet. Pensionssystemet är utformat för att vara finansiellt hållbart. Systemets finansiella sparande kan periodvis vara negativt utan att detta är ett problem för pensionssystemets hållbarhet. Ett överskottsmål för hela den offentliga sektorn innebär dock att variationer i pensionssystemets sparande måste kompenseras av variationer i statens eller kommunsektorns sparande. Detta riskerar att skapa oönskade effekter för stabiliseringspolitiken och i förlängningen även för statsskuldens utveckling.

Dagens överskottsmål har fram till de senaste åren inneburit ett implicit balansmål för staten. Rådet ser inga övertygande argument för att frånga detta implicita mål för statens sparande. Om pensionssystemet skulle lyftas ut ur överskottsmålet vore det enligt rådets bedömning rimligt att sparmålet för staten och kommunerna blir noll.

Sysselsättningen och arbetslösheten

Rådet konstaterar att Sverige har den högsta sysselsättningsgraden och det högsta arbetskraftsdeltagandet inom EU 2014. Arbetslösheten ligger under genomsnittet för EU. Den är dock avsevärt högre än i Tyskland, som har lägst arbetslöshet.

Enligt rådets mening kommer det att bli mycket svårt att nå regeringens mål om lägst arbetslöshet inom EU till 2020. Enligt EU-kommissionen är den strukturella arbetslösheten i Sverige 2,5 procentenheter från att vara lägst inom EU. Detta motsvarar ca 130 000 arbetstillfällen. För att målet ska vara inom räckhåll kommer det därför att krävas aktiva åtgärder som sänker den strukturella arbetslösheten väsentligt. Åtgärder som skulle kunna leda till att målet nås hamnar enligt rådet sannolikt i allvarlig konflikt med regeringens fördelningspolitiska ambitioner.

Rådet bedömer att vissa av de åtgärder som regeringen hittills har presenterat inom arbetsmarknadspolitiken och utbildningssystemet kan ha positiva effekter på sysselsättningen. I förhållande till vad som behövs för att nå arbetslöshetsmålet rör det sig emellertid sannolikt om små effekter.

Regeringen har också aviserat åtgärder – den slopade sänkningen av socialavgifterna för unga och de höjda ersättningsnivåerna inom arbetslöshetsförsäkringen – som enligt rådet kan förväntas öka arbetslösheten. Tidigare utvärderingar tyder enligt rådet på att höjningen av socialavgifterna kan minska sysselsättningen bland unga med 6 000–10 000 personer. Rådet framhåller också att gängse beräkningsmetoder visar att förbättringen av arbetslöshetsförsäkringen kan öka arbetslösheten med i storleksordningen 27 000 personer.

Rådet bedömer liksom tidigare att sysselsättningsvinsterna av de nedsatta socialavgifterna för unga är små i förhållande till kostnaderna. Den föreslagna avvecklingen av nedsättningen är därför enligt rådets mening motiverad, trots de negativa sysselsättningseffekterna.

Rådet anser att det finns goda argument för att höja arbetslöshetsersättningen, som annars riskerar att mista sin roll som omställningsförsäkring. Det är dock olyckligt att regeringen har valt att inte redovisa några sysselsättnings-effekter av höjningen. En förutsättning för en konstruktiv diskussion om den ekonomiska politikens inriktning är att regeringen redovisar olika målkonflikter och tydliggör politiska avvägningar, skriver rådet.

Rådet ser en risk för att ett svåruppnåeligt mål för arbetslösheten skulle kunna leda till åtgärder som kortsiktigt eller rent statistiskt minskar arbetslösheten men som har långsiktigt negativa effekter på sysselsättningen. En lånefinansierad expansiv finanspolitik kan temporärt minska arbetslösheten men har små eller inga permanenta arbetslöshetseffekter.

Finanspolitiken och inkomstfördelningen

Mellan 1995 och 2007 ökade inkomstskillnaderna trendmässigt. Rådet finner att inkomstfördelningens utveckling efter 2006 inte är så entydig att den går att beskriva på ett sätt. Beroende på vilket segment av inkomstfördelningen, och vilka utvecklingstendenser man väljer att betona framträder olika bilder av utvecklingen. Andelen absolut fattiga har t.ex. varit ungefär konstant, medan andelen relativt fattiga har ökat påtagligt under samma tidsperiod. Mellan 2012 och 2013 ökade den genomsnittliga inkomsten i samtliga decilgrupper. Den största inkomstökningen ägde rum i decilgrupp 10 och den minsta i decilgrupp 1.

Rådets analys indikerar att transfereringarna har blivit allt mindre omfördelade över tiden, medan de direkta skatternas omfördelade effekt inte har förändrats. Andra studier av hur socialförsäkringarna utvecklats över tiden pekar i samma riktning. Sammantaget indikerar detta enligt rådet att finanspolitiken i dag är mindre omfördelade än i mitten av 1990-talet.

Produktiviteten

Rådet konstaterar att den uppmätta produktivitetsökningen i svensk ekonomi har varit svag i närmare ett decennium. De viktigaste förklaringarna är förmodligen finans- och eurokrisen samt en långvarig svag utveckling i byggsektorn. När omvärlden har återhämtat sig från krisen och efterfrågan på svenska varor och tjänster tar fart väntas produktiviteten i svensk ekonomi återigen börja växa. Utvecklingen bör dock följas noggrant, anser rådet.

Infrastrukturen

I ett europeiskt perspektiv är de svenska investeringarna i transportinfrastruktur varken höga eller låga. Investeringarna i järnvägen har varit förhållandevis stora, och kapitalstocken i järnväg per person har mer än fördubblats under de

senaste två decennierna. Det går därmed inte att utifrån tillgänglig statistik dra slutsatsen att investeringsvolymen i vägar och järnvägar är eftersatt.

Den övergripande kunskapen om behovet av underhåll och reparationer av vägar och järnvägar är mycket bristfällig. Det går därför inte att avgöra om resurserna är otillräckliga eller om de används ineffektivt. Rådet anser att regeringen bör presentera en sammanhållen analys av underhållsbehovet för det svenska väg- och järnvägsnätet och vilka resurser detta kräver.

En analys av den beslutade investeringsplanen för vägar under perioden 2010–2021 visar att den dåvarande regeringens prioriteringar var samhälls-ekonomiskt ineffektiva. Bättre prioriteringar inom planen, omfattande 95 miljarder kronor, kunde ha ökat de beräknade nettointäkterna för samhället från 7 miljarder kronor till 42 miljarder kronor. Rådets bedömning är att detta är något som sedan lång tid tillbaka utmärker infrastrukturuområdet. Bristerna i beslutsmodellen innebär enligt rådet ett stort resursslöseri och kan förklara att transportinfrastrukturen upplevs som bristfällig. En större budget är då inte rätt lösning på problemen, konstaterar rådet.

Infrastrukturens samhällsekonomiska betydelse och de uppenbara bristerna i systemet för att prioritera mellan olika projekt pekar på behovet av ett ramverk för infrastrukturbeslut. Syftet bör vara att tydliggöra de samhällsekonomiska avvägningarna men inte att inskränka den politiska beslutsmakten. Ett ramverk bör innehålla krav på att alla beslut om infrastrukturinvesteringar ska föregås av en samhällsekonomisk kalkyl. Efter beslut och genomförande ska en uppföljande kalkyl göras.

Finanspolitiska rådets tillgång till information

Rådet anser att regeringen bör stärka rådets formella möjligheter att få tillgång till den information som uppdraget kräver. Rådet hänvisar till att regeringen enligt OECD:s riktlinjer för finanspolitiska råd i regelverket ska säkerställa att finanspolitiska råd får tillgång till all den information de anser sig behöva för att fullfölja sina uppdrag. I Sverige saknas sådana regler.

Den europeiska planeringsterminen 2015

EU-kommissionen antog 2015 års landsspecifika rekommendationer inom ramen för den europeiska planeringsterminen den 13 maj 2015. Det är den sista etappen i den europeiska planeringsterminen som inleddes när kommissionen presenterade sin tillväxtöversikt (KOM(2014) 902) och rapporten om varningsmekanismen (KOM(2014) 904) den 28 november 2014. Den 23 respektive den 24 april 2015 lade Sverige fram sitt nationella reformprogram och sitt konvergensprogram 2015 till EU-kommissionen. Programmen baseras på de åtgärder som aviseras och föreslås i propositionen Vårändringsbudget för 2015 samt det som aviseras i 2015 års ekonomiska vårproposition. Konvergensprogrammet 2015 baseras även på den prognos för den ekonomiska utvecklingen och de offentliga finanserna som presenterades i vårpropositionen. Regeringen informerade finansutskottet om programmet den 21 april 2015.

Kommissionen har gjort en omfattande analys av Sveriges ekonomiska politik och redogjort för den i 2015 års landrapport som offentliggjordes i februari 2015. Kommissionen har bedömt konvergensprogrammet och det nationella reformprogrammet samt uppföljningen av de rekommendationer Sverige har fått tidigare år. Rekommendationerna kommer formellt att antas av Ekofinrådet i juli 2015 efter att de har diskuterats av Europeiska rådet i slutet av juni 2015. Företrädare för Europeiska kommissionen informerade finansutskottet om de landspecifika rekommendationerna den 21 maj 2015.

Den rekommendation som riktas till Sverige är att under 2015 och 2016 göra följande:

Ta itu med hushållens ökande skuldsättning genom att korrigera skatteincitamenten, särskilt genom att stegvis begränsa ränteavdragen för bostadslån i beskattningen eller genom att höja fastighetsskatten, och genom att öka amorteringstakten på bostadslån. Åtgärda det strukturellt låga utbudet av bostäder, främja konkurrensen i byggsektorn, effektivisera plan- och överklagandeprocesser för byggnation och se över systemet för hyresreglering för att tillåta mer marknadsanpassade hyror.

Aktuella bedömningar av de offentliga finanserna

I propositionen jämför regeringen sin prognos över det finansiella sparandet med motsvarande prognoser från ESV, KI, EU-kommissionen, Riksbanken, IMF och OECD, se tabell 2.5 ovan. Riksbanken, EU-kommissionen, IMF och OECD har under våren publicerat nya bedömningar av det finansiella sparandet i förhållande till de prognoser som regeringen jämför med i propositionen. I tabell 2.6 görs en jämförelse mellan regeringens prognos och dessa nya bedömningar av det finansiella sparandet och det strukturella sparandet.

Tabell 2.6 Aktuella bedömningar av finansiellt sparande

Procent av BNP respektive potentiell BNP

	2015	2016	2017	2018	2019
<i>Finansiellt sparande</i>					
Regeringen	-1,4	-0,7	-0,4	0,0	0,4
Riksbanken	-1,3	-0,7	-0,5		
EU-kommissionen	-1,5	-1,0			
IMF	-1,3	-0,6	-0,4	-0,1	0,2
OECD	-1,2	-0,5			
<i>Strukturellt sparande</i>					
Regeringen	-0,5	-0,4	-0,3	-0,1	0,4
EU-kommissionen	-1,0	-0,9			
IMF	-1,0	-0,7	-0,7	-0,5	-0,2

Anm.: Strukturellt sparande är uttryckt i termer av procent av potentiell BNP.

Källor: 2015 års ekonomiska vårproposition, IMF World Economic Outlook från april 2015, Riksbankens penningpolitiska rapport från april 2015, EU-kommissionens vårprognos från maj 2015 och OECD:s Economic Outlook från juni 2015.

Det finansiella sparandet har i Riksbankens aktuella prognos jämfört med bedömningen från februari 2015 reviderats upp något för 2015–2017. Därmed ligger Riksbankens prognos väldigt nära regeringens bedömning för dessa år.

IMF:s prognos från april 2015 över det finansiella och det strukturella sparandet har reviderats ned kraftigt för samtliga år jämfört med den tidigare bedömningen från oktober 2014. Nedrevideringen innebär att även IMF:s prognos nu ligger närmare regeringens bedömning.

EU-kommissionen har reviderat upp prognosen för det finansiella sparandet med en tiondel för 2015 jämfört med bedömningen från februari. Det strukturella sparandet är dock oförändrat jämfört med tidigare för 2015 men något uppreviderat för 2016. Jämfört med regeringens bedömning innebär EU-kommissionens prognos ett något svagare sparande både 2015 och 2016.

I OECD:s prognos från juni 2015 är prognosen för det finansiella sparandet något starkare än i motsvarande bedömning från november 2014. OECD:s prognos innebär ett något starkare finansiellt sparande såväl 2015 som 2016 jämfört med regeringens.

Övrig kompletterande information

Tillkännagivande om parlamentarisk utredning om överskottsmålet

Den 16 april 2015 beslutade riksdagen om ett tillkännagivande till regeringen om att tillsätta en parlamentarisk utredning om överskottsmålet och dess roll i det parlamentariska ramverket (bet. 2014/15:FiU30). I betänkandet reserverade sig S, MP och V mot utskottets förslag.

Skatteförslag

Finansdepartementet remitterade den 27 mars ett antal promemorior med skatteförslag inför budgetpropositionen för 2016 som behöver förberedas genom remittering och lagrådsgranskning. En promemoria avser vissa kapitalbeskattningsfrågor och innehåller förslag om höjd beskattning av sparande på investeringssparkonto och kapitalförsäkring samt en anpassning av investeraravdraget till EU-kommissionens riktlinjer om statligt stöd. En promemoria avser förändringar i husavdraget, bl.a. att taket för RUT-avdraget ska halveras till 25 000 kronor och att subventionsgraden vid köp av ROT-tjänster bör sänkas från 50 till 30 procent. En promemoria avser vissa punktskattefrågor, bl.a. minskad skattebefrielse för vissa biodrivmedel, höjd energiskatt på bensin och dieselbränsle, höjd koldioxidskatt för uppvärmningsbränslen inom vissa sektorer, begränsning av möjligheten att använda märkt olja i båtar och ett förändrat undantag från skatteplikt för el. Den sista promemorian avser höjning av vissa avgifter enligt skatteförfarandelagen.

Den 7 maj 2015 beslutade regeringen att en kommitté ska analysera hur en avståndsbaserad vägslitageskatt för tunga lastbilar kan utformas. Genom en sådan skatt kan den tunga trafiken i högre grad bära sina samhällsekonomiska kostnader. En vägslitageskatt kan även bidra till att regeringens mål om att

minska miljöpåverkan från transportsektorn kan nås. En annan effekt av skatten kan vara att den bidrar till att vissa långväga godstransporter flyttas från lastbilar till t.ex. tåg och sjöfart. Kommittén ska ta fram förslag på utformningen och omfattningen av skatteuttaget, inklusive skattenivåer och grunder för differentiering av skattesatser. Uppdraget ska redovisas senast den 9 december 2016.

Den 8 maj 2015 beslutade regeringen att ge en särskild utredare i uppdrag att ta fram ett förslag till en *skatt på finanssektorn* som minskar den skattefördel som sektorn kan antas få till följd av att omsättning av finansiella tjänster har undantagits från mervärdesskatt (dir. 2015:51). Förutom att skatten ska analyseras ur ett juridiskt, samhällsekonomiskt, offentligfinansiellt och administrativt perspektiv ska en analys och bedömning göras av skattens förenlighet med EU:s statsstödsregler och unionsrätten i övrigt. Uppdraget ska redovisas senast den 1 november 2016.

Den 8 maj remitterade Finansdepartementet en promemoria där det föreslås att ideell *secondhandförsäljning* inte ska vara momspliktig. Förslaget avser sådan försäljning av skänkta begagnade varor som görs av allmännyttiga ideella föreningar och registrerade trossamfund. Förslaget föreslås träda i kraft den 1 januari 2016.

Proposition om den försvarspolitiska inriktningen

Den 23 april 2015 överlämnade regeringen proposition 2014/15:109 Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016–2020 till riksdagen. Propositionen bygger på en överenskommelse mellan S, M, MP, C och KD. Av propositionen framgår att i ljuset av det försämrade säkerhetspolitiska läget och utvecklingen av den operativa förmågan som Försvarsmakten redovisat finns det ett behov av att ytterligare förstärka försvarsekonomin. Därför får i försvarsinriktningsperioden 2016 t.o.m. 2020 den samlade försvarsekonomin ett tillskott om ytterligare 10,2 miljarder kronor. Anslagen förstärks successivt under perioden, och regeringen avser att återkomma med förslag i samband med budgetpropositionen för 2016 och i efterföljande budgetpropositioner under perioden.

Försvarsutskottet tillstyrkte propositionen i betänkande 2014/15:FöU11 som behandlas i kammaren den 16 juni 2015.

Pensionssystemets balansering förändras fr.o.m. 2017

Företrädarna för de partier som står bakom pensionsöverenskommelsen, den s.k. pensionsgruppen, beslutade vid sitt möte den 22 maj 2015 att pensionssystemets balansering ska förändras fr.o.m. 2017. Syftet är att jämnna ut svängningarna mellan åren utan att tillföra mer pengar till pensionssystemet. Under en balanseringsperiod begränsas således balanstalets effekt på indexeringen till en tredjedel av den totala effekten. Denna utjämnande begränsning görs såväl i en nedåtgående balansering som i en uppåtgående balansering, dvs. både om balanstalet under en balanseringsperiod är under 1 eller över 1.

Finansinspektionens förslag till nya regler om krav på amortering av bolån

Den 11 mars 2015 remitterade Finansinspektionen ett förslag till föreskrifter om ett amorteringskrav på nya bolån. De nya föreskrifterna var tänkta att börja gälla den 1 augusti 2015. Efter att Kammarrätten i Jönköping i sitt remissytt-rande gjort bedömningen att det är tveksamt om det finns stöd i lagstiftningen för att införa regler om amortering valde Finansinspektionen att i nuläget inte gå vidare med amorteringskravet. Finansinspektionen konstaterar att man gjort en annan bedömning än kammarrätten men att man delar kammarrättens syn att det inte får finnas några tveksamheter kring regler som påverkar många hushåll under lång tid. Finansinspektionen konstaterar att myndighetens man-dat att ta fram regler på området behöver förtydligas och att man tills vidare kommer att avvakta med det fortsatta regelverket.

Bostadsmarknaden och den ekonomiska utvecklingen

Den 26 maj 2015 presenterades en underlagsrapport till Långtidsutredningen om bostadsmarknaden och den ekonomiska utvecklingen (SOU 2015:48). I rapporten konstateras att den svenska bostadsmarknaden kännetecknas av in-låsnings- och låg rörlighet, vilket kan hämma den ekonomiska utvecklingen. Det konstateras också att omedelbara bostadspolitiska krafttag riskerar att slå mot tillväxten och att i stället många små steg bör tas. I rapporten föreslås bl.a. följande konkreta åtgärder för att förbättra bostadsmarknadens funktion:

- Sätt större press på kommunerna så att mer mark planläggs och lätta på restriktioner t.ex. rörande buller och strandskydd.
- Reformera hyresmarknaden stegvis genom att bl.a. införa en ny hyressätt-ningsmodell i nyproduktionen och för lediga lägenheter i relativt nybyggda hus.
- Sänk reavinst- och stämpelskatt och finansiera sänkningarna med en liten höjning av fastighetsskatten.
- Stärk den finansiella stabiliteten genom små successiva förändringar, t.ex. ett stegvis införande av amorteringskrav och ränteavdrag.

2.5 Finansutskottets ställningstagande

Utskottet för här en övergripande diskussion med utgångspunkt i de samlade politiska alternativen för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken på medellång och lång sikt. Det förslag till riksdagsbeslut som utskottet ska ta ställning till handlar om riktlinjerna för den ekonomiska politiken och för bud-getpolitiken. I detta innefattas också riktlinjer för skattepolitiken.

Finanspolitikens inriktning

Ordning och reda i de offentliga finanserna är grunden för fler jobb och en hållbar välfärd. I inledningen av finanskrisen uppvisade den offentliga sektorn

ett betydande överskott. Då var en expansiv finanspolitik motiverad. Även de senaste åren har det dock genomförts fortsatta omfattande ofinansierade reformer, främst skattesänkningar. Dessa har tillsammans med den utdragna ekonomiska återhämtningen lett till betydande underskott i de offentliga finanserna som under 2014 uppgick till 74 miljarder kronor. Detta är inte hållbart. För att återföra de offentliga finanserna till en hållbar bana krävs därför inkomstförstärkningar under de kommande åren. Steg för steg minskas underskotten.

Som utskottet redogjort för i avsnitt 1 väntas den svenska ekonomin gradvis återhämta sig de kommande åren. Arbetslösheten är dock fortsatt hög, och den utdragna lågkonjunkturen riskerar att leda till att arbetslösheten biter sig fast på höga nivåer. Riskerna för en svagare utveckling än den i prognosen är också betydande, och en försämrad utveckling i euroområdet bedöms vara den enskilt största risken.

Regeringen bedömer att det finansiella sparandet tydligt avviker från den målsatta nivån på 1 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel. Baserat på en samlad bedömning utifrån stabiliserings-, fördelnings- och strukturpolitiska utgångspunkter bedömer regeringen att en väl avvägd återgång till målnivån kan ske genom att sparandet gradvis stärks så att det uppgår till omkring 0 procent av BNP 2018. Först under nästa mandatperiod bedömer regeringen att ett finansiellt sparande om 1 procent kan nås. Med nuvarande prognoser är regeringens utgångspunkt att samtliga reformer i budgetpropositionen för 2016 bör vara finansierade fullt ut. Utskottet delar regeringens bedömning och menar att denna inriktning av finanspolitiken innebär en rimlig avvägning mellan att både skapa marginaler för att hantera en djup konjunkturedgång och att inte riskera den pågående konjunkturåterhämtningen.

Utskottet noterar att det finns en relativt hög grad av samsyn mellan regeringen och allianspartierna om vad som är en lämplig bana för det finansiella sparandet de närmaste åren. De offentliga finanserna ska enligt motionärerna föras tillbaka mot balans och överskott på ett sätt som värnar en stabil och varaktig återhämtning, och 1 procents överskott bedöms kunna nås först nästa mandatperiod.

Finanspolitiska rådet bedömer att regeringens föreslagna finanspolitik 2015 och 2016 är i linje med det finanspolitiska ramverket, men förespråkar en snabbare ökning i det strukturella sparandet efter 2016. Rådet bedömer också att regeringens åtagande att alla reformer ska vara finansierade fullt ut inte är tillräckligt för att tillgodose ramverkets krav. Här vill utskottet framhålla att Sveriges ekonomi befinner sig i en ovanlig makroekonomisk situation. Även om vi har en BNP-återhämtning har vi också en arbetslöshet som riskerar att bita sig fast på en hög nivå, samtidigt som inflationen är låg och räntorna exceptionellt låga. Om de låga räntorna inte leder till reala investeringar finns risken att obalanser byggs upp i ekonomin. Utskottet delar regeringens bedömning att finanspolitiken därför bör ta en aktiv roll för att vidga de flaskhalsar som skadar investeringsklimatet och på så sätt skapa förutsättningar för nya

investeringar. Utskottet vill samtidigt understryka vikten av att regeringen bedriver en ansvarsfull finanspolitik som leder till att sparandet successivt stärks under kommande år. Det är centralt också mot bakgrund av att marginalerna i de offentliga finanserna gentemot de ramar som är satta av stabilitets- och tillväxtpaktens förebyggande del är små.

Utskottet välkomnar vidare att regeringen utvecklat metoden för att beräkna det strukturella sparandet för att på så sätt få en mer rättvisande bild av hur finanspolitiken förhåller sig till överskottsmålet.

Översyn av målnivån för det finansiella sparandet

Av vårpropositionen framgår att regeringen har gett Konjunkturinstitutet i uppdrag att analysera konsekvenserna av en ändrad målnivå för det finansiella sparandet. Efter det att vårpropositionen presenterades beslutade riksdagen om ett tillkännagivande till regeringen om att tillsätta en parlamentarisk utredning om konsekvenserna av ett ändrat överskottsmål och hur en sådan förändring förhåller sig till övriga delar av det finanspolitiska ramverket. Utskottet har noterat att regeringen inom kort väntas besluta om att tillsätta en parlamentarisk utredning om överskottsmålet.

Utskottet kan konstatera att det finanspolitiska ramverk som infördes efter krisen på 1990-talet över tid har justerats och utvecklats. Ramverket har tjänat Sverige väl, och den politiska uppslutningen för det har successivt breddats. I skrivelsen Ramverk för finanspolitiken (skr. 2010/11:79, bet. 2010/11:FiU42), som en bred majoritet i utskottet ställde sig bakom, betonades vikten av en återkommande analys av överskottsmålet för att se till att den valda nivån stöder de motiv som anges för målet. I likhet med regeringen anser utskottet att flera av de argument som fördes fram för den nuvarande målnivån för det finansiella sparandet har försvagats. Förtroendet för Sveriges offentliga finanser är högt, och statsskulden ligger på en relativt låg nivå. Det demografiska tryck på de offentliga finanserna som förutsågs när överskottsmålet etablerades är här nu. Dessutom skulle också en lägre målnivå ge fortsatt goda möjligheter till stabiliseringspolitik.

Som regeringen framhåller skulle en eventuell förändring av målnivån inte innebära att det skapas något budgetutrymme i närtid, utan först på längre sikt frigörs det ett utrymme för reformer. En liknande analys gör Finanspolitiska rådet när det konstaterar att en övergång till ett balansmål inte ger något ökat finanspolitiskt handlingsutrymme de närmaste åren, men på längre sikt skulle det uppstå ett utrymme för högre utgifter eller lägre skatter.

Utgiftstaket och budgeteringsmarginalen

Utskottet behandlar i det här sammanhanget de bedömningar av utgiftstakets nivåer som regeringen presenterar för åren 2018 och 2019 som en del av riktlinjerna för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. I betänkande 2014/15:FiU21 om vårändringsbudgeten tar utskottet ställning till regeringens

förslag till utgiftstak för åren 2015–2017. Föreslagna och aviserade utgiftstak för 2015–2019 framgår av tabell 2.2.

Regeringen bedömer att utgiftstaket bör uppgå till 1 319 miljarder kronor 2018 och till 1 378 miljarder kronor 2019. Budgeteringsmarginalen, dvs. skillnaden mellan utgiftstaket och de takbegränsade utgifterna, är 70 respektive 104 miljarder kronor 2018 och 2019. Uttryckt som andel av de takbegränsade utgifterna är budgeteringsmarginalen 5,6 respektive 8,1 procent 2018 och 2019.

I ramverksskrivelsen framgår att budgeteringsmarginalen i första hand ska fungera som en buffert om utgifterna skulle utvecklas på ett annat sätt än beräknat på grund av konjunkturutvecklingen (skr. 2010/11:79, bet. 2010/11:FiU42). Riktlinjen för budgeteringsmarginalen bör enligt ramverksskrivelsen vara minst 3 procent av de takbegränsade utgifterna för det tredje tillkommande året (år $t+3$, dvs. här 2018), men inte större än att utgiftstaket får en rimligt styrande effekt för utgiftsutvecklingen. Utskottet har vid upprepade tillfällen understrukit vikten av ett stramt utgiftstak och ser en risk med att alltför stora budgeteringsmarginaler skulle kunna försvaga utgiftstakets styrande roll i förhållande till överskottsmålet.

Det bör också påpekas att det faktum att det finns utrymme under utgiftstaket inte betyder att det finns ett utrymme för reformer som ökar de takbegränsade utgifterna. Som regeringen framhåller kan reformer på utgiftssidan genomföras först efter att de stämts av mot målet för det finansiella sparandet och den höjning av skatteuttaget som kan komma att krävas. Av regeringens bedömning av den långsiktiga hållbarheten framgår vidare att om budgeteringsmarginalen skulle tas i anspråk utan att någon motsvarande finansiering görs på budgetens inkomstsida skulle risken öka för att finanspolitiken blir ohållbar. Men i likhet med regeringen anser utskottet att om det under de kommande åren successivt bedöms uppstå ett budgetutrymme är det rimligt att det kan utnyttjas för reformer på budgetens utgiftssida.

I budgetpropositionen för 2015 angav regeringen att utgiftstakets nivåer under mandatperioden borde fastställas så att de följde den trendmässiga tillväxten i ekonomin. Därmed beräknades utgiftstakets nivå till 28 procent av potentiell BNP för samtliga år 2015–2018. Utskottet ställde sig i betänkandet positivt till detta (2014/15:FiU1). Utskottet noterar att de utgiftstak som regeringen nu föreslår och aviserar för 2015–2019 utgör en något högre och över åren växande andel av potentiell BNP. Utgiftstakets nivå ökar från 28,1 procent av potentiell BNP 2015 till 28,6 procent 2019. Eftersom de utgiftstak som regeringen nu presenterar i princip är desamma som de som lades fram i budgetpropositionen för åren 2015–2018 förklaras skillnaden av att prognosen för potentiell BNP reviderats ned jämfört med bedömningen i budgetpropositionen. Utskottet anser fortfarande att det är rimligt att utgiftstakens nivåer fastställs så att de i stort följer den trendmässiga tillväxten i ekonomin.

Nya riktlinjer för skattepolitiken

Regeringen yrkar i vårpropositionen på att riksdagen ska godkänna nya riktlinjer för skattepolitiken. De nu gällande riktlinjerna för skattepolitiken som riksdagen tidigare ställt sig bakom behandlades av utskottet i samband med 2008 års ekonomiska vårproposition (prop. 2007/08:100, bet. 2007/08:FiU20, rskr. 2007/08:259). I likhet med skatteutskottet ställer sig finansutskottet bakom regeringens förslag till riktlinjer för skattepolitiken (yttr. 2014/15:SkU7y).

Utskottet välkomnar också att regeringen fr.o.m. budgetpropositionen för 2016 avser att övergå till att budgetera och redovisa skattekontokrediteringar som anslag på budgetens utgiftssida.

Transparens och tydlighet vid redovisning av budgeteffekter

Utskottet välkomnar regeringens avsikt att i 2016 års ekonomiska vårproposition återkomma till riksdagen med en tydligare redovisning av effekterna på de offentliga finanserna av regeringens politik i enlighet med de önskemål finansutskottet framfört (se t.ex. bet. 2014/15:FiU1, s. 113–114). Öppenhet och tydlighet i redovisningen av budgeteffekter är centralt vid uppföljning av de budgetpolitiska målen, men också när riksdagen ska ta ställning till förslag om statens budget. En tydlig redovisning av budgeteffekter underlättar dessutom för oppositionspartierna att presentera budgetalternativ som kan ställas i relation till regeringens förslag.

I detta sammanhang vill utskottet också nämna den s.k. beräkningstekniska överföring till hushållssektorn på mellan 0,4 och 2,9 miljarder kronor för åren 2016–2018 som regeringen redovisar i vårpropositionen. Posten redovisas inte inom de 27 utgiftsområdena men som en del av de takbegränsade utgifterna, och enligt regeringen är tanken att den ska användas för framtida reformer. I riksdagens rambeslut på hösten ingår att godkänna en preliminär fördelning av utgifter på utgiftsområden för andra och tredje året efter budgetåret. Utskottet anser att regeringen i höstens budgetproposition ska redovisa sina reformambitioner fördelade per utgiftsområde också för åren efter budgetåret. Detta är inte minst viktigt för att oppositionspartierna ska ges förutsättningar att kunna presentera budgetalternativ som är jämförbara med regeringens.

Inriktningen på den ekonomiska politiken

Utskottet anser att det är bra att regeringen vägleds av målet att antalet personer som arbetar och antalet arbetade timmar i ekonomin ska öka så mycket att Sverige 2020 har lägst arbetslöshet i EU. Ett tydligt sysselsättningsmål är en viktig del för att nå resultat och tydliggöra prioriteringarna för den ekonomiska politiken. Att målet ska nås genom ökad sysselsättning är helt väsentligt.

Det är enligt utskottet tillfredsställande att regeringen har för avsikt att följa upp sysselsättningsmålet och sysselsättningspolitiken i kommande ekonomiska propositioner. Detta ger riksdagen ett transparent beslutsunderlag och förutsättningar för regeringen att komplettera eller ändra politiken för att nå

målet. I det sammanhanget ser utskottet även positivt på att regeringen i nästa ekonomiska vårproposition tänker redovisa principiella utgångspunkter för hur beteendeeffekter av budgetpolitiska åtgärder ska beaktas i de makroekonomiska prognoserna framöver. De metoder som hittills använts har Finansdepartementet beskrivit i en rapport från 2011. Rapporten var ett svar på önskemål om ökad transparens i redovisningen som hade framförts av både Finanspolitiska rådet och Riksrevisionen.

Utskottet ställer sig bakom regeringens jobbagenda med framtidsinvesteringar i bostäder, infrastruktur och en aktiv näringspolitik för fler och växande företag samt kunskapsreformer för en förbättrad matchning.

Oppositionspartierna riktar kritik mot regeringens skattehöjningar och framhåller att de leder till minskad sysselsättning. Utskottet menar att det är minst lika viktigt att väga in vad skatterna används till. Utskottet konstaterar att de ökade skatteintäkterna är avsedda att användas för investeringar i utbildning, bostadsbyggande, infrastruktur och välfärdstjänster, vilket är ett mer effektivt sätt att skapa jobb och förbättra jämlikheten än vad skattesänkningar är. Till skillnad från oppositionspartierna är utskottets utgångspunkt att företag efterfrågar mer än låga skattenivåer. De investeringar som regeringen presenterar i sina riktlinjer ökar efterfrågan på arbetskraft och säkrar tillväxten, vilket också är bra för företagen. Utskottet ser också positivt på den dialog som regeringen har med näringslivet och som hittills resulterat i att regeringen tagit initiativ till att skapa en funktionell och samlad struktur för att samordna exportstödet till enskilda företag. Detta kommer att ge små och medelstora företag bättre möjligheter att växa och nå ut på den globala marknaden.

I höst kommer regeringen att besluta om en infrastrukturproposition. Mot bakgrund av att Finanspolitiska rådet i sin rapport konstaterar att det funnits brister i beslutsmodellen för infrastrukturinvesteringar och att prioriteringarna hittills varit samhällsekonomiskt ineffektiva välkomnar utskottet att regeringens utgångspunkt inför inriktningsbeslutet är att använda medlen så effektivt som möjligt så att varje investerad krona ger så stor nytta för samhället som möjligt.

För näringslivet är rekryteringsgapet ett stort problem. Samtidigt som 400 000 människor är arbetslösa är antalet lediga jobb på historiskt höga nivåer. Utskottet håller med regeringen om att Sverige behöver ett kunskapslyft för att ge fler möjlighet att ta del av utbildning som skapar vägar in i arbetslivet. Fler unga måste påbörja och fullfölja en gymnasieutbildning, och fler vuxna måste ges möjlighet till omskolning och livslångt lärande. Den utbyggnad av högskolan som regeringen ser framför sig välkomnas av utskottet.

Utskottet anser att det är ohållbart att så många unga människor börjar sitt vuxna liv i långtidsarbetslöshet. Därför är det viktigt att regeringen har ett högt ställt mål om att ingen ung människa ska behöva gå arbetslös i mer än 90 dagar. För att ungdomar ska kunna ta sig in på arbetsmarknaden är det centralt att det finns möjlighet till gymnasieutbildning där man kombinerar yrkesutbildning med jobb. Utbildningskontrakten och traineejobben är exempel på åtgärder för att sänka trösklarna till arbetsmarknaden för ungdomar.

Moderaterna, Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna vill alla behålla den kostsamma och ineffektiva nedsättningen av socialavgifter för unga, trots att myndigheter som Finanspolitiska rådet och Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) ifrågasätter nedsättningens effektivitet. Utskottet anser att nedsättningen inte är en ändamålsenlig åtgärd för de unga som är arbetslösa och som har svårigheter att hitta vägar in i arbetslivet. Att utveckla fas 3 genom s.k. matchningsanställningar som Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna vill har heller inget nytt att tillföra, och utskottet förordar i stället regeringens inriktning att skapa subventionerade anställningar i välfärden, s.k. extratjänster. Detta är det första steget för att avveckla fas 3. Utskottet delar arbetsmarknadsutskottets uppfattning att det är viktigt att fortsätta informera om och främja användningen av yrkesintroduktionsavtal och att det kan finnas anledning att se över reglerna för sådana anställningar. Utskottet delar vidare arbetsmarknadsutskottets bedömning att dagens turordningsregler är väl avvägda och bidrar till att skapa en balans mellan flexibilitet och trygghet och avvisar de förändringar Centerpartiet och Folkpartiet vill göra.

På längre sikt kommer den starka befolkningstillväxten i Sverige att innebära fler sysselsatta och en starkare ekonomisk utveckling, även om den inledningsvis leder till högre arbetslöshet. Därför är det angeläget att nyanländas etablering på arbetsmarknaden går så snabbt som möjligt. Utskottet ser positivt på att regeringen har inlett samtal med arbetsmarknadens parter om förbättrad etablering av nyanlända och att ett mål med dessa samtal är att åstadkomma s.k. snabbspår in på arbetsmarknaden för nyanlända som har utbildning eller yrkeserfarenhet som efterfrågas i Sverige. Utskottet kan inte ställa sig bakom Sverigedemokraternas inriktning på politiken som innebär att man ser nyanlända invandrare som ett problem, i meningen lågkvalificerad arbetskraft.

De senaste årens utveckling med allt fler unga som inte får med sig tillräckliga kunskaper från skolan är oroväckande för våra barns framtid och ett hot mot Sveriges utveckling och konkurrenskraft. Utskottet ställer sig bakom den inriktning på politiken som regeringen anger i propositionen för att vända resultaten i skolan, dvs. tidiga insatser, ökad attraktivitet i läraryrket, ökad likvärdighet – alla skolor ska vara bra skolor – och att alla elever ska fullfölja en gymnasieutbildning.

Utskottet välkomnar den höjda ambitionsnivån i klimat- och miljöpolitiken som regeringen ger uttryck för i sitt förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Sverige har goda möjligheter att vara ett föregångsland inom klimatområdet, och klimatinvesteringar ska stödjas, både lokalt och globalt. Ekonomiska styrmedel i form av såväl stimulanser som miljöskatter behövs för att ställa om Sverige och för att nå de nationella miljömålen. Utskottet anser att ett klimatpolitiskt ramverk kan bidra till att Sverige minskar utsläppen i den takt som behövs för att nå våra internationella åtaganden.

Det är enligt utskottet bra att regeringen under mandatperioden avser att utveckla nya mått för samhällsutvecklingen som utöver BNP även tar hänsyn

till miljöpåverkan, livskvalitet och sociala faktorer. Eftersom produktivitetsutvecklingen på lång sikt är avgörande för BNP-tillväxten ser utskottet också positivt på att regeringen i propositionen har tagit upp en diskussion i frågan. Även Finanspolitiska rådet framhåller i sin rapport att produktivitetsutvecklingen bör följas noggrant.

För välståndet i ett land är det inte bara viktigt med tillväxt utan också hur det ökade välståndet fördelas i befolkningen. Utskottet håller med regeringen om att Sverige har glidit isär och att alltför många halkat efter och inte fått del av det växande välståndet. Att tillväxten i BNP per capita inte ökat sedan 2007 är ett tecken på detta. Liksom regeringen anser utskottet att den ekonomiska politiken ska användas för att öka den ekonomiska jämlikheten.

Enligt utskottet ska den ekonomiska politiken präglas av en feministisk grundsyn och verka för jämställdhet. Utskottet välkomnar att regeringen inlett ett arbete med att jämställdhetsintegrera budgetprocessen. Eftersom ekonomisk självständighet är en förutsättning för jämställdhet anser utskottet i likhet med regeringen att det är först när kvinnor deltar i arbetslivet på samma villkor som män som detta fullt ut kan uppnås. Utskottet välkomnar regeringens strävan mot att minska ofrivilligt deltidarbete som ett led i att öka kvinnors arbetskraftsdeltagande och att skapa en mer jämställd arbetsmarknad. Utskottet delar också regeringens syn att en utbyggnad av välfärdssektorn, t.ex. genom en ökad bemanning i äldreomsorgen, är grundläggande för kvinnors villkor på arbetsmarknaden.

I ett välfärdssamhälle ska sjukdom eller arbetslöshet inte medföra ekonomisk utsatthet. Mot bakgrund av att inkomstskillnaderna mellan de som arbetar och de som inte arbetar har ökat de senaste åren ställer sig utskottet bakom regeringens ambition att stärka de offentliga trygghetssystemen och skapa långsiktigt hållbara och moderna försäkringar. Det handlar bl.a. om en förstärkt arbetslöshetsförsäkring och att den bortre tidsgränsen i sjukpenningen bör avskaffas. I det sammanhanget vill utskottet fästa uppmärksamhet på att försäkringsskyddet från de offentliga systemen successivt har urholkats, vilket också uppmärksammas i Finanspolitiska rådets rapport. Rådet konstaterar också att transfereringarna har blivit allt mindre omfördelande över tiden, medan de direkta skatternas omfördelande effekt inte har förändrats.

Förekomsten av vinstintresse påverkar incitamentsstrukturen i välfärdens verksamheter och kan få negativa följder för kvalitet, likvärdighet, effektivitet, behovsstyrning och arbetsvillkor inom den samlade välfärden. Därför anser utskottet att det är viktigt med väl utformade regelverk för kvalitet och tillsyn som kan begränsa riskerna för en sådan utveckling. Utskottet konstaterar vikten av att skattemedel används till just den verksamhet de är avsedda för och i huvudsak återinvesteras.

Finansutskottet tillstyrker propositionens riktlinjer

Sammanfattningsvis tillstyrker utskottet propositionens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. De alternativa förslagen till riktlinjer i

oppositionspartiernas motioner avstyrks, liksom övriga här aktuella motionsyrkanden.

Reservationer

1. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (M)

av Jörgen Andersson (M), Jan Ericson (M), Fredrik Schulte (M) och Maria Malmer Stenergård (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som Moderaterna föreslår i reservationen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2014/15:3088 av Anna Kinberg Batra och Ulf Kristersson (M) och

2014/15:2843 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 2, bifaller delvis motionerna

2014/15:3087 av Jan Björklund m.fl. (FP),

2014/15:3091 av Annie Lööf m.fl. (C) och

2014/15:3092 av Emma Henriksson m.fl. (KD) samt

avslår proposition 2014/15:100 punkterna 1 och 2 samt motionerna

2014/15:3090 av Jimmie Åkesson m.fl. (SD),

2014/15:1178 av Sara Karlsson och Lawen Redar (S),

2014/15:1889 av Carl Schlyter (MP) yrkandena 1 och 2,

2014/15:2086 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S),

2014/15:2408 av Finn Bengtsson m.fl. (M),

2014/15:2442 av Désirée Pethrus (KD) yrkande 3,

2014/15:2528 av Valter Mutt och Annika Lillemets (MP) och

2014/15:2792 av Krister Örnfjäder m.fl. (S).

Ställningstagande

Moderaterna har tillsammans med Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna en samsyn kring den ekonomiska politiken som lägger en grund för de fyra allianspartierna att regera tillsammans. Ordning och reda i ekonomin och en politik för fler i arbete är det som bygger Sverige starkt. Detta är kärnan i allianspartiernas gemensamma syn på den ekonomiska politiken.

När de offentliga finanserna nu ska föras tillbaka mot balans och överskott bör det ske på ett sätt som värnar en stabil och varaktig återhämtning. En

åttstramning av finanspolitiken 2016 och 2017 skulle riskera att kraftigt fördröja återhämtningen, och en rimlig avvägning är därför att reformer bör vara fullt finansierade. Från 2018 och framåt bör diskretionära budgetförstärkningar på ungefär 25 miljarder kronor genomföras. Detta tillsammans med automatiska budgetförstärkningar under prognosperioden innebär att 1 procents överskott kan nås 2020 förutsatt att ekonomin är i balans. Den gemensamma utgångspunkten är att budgetförstärkningarna inte ska göras genom att skatten på jobb och företagande höjs eller genom att de påverkar välfärdens kärnverksamheter.

För ett land som Sverige är det centralt att ha utrymme för att klara av stora svängningar i de offentliga finanserna. För att Sverige ska kunna hantera framtida kriser på ett ansvarsfullt sätt anser vi att förändringar av det finanspolitiska ramverket måste utredas grundligt och beslutas i brett samförstånd. Att regeringen efter riksdagens tillkännagivande nu har för avsikt att tillsätta en parlamentarisk utredning om överskottsmålet och dess roll i det finanspolitiska ramverket är därför tillfredsställande.

Det behövs fler reformer för att förbättra drivkrafterna för arbete och motverka utanförskapet för att nå full sysselsättning. Målet bör vara att över 5 miljoner människor ska ha ett arbete 2020. För att detta ska uppnås behöver jobbpolitiken också i fortsättningen prioriteras, och bl.a. behövs åtgärder för lägre trösklar in på arbetsmarknaden, bättre utbildning, en fungerande arbetsförmedling samt bättre möjligheter till omställning. Det behövs också fler reformer för stärkt konkurrenskraft och hållbara tillväxtförutsättningar. Det Sverigebygge som alliansregeringen påbörjade måste fortsätta med infrastruktur- och bostadsinvesteringar, effektiviseringar av byggprocessen och förbättringar av bostadsmarknadens funktionssätt. För oss är det självklart att Sverige måste vara pådrivande i omställningen till en klimatneutral ekonomi och ett giffritt samhälle. Lika självklart är det att detta inte står i motsats till tillväxt och jobbskapande utan att miljö och tillväxt kan gå hand i hand. Det är också viktigt att välfärdens kärnverksamheter säkras, vilket t.ex. betyder att både utbildningen och sjukvården ska hålla hög kvalitet och vara tillgänglig för alla.

BNP-måttet och andra ekonomiska mått är helt centrala för att följa utvecklingen och få ramar för vad som är ekonomiskt möjligt. Ett mått som BNP exkluderar dock faktorer som enligt forskningen är avgörande för vårt välbefinnande, såsom relationer, trygghet, hälsa, livsmiljö, och inflytande. Med indikatorer och index som ger bättre kunskaper om människors livskvalitet förbättras möjligheterna att analysera hur politiska åtgärder kan påverka. Mot den bakgrunden anser vi att ett livskvalitetsindex bör tas fram för att man ska kunna följa utvecklingen i Sverige utifrån ett bredare perspektiv.

Vi moderater bygger våra prioriteringar med de alliansgemensamma riktlinjerna för den ekonomiska politiken som grund. Ett minskat utanförskap och ett starkare Sverige börjar med jobben. Målet på över 5 miljoner sysselsatta till 2020 ska uppnås genom att fler vägar in till det första jobbet skapas, genom fler jobb i växande företag och genom bättre förutsättningar för omställning och ett längre arbetsliv.

Trots en ambitiös integrationspolitik är sysselsättningsgapet mellan utrikes och inrikes födda i Sverige bland de högsta i Europa. Vi ser också att ungdomar med låg utbildningsbakgrund har det särskilt svårt att komma in på arbetsmarknaden. Att bekämpa detta nya utanförskap handlar därför i hög utsträckning om att ge unga och utrikes födda effektiva och riktade insatser för att kunna komma in på arbetsmarknaden. Arbetslösheten bland dem som saknar gymnasial utbildning är mer än dubbelt så hög som bland dem som har en gymnasial utbildning. Den kommunala vuxenutbildningen är central, och därför ska det vara möjligt för alla att läsa in både grundläggande och särskild behörighet till högskolestudier på den kommunala vuxenutbildningen. Arbetsgivare kan behöva stöd när de ska anställa personer som behöver handledning och introduktion, och därför bör man bygga vidare på de yrkesintroduktionsanställningar som skapades under alliansregeringen. Yrkesintroduktionsanställningar ska även omfatta långtidsarbetslösa och nyanlända, och på sikt handlar det om 3 000 anställningar. För att ytterligare bredda vägarna in på arbetsmarknaden bör s.k. matchningsanställningar införas. En matchningsanställning innebär att långtidsarbetslösa som genomgått jobb- och utvecklingsgarantins första två faser får anställning hos ett rekryteringsföretag och stöd genom en kombination av handledning och kompetensutveckling. Ungdomars övergång till arbetsmarknaden behöver underlättas genom att yrkesprogrammen i gymnasieskolan blir attraktiva och att skolorna startar program utifrån arbetsmarknadens behov och förutsättningar.

Om Sverige ska kunna stå starkt i en globaliserad omvärld måste villkoren och förutsättningarna för innovation, entreprenörskap och företagande förbättras. En effektiv, hållbar och pålitlig infrastruktur är en central förutsättning i både industrin och handeln. För att värna svensk konkurrenskraft och bidra till mer miljövänliga transporter i vägnätet bör tyngre och längre lastbilar kunna få köra på vägarna. Resurser motsvarande 300 miljoner kronor per år under en åttaårsperiod behöver därför tillföras för att lastbilar på upp till 74 ton ska kunna trafikera våra vägar. Det behövs också ökade resurser till järnvägen, vilket både skapar jobb och är ett viktigt steg för ett mer hållbart samhälle.

Det behövs ytterligare förenklingar för företag och entreprenörer bl.a. genom att kravet på aktiekapital halveras, att s.k. mikroföretag undantas från en del administration och att myndigheter och kommuner i fortsättningen sätter tydligare gränser för handläggningstider. Ett annat område som bör prioriteras är att skapa fler och enklare vägar in till egenföretagande för utrikes födda och nyanlända. Initiativ bör tas för att pröva s.k. offentlig-privata fond-i-fondlösningar för det offentliga riskkapitalet med ambitionen att öka det privata engagemanget och vitalisera marknaden inom tidigt riskkapital.

Med en allt tuffare internationell konkurrens och strukturomvandling ökar kraven på omställning på den svenska arbetsmarknaden. När vi lever allt längre och är allt friskare som äldre behöver arbetsmarknaden också anpassas för att ge fler möjlighet att stanna kvar på arbetsplatsen lite längre. För att det ska finnas incitament för ett längre arbetsliv bör det redan från 64 års ålder införas en lägre skatt för att jobba mer. Enligt våra beräkningar skulle detta

kunna leda till att 70 000 64-åringar får sänkt skatt och att sysselsättningen ökar med mellan 1 000 och 4 000 personer. Det behövs också mer resurser för att underlätta omställning och kompetensutveckling genom hela livet med bl.a. höjt fribelopp för studier och höjt tilläggs lån för studerande med barn.

Trots stora ekonomiska satsningar i utbildningssystemet har resultaten inte lyft i den utsträckning som krävs. Det ställs också särskilda krav på skolan när ett stort antal nyanlända elever väntas börja skolan de kommande åren. Vi ser ett behov av fortsatta insatser för att stärka möjligheterna för denna grupp elever. Till exempel bör Migrationsverket kunna ta över ett visst utbildningsansvar från kommunerna när det gäller asylsökande barn under den första tiden i asylboende. Lärarkyrkan måste stärkas genom en förbättrad och utvecklad lärarutbildning. Det är inte acceptabelt att skolor år efter år uppvisar dåliga resultat, varför Skolinspektionen bör få ett nytt uppdrag att göra sina granskningar utifrån elevernas resultat. Skolverket ska också kunna erbjuda de skolor som inte når upp till kunskapskraven nationella insatser kopplade till vissa åtgärder som stärker kunskapsresultaten. Dessutom ska Skolinspektionen kunna få ta över huvudmannaskapet för särskilt svagpresterande skolor.

Vi anser att alliansregeringens arbete med att stärka den svenska välfärden ska fortsätta. Genom att avskaffa vårdvalet inom primärvården och genom att låta ta fram förslag om att införa en rätt till kommunalt veto mot etablering av friskolor begränsar man den valfrihet som många tar för självklar inom vård och omsorg. Det är oacceptabelt att det i dag finns exempel på verksamheter som dålig kvalitet samtidigt som man tar ut vinst. Därför måste kvaliteten och tillgängligheten i välfärden stärkas genom utökad tillståndsplikt, bättre tillsyns- och sanktionsmöjligheter och långsiktiga spelregler för fristående utförare.

Försvarsuppgörelsen stärker Sveriges långsiktiga försvarsförmåga. Överenskommelsen innehåller omfattande satsningar på kompetent personal, modern materiel, mer övning och ökad närvaro i strategiskt viktiga områden. Den som vill slåss för hatet och terrorn i Sverige eller andra länder måste fångas upp innan så sker, och de som riskerar att utsättas måste skyddas. Det krävs en nolltolerans mot terrorism och därför behövs ökade resurser till terrorismbekämpning och skydd till de som behöver.

Vi tillstyrker sammanfattningsvis motion 2014/15:3088 av Anna Kinberg Batra och Ulf Kristersson med Moderaternas förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken samt motion 2014/15:2843 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 2. Vi tillstyrker också delvis Centerpartiets, Folkpartiets och Kristdemokraternas respektive förslag till riktlinjer. Regeringens förslag till riktlinjer avstyrks, liksom övriga här aktuella motionsyrkanden.

2. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (SD)

av Oscar Sjöstedt (SD) och Dennis Dioukarev (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som Sverigedemokraterna föreslår i reservationen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:3090 av Jimmie Åkesson m.fl. (SD) och

avslår proposition 2014/15:100 punkterna 1 och 2 samt motionerna

2014/15:3087 av Jan Björklund m.fl. (FP),

2014/15:3088 av Anna Kinberg Batra och Ulf Kristersson (M),

2014/15:3091 av Annie Lööf m.fl. (C),

2014/15:3092 av Emma Henriksson m.fl. (KD),

2014/15:1178 av Sara Karlsson och Lawen Redar (S),

2014/15:1889 av Carl Schlyter (MP) yrkandena 1 och 2,

2014/15:2086 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S),

2014/15:2408 av Finn Bengtsson m.fl. (M),

2014/15:2442 av Désirée Pethrus (KD) yrkande 3,

2014/15:2528 av Valter Mutt och Annika Lillemets (MP),

2014/15:2792 av Krister Örnfjäder m.fl. (S) och

2014/15:2843 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 2.

Ställningstagande

Sverige är ett industriland där ungefär en miljon människor är sysselsatta i industrin eller i den industrinära tjänstesektorn. Exportindustrin utgör ett fundament för Sveriges ekonomi. Industrins framtid är avgörande för hur Sverige ska kunna behålla en hög sysselsättning både i tätorter och på landsbygden. Sverige behöver rimliga skattenivåer, kompetensförsörjning och tillgång till billig och miljövänlig energi för att kunna fortsätta att vara en stark industrination. För att utvecklas till en industrination som främjar en ny växande industri behövs investeringskapital, regelförenklingar och tillgång på högutbildad arbetskraft. Om vi kan erbjuda god infrastruktur och förmånliga villkor tror vi att svensk industri som flyttat utomlands kan lockas tillbaka hem. För att garantera att industrins konkurrenskraft som helhet inte försvagas behöver det finnas en industrigaranti som garanterar att alla eventuella försämringar för industrin följs åt av motsvarande förbättringar på andra områden.

Vi i Sverigedemokraterna står stadigt fast vid hela det finanspolitiska ramverket. Eftersom det strukturella sparandet är negativt under hela mandatperioden trots att ekonomin i slutet av mandatperioden kommer att befinna sig i ett normalläge, uppfylls inte överskottsmålet.

Sverige som industrination är beroende av såväl konkurrenskraftiga priser på elenergi som tillgång till elenergi under årets alla timmar. Vattenkraften och kärnkraften ska därför vara basen i det svenska energisystemet. Eftersom hälften av Sveriges energiförsörjning består av kärnkraften är den industrivänliga linjen att bygga ut och vidareutveckla denna energikälla. Konkret innebär det att gamla kärnkraftsreaktorer ska ersättas med nya, att staten ska finansiera en forskningsreaktor för fjärde generationens kärnkraft och att skatten på termisk effekt inte ska höjas.

Den statliga riskkapitalfinansieringen bör i högre grad än i dag prioritera mindre, nystartade tillväxtföretag. Genom att öka ambitionerna för det redan befintliga investeraravdraget så att även juridiska personer kan utnyttja avdraget och genom att allmänheten får använda sig av avdraget för investeringar i riskkapitalfonder som satsar på småföretag, kan ett ökat ägande av svenska företag stimuleras. Detta behöver utredas vidare. Det finns också ett behov av att höja avdraget. Statens insatser på området bör även innehålla satsningar på s.k. science parks, innovationskontor och inkubatormiljöer. Möjligheten till expansionslån via en särskild fond med låga avkastningskrav och bättre villkor för personaloptioner är också något som behöver utredas vidare.

Utbildning är en nyckelfaktor för industrins fortlevnad och utveckling i Sverige, och vi ska vara självförsörjande när det gäller kompetens. Reglerna för arbetskraftsinvandring behöver reformeras så att högkvalificerad arbetskraftsinvandring prioriteras framför lågkvalificerad. Samtliga elever ska rustas för arbetsmarknadens krav, och hela utbildningsväsendet bör ta hänsyn till arbetsmarknadens behov. Resultaten i skolan måste förbättras för att trygga kompetensförsörjningen inom industrin.

Gymnasiekompetens är en viktig plattform för att fylla bristen på tekniker, ingenjörer och andra kvalificerade yrkesarbetare på alla nivåer. För att kunna utforma relevanta och attraktiva gymnasieutbildningar behöver näringslivet få spela en betydligt större roll, och vi förespråkar både s.k. teknikcollege och en teknikbrygga som konkreta åtgärder på en sådan samverkan. Genom att låta universitetslärare undervisa på gymnasium kan bristen på lärare i NO-ämnen åtgärdas. Vidare behöver resurser tillföras för ett förhöjt studiebidrag till studenter som läser program för framtida bristyrken. Vi anser också att statliga forskningsmedel i större utsträckning bör orienteras mot naturvetenskaplig forskning.

Politikens roll är att säkerställa ett gott klimat för innovationer, och vi vill se ett system för patent- och innovationsboxar som i praktiken innebär sänkt bolagsskatt för innovativa företag och fungerar som ett incitament för företag att utveckla innovativa koncept just i Sverige.

Det behövs också en översyn av skattesatserna på alla plan, från kapitalskatt till fastighetsskatt, för att vårt skattesystem ska vara internationellt konkurrenskraftigt. Den generella nedsättningen av socialavgifterna för unga är alltför bred. I stället bör den allmänna löneavgiften avskaffas för företag upp till nio anställda. Detta tror vi kommer att stimulera sysselsättningen mer. Fastighetsskatten på industrierheter bör avskaffas, och kommunerna ska få ta ut en avgift för industrierheter. Detta ger incitament för kommunerna att tillhandahålla mark för nybyggnation av industrierheter. Verksamhetsutövare med serverhallar som den huvudsakliga affärsverksamheten bör kunna likställas med den energiintensiva industrin. Arbetet med de bilaterala skatteavtalen måste återupptas och intensifieras. Vi avvisar en politik som innebär slopad läxRUT, försämrade villkor för RUT- och ROT-avdragen, en höjning av löneskatten för äldre och en kraftigt höjd bensinskatt. Den orättvisa skatteskillnaden mellan inkomst av tjänst och inkomst av pension bör avskaffas.

Transportinfrastrukturen bör i grunden ses som en nationell angelägenhet, och den ska kunna möjliggöra transport av både gods och arbetskraft. Ökade resurser till både vidmakthållande och utveckling av infrastrukturen behövs, och vi förespråkar att man inrättar en pott för investeringar utöver den ordinarie budgetramen, motsvarande 2 procent av hela utgiftsområdet för kommunikationer. Tyngre lastbilar ska kunna trafikera flera sträckor, och åtgärder som möjliggör detta bör därför prioriteras. Skatter och avgifter som hämmar industrins konkurrenskraft när det gäller transporter av varor avvisar vi.

Avslutningsvis bör invandringspolitiken behovsprövas och harmoniseras med arbetsmarknadens behov. Den utomeuropeiska asyl- och anhörighetsinvandringen behöver begränsas kraftigt. Sverige behöver ett balanserat försvar som i det längsta avhåller en presumtiv angripare från att anfalla. Värnplikten bör återinföras. När det gäller rättsväsendet behövs en kraftsamling mot organiserad brottslighet och kraftiga straffskärpningar för våldsbrott. Utländska medborgare med kopplingar till terrorism i kriget i Syrien ska utvisas och det organiserade tiggeriet förbjudas.

Vi tillstyrker sammanfattningsvis Sverigedemokraternas förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i motion 2014/15:3090 av Jimmie Åkesson m.fl. (SD). Regeringens förslag till riktlinjer avstyrks, liksom övriga här aktuella motionsyrkanden.

3. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (C)

av Emil Källström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som Centerpartiet föreslår i reservationen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2014/15:3091 av Annie Lööf m.fl. (C) och

2014/15:2843 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 2, bifaller delvis motionerna

2014/15:3087 av Jan Björklund m.fl. (FP),

2014/15:3088 av Anna Kinberg Batra och Ulf Kristersson (M) och

2014/15:3092 av Emma Henriksson m.fl. (KD) samt

avslår proposition 2014/15:100 punkterna 1 och 2 samt motionerna

2014/15:3090 av Jimmie Åkesson m.fl. (SD),

2014/15:1178 av Sara Karlsson och Lawen Redar (S),

2014/15:1889 av Carl Schlyter (MP) yrkandena 1 och 2,

2014/15:2086 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S),

2014/15:2408 av Finn Bengtsson m.fl. (M),

2014/15:2442 av Désirée Pethrus (KD) yrkande 3,

2014/15:2528 av Valter Mutt och Annika Lillemets (MP) och

2014/15:2792 av Krister Örnfjäder m.fl. (S).

Ställningstagande

Centerpartiet har tillsammans med Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna en samsyn kring den ekonomiska politiken som lägger en grund för oss fyra allianspartier att regera tillsammans. Ordning och reda i ekonomin och en politik för fler i arbete är det som bygger Sverige starkt. Detta är kärnan i vår gemensamma syn på den ekonomiska politiken.

När de offentliga finanserna nu ska föras tillbaka mot balans och överskott bör det ske på ett sätt som värnar en stabil och varaktig återhämtning. En åtstramning av finanspolitiken 2016 och 2017 skulle riskera att kraftigt fördröja återhämtningen, och en rimlig avvägning är därför att reformer bör vara fullt finansierade. Från 2018 och framåt bör diskretionära budgetförstärkningar på ungefär 25 miljarder kronor genomföras. Detta tillsammans med

automatiska budgetförstärkningar under prognosperioden innebär att 1 procents överskott kan nås 2020 förutsatt att ekonomin är i balans. Den gemensamma utgångspunkten är att budgetförstärkningarna inte ska göras genom att skatten på jobb och företagande höjs eller genom att de påverkar välfärdens kärnverksamheter.

För ett land som Sverige är det centralt att ha utrymme för att klara av stora svängningar i de offentliga finanserna. För att Sverige ska kunna hantera framtida kriser på ett ansvarsfullt sätt anser vi att förändringar av det finanspolitiska ramverket måste utredas grundligt och beslutas i brett samförstånd. Att regeringen snabbt och ensidigt försökte avskaffa överskottsmålet var därför mycket olyckligt. Centerpartiet och Alliansen har nu sett till att en bred och mer långsiktig parlamentarisk utredning om överskottsmålet och dess roll i det finanspolitiska ramverket tillsätts, och vi ämnar vara en konstruktiv part i denna utrednings arbete.

Det behövs fler reformer för att förbättra drivkrafterna för arbete och motverka utanförskapet för att nå full sysselsättning. Målet bör vara att över 5 miljoner människor ska ha ett arbete 2020. För att detta ska uppnås behöver jobbpolitiken också i fortsättningen prioriteras, och bl.a. behövs åtgärder för lägre trösklar, bättre utbildning, en fungerande arbetsmarknad och arbetsförmedling samt en enklare omställning. Det behövs också fler reformer för stärkt konkurrenskraft och hållbara tillväxtförutsättningar. Det Sverigebygge som alliansregeringen påbörjade måste fortsätta med infrastruktur- och bostadsinvesteringar, effektiviseringar av byggprocessen och förbättringar av bostadsmarknadens funktionssätt.

För oss är det självklart att Sverige måste vara pådrivande i omställningen till en klimatneutral ekonomi och ett giftfritt samhälle. Lika självklart är det att detta inte står i motsats till tillväxt och jobbskapande utan att miljö och tillväxt kan gå hand i hand. Det är också viktigt att välfärdens kärnverksamheter säkras, vilket t.ex. betyder att både utbildningen och sjukvården ska hålla hög kvalitet och vara tillgänglig för alla.

BNP-måttet och andra ekonomiska mått är helt centrala för att följa utvecklingen och få ramar för vad som är ekonomiskt möjligt. Ett mått som BNP exkluderar dock faktorer som enligt forskningen är avgörande för vårt välbefinnande, såsom relationer, trygghet, hälsa, livsmiljö, och inflytande. Med indikatorer och index som ger bättre kunskaper om människors livskvalitet förbättras möjligheterna att analysera hur politiska åtgärder kan påverka. Mot den bakgrunden anser vi att ett livskvalitetsindex bör tas fram för att man ska kunna följa utvecklingen i Sverige utifrån ett bredare perspektiv.

Vi i Centerpartiet bygger våra prioriteringar med de alliansgemensamma riktlinjerna för den ekonomiska politiken som grund, och vi förordar en ekonomisk politik som syftar till att hela Sverige ska kunna arbeta. För det krävs reformer som bidrar till hållbar tillväxt och företagande i hela landet. Vi vill ha en närodlad politik där makt ligger så nära människor som möjligt. Vi håller fast vid en ansvarsfull ekonomisk politik med goda säkerhetsmarginaler i de

offentliga finanserna. Samtidigt är det viktigt att jobb och företagande inte beskattas hårdare då det skulle äventyra den ökande sysselsättningen och därmed grunden för starka statsfinanser och finansieringen av välfärden. Därför är det viktigt med sparsamhet.

Arbetsmarknadspolitiken är ett område som tar stora resurser i anspråk utan att i tillräcklig utsträckning bidra till att fler personer får ett jobb. En fungerande arbetsmarknad kräver för det första små och växande företag som vågar utvecklas, investera och efterfråga arbetskraft. För det andra måste utbudet av arbetskraft med god kompetens och hög produktivitet stimuleras, och för det tredje måste matchningen mellan dessa jobbsökare och jobbskapare fungera. För att det ska skapas fler jobb i växande företag bör de nedsatta arbetsgivaravgifterna för unga behållas och arbetsgivaravgifterna för små företag sänkas. På sikt bör fler företag undantas från revisionsplikten och aktiekapitalet sänkas ytterligare. Vidare bör skattesystemet ses över för att garantera att generationsskiften i familjeföretag inte missgynnas.

Trösklarna till arbetsmarknaden måste sänkas och fler ges möjligheten att få in en fot genom att kombinera arbete med utbildning och praktik. Därför bör det införas en jobbfixarpeng som följer den arbetssökande till den förmedling som hen och Arbetsförmedlingen anser är bäst lämpad. En jobbpakt riktad till de små och växande företagen kan leda till att många fler kan få lära på jobbet. I pakten ska ingå att införa introduktionsjobb där dagens krav på kollektivavtal i de så kallade YA-jobben ersätts med ett krav på goda villkor. Detta då de 180 000 småföretag som saknar kollektivavtal också tillåts delta i jobbskapandet. Även långtidsarbetslösa vuxna och nyanlända bör ges möjlighet att få ett introduktionsjobb. Resurser bör anslås till att skapa lärlingsråd i hela Sverige för att skapa yrkesutbildningar som är relevanta och håller hög kvalitet. Dagens arbetsrätt missgynnar bl.a. ungdomar och nyanlända, varför kompetens och inte anställningstid bör utgöra grunden i turordningsreglerna.

Sverige står i dag inför ett misslyckande vad gäller jobbintegrationen. För att förbättra mottagandet och se till att de som flyr från krig och konflikter snabbare ska komma in på arbetsmarknaden och hitta en bostad har Centerpartiet presenterat 20 konkreta förslag för en förnyad integrationspolitik. Till exempel bör det avsättas resurser för att utöka de kompletterande utbildningarna riktade till nyanlända flyktingar med akademisk examen inom bristyrken, och de som skaffar sig ett jobb ska kunna bli arbetskraftsinvandrare från dag ett. Den akuta boendesituationen för flyktingar har lett till högre kostnader för Migrationsverkets mottagande, och en effektivisering av boenden skulle kunna mildra dagens kostnadsutveckling med över 600 miljoner kronor i närtid. Vidare bör kommunerna få full kompensation för de kostnader som är kopplade till asylboenden, kommunplaceringar och anhöriga.

Det behövs fortsatta reformer för klimatet, för mer förnybar energi i transporter och elproduktion, för en bättre havsmiljö, för ren luft och vatten och för mindre gifter i vardagen. En grön skatteväxling bör genomföras där resurserna

används för att sänka skatten på arbete, och dessutom bör det införas en kemikalieskatt och ett bonus malus-system. Vidare bör det avsättas resurser till både en miljölastbils- och miljöbusspremie och stöd till biogasproduktion.

För att få världens modernaste landsbygd finns det ett antal vägprojekt som är viktiga för att förbättra företagsklimatet och livskvaliteten i hela landet. Inte minst statens länsvägar och vägnätet som består av enskilda och samfälliga vägar måste underhållas och förbättras. Dessutom bör Trafikverket få i uppdrag att peka ut och driva 10-15 av de objekt som finns angivna i den nationella planen i form av offentlig-privat samverkan, s.k. OPS. Även resurserna till järnväg bör öka på sikt. Den digitala infrastrukturen, som är en förutsättning för fortsatt tillväxt, måste fortsätta att byggas ut. För att råda bot på bostadsbristen behövs det ett fortsatt arbete med att ta bort och ändra stela, olämpliga och svårtolkade regler som hindrar nybyggnation. Det är också viktigt att det befintliga bostadsbeståndet utnyttjas mer effektivt och att strandskyddet ändras för att möjliggöra attraktiva boenden på landsbygden. Det bör även ske en återgång till en mer effektiv och decentraliserad myndighetsplacering. För att det ska löna sig för kommuner och regioner att förbättra sitt företagsklimat bör det utredas hur ett antal skatter ska kunna regionaliseras. De gröna näringarnas konkurrenskraft måste stärkas och produktionen öka. Bland annat krävs ett ambitiöst regelförenklingsarbete, en stärkt kapitaltillgång på landsbygden och en nationell livsmedelsstrategi.

Välfärden ska omfatta och vara tillgänglig för alla och utgå från den enskilda människans behov. Rätten att välja vård eller skola bland en mångfald av utövare ska värnas. I stället för att riva upp valfrihetsreformer bör man fokusera på hur reformerna kan vidareutvecklas och exempelvis underlätta för etableringar i glesbygd. Bra pedagoger och ledare utgör tillsammans lösningen på hur den svenska skolan ska kunna förbättras. Lärosätena inom den högre utbildningen bör bli mer autonoma.

Genom ett konstruktivt deltagande i försvarsuppgörelsen har vi i Centerpartiet säkrat att Försvarsmakten tilldelas mer resurser samt att viktiga första steg tas mot en stärkt försvarsförmåga.

Jag tillstyrker sammanfattningsvis motion 2014/15:3091 av Annie Lööf m.fl. med Centerpartiets förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken samt motion 2014/15:2843 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 2. Jag tillstyrker också delvis Moderaternas, Folkpartiets och Kristdemokraternas respektive förslag till riktlinjer. Regeringens förslag till riktlinjer avstyrks, liksom övriga här aktuella motionsyrkanden.

4. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (FP)

av Erik Ullenhag (FP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som Folkpartiet föreslår i reservationen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2014/15:3087 av Jan Björklund m.fl. (FP) och

2014/15:2843 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 2, bifaller delvis motionerna

2014/15:3088 av Anna Kinberg Batra och Ulf Kristersson (M),

2014/15:3091 av Annie Lööf m.fl. (C) och

2014/15:3092 av Emma Henriksson m.fl. (KD) samt

avslår proposition 2014/15:100 punkterna 1 och 2 samt motionerna

2014/15:3090 av Jimmie Åkesson m.fl. (SD),

2014/15:1178 av Sara Karlsson och Lawen Redar (S),

2014/15:1889 av Carl Schlyter (MP) yrkandena 1 och 2,

2014/15:2086 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S),

2014/15:2408 av Finn Bengtsson m.fl. (M),

2014/15:2442 av Désirée Pethrus (KD) yrkande 3,

2014/15:2528 av Valter Mutt och Annika Lillemets (MP) och

2014/15:2792 av Krister Örnfjäder m.fl. (S).

Ställningstagande

Folkpartiet har tillsammans med Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna en samsyn kring den ekonomiska politiken som lägger en grund för de fyra allianspartierna att regera tillsammans. Ordning och reda i ekonomin och en politik för fler i arbete är det som bygger Sverige starkt. Detta är kärnan i allianspartiernas gemensamma syn på den ekonomiska politiken.

När de offentliga finanserna nu ska föras tillbaka mot balans och överskott bör det ske på ett sätt som värnar en stabil och varaktig återhämtning. En åtstramning av finanspolitiken 2016 och 2017 skulle riskera att kraftigt fördröja återhämtningen, och en rimlig avvägning är därför att reformer bör vara fullt finansierade. Från 2018 och framåt bör diskretionära budgetförstärkningar på ungefär 25 miljarder kronor genomföras. Detta tillsammans med

automatiska budgetförstärkningar under prognosperioden innebär att 1 procents överskott kan nås 2020 förutsatt att ekonomin är i balans. Den gemensamma utgångspunkten är att budgetförstärkningarna inte ska göras genom att skatten på jobb och företagande höjs eller genom att de påverkar välfärdens kärnverksamheter.

För ett land som Sverige är det centralt att ha utrymme för att klara av stora svängningar i de offentliga finanserna. För att Sverige ska kunna hantera framtida kriser på ett ansvarsfullt sätt anser vi att förändringar av det finanspolitiska ramverket måste utredas grundligt och beslutas i brett samförstånd. Att regeringen nu efter riksdagens tillkännagivande har för avsikt att tillsätta en parlamentarisk utredning om överskottsmålet och dess roll i det finanspolitiska ramverket är därför tillfredsställande.

Det behövs fler reformer för att förbättra drivkrafterna för arbete och motverka utanförskapet för att nå full sysselsättning. Målet bör vara att över 5 miljoner människor ska ha ett arbete 2020. För att detta ska uppnås behöver jobbpolitiken också i fortsättningen prioriteras, och bl.a. behövs åtgärder för lägre trösklar, bättre utbildning, en fungerande arbetsmarknad och arbetsförmedling samt en enklare omställning. Det behövs också fler reformer för stärkt konkurrenskraft och hållbara tillväxtförutsättningar. Det Sverigebygge som alliansregeringen påbörjade måste fortsätta med infrastruktur- och bostadsinvesteringar, effektiviseringar av byggprocessen och förbättringar av bostadsmarknadens funktionssätt. För oss är det självklart att Sverige måste vara pådrivande i omställningen till en klimatneutral ekonomi och ett giftfritt samhälle. Lika självklart är det att detta inte står i motsats till tillväxt och jobbskapande utan att miljö och tillväxt kan gå hand i hand. Det är också viktigt att välfärdens kärnverksamheter säkras, vilket t.ex. betyder att både utbildningen och sjukvården ska hålla hög kvalitet och vara tillgänglig för alla.

BNP-måttet och andra ekonomiska mått är helt centrala för att följa utvecklingen och få ramar för vad som är ekonomiskt möjligt. Ett mått som BNP exkluderar dock faktorer som enligt forskningen är avgörande för vårt välbefinnande, såsom relationer, trygghet, hälsa, livsmiljö, och inflytande. Med indikatorer och index som ger bättre kunskaper om människors livskvalitet förbättras möjligheterna att analysera hur politiska åtgärder kan påverka. Mot den bakgrunden anser vi att ett livskvalitetsindex bör tas fram för att man ska kunna följa utvecklingen i Sverige utifrån ett bredare perspektiv.

Med de alliansgemensamma riktlinjerna för den ekonomiska politiken som grund utformar Folkpartiet sina riktlinjer för den ekonomiska politiken. Fortsatt höga ambitioner för välfärden i Sverige kräver socialliberala reformer för en mer dynamisk ekonomi, en mer dynamisk arbetsmarknad och ett mer gynnsamt klimat för entreprenörer och företagare. Vidare innebär det kraftigt försämrade säkerhetspolitiska läget att det nu brådskar att förstärka Sveriges försvarsförmåga.

Sverige står inför stora utmaningar. Svenska företag verkar i en miljö med allt tydligare global konkurrens. Samtidigt innebär den åldrande befolkningen och höga ambitioner för välfärden att vi måste sträva efter att nå målet om full

sysselsättning. Men i stället för strukturreformer för fler jobb aviserar regeringen skattehöjningar och återställare. Den svenska arbetsmarknaden behöver mer flexibilitet. Låg grad av löneflexibilitet riskerar att bidra till högre arbetslöshet, och relativt höga lägstalöner stänger dörren för breda grupper. Samtidigt bör tryggheten i omställningar öka genom en starkare arbetslöshetsförsäkring som också görs obligatorisk. Arbetsrätten behöver moderniseras och turordningsreglerna ändras samt en ny form av lärlingsanställningar införs. Det behövs också trepartssamtal för att underlätta för arbetsmarknadens parter att sluta avtal som inte pressar upp lägstalöner.

Kunskap är skolans huvuduppgift. Ytterligare satsningar behövs på skolan, men också attityden till skolan behöver förändras för att visa på betydelsen av utbildning. Arbetet för att lyfta läraryrket måste fortsätta, och det kunskapsfokus som åter växer fram måste värnas. Duktiga lärare är den avgörande faktorn för att höja resultaten i skolan. Gymnasieskolan ska förbereda både för vidare studier och för arbetslivet. En försöksverksamhet med gymnasial lärlingsutbildning bör prövas där branscher och arbetsgivare ges ökat inflytande och ansvar. Man behöver också fortsättningsvis avsätta stora resurser till vuxenutbildningen och även till forskning. Då kommunaliseringen av skolan har bidragit till minskad likvärdighet och försämrade studieresultat bör staten ta tillbaka ansvaret för skolan. Under 2016 bör det tillsättas en utredning som tar fram förslag på formerna för en modern skola med staten som huvudman. Skolstarten bör ske vid sex års ålder och skolplikten därmed förlängas till tio år. Ett särskilt stöd bör införas till utsatta skolor med syftet att motverka ordningsproblem och främja studiero.

Det behövs fortsatta åtgärder för att stärka jobblinjen i integrationspolitiken. Det kan exempelvis handla om ett tydligare försörjningskrav vid anhöriginvandring, en stärkt jobblinje för uppehållstillstånd och språkrav för medborgarskap. RUT-reformen bör utvecklas och vårdnadsbidraget avskaffas. En öppnare arbetsmarknad med lägre trösklar och modernare arbetsrätt kan öka rörligheten på arbetsmarknaden. Det behövs också en ny statlig organisation för en bättre fungerande boendekedja för nyanlända och en lagstadgad skyldighet för kommuner att ha beredskap för att ta emot av nyanlända. Reformambitionerna på detta område bör ligga till grund för en fortsatt politikutveckling och fortsatta ställningstaganden på området.

Hotbilden i vårt närområde, i synnerhet i Östersjöområdet, är kraftigt förändrad. Svensk försvarspolitik måste ställas om så att den nationella dimensionen prioriteras framför fokus på deltagande i internationella insatser. De 10,2 miljarder kronor som regeringen avser att tilldela försvaret 2016–2020 är otillräckligt, och de ekonomiska anslagen bör höjas med 17 miljarder kronor för dessa år. Värnpliktssystemet bör aktiveras omgående, och försvaret behöver även stärkas genom ett svenskt Natomedlemskap under innevarande mandatperiod.

Inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män är stora i Sverige. Det behövs därför en politik som bryter segregationen på den svenska arbetsmarknaden. Exempelvis bör en ny karriärtjänst utredas för att höja lönen för de allra bästa

specialistsjuksköterskorna. Det fortsatt ojämställda uttaget av föräldraförsäkringen bidrar till ett ojämställt arbetsliv och ojämställda livsvillkor. För att bryta detta mönster bör ytterligare en månad i föräldraförsäkringen vikas åt vardera föräldern. Dessutom ska jämställdhetsbonusen fördubblas.

Äldre kan bidra mer, och äldre som har bidragit förtjänar mer. Åldersgränsen i det förhöjda jobbskatteavdraget för äldre bör justeras ned så att det också inkluderar personer som under kalenderåret fyller 65 år, och dessutom bör gränsen i samband med en framtida omläggning av turordningsreglerna höjas för hur länge man har rätt att vara kvar på arbetet från 67 till 69 år. Vidare bör subventionsgraden för RUT höjas till 75 procent för alla över 80 år. Bostadstillägget för pensionärer bör höjas ytterligare och en laga-mat-garanti för hemtjänsten införs. God och näringsrik mat och trivsamma måltider är en viktig kvalitetsfråga i äldreomsorgen.

Mer måste göras för att de barn som är mest utsatta ska få det stöd de behöver. För det första bör samarbetet stärkas mellan skolan, skolhälsovården och socialtjänsten kring barn som placerats utanför hemmet. För det andra bör satsningar göras på forskarskolor för yrkesverksamma socionomer. Med större stöd i forskning kan arbetet med bättre uppföljning och mer evidensbaserade insatser i socialtjänsten stärkas.

När det gäller skattepolitiken bör utgångspunkten vara att skatterna på jobb och företagande inte sammantaget ska höjas. Däremot finns utrymme för att höja vissa miljö- och klimatskatter. Med beaktande av jobben och konkurrenskraften ska de ekonomiska styrmedel som krävs användas för att möta klimatkrisen och föra Sverige närmare våra klimatmål. Skattesystemet ska vara uppbyggt så att jobb, utbildning och ansträngning lönar sig. Vidare bör den s.k. värnskatten avskaffas under mandatperioden så att vi kan återgå till ett system där människor får behålla minst hälften av den sista intjänade hundralappen.

Jag tillstyrker sammanfattningsvis motion 2014/15:3087 av Jan Björklund m.fl. med Folkpartiets förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken samt motion 2014/15:2843 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 2. Jag tillstyrker också delvis Moderaternas, Centerpartiets och Kristdemokraternas respektive förslag till riktlinjer. Regeringens förslag till riktlinjer avstyrks, liksom övriga här aktuella motionsyrkanden.

5. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (KD)

av Jakob Forssmed (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som Kristdemokraterna föreslår i reservationen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2014/15:3092 av Emma Henriksson m.fl. (KD) och

2014/15:2843 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 2, bifaller delvis motionerna

2014/15:3087 av Jan Björklund m.fl. (FP),

2014/15:3088 av Anna Kinberg Batra och Ulf KristerSSon (M) och

2014/15:3091 av Annie Lööf m.fl. (C) samt

avslår proposition 2014/15:100 punkterna 1 och 2 samt motionerna

2014/15:3090 av Jimmie Åkesson m.fl. (SD),

2014/15:1178 av Sara Karlsson och Lawen Redar (S),

2014/15:1889 av Carl Schlyter (MP) yrkandena 1 och 2,

2014/15:2086 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S),

2014/15:2408 av Finn Bengtsson m.fl. (M),

2014/15:2442 av Désirée Pethrus (KD) yrkande 3,

2014/15:2528 av Valter Mutt och Annika Lillemets (MP) och

2014/15:2792 av Krister Örnfräder m.fl. (S).

Ställningstagande

Kristdemokraterna har tillsammans med Moderaterna, Centerpartiet och Folkpartiet en samsyn kring den ekonomiska politiken som lägger en grund för de fyra allianspartierna att regera tillsammans. Ordning och reda i ekonomin och en politik för fler i arbete är det som bygger Sverige starkt. Detta är kärnan i allianspartiernas gemensamma syn på den ekonomiska politiken.

När de offentliga finanserna nu ska föras tillbaka mot balans och överskott bör det ske på ett sätt som värnar en stabil och varaktig återhämtning. En åtstramning av finanspolitiken 2016 och 2017 skulle riskera att kraftigt fördröja återhämtningen, och en rimlig avvägning är därför att reformer bör vara fullt finansierade. Från 2018 och framåt bör diskretionära budgetförstärkningar på ungefär 25 miljarder kronor genomföras. Detta tillsammans med

automatiska budgetförstärkningar under prognosperioden innebär att 1 pro-cents överskott kan nås 2020 förutsatt att ekonomin är i balans. Den gemen-samma utgångspunkten är att budgetförstärkningarna inte ska göras genom att skatten på jobb och företagande höjs eller genom att de påverkar välfärdens kärnverksamheter.

För ett land som Sverige är det centralt att ha utrymme för att klara av stora svängningar i de offentliga finanserna. För att Sverige ska kunna hantera fram-tida kriser på ett ansvarsfullt sätt anser vi att förändringar av det finanspolitiska ramverket måste utredas grundligt och beslutas i brett samförstånd. Att rege-ringen efter riksdagens tillkännagivande nu har för avsikt att tillsätta en parla-mentarisk utredning om överskottsmålet och dess roll i det finanspolitiska ramverket är därför tillfredsställande.

Det behövs fler reformer för att förbättra drivkrafterna för arbete och mot-verka utanförskapet för att nå full sysselsättning. Målet bör vara att över 5 miljoner människor ska ha ett arbete 2020. För att detta ska uppnås behöver jobbpolitiken också i fortsättningen prioriteras, och bl.a. behövs åtgärder för lägre trösklar, bättre utbildning, en fungerande arbetsmarknad och arbetsför-medling samt en enklare omställning. Det behövs också fler reformer för stärkt konkurrenskraft och hållbara tillväxtförutsättningar. Det Sverigebygge som al-liansregeringen påbörjade måste fortsätta med infrastruktur- och bostadsinve-steringar, effektiviseringar av byggprocessen och förbättringar av bostads-marknadens funktionssätt. För oss är det självklart att Sverige måste vara på-drivande i omställningen till en klimatneutral ekonomi och ett giftfritt sam-hälle. Lika självklart är det att detta inte står i motsats till tillväxt och jobb-skapande utan att miljö och tillväxt kan gå hand i hand. Det är också viktigt att välfärdens kärnverksamheter säkras, vilket t.ex. betyder att både utbild-ningen och sjukvården ska hålla hög kvalitet och vara tillgänglig för alla.

BNP-måttet och andra ekonomiska mått är helt centrala för att följa utveck-lingen och få ramar för vad som är ekonomiskt möjligt. Ett mått som BNP ex-kluderar dock faktorer som enligt forskningen är avgörande för vårt välbefin-nande, såsom relationer, trygghet, hälsa, livsmiljö, och inflytande. Med indi-katorer och index som ger bättre kunskaper om människors livskvalitet för-bättras möjligheterna att analysera hur politiska åtgärder kan påverka. Mot den bakgrunden anser vi att ett livskvalitetsindex bör tas fram för att man ska kunna följa utvecklingen i Sverige utifrån ett bredare perspektiv.

Med de alliansgemensamma riktlinjerna för den ekonomiska politiken som grund utformar Kristdemokraterna sin inriktning av den ekonomiska politiken. Den ekonomiska politiken ska skapa förutsättningar för människor att bygga goda relationer och känna trygghet samt underlätta för människor att gå från utanförskap till arbete. Goda förutsättningar ska skapas för en god tillväxt och för ett företagsklimat som står sig väl i den globala konkurrensen. Den ekono-miska politiken kan användas för att stärka familjernas självbestämmande och det civila samhällets ställning, vilket skapar en grund för fungerande mellan-mänskliga relationer.

Familjepolitiken bör syfta till att stödja familjerna, möjliggöra mer tid med barnen och öka familjernas frihet. Föräldraförsäkringen bör göras mer flexibel och valfriheten inom barnomsorgen bör öka. Barndelen i bostadsbidraget bör höjas för de barnfamiljer som har det sämsta ställt. Andra prioriteringar är mindre barngrupper i förskolan och bättre förutsättningar för familjedaghem. Ett prioriterat område är också att minska den psykiska ohälsan bland barn och unga.

Varje kommun ska ha en värdighetsgaranti i äldreomsorgen. Äldres självbestämmande ska öka bl.a. genom en rätt för alla att välja utförare av äldreomsorg oavsett vilken kommun man bor i. Omvårdnadslyftet bör förlängas och investeringsstödet till trygghetsboenden och särskilda boenden förlängas och förstärkas. Skatten på pensioner bör när ekonomin tillåter sänkas till samma nivå som skatten på förvärvsinkomster.

Att även företag inom välfärdssektorn måste kunna gå med vinst är avgörande för om valfriheten ska kunna bevaras. En mångfald av aktörer inom välfärdssektorn är också en förutsättning för att ideellt driven och idéburen vård och omsorg ska kunna växa fram och drivas. Valfärdstjänster ska bedrivas ansvarsfullt, effektivt och långsiktigt.

Utbildningens kvalitet är av avgörande betydelse för ungas möjligheter i livet och för vårt lands långsiktiga konkurrenskraft. Lärarnas roll behöver stärkas och svenska elever få mer lärolett lektionstid. Det krävs också ett arbete på bred front med ansvarsfrågor och attityder, bildningssyn och professionellitet.

Bostadspolitiken behöver fortsätta att utvecklas bl.a. genom slopande av de kommunala särkraven och förändringar av bullerkraven. Teknikutvecklingen bör främjas för att nå ett mer hållbart transportsystem och ökade satsningar göras på infrastruktur för att säkra god kommunikation i hela landet och möjliggöra ett ökat bostadsbyggande. Miljövänliga bilar ska premieras och flygets miljöpåverkan minskas.

Det behövs en bred översyn och en bred politisk förankring kring socialförsäkringssystemet där socialförsäkringsutredningens slutbetänkande kan utgöra en bra grund. Arbetslöshetsförsäkringen bör precis som sjukförsäkringen vara allmän och obligatorisk. I samband med en sådan reform bör också taket höjas och indexregleras.

De tre grundpelarna för energipolitiken bör vara ekologisk hållbarhet, försörjningstrygghet och konkurrenskraft. Det behövs en bred blocköverskridande energiöverenskommelse som bygger vidare på Alliansens energiuppgörelse. Jordbruket skulle i högre utsträckning kunna bli en nyckelaktör för att värna den biologiska mångfalden.

Kulturpolitiken ska stödja kulturen, inte styra den. De ideella krafterna bör stärkas och förutsättningarna för civilsamhället förbättras. Också folkbildningens roll i svenskt samhällsliv bör stärkas.

Kristdemokraterna vill ha en mer omfattande överenskommelse om resurser och militär förmåga men anser att försvarsöverenskommelsen är viktig och leder till att försvaret stärks och får en välbehövlig större militär förmåga.

En generös migrationspolitik måste kombineras med en effektiv och väl fungerande integrationspolitik. Sverige behöver en politik som möjliggör för fler nyanlända att få arbete, förbättrar situationen på bostadsmarknaden, gör mottagandet bättre och långsiktigt gör integrationspolitiken effektivare. Möjligheten bör bl.a. prövas att sänka nyanländas etableringsersättning något samtidigt som det införs skattelättnader genom ett nytt etableringsavdrag. De som beviljas asyl i Sverige bör som huvudregel ges ett tillfälligt uppehållstillstånd som efter tre år övergår till ett permanent uppehållstillstånd om skyddsbehovet kvarstår eller om man etablerat sig på arbetsmarknaden. För att fler ska välja ett anläggningsboende och för att därmed bryta den destruktiva trångboddheten bör dagersättningen för eget boende tas bort. Vidare bör staten kunna ge hyresgarantier för byggande av moderna modulbostäder med tidsbegränsade bygglov. Migrationsverket bör också ges möjlighet att äga boenden för asylsökande. En bättre trafikplanering skulle göra det möjligt för nyanlända att etablera sig i hela landet.

Sjukhusvården behöver förstatligas för att uppnå bästa kvalitet och en jämlik vård på lika villkor för hela befolkningen. För att klara de framtida utmaningarna måste svensk hälso- och sjukvård snabbare dra nytta av ny forskning, ny medicin och nya behandlingsmetoder. Det finns också mycket som behöver förbättras när det gäller ekonomisk styrning och uppföljning av sjukvården.

Regeringen har aviserat att den avser att bilda större regioner där sjukvården ingår. Det är bra men inte tillräckligt. En parlamentarisk utredning bör tillsättas som överväger och föreslår olika vägar för att uppnå en effektivare, mer rättvis och jämlik vård genom en mer ändamålsenlig uppgiftsfördelning mellan staten och nuvarande huvudmän.

För att nå sysselsättningsmålet behöver trösklarna in på arbetsmarknaden sänkas. Stödet för arbetsgivare, både privata och offentliga, till att ta ett större ansvar för att inkludera grupper som står långt från den ordinarie arbetsmarknaden måste bli enklare och mer flexibelt. Läringsanställningar bör utvecklas och yrkesintroduktionsanställningar nyttjas i betydligt högre grad. Det bör vidare ges stöd till s.k. matchningsanställningar där den anställda får en kombination av handledning och kompetensutveckling. RUT-avdraget bör utvecklas för att inkludera fler tjänster.

För att ytterligare sänka trösklarna för de som står långt från arbetsmarknaden bör det införas ett nystartsavdrag, dvs. ett förstärkt jobbskatteavdrag för den som går från långtidsarbetslöshet till arbete. Det behövs också en konkurrenskraftig beskattning, minskat regelkrångel och sänkta avgifter för företagen.

Jag tillstyrker sammanfattningsvis motion 2014/15:3092 av Emma Henriksson m.fl. med Kristdemokraternas förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken samt motion 2014/15:2843 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 2. Jag tillstyrker också delvis Moderaternas, Centerpartiets och Folkpartiets respektive förslag till riktlinjer. Regeringens förslag till riktlinjer avstyrks, liksom övriga här aktuella motionsyrkanden.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2014/15:100 2015 års ekonomiska vårproposition:

1. Riksdagen godkänner regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken.
2. Riksdagen godkänner regeringens förslag till riktlinjer för skattepolitiken.

Följdmotionerna

2014/15:3087 av Jan Björklund m.fl. (FP):

Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i avsnitt 4–14 i motionen.

2014/15:3088 av Anna Kinberg Batra och Ulf Kristersson (M):

Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i avsnitt 3–5 i motionen.

2014/15:3090 av Jimmie Åkesson m.fl. (SD):

Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i motionen.

2014/15:3091 av Annie Lööf m.fl. (C):

Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i avsnitt 4–6 i motionen.

2014/15:3092 av Emma Henriksson m.fl. (KD):

Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i motionen.

Motioner från allmänna motionstiden 2014/15

2014/15:1178 av Sara Karlsson och Lawen Redar (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att identifiera och undersöka vilka utmaningar som en

utebliven eller negativ ekonomisk tillväxt kan medföra för samhällsutvecklingen samt strategier för att möta dessa.

2014/15:1889 av Carl Schlyter (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att redovisa alternativa och kompletterande mått på utveckling.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förbereda Sverige för lågtillväxtscenarier.

2014/15:2086 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över hur statsbudgeten kan utvecklas till att bli helt jämställdhetsintegrerad.

2014/15:2408 av Finn Bengtsson m.fl. (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vilka hänsyn som bör tas vid beräkning av skatteeffekter i statsbudgeten när stora skattehöjningar genomförs.

2014/15:2442 av Désirée Pethrus (KD):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kvinnors möjlighet att bedriva företag inom välfärdssektorn inte ska begränsas genom att de inte tillåts göra vinst.

2014/15:2528 av Valter Mutt och Annika Lillemets (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en parlamentarisk utredning med uppgift att se över hur Sverige kan säkerställa landets välfärd och försörjningsförmåga vid en framtida utveckling med nolltillväxt eller negativ tillväxt, i Sverige och globalt.

2014/15:2792 av Krister Örnfjäder m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över hur man bättre kan koppla ihop det finanspolitiska ramverket med de svenska miljökvalitetsmålen och den svenska miljöpolitiken.

2014/15:2843 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M, C, FP, KD):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta fram ett livskvalitetsindex för att bredare kunna följa utvecklingen i Sverige.

Skatteutskottets yttrande 2014/15:SkU7y

2015 års ekonomiska vårproposition

Till finansutskottet

Sammanfattning

I yttrandet tillstyrker utskottet regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken samt regeringens förslag till riktlinjer för skattepolitiken.

Regeringens politik syftar till att skapa fler jobb, en bättre skola och social och ekologisk hållbarhet, vilket ger en ökad sammanhållning och är avgörande för Sveriges utveckling. De offentliga finanserna ska återföras i balans, vilket bl.a. fordrar inkomstförstärkningar under de kommande åren. Steg för steg ska underskotten minskas.

Regeringens skattepolitiska prioriteringar i höstens budgetproposition kvarstår. De förslag som inte läggs fram i vårändringsbudgeten kommer att genomföras i ett senare skede. Regeringen kommer därför att återkomma till riksdagen med förslag på skatteområdet som kan träda i kraft den 1 januari 2016. Bland de förslag som lades fram i höstens budgetproposition men som inte kunde genomföras fanns bl.a. en förstärkning av det förhöjda grundavdraget för äldre, en avtrappning av jobbskatteavdraget vid höga inkomster, en begränsning av uppräkningsgränsen för statlig inkomstskatt och en särskild löneskatt för äldre.

I promemorian Förändringar av husavdraget förbereds en sänkning av taket för RUT till 25 000 kronor för skattskyldiga som inte har fyllt 65 år och en sänkning av subventionsgraden vid köp av ROT-tjänster från 50 procent till 30 procent.

Andra förslag till inkomstförstärkande åtgärder som övervägs inför 2016 års budget beskrivs i två särskilda promemorior: Vissa punktskattefrågor inför budgetpropositionen för 2016 och Vissa kapitalbeskattningsfrågor inför budgetpropositionen för 2016. Om förslagen kommer att presenteras i budgetpropositionen för 2016, och med vilken utformning, blir i vissa fall beroende av de överläggningar som förs i det slutliga arbetet med budgetpropositionen.

Utgångspunkten är att samtliga reformer i budgetpropositionen för 2016 bör vara finansierade fullt ut.

Regeringen har remitterat förslag till förändringar i energi- och koldioxid-beskattningen som bl.a. innebär att skatten på bensin och diesel höjs och att energiskatten på flytande biodrivmedel höjs i motsvarande utsträckning. Jord- och skogsbruket kompenseras genom en ökad koldioxidskattebefrielse. Ned-sättningen av koldioxidskatten på bränslen för uppvärmning och drift av stationära motorer inom vissa sektorer slopas.

Ambitionen är att införa en skatt på den finansiella sektorn. Regeringen har tillsatt en särskild utredare som ska ta fram ett förslag som minskar den skattefördel som finanssektorn kan antas få till följd av att finansiella tjänster har undantagits från mervärdesskatt.

I syfte att säkerställa att villkoren för entreprenörskap och innovationer i Sverige är ändamålsenliga, effektiva och fortsatt internationellt konkurrenskraftiga har regeringen tillsatt utredningen Utveckling av innovations- och entreprenörskapsklimatet (dir. 2015:10) som ska lämna sitt slutbetänkande senast den 15 oktober 2016.

Företagsskattekommitténs slutbetänkande Neutral bolagsskatt – för ökad effektivitet och stabilitet (SOU 2014:40) har remissbehandlats och förslaget bereds nu vidare inom Regeringskansliet. Ett förslag kommer tidigast att kunna träda i kraft den 1 januari 2017.

Skatteförenklingsutredningens betänkande Förenklade skatteregler för enskilda näringsidkare och fysiska personer som är delägare i handelsbolag (SOU 2014:68) har remitterats.

Skatteverket har med utgångspunkt i ett avgörande från Högsta förvaltningsdomstolen bedömt att de allmännyttiga ideella föreningar som bedriver mer omfattande secondhandverksamhet är skyldiga att ta ut mervärdesskatt. Regeringen aviserar skyndsamma åtgärder så att föreningarnas sociala verksamhet inte ska drabbas av en försämrad ekonomisk situation.

I fem avvikande meningar tillstyrker M, SD, C, FP och KD de förslag till riktlinjer som lagts fram av respektive parti.

Innehållsförteckning

Utskottets överväganden.....	4
Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken	4
Avvikande meningar	22
1. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (M)	22
2. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (SD).....	25
3. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (C)	26
4. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (FP)	28
5. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (KD)	31

Utskottets överväganden

Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken samt regeringens förslag till riktlinjer för skattepolitiken och avslår de förslag om en annan inriktning som läggs fram i Moderaternas, Sverigedemokraternas, Centerpartiets, Folkpartiets och Kristdemokraternas partimotioner.

Jämför avvikande meningarna 1 (M), 2 (SD), 3 (C), 4 (FP) och 5 (KD).

Regeringen

I propositionen anför regeringen att de senaste årens utveckling gör att Sverige står inför flera betydande utmaningar. Arbetslösheten har bitit sig fast på höga nivåer och Sverige tappar i konkurrenskraft. Skolresultaten faller. Många är osäkra på om välfärden och trygghetssystemen kommer att finnas där för dem. Samtidigt växer inkomstklyftorna mellan människor och ojämställdheten mellan kvinnor och män består. Otillräcklig politisk handlingskraft har lett till att Sverige är på väg att missa 14 av de 16 miljökvalitetsmål som en bred politisk enighet sagt sig stå bakom.

Under mandatperioden ska utvecklingen ha vänts. Arbetslösheten ska sjunka, skolresultaten vändas, omställningen till ett mer hållbart samhälle accelereras och välfärden ska stärkas. Sverige ska vara ett land som håller ihop.

Ordning och reda i de offentliga finanserna är grunden för fler jobb och en hållbar välfärd. I inledningen av finanskrisen uppvisade den offentliga sektorn ett betydande överskott. Då var en expansiv finanspolitik motiverad. Även de senaste åren genomfördes dock fortsatta omfattande ofinansierade reformer, främst skattesänkningar. Dessa har, tillsammans med den utdragna ekonomiska återhämtningen, bidragit till betydande underskott i de offentliga finanserna. Förra året hade den offentliga sektorn ett underskott på 74 miljarder kronor. Detta är inte hållbart. För att återföra de offentliga finanserna till en hållbar bana krävs därför inkomstförstärkningar under de kommande åren. Steg för steg ska underskotten minskas.

En av regeringens viktigaste uppgifter under mandatperioden är att minska arbetslösheten och öka sysselsättningen. Ett tydligt sysselsättningsmål ska styra den ekonomiska politiken. Antalet personer som arbetar och antalet arbetade timmar i ekonomin ska öka så mycket att Sverige når lägst arbetslöshet i EU 2020.

En god hushållning med statens medel ger utrymme för offensiva satsningar på jobb och tillväxt. Propositionen och vårändringsbudgeten innehåller en politik för fler jobb och bättre skola samt social och ekologisk hållbarhet, vilket ger ökad sammanhållning och som är avgörande för Sveriges utveckling. Sverige ska vara ett land som håller ihop.

Propositionen och vårändringsbudgeten bygger på en överenskommelse mellan regeringspartierna och Vänsterpartiet. Regeringens vårändringsbudget innehåller förslag som har budgeteffekter bortom 2015 på såväl utgiftssidan som inkomstsidan av statens budget. De reformer som föreslås är finansierade fullt ut. Det skapar marginaler för att hantera en djup konjunkturnedgång och för att inte riskera den pågående konjunkturåterhämtningen. Utgångspunkten är att även samtliga reformer i budgetpropositionen för 2016 bör vara finansierade fullt ut.

Utgångspunkten för de förslag som lämnas och som omfattar lagförslag fr.o.m. 2015 är den ekonomiska politik som regeringen presenterade i budgetpropositionen för 2015. Regeringens politiska prioriteringar från det budgetförslaget ligger fast. De återstående förslag som inte läggs fram i vårändringsbudgeten kommer att genomföras i ett senare skede. Ändringar av bl.a. inkomstskatter behöver som regel göras i samband med ett årsskifte. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med förslag på skatteområdet som kan träda i kraft under 2016.

Förslagen och bedömningarna i vårändringsbudgeten innebär att skatteintäkterna sammantaget ökar med drygt 5,2 miljarder kronor 2015. Den totala bruttoeffekten för 2015 beräknas till drygt 6,5 miljarder kronor.

De ändringar som föreslås i vårändringsbudgeten består bl.a. av slopad nedsättning av socialavgifterna för unga i två steg, vilket beräknas öka intäkterna med knappt 5,5 miljarder kronor 2015. Därutöver beräknas slopad skattereuktion för läxhjälp öka intäkterna med 20 miljoner kronor 2015 och höjd skatt på termisk effekt leda till 0,1 miljarder kronor i ökade intäkter 2015. Möjligheten till gruppregistrering till mervärdesskatt kommer inte att slopas. Nedsättningen av koldioxidskatt på dieselbränsle i vissa skogsmaskiner på grund av skogsbranden i juli augusti 2014 genomförs inte.

Den närmare utformningen av de inkomstförstärkande åtgärder som övervägs inför 2016 är budget beskrivs i två särskilda promemorior: Vissa punktskattfrågor inför budgetpropositionen för 2016 och Vissa kapitalbeskattningsfrågor inför budgetpropositionen för 2016. Om förslagen kommer att presenteras i budgetpropositionen för 2016, och med vilken utformning, blir i vissa fall beroende av de överläggningar som förs i det slutliga arbetet med budgetpropositionen.

Regeringen har remitterat följande förslag. RUT-avdraget ska inte omfatta matlagning, och endast omfatta enklare städarbete eller annat rengöringsarbete och flyttstädning. Taket för RUT-avdraget halveras till 25 000 kronor per person och beskattningsår för skattskyldiga som inte har fyllt 65 år vid beskattningsårets ingång. Subventionsgraden vid köp av ROT-tjänster från ett företag och när en anställd får ROT-tjänster som förmån sänks från 50 procent till 30

procent. Beskattningen av sparande på investeringssparkonto respektive i kapitalförsäkring höjs. Reglerna om investeraravdrag anpassas till kommissionens nya riktlinjer om statligt stöd för att främja riskfinansieringsinvesteringar. Energiskatt på fossil bensin och fossilt dieselbränsle höjs och energiskatten på flytande biodrivmedel höjs i motsvarande utsträckning.

Jord- och skogsbruket kompenseras för energiskattehöjningen på dieselbränsle genom en ökad koldioxidskattebefrielse på sådant bränsle. Den årliga omräkningen av energi- och koldioxidskatterna ska förutom KPI-utvecklingen beakta utvecklingen av BNP genom en schablonuppräkningsmetod med 2 procent.

Nedsättningen av koldioxidskatten på bränslen för uppvärmning och drift av stationära motorer inom industri- och kraftvärmeanläggningar utanför EU:s handelssystem för utsläppsätter samt inom jordbruks-, skogsbruks- och vattenbruksverksamheter slopas.

Möjligheten att använda märkt, lågbeskattad olja i båtar begränsas. Befrielse från energiskatt på E85 och låginblandad etanol minskas för att förhindra överkompensation. Skattefriheten för el som produceras i vindkraftverk begränsas och samordnas med nya regler som gäller för annan elproduktion.

Regeringen avser att undersöka om förfarandet i samband med skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el kan förenklas och om mikroproduktion av förnybar el ytterligare kan underlättas samt om fler, såsom s.k. andelsägd produktion av förnybar el, kan komma i åtnjutande av skattereduktionen.

Regeringen har även remitterat följande promemorior med skatteförslag som avses träda i kraft den 1 januari 2016:

- Höjning av vissa avgifter enligt skatteförfarandelagen.
- Förändringar av husavdraget.
- Begränsad skattefrihet för utdelning och nya bestämmelser mot skatteflykt i fråga om kupongskatt.
- Slopade skattereduktioner för gåvor till ideell verksamhet.
- Slopade avdragsrätt för privat pensionssparande.
- Skattefrihet för ideell secondhandförsäljning.

Regeringen föreslår att riksdagen ska anta en ny inriktning av skattepolitiken. Skattepolitikens främsta syfte är att finansiera den gemensamma välfärden, olika samhällsfunktioner och andra offentliga utgifter. Skatterna ska tas ut på ett sätt som är förenligt med de övergripande målen för regeringens ekonomiska politik. Skattepolitiken ska vid sidan om att säkra goda och stabila skatteintäkter även skapa förutsättningar för en hållbar tillväxt och hög sysselsättning, ett rättvist fördelat välstånd samt bidra till ett miljömässigt och socialt hållbart samhälle. Skattepolitiken bör därutöver utformas enligt ett antal vägledande principer.

En hållbar tillväxt och hög sysselsättning bidrar till att långsiktigt finansiera den gemensamma välfärden. För att skapa ett växande välstånd måste produktiviteten och det totala antalet arbetade timmar i ekonomin öka och fler jobb

skapas. Det förutsätter att Sverige har konkurrenskraftiga företag. Skattepolitiken ska stödja en sådan utveckling och bidra till goda villkor för företagande och investeringar i Sverige och i utlandet, vilket också bidrar till att värna den svenska bolagsskattebasen. Vidare kan skattepolitiken bidra med finansiering till nödvändiga offentliga investeringar.

Att Sveriges välbefinnande kommer alla invånare till del och att skillnaderna i ekonomiska förutsättningar mellan olika grupper begränsas är förutsättningar för ett fritt och jämlikt samhälle. Skatte- och utgiftssystemen har en omfördelande roll. Det finns därför anledning att särskilt beakta vilka fördelningseffekter olika åtgärder kan få. Det ska finnas ett samspel mellan effektivitets- och fördelningsaspekter i skattepolitiken.

Skattepolitiken ska också bidra till att kostnadseffektivt styra mot sådana mål som minskad miljöbelastning i Sverige och världen samt stärkt folkhälsa. Skattepolitiken kan skapa drivkrafter som påverkar beteenden, t.ex. genom att styra konsumtion, resursanvändning och investeringar i en mer hållbar riktning. Skattereglerna ska bidra till att negativa effekter på miljö och folkhälsa återspeglas i prisbildningen på olika marknader. I den mån en sådan återspeglning inte sker behöver skatternas styrande effekt öka. En förutsättning för att styrningen ska vara effektiv är att den som orsakar samhällsekonomiska kostnader betalar för dessa. Korrigeringar av sådana effekter bör ske på ett så kostnadseffektivt sätt som möjligt, med beaktande av övriga krav på skattesystemet och andra styrmedel. Även i de fall skatter används av finansieringsskäl bör styrande effekter och kostnadseffektivitet beaktas.

För att skattepolitiken ska kunna stödja den ekonomiska politiken på ett effektivt sätt bör den utformas enligt ett antal vägledande principer.

- Ett legitimt och rättvist skattesystem.
- Generella och tydliga regler.
- Beskattning i nära anslutning till inkomstillfället.
- Hållbara regler i förhållande till EU.

Enligt regeringen är goda och stabila skatteintäkter en förutsättning för att garantera det offentliga åtagandet gentemot medborgarna. Skattepolitiken är även ett medel för att uppnå de övergripande målen för den ekonomiska politiken. Skattereglerna ska bidra till att de offentliga finanserna blir långsiktigt hållbara och understödja de budgetpolitiska målen.

Företagsskattekommitténs slutbetänkande Neutral bolagsskatt – för ökad effektivitet och stabilitet (SOU 2014:40) har remissbehandlats och förslaget bereds nu vidare inom Regeringskansliet. Ett förslag kommer tidigast att kunna träda i kraft den 1 januari 2017. Skatteförenklingsutredningens betänkande Förenklade skatteregler för enskilda näringsidkare och fysiska personer som är delägare i handelsbolag (SOU 2014:68) har remitterats. Regeringen avser att bereda förslagen vidare.

Enligt budgetpropositionen för 2015 var regeringens ambition att införa en skatt på den finansiella sektorn den 1 januari 2016 som skulle begränsas till vissa företag i finanssektorn (kreditinstitut). Regeringen anser att den tänkta

begränsningen inte är lämplig av bl.a. statsstödsskäl och avser att återkomma i frågan.

När det gäller allmännyttiga ideella föreningars secondhandverksamhet har Skatteverket, med utgångspunkt i ett avgörande från Högsta förvaltningsdomstolen, bedömt att de som bedriver mer omfattande verksamhet är skyldiga att ta ut mervärdesskatt. Regeringen avser att skyndsamt vidta åtgärder så att föreningarnas sociala verksamhet inte ska drabbas av en försämrad ekonomisk situation.

Moderaterna

I partimotion 2014/15:3088 av Anna Kinberg Batra och Ulf Kristersson (båda M) redovisas inledningsvis allianspartiernas gemensamma inriktning av skattpolitiken och därefter Moderaternas prioriteringar.

Alliansen: Regeringens förslag om höjda kostnader på arbete riskerar sammantaget att ha betydande negativa effekter på sysselsättningen. Höjda skatter påverkar motivationen att arbeta, vilket är särskilt allvarligt då de kombineras med kraftigt utbyggda bidragssystem som minskar incitamentet att gå från bidragsförsörjning till förvärvsarbete.

Ordning och reda i ekonomin och en politik för fler i arbete är det som bygger Sverige starkt. Det är kärnan i Alliansens riktlinjer för den ekonomiska politiken. Sverige har klarat den utdragna lågkonjunkturen bättre än många jämförbara länder, och det sker nu en allt bredare återhämtning av den svenska ekonomin. För att värna återhämtningen behövs ett fortsatt fokus på en ansvarsfull ekonomisk politik och strukturellt riktiga reformer för högre varaktig sysselsättning och tillväxt.

En rimlig avvägning är att reformer 2015–2017 bör vara fullt finansierade. Från 2018 och framåt, när ekonomin bedöms vara mer robust och penningpolitiken börjat normaliseras, bör diskretionära budgetförstärkningar på ungefär 25 miljarder kronor genomföras. Tillsammans med de automatiska budgetförstärkningar som enligt regeringen kommer ske under prognosperioden bedömer Alliansen att 1 procents överskott kan nås 2020, förutsatt att ekonomin är i balans.

Budgetförstärkningarna bör ske genom såväl intäktsökningar som utgiftsminskningar. Det är också centralt att budgetförstärkningarna och finansieringen av reformer inte sker genom att skatten på jobb och företagande höjs. En viktig utgångspunkt är att budgetförstärkningarna inte ska påverka välfärdens kärnverksamheter. På inkomstsidan bör en rad åtgärder vidtas. Skatteuttaget från den finansiella sektorn bör öka. En utgångspunkt bör vara att, på samma sätt som i Danmark, utjämna skatteuttaget genom en viss höjning av de sociala avgifterna inom den finansiella sektorn. Det är viktigt att upprätthålla skattesystemets legitimitet. I dag beskattas den kommersiella fastighetssektorn mindre än andra delar av näringslivet. Skatteplanering genom paketering av fastigheter kan motverkas. För att ytterligare motverka fusk bör även nivåerna i skatte- och tulltilläggen höjas.

Omställningen av transportsektorn är en viktig del av miljöpolitiken. Miljöstyrningen bör förstärkas genom en höjning av beskattningen för personbilar och fordon som har särskilt stora utsläpp av växthusgaser. Ytterligare miljöskatter, såsom en kemikalieskatt och skatt på fluorerande växthusgaser, bör införas. Kväveoxidavgiften bör också göras om till en skatt. Alliansen föreslår även att skatterna på alkohol och tobak höjs ytterligare i syfte att stärka folkhälsan.

Moderaternas prioriteringar: Moderaternas uppgift de kommande åren är att utveckla reformförslag så att människor och företag i en allt mer krävande omvärld kan lyckas bättre än i dag. Reformförslagen i vårmotionen och höstens budgetmotion kommer fokusera på hur jobben ska bli fler. Moderaterna arbetar för att minska utanförskapet och stärka incitamenten för att arbeta genom att stå upp för rimliga skattenivåer, stärka investeringar i utbildning och infrastruktur och värna företagsklimatet. Fler i arbete är helt avgörande för att kunna säkerställa mer kunskap i skolan, högre kvalitet i välfärden och ett starkare Sverige.

Förutsättningarna för en omställning och ett längre arbetsliv måste bli bättre. Moderaterna föreslår att det redan från 64 års ålder ska vara lägre skatt för att jobba mer, i stället för från dagens 65 år. Att jobbskatteavdraget förstärks redan samma kalenderår som man uppnått pensionsåldern stärker drivkrafterna för att stanna kvar på arbetsmarknaden.

För att fler ska få jobb behövs det fler företag som vill anställa. Fler jobb i växande företag betyder också ökade skatteintäkter, vilket i sin tur finansierar vår gemensamma välfärd. Om Sverige ska kunna stå starkt i en globaliserad omvärld måste villkoren och förutsättningarna för innovation, entreprenörskap och företagande förbättras.

Moderaterna vill fortsätta att förenkla för företag och entreprenörer. Skatteverket ska få i uppdrag att mäta och kartlägga den tid företag ägnar åt skatteadministration och att föreslå åtgärder för att minska skatteadministrationen.

För att nya företag ska skapas och växa till är tillgång på kapital centralt. Sveriges entreprenörer behöver goda förutsättningar för att kommersialisera innovativa affärsidéer och utveckla växande företag. Alliansregeringen har gjort det mer attraktivt att investera i Sverige. Sänkt bolagsskatt, avskaffad förmögenhets- och fastighetsskatt, förenklad expertskatt och satsningar på forskning och infrastruktur har stegvis stärkt företagsklimatet. Sammantaget utgör detta viktiga förutsättningar för att öka tillgången på kapital.

Moderaterna motsätter sig regeringens samtliga förslag på reformer i vårpropositionen utöver ett par finansieringsförslag. Regeringen höjer skatten på jobb och företagande med 27 miljarder kronor och bygger samtidigt ut transfereringssystemen. Det minskar drivkrafterna för att arbeta och höjer kostnaderna för att driva företag. De aviserade förslagen om höjd dieselskatt och dyrare energiproduktion samt hotet om en lastbilsskatt slår även mot industrijobben i Sverige.

De reformförslag som Moderaterna presenterar finansieras genom såväl inäktsökningar som utgiftsminskningar. I enlighet med regeringens förslag bör

investeraravdraget anpassas till kommissionens riktlinjer om statligt stöd för att främja riskfinansieringsinvesteringar. Förändringen beräknas 2016 stärka de offentliga finanserna med ca 17 miljoner kronor. En beräkningsteknisk justering av inkomsterna i statens budget bör också göras då de underskattats i Alliansens budgetmotion. Förändringen beräknas 2016 stärka de offentliga finanserna med ca 1 550 miljoner kronor.

Också vad gäller utgifterna på statens budget bör en beräkningsteknisk korrigering göras i enlighet med regeringens avisering i vårpropositionen. Förändringen beräknas stärka de offentliga finanserna med 389 miljoner kronor 2016. Vidare bör möjligheten till gruppregistrering till moms samt åldersavskrivning för studielån avvecklas. Dessa åtgärder stärker de offentliga finanserna med 470 respektive 395 miljoner kronor.

Sverigedemokraterna

I partimotion 2014/15:3090 av Jimmie Åkesson m.fl. (SD) anføres att Sverige har en åldrande befolkning, vilket innebär att vi behöver arbeta längre. Regeringens lösning är att höja löneskatten för äldre, vilket är en ren straffbeskattning för den som vill stanna kvar på arbetsmarknaden. Sverigedemokraterna säger nej till denna jobbförstörande skattehöjning.

Sverigedemokraterna vill helt avskaffa den allmänna löneavgiften för samtliga företag med upp till nio anställda. Samtliga företag med en lönesumma på upp till 2 710 080 kronor per år, motsvarande nio tjänster med genomsnittlig lön per löntagare, undantas därmed från den allmänna löneavgiften. Det innebär att totalt 300 000 småföretag helt undantas från allmän löneavgift. Företag med en högre totalsumma betalar allmän löneavgift enbart på de delar som överstiger takbeloppet. På så vis skapas inte bara kraftiga incitament för att nyanställa utan undviks också de tröskeffekter som annars kan uppstå när företag växer.

Incitamenten att utbilda sig och vara med att driva svensk industri framåt måste upprätthållas. Den orättvisa skatteskillnaden mellan inkomst av tjänst och inkomst av pension bör avskaffas.

Även på skatteområdet måste Sverige vara konkurrenskraftigt gentemot omvärlden. Det handlar om att se över skattesatserna på alla plan – från kapitalskatt till fastighetsskatt.

En avgörande fråga är hur en hög sysselsättning ska kunna bibehållas både i tätorter och på landsbygden.

Sverigedemokraterna vill införa en industrigaranti som innebär att varje politiskt motiverad fördyring för industrin ska matchas av en motsvarande lättnad i någon annan del av den industriella produktionen. Fastighetsskatten på industrienheter bör slopas och energiskatten för serverhallar bör sänkas. Kärnkraften bör byggas ut och vidareutvecklas. Sverigedemokraterna säger nej till höjd skatt på termisk effekt.

Ambitionerna för investeraravdraget och privatpersoners möjligheter att investera främst i mindre bolag ska öka. Förutom en höjning av nivån på avdraget vill Sverigedemokraterna utreda möjligheten att låta juridiska personer använda avdraget och låta allmänheten använda avdraget för investeringar i riskkapitalfonder.

Svenskarna måste förbli innovativa och ligga i framkant i ett brett spektrum av forskningsområden om Sveriges ska vara en ledande industrination också i framtiden. Ett system med patent- och innovationsboxar ska införas. Det innebär sänkt bolagsskatt för innovativa företag vars omsättning baseras på ny patenterad teknik.

Nystartade företag ska kunna erbjuda sina anställda att investera i företaget. Möjligheten att införa ett avdrag i förmånsvärde för personaloptioner i nystartade företag bör utredas.

Sverigedemokraterna vill öka möjligheterna att göra ytterligare skatteavdrag för forskning och utveckling (FoU), vilket ökar företagens möjligheter att bedriva FoU-intensiv verksamhet.

Sverige måste satsa rejält på att snabbt och resolut återuppta och intensifiera arbetet med de bilaterala skatteavtalen för att på sikt kunna behålla och utveckla konkurrenskraften för svensk exportindustri.

Sverigedemokraterna motsätter sig med kraft alla förslag om skatter och regler som försämrar förutsättningarna för att bedriva ett konkurrenskraftigt jordbruk. Skatten på diesel bör anpassas till europeiska nivåer och avgifterna för småföretag bör sänkas. Sverigedemokraterna motsätter sig skatt på handelsgödsel och vägslitage, två synnerligen olämpliga åtgärder som riskerar att förvärra situationen för det redan hårt pressade jordbruket.

Den industrivänliga linjen är vidare att bygga ut och vidareutveckla kärnkraften. Regeringens skattechock på kärnkraft och vattenkraft i kombination med kraftiga skattesubventioner på vindkraft riskerar att leda till ett ökat nyttjande av olja- eller fossilrelaterade energiprodukter och är ett direkt hot mot sysselsättningen och tillväxten. Sveriges energipolitik ska i grunden baseras på teknikneutralitet, och i princip bör alla former av skattesubventioner vara av övergående karaktär.

För att ge svensk sjöfart en framtid bör en tonnageskatt införas.

Centerpartiet

I partimotion 2014/15:3091 av Annie Lööf m.fl. (C) redovisas inledningsvis allianspartiernas gemensamma inriktning av skattepolitiken (se mot. 2014/15:3088).

Centerpartiet avvisar majoriteten av regeringens förslag till förändringar på såväl intäkts- som utgiftssidan. Regeringen höjer skatten på jobb och företag med 27 miljarder kronor. Det utgör 80 procent av de totalt 34 miljarder kronor i höjda skatter som regeringen nu genomför. Det är fel väg för Sverige i en tid

när jobben behöver bli fler i hela landet. Centerpartiet accepterar dock förslaget om en begränsning av möjligheten att använda märkt olja i båtar och förslaget om en anpassning av investeraravdraget till kommissionens riktlinjer.

Centerpartiet vill vara den främsta kraften för reformer som syftar till att skapa en bred tillväxt av jobb och företagande i hela landet. Egenavgifter och andra skatter på arbete måste kontinuerligt ses över och sänkas när möjlighet ges. För att stimulera fler att söka sig till den högre utbildningen och snabbare ta sin examen är det också viktigt att utbildningspremien är hög. De höga svenska marginalskatterna är här ett problem.

Förslaget om att halvera RUT-avdraget är olyckligt. Det riskerar att leda till mer svartarbete, större otrygghet och färre jobb. Därtill föreslås ett kraftigt minskat ROT-avdrag. Höjda skatter på ungas jobb är också dålig politik. Centerpartiet vill behålla den lägre arbetsgivaravgiften för de yngsta, så att fler av dem kan få ett jobb. Höjda kostnader för att anställa personer över 65 år är även det djupt olyckligt eftersom man snarare borde underlätta för de som kan och vill arbeta längre.

Centerpartiet vill på sikt underlätta för nyanställningar i små och växande företag och vill utreda olika modeller av jobbskaparavdrag där företag exempelvis får en minskad arbetsgivaravgift när de nyanställer.

Reglerna för generationsväxling i familjeföretag bör ses över. Investeraravdraget bör utvecklas. Centerpartiet kommer att återkomma med ett mer detaljerat förslag på hur beskattningen av personaloptioner ska reformeras samt med förslag om förenklingar av delägarägarbeskattningen för växande företag.

Marknadsbaserade styrmedel där förorenaren betalar för sin miljöskada och där det är lönsamt att agera miljövänligt är effektiva såväl ur klimatsynpunkt som ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Centerpartiet vill se en grön skatteväxling, där den som förorenar betalar för sin miljöskada och resurserna används till att sänka skatten på arbete. Kemikalieskatter kan skapa ett utrymme för grön skatteväxling med sänkta skatter på arbete. Centerpartiet kommer att återkomma med konkreta reformförslag på detta område.

Transportsystemet står för cirka en tredjedel av Sveriges klimatutsläpp och för betydande utsläpp av hälsovådliga partiklar. Under senare år har nya styrmedel, som skattebefrielse för biodrivmedel, differentierad fordonsskatt och miljöbils- och supermiljöbilspremien, bidragit till en tydlig minskning av utsläppen. Omställningen bör påskyndas med nya styrmedel för att nå en fossiloberoende fordonsflotta. Centerpartiet vill satsa på en kraftig miljölastbilspremie och kommer att återkomma med skarpa förslag kring detta.

Förslaget om att förnybar energi som produceras för eget bruk genom solpaneler eller mindre vindkraft ska belastas med energiskatt bör inte genomföras.

Centerpartiet vill utreda hur ett antal skatter ska kunna regionaliseras. I ett första steg är det rimligt att fastighetsskatten på elproducerande fastigheter regionaliseras för att återbörda en del av värdet från den klimatsmarta energiproduktionen till berörda regioner.

De gröna näringarnas konkurrenskraft måste stärkas och produktionen öka. De föreslagna skattehöjningarna, däribland återinförandet av handelsgödsel-skatten, kilometerskatt och höjda arbetsgivaravgifter, utgör allvarliga hot mot landsbygden och de gröna näringarna. Målet är att kostnaderna för bönder ska sänkas, särskilt kostnaden för att anställa.

Folkpartiet

I partimotion 2014/15:3087 av Jan Björklund m.fl. (FP) redovisas inledningsvis allianspartiernas gemensamma inriktning av skattepolitiken (se mot. 2014/15:3088).

Folkpartiet anser att höga ambitioner för välfärden i Sverige kräver social-liberala reformer för en mer dynamisk ekonomi, en mer dynamisk arbetsmarknad och ett mer gynnsamt klimat för entreprenörer och företagare. Det är en långsiktig utgångspunkt för Folkpartiets ekonomiska politik. Folkpartiet avser att inför höstens budgetmotion återkomma med ett bredare grepp kring skattepolitiken. En grundprincip är att skatterna på jobb och företagande inte sammantaget ska höjas. Däremot finns ett utrymme att höja vissa miljö- och klimatskatter. Utgångspunkten är att alla reformer ska finansieras krona för krona.

Skattesystemet ska vara uppbyggt så att jobb, utbildning och ansträngning lönar sig. Folkpartiet kommer att återkomma i höstmotionen med bl.a. förslag om att avskaffa värnskatten under mandatperioden. Människor ska kunna behålla minst hälften av den sist intjänade hundralappen.

Det förhöjda jobbskatteavdraget för äldre har haft tydliga sysselsättnings-effekter. Folkpartiet föreslår att åldersgränsen justeras ned ett år för att även inkludera personer som fyller 65 år under kalenderåret.

Det behövs fortsatta åtgärder för att stärka jobblinjen i integrationspolitiken. Fortsatta jobbskapande åtgärder såsom RUT-reformen måste utvecklas, inte försämrats. Äldre över 80 år använder RUT-tjänster dubbelt så mycket som en genomsnittlig person. Subventionsgraden för RUT bör höjas för alla som fyllt 80 år vid årets ingång.

För att spegla en hög ambitionsnivå i klimatarbetet bör fordonsskatten framöver räknas upp med 2 procent årligen. Någon kilometerskatt bör dock inte införas då det hämmar den regionala tillväxten och påverkar företagandet och jobben negativt. En ny läckageskatt för jordbruket bör införas. I enlighet med remitterade förslag bör skattebefrielsen för vissa biodrivmedel minskas och möjligheten att använda märkt olja i båtar begränsas.

När det gäller förslaget om skatteplikt för el accepterar Folkpartiet den del av förslaget som följer på avtalet mellan Sverige och Norge men motsätter sig den höjning av skatten på solkraft som aviserats.

I enlighet med remitterat förslag bör miljöskatterna på naturgrus och bekämpningsmedel höjas. Detsamma gäller förslaget om en höjd beskattning av sparande på investeringskonto och i kapitalförsäkring. Investeraravdraget bör

som föreslagits anpassas till kommissionens riktlinjer om statligt stöd för att främja riskfinansieringsinvesteringar.

En väl fungerande skatteadministration och skatteuppbörd är centralt i ett väl fungerande samhälle. Medborgarnas förtroende för skattesystemet är avgörande för möjligheten att upprätthålla finansieringen av den offentliga sektorn. Inom tullområdet är det viktigt att Sverige fullt ut deltar i och aktivt verkar för fler EU-gemensamma lösningar. Den kommande unionstullkodexen är i detta perspektiv mycket välkommen.

Kristdemokraterna

I partimotion 2014/15:3092 av Emma Henriksson m.fl. (KD) redovisas inledningsvis allianspartiernas gemensamma inriktning av skattepolitiken (se mot. 2014/15:3088).

Kristdemokraterna förespråkar generösa och gemensamt finansierade välfärdstjänster och värnar kvaliteten i skolan, vården och äldreomsorgen. Höjda skatter innebär inte automatiskt bättre välfärd. Snarare är det med väl avvägda skattesänkningar på arbete, sparande och företagande som positiva välfärdseffekter uppnås.

Kristdemokraterna har varit drivande för att sänka skatten för pensionärerna. Skatten på pensioner ska stegvis sänkas till samma nivå som skatten på förvärvsinkomster när ekonomin så tillåter.

En generös migrationspolitik måste kombineras med en effektiv och väl fungerande integrationspolitik. Ett nytt etableringsavdrag bör införas som innebär att en nyanländ under sina första fem år i Sverige sammanlagt kan tjäna upp till en halv miljon kronor utan att betala inkomstskatt. Även RUT- och ROT-avdragen är viktiga i sammanhanget, liksom den sänkta restaurangmomsen.

För att ytterligare sänka trösklarna för de som står långt från arbetsmarknaden bör ett nystartsavdrag införas, dvs. ett förstärkt jobbskatteavdrag för den som går från långtidsarbetslöshet till arbete.

Förutsättningarna för att skapa och driva företag måste förbättras genom bl.a. ett minskat regelkrångel, förbättrad myndighetshandläggning av ärenden kopplade till företag och förbättrad tillgång till kapital. Kristdemokraterna motsätter sig regeringens skattehöjarpolitik på jobb och företag och vill i stället fortsätta att förbättra företagsklimatet genom bl.a. en konkurrenskraftig beskattning och sänkta avgifter för företagen.

Fler jobb som i dag inte utförs på grund av höga skatter och avgifter bör bli möjliga på en växande arbetsmarknad. Det handlar om att öppna nya tjänsektorer och att bredda befintliga sektorer, vilket skedde i samband med införandet av RUT-tjänsterna och genom sänkningen av restaurangmomsen. RUT-avdraget bör utvecklas så att fler tjänster får en lägre skattebelastning, t.ex. tvätteritjänster även utanför hemmet.

Kristdemokraterna vill se över hur generationsskiften i familjeföretag och ägarledda företag kan underlättas.

En viktig uppgift för politiken är att bidra till att svenska jordbrukare får rimligare villkor. Sjöfartens skatter och regler ska ge förutsättningar för god konkurrens.

Sverige måste bryta sitt beroende av fossila bränslen inom transportsektorn genom långsiktiga och effektiva styrmedel för ökad andel förnybara drivmedel med hög klimatprestanda. Miljövänliga bilar ska premieras och flygets miljöpåverkan minskas. Spridningen av giftiga kemikalier i vår miljö ska förhindras.

Tullen ska ha tillräckliga resurser för att kontrollera efterlevnaden av lagar och regler inom åkerinäringen.

Utskottets ställningstagande

Riktlinjerna

Goda och stabila skatteintäkter är en förutsättning för att garantera det offentliga åtagandet gentemot medborgarna. Skattepolitiken är även ett medel för att nå de övergripande målen för den ekonomiska politiken. Skattereglerna ska bidra till att de offentliga finanserna blir långsiktigt hållbara och understödja de budgetpolitiska målen.

Utskottet instämmer i att skattepolitikens främsta syfte är att finansiera den gemensamma välfärden, som fungerar utjämnande, olika samhällsfunktioner och andra offentliga utgifter. Därutöver kan skatter styra konsumtion och resursanvändning. Skattepolitiken ska användas för att uppnå de övergripande målen för regeringens ekonomiska politik. Skatteförändringar bör bidra till en generellt och rättvist fördelad välfärd, goda villkor för företagande och investeringar, samt en ändamålsenlig styrning mot att uppfylla mål för miljö och folkhälsa. Skatternas miljöstyrande effekt ska öka. Skattesystemet ska även skapa förutsättningar för en högre sysselsättning och bidra till ökad jämställdhet mellan kvinnor och män. Skatte- och utgiftssystemet har en omfördelande roll. Enkla, tydliga och hållbara regler med få undantag samt breda skattebaser är grundläggande principer.

Utgångspunkten för de förslag som lämnas och som omfattar lagförslag fr.o.m. 2015 är den ekonomiska politik som regeringen presenterade i budgetpropositionen för 2015. Det innebär att de politiska prioriteringarna från budgetförslaget ligger fast. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med återstående förslag på skatteområdet som inte läggs fram i vårändringsbudgeten.

Utskottet behandlar de lagförslag som regeringen lämnade i vårändringsbudgeten i sitt yttrande 2014/15:SkU6y till finansutskottet.

Beskattning av förvärvsinkomster

Utskottet har under höstens budgetberedning tillstyrkt regeringens politik för fler jobb.

En väl fungerande arbetslinje kräver att det både ska löna sig att arbeta och att ha arbetat. Pensionen är en ersättning för tidigare utfört arbete och inte ett bidrag. Utskottet anser att den orättvisa skatteskillnaden mellan arbetsinkomster och pension bör avskaffas och tillstyrkte därför under hösten regeringens förslag om en förstärkning av det förhöjda grundavdraget för äldre så att pensionärer inte skulle beskattas högre än löntagare yngre än 65 år vid inkomster upp till ca 120 000 kronor per år. Förslaget innebar även en förstärkning av det förhöjda grundavdraget för de med en pension på upp till 240 000 kronor per år. Sammanlagt skulle skatten för pensionärerna ha minskat med 1,98 miljarder kronor om regeringens förslag bifallits av riksdagen.

Utskottet tillstyrkte även regeringens förslag om en avtrappning av jobb-skatteavdraget för de med höga inkomster för att minska inkomstskillnaderna, och en begränsning av uppräkningsgränsen för statlig inkomstskatt. För att öka likformigheten i beskattningen av förvärvsinkomster tillstyrkte utskottet även en särskild löneskatt för äldre.

Utskottet står alltså bakom den inriktning av skattepolitiken som regeringen föreslagit. Inkomstbeskattningen bör också i fortsättningen bidra till en rättvis fördelning av de gemensamma utgifterna.

Utskottet har i yttrandet över vårändringsbudgeten för 2015 tillstyrkt regeringens förslag om slopad skattereduktion för hjälp med läxor och annat skolarbete. Elevers möjlighet att få hjälp med läxorna bör inte vara beroende av om de har föräldrar som har möjlighet att hjälpa dem eller betalningsförmåga för att köpa läxhjälp.

Utskottet anser att det finns skäl att begränsa utrymmet för RUT-tjänster så att kostnaden för denna skatteutgift sänks till en nivå som stämmer bättre överens med syftet att underlätta för hushåll med begränsade resurser att köpa tjänster. I dag lämnar reglerna ett utrymme som gör att en stor del av resurserna går till höginkomsttagare. Det maximala RUT-avdraget bör sänkas till 25 000 kronor per skattskyldig och år för personer som vid beskattningsårets ingång inte har fyllt 65 år för att förbättra avdragets fördelningsprofil, och möjligheten att få skattereduktion för t.ex. kockar och bartendrar och poolrengöring inomhus bör slopas.

Även när det gäller ROT-tjänster finns det enligt utskottets mening anledning att vara restriktiv och att återkommande överväga om den offentligfinansiella kostnaden är motiverad. Utskottet delar regeringens bedömning att subventionsgraden kan sänkas till 30 procent. Utskottet är inte berett att tillstyrka förslagen om olika utvidgningar av skattereduktionen för RUT- och ROT-tjänster.

I motionernas riktlinjer aviseras lättnader i beskattningen av personaloptioner. Utredningen om skatteregler för incitamentsprogram (Fi 2014:04, dir. 2014:33) tillsattes i mars 2014. Syftet är att främja entreprenörskap och jobbskapande investeringar i snabbväxande företag genom att skapa konkurrenskraftiga regler som ökar möjligheterna att attrahera och behålla nyckelkompetens. Skattereglerna ska förbättras samtidigt som grundläggande skatterättsliga principer beaktas. Uppdraget ska redovisas senast den 15 mars 2016.

Utskottet anser att resultatet av utredningens arbete bör avvaktas.

När det gäller skatteavtalen kan utskottet konstatera att arbetet med att förhandla fram nya skatteavtal och att hålla det befintliga avtalsnätet uppdaterat har intensifierats. Det är viktigt att Sverige har ett skatteavtalsnät som är konkurrenskraftigt.

Beskattning av företag, kapital och fastigheter

Utskottet anser att en aktiv näringspolitik, ökad export och offensiva framtidsinvesteringar ökar efterfrågan på arbetskraft och säkrar tillväxten. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att för att bygga Sverige starkt och möta en ökad internationell konkurrens behövs goda förutsättningar för kreativitet, entreprenörskap och innovation. Små och medelstora företag måste ges bättre möjligheter att växa och nå ut på den globala marknaden. Samverkan mellan näringslivet, det offentliga och akademien krävs för att bättre ta till vara Sveriges potential.

Företagsskattekommitténs slutbetänkande Neutral bolagsskatt – för ökad effektivitet och stabilitet (SOU 2014:40) har remissbehandlats och förslaget bereds vidare inom Regeringskansliet. Ett förslag kommer tidigast att kunna träda i kraft den 1 januari 2017.

Skatteförenklingsutredningens betänkande Förenklade skatteregler för enskilda näringsidkare och fysiska personer som är delägare i handelsbolag (SOU 2014:68) har remitterats. Frågorna bereds inom Regeringskansliet.

Utformningen av skatteincitament för forskning och utveckling utreddes i ett delbetänkande av Företagsskattekommittén (SOU 2012:66). Utredningen valde att inte gå vidare med ett förslag om patent- och innovationsboxar eftersom den ansåg att nackdelarna – t.ex. högt skattebortfall, komplicerat regelverk, brist på kunskap om vilka effekter patentboxar och liknande har på forskning och utveckling totalt sett m.m. – övervägde fördelarna.

Utskottet har inga invändningar mot Företagsskattekommitténs bedömningar och anser inte att det är aktuellt att införa patent- och innovationsboxar.

Regeringen har nyligen tillsatt en utredning för att undersöka möjligheterna att utveckla innovations- och entreprenörskapsklimatet (dir 2015:10) för att säkerställa att villkoren för entreprenörskap och innovationer i Sverige är ändamålsenliga, effektiva och fortsatt internationellt konkurrenskraftiga. Utredaren ska bl.a. göra en översyn av hur centrala ramvillkor påverkar förutsättningarna för entreprenörskap och innovations- och omställningsförmåga samt vid behov lämna förslag på förbättringar av ramvillkoren. När det gäller kapitalförsörjning har regeringen aviserat att man avser att göra en översyn. Utredaren av innovations- och entreprenörskapsklimatet ska samordna sig med den översynen och delrapportera de slutsatser som har bäring på regeringens forsknings- och innovationspolitik. Uppdraget ska slutredovisas senast den 15 oktober 2016.

Utskottet ser ingen anledning att föreslå att utredningens uppdrag kompletteras med förslag på förändringar i skattesystemet.

Regeringen har gett tilläggsdirektiv (dir. 2015:2) till Utredningen om översyn av beskattningen vid ägarskiftet i fåmansföretag. Företag och deras ägare ska ha goda skattemässiga villkor och skatter ska tas ut på ett effektivt sätt. Utformningen av 3:12-reglerna är av betydelse för incitamenten att starta, driva och utveckla företag. Utredningen ska lämna förslag till de förändringar av 3:12-reglerna som utredningen finner lämpliga för att begränsa skattemässig inkomstomvandling. Uppdraget ska redovisas senast den 1 september 2016.

Utskottet anser att det inte finns någon anledning för riksdagen att vidare kommentera frågan om beskattningen vid ägarskiftet i fåmansföretag innan utredningen slutfört sitt arbete.

Regeringen har remitterat ett förslag om höjd beskattning av sparande på investeringssparkonto respektive i kapitalförsäkring. Enligt förslaget ska schablonintäkten för investeringssparkonto respektive skatteunderlaget för kapitalförsäkring beräknas genom att kapitalunderlaget multipliceras med statslåneräntan ökad med 0,75 procentenheter. Schablonintäkten respektive skatteunderlaget ska dock beräknas till lägst 1,25 procent av kapitalunderlaget.

Sparande på investeringssparkonto är skattemässigt gynnat i förhållande till konventionell kapitalbeskattning. En höjd beskattning av sparande på investeringssparkonto ökar den skattemässiga neutraliteten mellan olika sparformer.

Bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 2016.

Investeraravdraget är ett statligt stöd enligt bestämmelserna i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt som har anmälts till och godkänts av kommissionen. Bestämmelserna har utformats i enlighet med kommissionens riktlinjer för statligt stöd för att främja riskkapitalinvesteringar i små och medelstora företag (2006/C 194/02). Sverige har i samband med att investeraravdraget godkändes av kommissionen åtagit sig att vidta lämpliga åtgärder för att vid behov anpassa avdraget till eventuella nya riktlinjer.

Kommissionen har antagit nya riktlinjer för statligt stöd för att främja riskfinansieringsinvesteringar (2014/C 19/04). Enligt de nya riktlinjerna kan bara investerare som står i en oberoende ställning till det företag som investeringen avser få skattelättnader. I det nämnda remitterade förslaget föreslås att investeraravdrag inte ska få göras om den skattskyldige eller någon närstående till denne under något av de två beskattningsåren närmast före det år förvärvet sker eller under förvärvsåret fram till tidpunkten för förvärvet direkt eller indirekt innehar eller har innehaft andelar i det företag i vilket andelar har förvärvats eller i ett annat företag inom samma koncern. De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 2016.

Utskottet ser ingen anledning för riksdagen att nu föregripa regeringens beredning av frågan om beskattning av sparande på investeringssparkonto respektive i kapitalförsäkring.

Motionsyrkanden om olika former av regionalisering av uppbörden från fastighetsskatten på elproducerande fastigheter har behandlats av såväl skatte- som näringsutskottet vid ett flertal tillfällen under de senaste åren. Enligt de nuvarande principerna för statens budgethantering ska statliga inkomster från

ett geografiskt område eller från en produktionsanläggning baserade på naturresurser inte kopplas till statliga utgifter i samma område. Om sådana kopplingar skulle införas skulle korrigeringar behöva göras till dessa kommuner via ett nytt kommunalt utjämningsystem eller via andra statliga budgetposter, vilket sammantaget skulle leda till det näringsutskottet har betecknat som en svärgeinomtränglig statlig budgethantering.

Utskottet ser alltså ingen anledning att överväga att föra in nya fastighetstyper i systemet med kommunal fastighetsavgift.

Mervärdesskatt

Utskottet anser att slopande av möjligheten till gruppregistrering till mervärdesskatt får skilda effekter beroende på i vilken organisationsform ett företag bedriver sin verksamhet. Ett slopande drabbar framför allt lokalt och regionalt förankrade banker och försäkringsbolag.

Utskottet delar regeringens bedömning att möjligheten till gruppregistrering till mervärdesskatt bör behållas.

Regeringen aviserar att man skyndsamt ska vidta åtgärder så att föreningarnas sociala verksamhet till följd av en skyldighet att ta ut mervärdesskatt inte ska drabbas av en försämrad ekonomisk situation. I Finansdepartementets promemoria den 8 maj 2015 Skattefrihet för ideell second hand-försäljning föreslås att det förtydligas i inkomstskattelagen att allmännyttiga ideella föreningars och registrerade trossamfunds verksamhet med försäljning av skänkta begagnade varor som utnyttjas som finansieringskälla för det ideella arbetet och som främjar återanvändning och återvinning är skattefri. Ändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 2016.

Socialdemokraternas, Miljöpartiets och Vänsterpartiets ledamöter i finansutskottet har vidare föreslagit ett utskottsinitiativ om att ett bidrag från anslaget 13:6 Insatser för den ideella sektorn inom utgiftsområde 17 ska betalas ut under 2015 för att stödja social hjälpverksamhet inom den ideella sektorn.

Utskottet har på senare tid noga följt frågan om skyldigheten att ta ut mervärdesskatt vid ideell secondhandförsäljning och anser att det är mycket tillfredsställande om frågan nu får en lösning dels kortsiktigt genom det utskottsinitiativ som föreslås tas i finansutskottet och som innebär att staten under 2015 ger stöd till social hjälpverksamhet, dels långsiktigt genom ett förtydligande i inkomstskattelagen.

Punktskatter

Utskottet anser att stimulanser och ekonomiska styrmedel ska användas för att ställa om Sverige i en mer hållbar riktning. Det är i detta sammanhang centralt att öka miljöskatternas styrande effekt. Genom skatter på miljö- och hälso-skadliga varor och beteenden ska samhällsekonomiska kostnader synliggöras för att styra konsumtion och investeringar i en mer hållbar riktning. Utskottet

står bakom den inriktning av skattepolitiken som regeringen föreslagit på området. Väl avvägda och väl utformade miljöskatter gör att miljö- och kvalitetsmålen nås på ett kostnadseffektivt sätt.

När det gäller en skatt på den finansiella sektorn har regeringen som ambition att en sådan ska införas. En särskild utredare har tillsatts som ska ta fram ett förslag som minskar den skattefördel som finanssektorn kan antas få till följd av att finansiella tjänster har undantagits från mervärdesskatt.

Utskottet anser inte att det finns några skäl att föregå utredningens arbete.

Regeringen har remitterat förslag till förändringar i energi- och koldioxidbeskattningen. Förslagen innebär bl.a. att skatten på bensin och diesel höjs och att energiskatten på flytande biodrivmedel höjs i motsvarande utsträckning. Promemorian innehåller även förslag om kompensation för jord- och skogsbruket genom en ökad koldioxidskattebefrielse och slopande av nedsättningen av koldioxidskatten på bränslen för uppvärmning och drift av stationära motorer inom vissa sektorer.

Utskottet ser ingen anledning att med hänsyn till vad som anförts i motionerna föregripa regeringens beredning av frågorna. Utskottet står vidare bakom förslagen i vårandringsbudgeten om höjd skatt på bekämpningsmedel, naturgrus och termisk effekt i kärnkraftsreaktorer.

I budgetpropositionen för 2015 aviserade regeringen bl.a. att en skatt på handelsgödsel bör införas. Utskottet anser att det är viktigt att åtgärder vidtas för att minska den miljöpåverkan som bl.a. förekomsten av kadmium i handelsgödsel medför. Utskottet delar vidare regeringens bedömning att en skatt på fluorerade växthusgaser bör införas.

När det gäller frågan om skatt på kemikalier överlämnade Kemikalieskatteutredningen sitt betänkande Kemikalieskatt – Skatt på vissa konsumentvaror som innehåller kemikalier (SOU 2015:30) till regeringen i mars 2015. Som utskottet tidigare uttalat i betänkande 2014/15:SkU18 anser utskottet att Sverige ska gå före med nationell lagstiftning mot farliga kemikalier. Det aktuella betänkandet remissbehandlas för närvarande, och utskottet ser inte något skäl att föregå Regeringskansliets beredning av frågan.

I maj 2015 tillsatte regeringen en utredning som ska lämna förslag på hur en avståndsbaserad vägslitageskatt för tunga lastbilar kan utformas. Skatten ska omfatta både svenska och utländska lastbilar som trafikerar de svenska vägarna. Uppdraget ska redovisas senast i december 2016. Utskottet anser inte att det föreligger något skäl för uttalande innan utredningen slutfört sitt arbete.

Med det anförda och eftersom utskottet även i övrigt delar regeringens bedömningar tillstyrker utskottet att regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken godkänns (punkt 1). Utskottet tillstyrker även att regeringens förslag till riktlinjer för skattepolitiken godkänns (punkt 2). Utskottet avstyrker partimotionerna 2014/15:3088 (M), 2014/15:3090 (SD), 2014/15:3091 (C), 2014/15:3087 (FP) och 2014/15:3092 (KD) i nu aktuella delar.

Stockholm den 26 maj 2015

På skatteutskottets vägnar

Per Åsling

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Per Åsling (C), Leif Jakobsson (S), Niklas Wykman (M), Sara Karlsson (S), Olof Lavesson (M), Peter Persson (S), Anna Hagwall (SD), Maria Plass (M), Hannah Bergstedt (S), Rasmus Ling (MP), Helena Bouveng (M), Adnan Dibrani (S), David Lång (SD), Mats Persson (FP), Daniel Sestrajcic (V), Aron Modig (KD) och Patrik Lundqvist (S).

Avvikande meningar

1. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (M)

Niklas Wykman (M), Olof Lavesson (M), Maria Plass (M) och Helena Bouveng (M) anför:

Alliansen: Full sysselsättningen är det främsta målet för vår ekonomiska politik. Motståndskraftiga offentliga finanser är grunden för att en liten, öppen ekonomi som den svenska ska kunna växa och stå emot kriser. Skatternas nivåer och utformning ska stötta jobb och tillväxt samtidigt som tillräckliga intäkter ska säkras för att de offentliga finanserna ska vara hållbara.

Förslagen om höjda kostnader på arbete riskerar sammantaget att ha betydande negativa effekter på sysselsättningen. Höjda skatter påverkar motivationen att arbeta. Detta är särskilt allvarligt då de kombineras med kraftigt utbyggda bidragssystem som minskar incitamentet att gå från bidragsförsörjning till förvärvsarbete.

Ordning och reda i ekonomin och en politik för fler i arbete är det som bygger Sverige starkt. Det är kärnan i Alliansens riktlinjer för den ekonomiska politiken. Sverige har klarat den utdragna lågkonjunkturen bättre än många jämförbara länder, och vi ser nu en allt bredare återhämtning av den svenska ekonomin. För att värna återhämtningen behövs ett fortsatt fokus på en ansvarsfull ekonomisk politik och strukturellt riktiga reformer för högre varaktig sysselsättning och tillväxt.

En rimlig avvägning är att reformer 2015–2017 bör vara fullt finansierade. Från 2018 och framåt, när ekonomin bedöms vara mer robust och penningpolitiken börjat normaliseras, bör diskretionära budgetförstärkningar på ungefär 25 miljarder kronor genomföras. Tillsammans med de automatiska budgetförstärkningar som enligt regeringen kommer ske under prognosperioden bedömer Alliansen att 1 procents överskott kan nås 2020, förutsatt att ekonomin är i balans.

Budgetförstärkningarna bör ske genom såväl intäktsökningar som utgiftsminskningar. Det är också centralt att budgetförstärkningarna och finansieringen av reformer inte sker genom att skatten på jobb och företagande höjs. En viktig utgångspunkt är att budgetförstärkningarna inte ska påverka välfärdens kärnverksamheter.

På inkomstsidan bör en rad åtgärder vidtas. Skatteuttaget från den finansiella sektorn bör öka. En utgångspunkt bör vara att, på samma sätt som i Danmark, utjämna skatteuttaget genom en viss höjning av de sociala avgifterna inom den finansiella sektorn. Det är viktigt att upprätthålla skattesystemets legitimitet. I dag beskattas den kommersiella fastighetssektorn mindre än andra delar av näringslivet. Skatteplanering genom paketering av fastigheter kan motverkas. För att ytterligare motverka fusk bör även nivåerna i skatte- och

tulltilläggen höjas. Omställningen av transportsektorn är en viktig del av miljöpolitiken. Miljöstyrningen bör förstärkas genom en höjning av beskattningen för personbilar och fordon som har särskilt stora utsläpp av växthusgaser. Ytterligare miljöskatter, såsom en kemikalieskatt och skatt på fluorerande växthusgaser, bör införas. Kväveoxidavgiften bör också göras om till en skatt. Alliansen föreslår även höjningar av skatterna på alkohol och tobak ytterligare i syfte att stärka folkhälsan.

Moderaternas prioriteringar: Vår politik utgår från att Sverige ska ta till vara varje människas förmåga och värna varje persons förutsättningar att växa och utvecklas givet sina förutsättningar. Det kräver svar på de utmaningar som Sverige står inför. Krisen har utmanat jobben och motståndskraften. Vår konkurrenskraft utmanas av andra länder som utvecklas snabbt. Ett nytt och djuvare utanförskap växer fram bland människor som har det svårast på arbetsmarknaden. Valfärden behöver hantera en åldrande befolkning och en ojämlik vård samt förbättra resultaten i skolan.

Sverige behöver ordning och reda i de offentliga finanserna och en politik för fler jobb och högre tillväxt. Fler i arbete är avgörande för att säkra välfärdens finansiering. Omvänt är det centralt med hög kvalitet i välfärdstjänsterna. Varje elev behöver rustas med kunskap, och patienter behöver vård i tid och av hög kvalitet för att Sverige ska ha den arbetskraft som krävs. Människor behöver rustas med möjligheter att komma in på arbetsmarknaden och ställa om under yrkeslivet.

I huvudsak förstärker regeringens politik Sveriges utmaningar i stället för att bidra till lösningar. Därtill är redovisningen av politikens effekter bristfällig. Regeringens politik har fått kritik från bl.a. Ekobrottsmyndigheten, Finanspolitiska rådet och Ekonomistyrningsverket. Detta är något regeringen borde ta till sig och dra lärdom av i stället för att fortsätta på den inslagna banan.

När nästa kris kommer ska Sverige ha motståndskraft för att kunna värna sysselsättningen och tillväxten. Att komma tillbaka till ett överskott i de offentliga finanserna utan att riskera återhämtningen är prioriterat. Större åtgärder för att skärpa jobb- och tillväxtfokuset behöver därför finansieras genom omprioriteringar bland såväl utgifter som skatteåtgärder.

Sverige behöver ordning och reda i skattepolitiken. Skattedrivna upplägg, fusk och rättsosäkerhet minskar effektiviteten i ekonomin och tär på tilliten. För att säkra en hållbar finansiering och starka offentliga finanser behöver vi långsiktigt hållbara skattebaser och legitimitet för skattesystemet.

Vi behöver en skattepolitik som är utformad för att pressa tillbaka utanförskap och främja framväxten av fler jobb. Att arbetslösheten biter sig fast på en hög nivå trots en kraftig sysselsättningsökning motiverar en förnyad diskussion kring drivkrafter och omställning på arbetsmarknaden. Det behövs fler verktyg och sänkta trösklar för dem som står längst ifrån arbetsmarknaden. Hur väl de olika åtgärderna för att främja en ökad sysselsättning fungerar ska prövas förutsättningslöst. I grunden behöver det löna sig mer att arbeta, särskilt

för grupper med små och medelstora inkomster. Ekonomin behöver fler arbetade timmar, och yrkesskicklighet behöver uppmuntras.

Sveriges konkurrenskraft och tillväxtförutsättningar ska stärkas. För tillfället finns det en tudelning i världen där vissa regioner dras bakåt till följd av konflikter medan andra regioner fortsätter framåt i snabb takt. För Sverige innebär det en dubbel utmaning. Dels i form av kostnader kopplade till konflikter, dels i form av en tilltagande konkurrens från andra regioner. Bättre skattevillkor för investeringar, entreprenörskap och forskning är nödvändiga för att klara framväxten av nya jobb och den offentliga sektorns finansiering.

Förutsättningarna för en omställning och ett längre arbetsliv måste bli bättre. Vi föreslår att det redan från 64 års ålder ska vara lägre skatt för att jobba mer, i stället för från dagens 65 år. Att jobbskatteavdraget förstärks redan samma kalenderår som man uppnått pensionsåldern stärker drivkrafterna för att stanna kvar på arbetsmarknaden.

Vi vill fortsätta att förenkla för företag och entreprenörer. Vi vill ge Skatteverket i uppdrag att mäta och kartlägga den tid företag ägnar åt skatteadministration och att föreslå åtgärder för att minska detta.

Moderaterna motsätter sig regeringens samtliga förslag på reformer i vårpropositionen utöver ett par finansieringsförslag. Regeringen föreslår att skatten på jobb och företagande höjs med 27 miljarder kronor och bygger samtidigt ut transfereringssystemen. Det minskar drivkrafterna för att arbeta och höjer kostnaderna för att driva företag. De aviserade förslagen om höjd dieselskatt och dyrare energiproduktion samt hotet om en lastbilsskatt slår även mot industrijobben i Sverige.

De reformförslag som Moderaterna presenterar finansieras genom såväl inäktsökningar som utgiftsminskningar. I enlighet med regeringens förslag bör investeraravdraget anpassas till kommissionens riktlinjer om statligt stöd för att främja riskfinansieringsinvesteringar. Förändringen beräknas 2016 stärka de offentliga finanserna med ca 17 miljoner kronor. En beräkningsteknisk justering av inkomsterna i statens budget bör också göras då de underskattats i Alliansens budgetmotion. Förändringen beräknas 2016 stärka de offentliga finanserna med ca 1 550 miljoner kronor.

Även när det gäller utgifterna på statens budget bör en beräkningsteknisk korrigering göras, i enlighet med regeringens avisering i vårpropositionen. Den följer av en överbudgetering som finns på anslag 2:64 inom utgiftsområde 16. Förändringen beräknas stärka de offentliga finanserna med 389 miljoner kronor 2016. Vidare bör möjligheten till gruppregistrering till moms samt åldersavskrivning för studielån avvecklas. Dessa åtgärder beräknas stärka de offentliga finanserna med 470 respektive 395 miljoner kronor.

Med det anförda tillstyrker vi allianspartiernas och Moderaternas riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken och avslår regeringens förslag till riktlinjer (punkterna 1 och 2).

2. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (SD)

Anna Hagwall (SD) och David Lång (SD) anför:

Sverige har en åldrande befolkning, vilket innebär att vi behöver arbeta längre. Regeringens lösning är att höja löneskatten för äldre, vilket är en ren straffbeskattning för den som vill stanna kvar på arbetsmarknaden. Sverigedemokraterna säger nej till denna jobbförstörande skattehöjning.

Sverigedemokraterna vill helt avskaffa den allmänna löneavgiften för samtliga företag med upp till nio anställda. Samtliga företag med en lönesumma på upp till 2 710 080 kronor per år, motsvarande nio tjänster med genomsnittlig lön per löntagare, undantas därmed från den allmänna löneavgiften. Det innebär att totalt 300 000 småföretag helt undantas från allmän löneavgift. Företag med en högre totalsumma betalar allmän löneavgift enbart på de delar som överstiger takbeloppet. På så vis skapar vi inte bara kraftiga incitament för att nyanställa utan undviker också de tröskeleffekter som annars kan uppstå när företag växer.

Incitamenten att utbilda sig och vara med att driva svensk industri framåt måste upprätthållas. Den orättvisa skatteskillnaden mellan inkomst av tjänst och inkomst av pension bör avskaffas.

Även på skatteområdet måste Sverige vara konkurrenskraftigt gentemot omvärlden. Det handlar om att se över skattesatserna på alla plan – från kapitalskatt till fastighetsskatt.

En avgörande fråga är hur en hög sysselsättning ska kunna bibehållas både i tätorter och på landsbygden.

Sverigedemokraterna föreslår en industrigaranti som innebär att varje politiskt motiverad fördyrning för industrin ska matchas av en motsvarande lättnad i någon annan del av den industriella produktionen. Fastighetsskatten på industrienheter bör slopas och energiskatten för serverhallar bör sänkas. Kärnkraften bör byggas ut och vidareutvecklas. Sverigedemokraterna säger nej till höjd skatt på termisk effekt.

Sverigedemokraterna vill öka ambitionerna för investeraravdraget och privatpersoners möjligheter att investera främst i mindre bolag. Förutom att öka nivån på avdraget vill vi utreda möjligheten att låta juridiska personer använda avdraget och låta allmänheten använda avdraget för investeringar i riskkapitalfonder.

För att Sveriges ska vara en ledande industrination också i framtiden fordras att svenskarna förblir innovativa och ligger i framkant i ett brett spektrum av forskningsområden. Sverigedemokraterna vill införa ett system med patent- och innovationsboxar. Det innebär i praktiken sänkt bolagsskatt för innovativa företag vars omsättning baseras på ny patenterad teknik.

Nystartade företag ska kunna erbjuda sina anställda att investera i företaget. Förslag om att införa ett avdrag i förmånsvärde för personaloptioner i nystartade företag bör utredas.

Sverige måste satsa rejält på att snabbt och resolut återuppta och intensifiera arbetet med de bilaterala skatteavtalen för att på sikt kunna behålla och utveckla konkurrenskraften för svensk exportindustri.

Sverigedemokraterna vill öka möjligheterna att göra ytterligare skatteavdrag för forskning och utveckling (FoU), vilket ökar företagens möjligheter att bedriva FoU intensiv verksamhet.

Sverigedemokraterna motsätter sig med kraft alla förslag om skatter och regler som försämrar förutsättningarna för att bedriva ett konkurrenskraftigt jordbruk. Skatten på diesel bör anpassas till europeiska nivåer och avgifterna för småföretag bör sänkas. Vi motsätter oss skatt på handelsgödsel och vägsitage, två synnerligen olämpliga åtgärder som riskerar att förvärra situationen för det redan hårt pressade jordbruket.

Den industrivänliga linjen är vidare att bygga ut och vidareutveckla kärnkraften. Regeringens skattechock på kärnkraft och vattenkraft i kombination med kraftiga skattesubventioner på vindkraft riskerar att leda till ett ökat nyttjande av olja- eller fossilrelaterade energiprodukter och är ett direkt hot mot sysselsättningen och tillväxten. Sveriges energipolitik ska i grunden baseras på teknikneutralitet, och i princip bör alla former av skattesubventioner vara av övergående karaktär.

För att ge svensk sjöfart en framtid bör en tonnageskatt införas.

Med det anförda tillstyrker vi Sverigedemokraternas riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken och avslår regeringens förslag till riktlinjer (punkterna 1 och 2).

3. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (C)

Per Åsling (C) anför:

Alliansen: Full sysselsättningen är det främsta målet för vår ekonomiska politik. Motståndskraftiga offentliga finanser är grunden för att en liten, öppen ekonomi som den svenska ska kunna växa och stå emot kriser. Skatternas nivåer och utformning ska stötta jobb och tillväxt samtidigt som tillräckliga intäkter ska säkras för att de offentliga finanserna ska vara hållbara.

Förslagen om höjda kostnader på arbete riskerar sammantaget att ha betydande negativa effekter på sysselsättningen. Höjda skatter påverkar motivationen att arbeta. Detta är särskilt allvarligt då de kombineras med kraftigt utbyggda bidragssystem som minskar incitamentet att gå från bidragsförsörjning till förvärvsarbete.

Ordning och reda i ekonomin och en politik för fler i arbete är det som bygger Sverige starkt. Det är kärnan i Alliansens riktlinjer för den ekonomiska politiken. Sverige har klarat den utdragna lågkonjunkturen bättre än många jämförbara länder, och vi ser nu en allt bredare återhämtning av den svenska ekonomin. För att värna återhämtningen behövs ett fortsatt fokus på en ansvarsfull ekonomisk politik och strukturellt riktiga reformer för högre varaktig sysselsättning och tillväxt.

En rimlig avvägning är att reformer 2015–2017 bör vara fullt finansierade. Från 2018 och framåt, när ekonomin bedöms vara mer robust och penningpolitiken börjat normaliseras, bör diskretionära budgetförstärkningar på ungefär 25 miljarder kronor genomföras. Tillsammans med de automatiska budgetförstärkningar som enligt regeringen kommer ske under prognosperioden bedömer Alliansen att 1 procents överskott kan nås 2020, förutsatt att ekonomin är i balans.

Budgetförstärkningarna bör ske genom såväl intäktsökningar som utgiftsminskningar. Det är också centralt att budgetförstärkningarna och finansieringen av reformer inte sker genom att skatten på jobb och företagande höjs. En viktig utgångspunkt är att budgetförstärkningarna inte ska påverka välfärdens kärnverksamheter.

På inkomstsidan bör en rad åtgärder vidtas. Skatteuttaget från den finansiella sektorn bör öka. En utgångspunkt bör vara att, på samma sätt som i Danmark, utjämna skatteuttaget genom en viss höjning av de sociala avgifterna inom den finansiella sektorn. Det är viktigt att upprätthålla skattesystemets legitimitet. I dag beskattas den kommersiella fastighetssektorn mindre än andra delar av näringslivet. Skatteplanering genom paketering av fastigheter kan motverkas. För att ytterligare motverka fusk bör även nivåerna i skatte- och tulltilläggen höjas. Omställningen av transportsektorn är en viktig del av miljöpolitiken. Miljöstyrningen bör förstärkas genom en höjning av beskattningen för personbilar och fordon som har särskilt stora utsläpp av växthusgaser. Ytterligare miljöskatter, såsom en kemikalieskatt och skatt på fluorerande växthusgaser, bör införas. Kväveoxidavgiften bör också göras om till en skatt. Alliansen föreslår även höjningar av skatterna på alkohol och tobak ytterligare i syfte att stärka folkhälsan.

Centerpartiets prioriteringar: Centerpartiet avvisar majoriteten av regeringens förslag till förändringar på såväl intäkts- som utgiftssidan. Regeringen föreslår att skatten på jobb och företag höjs med 27 miljarder kronor. Det utgör 80 procent av de totalt 34 miljarder kronor i höjda skatter som regeringen nu genomför. Det är fel väg för Sverige i en tid när jobben behöver bli fler i hela landet. Centerpartiet accepterar dock förslaget om en begränsning av möjligheten att använda märkt olja i båtar och förslaget om en anpassning av investeraravdraget till kommissionens riktlinjer.

Centerpartiet vill vara den främsta kraften för reformer som syftar till att skapa en bred tillväxt av jobb och företagande i hela landet. Egenavgifter och andra skatter på arbete måste kontinuerligt ses över och sänkas när möjlighet ges. För att stimulera fler att söka sig till den högre utbildningen och snabbare ta sin examen är det också viktigt att utbildningspremien är hög. De höga svenska marginalskatterna är här ett problem.

Förslaget om att halvera RUT-avdraget är olyckligt. Det riskerar att leda till mer svartarbete, större otrygghet och färre jobb. Därtill föreslås ett kraftigt minskat ROT-avdrag.

Höjda skatter på ungas jobb är dålig politik. Centerpartiet vill behålla den lägre arbetsgivaravgiften för de yngsta, så att fler av dem kan få ett jobb. Höjda

kostnaden för att anställa personer över 65 år är även det djupt olyckligt eftersom man snarare borde underlätta för de som kan och vill arbeta längre.

Centerpartiet vill på sikt underlätta för nyanställningar i små och växande företag och vill utreda olika modeller av jobbskaparavdrag, där företag exempelvis får en minskad arbetsgivaravgift när de nyanställer.

Reglerna för generationsväxling i familjeföretag bör ses över. Investeraravdraget bör utvecklas. Centerpartiet kommer att återkomma med ett mer detaljerat förslag på hur beskattningen av personaloptioner ska reformeras samt med förslag om förenklingar av delägarägarbeskattningen för växande företag.

Marknadsbaserade styrmedel där förorenaren betalar för sin miljöskada och där det är lönsamt att agera miljövänligt är effektiva såväl ur klimatsynpunkt som ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Centerpartiet vill se en grön skatteväxling där den som förorenar betalar för sin miljöskada och resurserna används till att sänka skatten på arbete. Kemikalieskatter kan skapa ett utrymme för grön skatteväxling med sänkta skatter på arbete. Centerpartiet avser att återkomma med konkreta reformförslag på detta område.

Transportsystemet står för cirka en tredjedel av Sveriges klimatutsläpp och för betydande utsläpp av hälsovådliga partiklar. Under senare år har nya styrmedel, som skattebefrielse för biodrivmedel, differentierad fordonsskatt och miljöbils- och supermiljöbilspremien, bidragit till en tydlig minskning. Omställningen bör påskyndas med nya styrmedel för att nå en fossiloberoende fordonsflotta. Centerpartiet vill satsa på en kraftig miljölastbilspremie och kommer att återkomma med skarpa förslag kring detta.

Förslaget om att förnybar energi som produceras för eget bruk genom solpaneler eller mindre vindkraft ska belastas med energiskatt bör inte genomföras.

Centerpartiet vill utreda hur ett antal skatter ska kunna regionaliseras. I ett första steg är det rimligt att fastighetsskatten på elproducerande fastigheter regionaliseras för att återbörda en del av värdet från den klimatsmarta energiproduktionen till berörda regioner.

De gröna näringarnas konkurrenskraft måste stärkas och produktionen öka. De föreslagna skattehöjningarna, däribland återinförandet av handelsgödsel-skatten, kilometerskatt och höjda arbetsgivaravgifter, utgör allvarliga hot mot landsbygden och de gröna näringarna. Målet är att kostnaderna för bönder ska sänkas, särskilt kostnaden för att anställa.

Med det anförda tillstyrker vi allianspartiernas och Centerpartiets riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken och avslår regeringens förslag till riktlinjer (punkterna 1 och 2).

4. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (FP)

Mats Persson (FP) anför:

Alliansen: Full sysselsättningen är det främsta målet för vår ekonomiska politik. Motståndskraftiga offentliga finanser är grunden för att en liten, öppen

ekonomi som den svenska ska kunna växa och stå emot kriser. Skatternas nivåer och utformning ska stötta jobb och tillväxt samtidigt som tillräckliga intäkter ska säkras för att de offentliga finanserna ska vara hållbara.

Förslagen på höjda kostnader på arbete riskerar sammantaget att ha betydande negativa effekter på sysselsättningen. Höjda skatter påverkar motivationen att arbeta. Detta är särskilt allvarligt då de kombineras med kraftigt utbyggda bidragssystem som minskar incitamentet att gå från bidragsförsörjning till förvärvsarbete.

Ordning och reda i ekonomin och en politik för fler i arbete är det som bygger Sverige starkt. Det är kärnan i Alliansens riktlinjer för den ekonomiska politiken. Sverige har klarat den utdragna lågkonjunkturen bättre än många jämförbara länder, och vi ser nu en allt bredare återhämtning av den svenska ekonomin. För att värna återhämtningen behövs ett fortsatt fokus på en ansvarsfull ekonomisk politik och strukturellt riktiga reformer för högre varaktig sysselsättning och tillväxt.

En rimlig avvägning är att reformer 2015–2017 bör vara fullt finansierade. Från 2018 och framåt, när ekonomin bedöms vara mer robust och penningpolitiken börjat normaliseras, bör diskretionära budgetförstärkningar på ungefär 25 miljarder kronor genomföras. Tillsammans med de automatiska budgetförstärkningar som enligt regeringen kommer ske under prognosperioden bedömer Alliansen att 1 procents överskott kan nås 2020, förutsatt att ekonomin är i balans.

Budgetförstärkningarna bör ske genom såväl intäktsökningar som utgiftsminskningar. Det är också centralt att budgetförstärkningarna och finansieringen av reformer inte sker genom att skatten på jobb och företagande höjs. En viktig utgångspunkt är att budgetförstärkningarna inte ska påverka välfärdens kärnverksamheter.

På inkomstsidan bör en rad åtgärder vidtas. Skatteuttaget från den finansiella sektorn bör öka. En utgångspunkt bör vara att, på samma sätt som i Danmark, utjämna skatteuttaget genom en viss höjning av de sociala avgifterna inom den finansiella sektorn. Det är viktigt att upprätthålla skattesystemets legitimitet. I dag beskattas den kommersiella fastighetssektorn mindre än andra delar av näringslivet. Skatteplanering genom paketering av fastigheter kan motverkas. För att ytterligare motverka fusk bör även nivåerna i skatte- och tulltilläggen höjas. Omställningen av transportsektorn är en viktig del av miljöpolitiken. Miljöstyrningen bör förstärkas genom en höjning av beskattningen för personbilar och fordon som har särskilt stora utsläpp av växthusgaser. Ytterligare miljöskatter, såsom en kemikalieskatt och skatt på fluorerande växthusgaser, bör införas. Kväveoxidavgiften bör också göras om till en skatt. Alliansen föreslår även höjningar av skatterna på alkohol och tobak ytterligare i syfte att stärka folkhälsan.

Folkpartiets prioriteringar: Folkpartiet är övertygat om att fortsatt höga ambitioner för välfärden i Sverige kräver socialliberala reformer för en mer dynamisk ekonomi, en mer flexibel arbetsmarknad och ett mer gynnsamt klimat

för entreprenörer och företagare. Detta är en långsiktig utgångspunkt för Folkpartiets ekonomiska politik. Den ekonomiska politik som presenteras i regeringens vårproposition går här i fel riktning. Utan reformer för fler jobb kommer Sverige långsiktigt att tappa i sammanhållning och förmåga att finansiera våra gemensamma åtaganden. Folkpartiet avser att inför höstens budgetmotion återkomma med ett bredare grepp kring skattepolitiken. En grundprincip är att skatterna på jobb och företagande inte sammantaget ska höjas. Däremot finns ett utrymme att höja vissa miljö- och klimatskatter. Utgångspunkten är att alla reformer ska finansieras krona för krona.

Skattesystemet ska vara uppbyggt så att jobb, utbildning och ansträngning lönar sig. Folkpartiet kommer att återkomma i höstmotionen med bl.a. förslag om att avskaffa värnskatten under mandatperioden. Människor ska kunna behålla minst hälften av den sist intjänade hundralappen.

Det förhöjda jobbskatteavdraget för äldre har haft tydliga sysselsättnings effekter. Folkpartiet föreslår att åldersgränsen justeras ned ett år för att även inkludera personer som fyller 65 år under kalenderåret.

Det behövs fortsatta åtgärder för att stärka jobblinjen i integrationspolitiken. Fortsatta jobbskapande åtgärder såsom RUT-reformen måste utvecklas, inte försämrats.

Äldre över 80 år använder RUT-tjänster dubbelt så mycket som en genomsnittlig person. Subventionsgraden för RUT bör höjas för alla som fyllt 80 år vid årets ingång.

För att spegla en hög ambitionsnivå i klimatarbetet bör fordonsskatten framöver räknas upp med 2 procent årligen. En ny läckageskatt för jordbruket bör införas. I enlighet med remitterade förslag bör skattebefrielsen för vissa biodrivmedel minskas och möjligheten att använda märkt olja i båtar begränsas.

När det gäller förslaget om skatteplikt för el accepterar Folkpartiet den del av förslaget som följer på avtalet mellan Sverige och Norge men motsätter sig den höjning av skatten på solkraft som aviserats.

I enlighet med remitterat förslag bör miljöskatterna på naturgrus och bekämpningsmedel höjas. Detsamma gäller förslaget om en höjd beskattning av sparande på investeringskonto och i kapitalförsäkring. Investeraravdraget bör som föreslagits anpassas till kommissionens riktlinjer om statligt stöd för att främja riskfinansieringsinvesteringar.

En väl fungerande skatteadministration och skatteuppbörd är centralt i ett välfungerande samhälle. Medborgarnas förtroende för skattesystemet är avgörande för möjligheten att upprätthålla finansieringen av den offentliga sektorn. Inom tullområdet är det viktigt att Sverige fullt ut deltar i och aktivt verka för fler EU-gemensamma lösningar. Den kommande unionstullkodexen är i detta perspektiv mycket välkommen.

Med det anförda tillstyrker vi allianspartiernas och Folkpartiets riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken och avslår regeringens förslag till riktlinjer (punkterna 1 och 2).

5. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (KD)

Aron Modig (KD) anför:

Alliansen: Full sysselsättningen är det främsta målet för vår ekonomiska politik. Motståndskraftiga offentliga finanser är grunden för att en liten, öppen ekonomi som den svenska ska kunna växa och stå emot kriser. Skatternas nivåer och utformning ska stötta jobb och tillväxt samtidigt som tillräckliga intäkter ska säkras för att de offentliga finanserna ska vara hållbara.

Förslagen på höjda kostnader på arbete riskerar sammantaget att ha betydande negativa effekter på sysselsättningen. Höjda skatter påverkar motivationen att arbeta. Detta är särskilt allvarligt då de kombineras med kraftigt utbyggda bidragssystem som minskar incitamentet att gå från bidragsförsörjning till förvärvsarbete.

Ordning och reda i ekonomin och en politik för fler i arbete är det som bygger Sverige starkt. Det är kärnan i Alliansens riktlinjer för den ekonomiska politiken. Sverige har klarat den utdragna lågkonjunkturen bättre än många jämförbara länder, och vi ser nu en allt bredare återhämtning av den svenska ekonomin. För att värna återhämtningen behövs ett fortsatt fokus på en ansvarsfull ekonomisk politik och strukturellt riktiga reformer för högre varaktig sysselsättning och tillväxt.

En rimlig avvägning är att reformer 2015–2017 bör vara fullt finansierade. Från 2018 och framåt, när ekonomin bedöms vara mer robust och penningpolitiken börjat normaliseras, bör diskretionära budgetförstärkningar på ungefär 25 miljarder kronor genomföras. Tillsammans med de automatiska budgetförstärkningar som enligt regeringen kommer ske under prognosperioden bedömer Alliansen att 1 procents överskott kan nås 2020, förutsatt att ekonomin är i balans.

Budgetförstärkningarna bör ske genom såväl intäktsökningar som utgiftsminskningar. Det är också centralt att budgetförstärkningarna och finansieringen av reformer inte sker genom att skatten på jobb och företagande höjs. En viktig utgångspunkt är att budgetförstärkningarna inte ska påverka välfärdens kärnverksamheter.

På inkomstsidan bör en rad åtgärder vidtas. Skatteuttaget från den finansiella sektorn bör öka. En utgångspunkt bör vara att, på samma sätt som i Danmark, utjämna skatteuttaget genom en viss höjning av de sociala avgifterna inom den finansiella sektorn. Det är viktigt att upprätthålla skattesystemets legitimitet. I dag beskattas den kommersiella fastighetssektorn mindre än andra delar av näringslivet. Skatteplanering genom paketering av fastigheter kan motverkas. För att ytterligare motverka fusk bör även nivåerna i skatte- och tulltilläggen höjas. Omställningen av transportsektorn är en viktig del av miljöpolitiken. Miljöstyrningen bör förstärkas genom en höjning av beskattningen för personbilar och fordon som har särskilt stora utsläpp av växthusgaser. Ytterligare miljöskatter, såsom en kemikalieskatt och skatt på fluorerande växt-

husgaser, bör införas. Kväveoxidavgiften bör också göras om till en skatt. Alliansen föreslår även höjningar av skatterna på alkohol och tobak ytterligare i syfte att stärka folkhälsan.

Kristdemokraternas prioriteringar: Kristdemokraterna förespråkar generösa och gemensamt finansierade välfärdstjänster och värnar kvaliteten i skolan, vården och äldreomsorgen. Höjda skatter innebär inte automatiskt bättre välfärd. Snarare är det med väl avvägda skattesänkningar på arbete, sparande och företagande som positiva välfärdseffekter uppnås.

Kristdemokraterna har varit drivande för att sänka skatten för pensionärerna. Skatten på pensioner ska stegvis sänkas till samma nivå som skatten på förvärvsinkomster när ekonomin så tillåter.

En generös migrationspolitik måste kombineras med en effektiv och väl fungerande integrationspolitik. Ett nytt etableringsavdrag bör införas som innebär att en nyanländ under sina första fem år i Sverige sammanlagt kan tjäna upp till en halv miljon kronor utan att betala inkomstskatt. Även RUT- och ROT-avdragen är viktiga i sammanhanget, liksom den sänkta restaurangmomsen.

För att ytterligare sänka trösklarna för de som står långt från arbetsmarknaden bör ett nystartsavdrag införas, dvs. ett förstärkt jobbskatteavdrag för den som går från långtidsarbetslöshet till arbete.

Förutsättningarna för att skapa och driva företag måste förbättras genom att bl.a. minska regelkrånglet, förbättra myndigheternas handläggning av ärenden kopplade till företag och förbättra tillgången till kapital. Kristdemokraterna motsätter sig regeringens skattehöjarpolitik på jobb och företag och vill i stället fortsätta förbättra företagsklimatet genom bl.a. en konkurrenskraftig beskattning och sänkta avgifter för företagen.

Fler jobb som i dag inte utförs på grund av höga skatter och avgifter bör bli möjliga på en växande arbetsmarknad. Det handlar om att öppna nya tjänsektorer och att bredda befintliga, vilket skedde med RUT-tjänsterna och genom sänkningen av restaurangmomsen. RUT-avdraget bör utvecklas så att fler tjänster får en lägre skattebelastning, t.ex. tvätteritjänster även utanför hemmet.

Kristdemokraterna vill se över hur generationsskiften i familjeföretag och ägarledda företag kan underlättas. En viktig uppgift för politiken är att bidra till att svenska jordbrukare får rimligare villkor.

Sjöfartens skatter och regler ska ge förutsättningar för god konkurrens.

Sverige måste bryta sitt beroende av fossila bränslen inom transportsektorn genom långsiktiga och effektiva styrmedel för ökad andel förnybara drivmedel med hög klimatprestanda. Miljövänliga bilar ska premieras och flygets miljöpåverkan minskas. Spridningen av giftiga kemikalier i vår miljö ska förhindras.

Tullen ska ha tillräckliga resurser för att kontrollera efterlevnaden av lagar och regler inom åkerinäringen.

Med det anförda tillstyrker vi allianspartiernas och Kristdemokraternas riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken och avslår regeringens förslag till riktlinjer (punkterna 1 och 2).

BILAGA 3

Utbildningsutskottets yttrande
2014/15:UbU5y

2015 års ekonomiska vårproposition

Till finansutskottet

Finansutskottet har gett utbildningsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2014/15:100 2015 års ekonomiska vårproposition med följdmotioner i de delar som berör utbildningsutskottets beredningsområde.

Utbildningsutskottet har beslutat att yttra sig över propositionen och över partimotionerna 2014/15:3088 (M), 2014/15:3090 (SD), 2014/15:3091 (C), 2014/15:3087 (FP) och 2014/15:3092 (KD) i de delar som berör utbildningsutskottets beredningsområde.

Utbildningsutskottet anser att finansutskottet bör tillstyrka regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i de berörda delarna och avstyrka motionerna i motsvarande delar.

I yttrandet finns fem avvikande meningar (M, SD, C, FP, KD).

Utskottets överväganden

Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Propositionen

Ett Sverige som håller ihop

De senaste årens utveckling, med allt fler unga som inte får med sig tillräckliga kunskaper från grundskolan till gymnasieskolan, är oroväckande för våra barns framtid och ett hot mot Sveriges utveckling och konkurrenskraft. Internationella studier visar att kunskapsresultaten i den svenska skolan sjunkit snabbare än i något annat OECD-land. Samtidigt har likvärdigheten mellan skolor försämrats. Kunskapsnivån i den svenska skolan ska höjas och kvaliteten i undervisningssituationen ska stärkas. Alla har rätt att lyckas och utvecklas i skolan och jämlikheten ska öka. Lärarna ska kunna ge eleverna det stöd de behöver för att kunna utvecklas utifrån sina förutsättningar. Därför föreslår regeringen omfattande satsningar på fler anställda i skolan så att lärare kan få tid till sitt arbete och klasserna kan bli mindre, stöd i form av förstärkt specialundervisning till alla elever som riskerar att halka efter och tydliga insatser för att öka läraryrkets attraktivitet. Regeringens målsättning är att alla skolor ska vara bra skolor. Bara så kan vi bygga en svensk skola i världsklass (prop. s. 26).

Fler jobb och stärkt konkurrenskraft

Utbildning ger individen en starkare ställning på arbetsmarknaden. Genom att rusta medborgarna med de kunskaper som arbetslivet efterfrågar minskar inte bara individens risk för arbetslöshet, utan en nödvändig strukturomvandling i ekonomin underlättas. En välutbildad arbetskraft är dessutom en förutsättning för att säkra näringslivets konkurrenskraft. Därför behövs satsningar på människors kompetens. Fler unga måste påbörja och fullfölja en gymnasieutbildning, och gymnasieskolan måste ge unga de färdigheter som arbetsmarknaden efterfrågar. Det är särskilt viktigt att unga som lämnar skolan i förtid och varken arbetar eller studerar får stöd för att återuppta studierna. För vuxna måste det finnas möjligheter till omskolning och livslångt lärande (prop. s. 44).

Ett nytt kunskapslyft

Ett nytt kunskapslyft bör införas för att ge fler möjlighet att kunna ta del av utbildning som skapar vägar in i arbetslivet. Satsningen syftar till att stärka arbetskraftens kompetens och möjligheter på arbetsmarknaden samt bidra till att förkorta tiden för nyanländas etablering i samhället och på arbetsmarknaden. I propositionen Vårändringsbudget för 2015 (prop. 2014/15:99) föreslås därför att medel avsätts för ytterligare ca 2 800 utbildningsplatser inom

komvux och yrkesvux för 2015. För 2016–2019 beräknas medel motsvarande 10 000 utbildningsplatser per år avsättas, inklusive tidigare satsningar.

Samtidigt som allt fler söker sig till högre utbildning finns det yrken där det under lång tid har varit svårt att hitta utbildad personal. För att tillmötesgå arbetsmarknadens efterfrågan och samtidigt bereda fler behöriga sökande plats att studera avser regeringen att genomföra en satsning på utbyggnad av högskoleutbildningar. Satsningen väntas 2018 omfatta drygt 14 000 platser.

I propositionen Vårändringsbudget för 2015 föreslås 125 miljoner kronor tillföras för att stärka högskoleutbildningens kvalitet 2015. För 2016–2018 beräknas satsningen uppgå till 250 miljoner kronor per år. Kvalitetsförstärkningen är avsedd för utbildningsområdena humaniora och samhällsvetenskap samt för lärar- och förskollärarytbildning.

Yrkeshögskolan har en central roll att spela för att tillgodose behovet av kvalificerad arbetskraft. För ungdomar som vill fördjupa sina yrkeskunskaper från gymnasieskolan och för vuxna som väljer att byta karriär har yrkeshögskolan därmed en viktig funktion att fylla. Regeringen avser därför att återkomma om utökade platser i yrkeshögskolan. Den kortsiktighet som har präglat yrkeshögskolan, med en ständig omprövning av utbildningsutbudet, har dock skapat osäkerhet när det gäller utbildningarnas framtid. Vissa utbildningar är konstant efterfrågade, och i de fall arbetslivet och dess branschföreträdare ser mer långsiktiga behov kan utbildningarna vara i behov av ökad kontinuitet och stabilitet. Regeringen avser därför att återkomma till riksdagen angående yrkeshögskolans förutsättningar.

Studiemedel ska betalas ut i tid och på ett korrekt sätt. Det är en förutsättning för många studenters försörjning. Det är därför viktigt att studiestödsadministrationen fungerar väl och att Centrala studiestödsnämnden (CSN) har långsiktiga ekonomiska planeringsförutsättningar, inte minst mot bakgrund av den aviserade utbyggnaden av antalet utbildningsplatser. Myndighetens blandade finansieringsmodell, där intäkterna till stor del kommer från avgifter i stället för över anslag, påverkar förutsättningarna för långsiktig planering. Regeringen avser därför att se över CSN:s finansieringsmodell för att säkerställa att denna långsiktighet kan tryggas (prop. s. 49–50).

90-dagarsgaranti för unga

Som en viktig del av 90-dagarsgarantin avser regeringen att införa s.k. utbildningskontrakt i syfte att arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år ska påbörja eller återgå till studier med målsättningen att fullfölja en gymnasieutbildning. Inom ramen för ett utbildningskontrakt ska det vara möjligt för ungdomar att studera på heltid, men det ska också vara möjligt att kombinera studier med praktik eller arbete utifrån ungdomarnas individuella förutsättningar.

Att kombinera en subventionerad anställning med utbildning kan stärka individens långsiktiga förankring på arbetsmarknaden. Ett s.k. traineejobb kan omfatta befintliga och nya subventionerade anställningar som kombineras med yrkesutbildning. Traineejobben ska riktas till de som står långt från ar-

betsmarknaden. Regeringen avser att införa en form av traineejobb för ungdomar i åldern 20–24 år med, i normalfallet, fullständig gymnasieutbildning. Dessa traineejobb ska göra det möjligt för ungdomar att kombinera arbete med kollektivavtalsenliga löner med relevant yrkesutbildning inom sektorer där fler går i pension eller där det finns bristyrken. Regeringen avser att notifiera de delar av stödet som behöver prövas mot EU:s statsstödsregler. Vidare kommer regeringen att följa och utvärdera reformen noga.

Sammantaget innebär införandet av utbildningskontrakt och traineejobb att regeringen i propositionen Vårändringsbudget för 2015 föreslår satsningar på drygt 400 miljoner kronor innevarande år för att ungdomar ska skaffa sig nödvändig kompetens för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden. För de kommande åren beräknas reformerna innebära satsningar på ca 2 miljarder kronor per år (prop. s. 50).

En jämlik kunskapsskola med tid för varje elev

Kunskapsnivån i den svenska skolan ska höjas och kvaliteten i undervisningssituationen ska stärkas. Alla har rätt att lyckas och utvecklas i skolan och jämlikheten ska öka. Lärarna är den viktigaste faktorn för elevens kunskapsresa och ska kunna ge eleverna det stöd de behöver för att kunna utvecklas utifrån sina förutsättningar. Grundläggande utgångspunkter ska vara höga skolresultat, en likvärdig skola och ett attraktivt läraryrke.

Grundskolan och gymnasieskolan står inför betydande utmaningar. Resultaten i de internationella kunskapsmätningarna har försämrats tydligt, både över tid och i jämförelse med vår omvärld. Utvecklingen har pågått under lång tid, men har accelererat under de senaste åren. Den svaga resultatutvecklingen har också visat sig i att allt fler elever lämnar grundskolan utan att vara behöriga till något av gymnasieskolans nationella program. Andelen elever som saknar denna behörighet har ökat successivt sedan slutet av 1990-talet och uppgick 2014 till över 13 procent. Det finns även oroande tecken på att likvärdigheten i grundskolan har försämrats. Skillnaderna i studieresultat mellan skolor och mellan kommuner har ökat.

Nästan alla ungdomar går vidare från grundskolan till gymnasieskolan. Av de som 2011 påbörjade en gymnasieutbildning fick endast 63 respektive 7 procent en gymnasieexamen eller ett studiebevis inom tre år. En majoritet av eleverna går de nationella programmen, och där var genomströmningen ca 80 procent. Den låga genomströmningen i gymnasieskolan försämrar ungdomars möjlighet att etablera sig på arbetsmarknaden eller gå vidare till fortsatta studier.

Mot bakgrund av de sjunkande resultaten i grundskolan har regeringen bitt OECD att genomföra en tematisk granskning av den svenska grund- och gymnasieskolan med fokus på grundskolan. Resultatet av granskningen ska redovisas i slutet av april 2015. Regeringen avser att tillsätta en skolkommission

som, bl.a. utifrån OECD:s rekommendationer, ska lämna förslag som syftar till att förbättra den svenska skolan senast i januari 2017.¹

Regeringens förslag och aviseringar inom skolområdet, inklusive förskolan och lärarfortbildningen, innebär i stor utsträckning en omDispositionering av de medel som avsatts för området i den beslutade budgeten för 2015. Vissa satsningar utgår helt i och med förslagen i propositionen Vårändringsbudget för 2015 samt aviseringar i denna proposition. Det handlar bl.a. om ett generellt införande av betyg från årskurs 4. Detta leder enligt regeringens bedömning till en bättre skolpolitik.

För att vända de fallande skolresultaten krävs skolreformer med fyra huvudsakliga inriktningar: tidiga insatser, ökad attraktivitet i läraryrket, ökad likvärdighet – att alla skolor ska vara bra skolor – samt att alla elever ska fullfölja en gymnasieutbildning. Med sådana insatser ges förutsättningar för att återföra svensk skola till internationell toppklass.

Tidiga insatser lägger en stabil grund för framtiden

En viktig förutsättning för att förskolan ska kunna uppfylla målen för verksamheten är att barngrupperna har en lämplig storlek, att personaltätheten är tillräcklig och att personalen är välutbildad. Regeringens föreslagna satsningar i propositionen Vårändringsbudget för 2015 innebär riktade resurser för en ökning av antalet nybörjarplatser på förskolläraryrket och medel för att stimulera tillgängligheten av omsorg på obekväm arbetstid. I den beslutade budgeten för 2015 avsattes 415 miljoner kronor för att minska barngrupperna i förskolorna och i fritidshemmen. Regeringen föreslår i propositionen Vårändringsbudget för 2015 att medlen används för att minska barngrupperna i förskolorna. Från och med 2016 avseras årligen 830 miljoner kronor för detta ändamål.

Utvärderingar från Skolverket visar också att den svenska grundskolan sätter in särskilt stöd relativt sent och med tonvikt på högre årskurser. Regeringen har som mål att säkerställa att stöd och särskilt stöd sätts in redan i tidiga årskurser för att förebygga problem som kan växa och under lång tid försvåra för den enskilda eleven.

De elever på lågstadiet som inte har tillräckliga färdigheter i att läsa, skriva och räkna riskerar att komma efter och få större problem senare under skoltiden. Regeringen initierar därför en rad åtgärder inom ramen för ett lågstadielöfte som syftar till att förbättra den tidiga uppföljningen av elevernas kunskaper och stöd till eleverna. Regeringen avser att utreda förutsättningarna för att införa en s.k. läsa-skriva-räkna-garanti samt hur en sådan bör utformas. I den beslutade budgeten finns en satsning på det s.k. Lågstadielyftet på ca

¹ Regeringen presenterade den 9 april en skolkommission. Kommissionen består av 14 ledamöter och leds av Anna Ekström, generaldirektör på Skolverket. Uppdraget ska slutredovisas senast den 13 januari 2017 (dir. 2015:35). OECD överlämnade den 4 maj sin rapport *Improving schools in Sweden: an OECD perspective* till regeringen. Skolkommissionens arbete ska bl.a. utgå från rapportens slutliga rekommendationer.

2 miljarder kronor 2015. Regeringen avser att med dessa medel införa ett statsbidrag² med syftet att öka läraryrkets attraktionskraft och höja kvaliteten på undervisningen genom att skapa mer tid för läraren att undervisa eleverna i lågstadiet inklusive förskoleklassen. Statsbidraget kommer att fördelas med utgångspunkt i skolhuvudmännens behov, för att kunna öka antalet anställda så att lärarna på lågstadiet får mer tid för sitt arbete och kan ägna mer tid åt varje elev och så att klasserna kan bli mindre. Regeringen beräknar satsningen till 2 miljarder kronor årligen fr.o.m. 2016. Regeringen föreslår även att medel avsätts för att öka antalet nybörjarplatser på grundlärautbildningen för dessa årskurser med 700 platser årligen.

Åtgärder måste vidtas för att komma till rätta med bristen på lärare med specialpedagogisk kompetens. Det handlar dels om fler utbildningsplatser på speciallärar- och specialpedagogutbildningarna, dels om satsningar som syftar till att göra det mer attraktivt för verksamma lärare att vidareutbilda sig till speciallärare eller specialpedagog. En annan viktig del handlar om att stimulera skolhuvudmännen att anställa fler lärare med specialpedagogisk kompetens och öka andelen behöriga speciallärare och specialpedagoger. Förskoleklass och årskurserna 1–3 är prioriterade, men även den övriga grundskolan kan komma att omfattas. Regeringen föreslår därför i propositionen Vårändringsbudget för 2015 ett resurstillskott motsvarande 300 nybörjarplatser inom speciallärar- och specialpedagogutbildningarna samt en förstärkning av den del av Läraryftet som avser speciallärautbildning med specialisering mot utvecklingsstörning. Regeringen föreslår att medel avsätts för att inleda satsningen 2015. Från och med 2016 beräknas regeringens satsningar för specialpedagogisk kompetens i lågstadiet uppgå till 500 miljoner kronor per år.

Vidare avser regeringen att införa ett obligatoriskt bedömningsstöd i läs- och skrivutveckling samt kunskapskrav i läsförståelse i årskurs 1 fr.o.m. hösten 2016.

Ett attraktivare läraryrke

Lärarna är nyckeln för att höja kunskapsresultaten i skolan. Det är därför allvarligt att läraryrket under en lång tid har tappat i status och attraktionskraft. För att göra läraryrket mer attraktivt behövs bl.a. högre löner, minskat administrativt arbete och bättre möjligheter att göra karriär och utvecklas i yrket.

För att stärka yrkets attraktivitet har regeringen tagit initiativ till en nationell samling för läraryrket som bl.a. syftar till bättre löneutveckling för lärare kopplad till deras kompetens och karriärutveckling. Regeringens avsikt är att i budgetpropositionen för 2016 tillföra resurser med syftet att lärarens löner ska höjas. Under förutsättning att de berörda parterna tar ansvar för att påtagligt prioritera höjda lärarlöner kan resurser motsvarande 3 miljarder kronor på årsbasis tillföras. En given utgångspunkt är att den svenska lönebildningen

² Regeringen har beslutat om förordningen (2015:215) om statsbidrag för de lägre årskurserna i grundskolan och motsvarande skolformer samt viss annan utbildning. Förordningen trädde i kraft den 20 maj 2015.

alltjämt ska skötas av de förhandlande parterna på arbetsmarknaden. Regeringen för samtal med de berörda parterna för att bl.a. diskutera formerna för reformen.

Bristen på utbildade och behöriga lärare och förskollärare är stor och ökande. Varannan lärare i gymnasieskolan och var tredje lärare i grundskolan saknar behörighet i de ämnen de undervisar i. Inom matematik, naturorienterade ämnen och teknik är bristen särskilt bekymmersam. Regeringen avser därför att införa en möjlighet till studiemedel med den högre bidragsnivån för studenter som läser in kompletterande pedagogisk utbildning (KPU) inom dessa områden. I propositionen Vårändringsbudget för 2015 föreslås att medel avsätts för detta ändamål samt för en generell utbyggnad av KPU.

I samma proposition föreslår regeringen även att totalt 7 miljoner kronor avsätts för fortbildningsinsatser för lärare och förskolans personal samt rektorer och förskolechefer. För 2016–2018 beräknas satsningarna uppgå till totalt 220 miljoner kronor per år och för 2019 till 200 miljoner kronor.

Regeringen avser även att inrätta nationella skolutvecklingsprogram som är systematiska och långsiktiga. Insatserna kan avse olika kompetens- och stödin-satser när det gäller t.ex. undervisning i ämnen eller ämnesövergripande arbete, statistik och resultatuppföljning, arbete med elever i behov av särskilt stöd samt hur administrationen kan minskas och arbetsprocesser göras mer effektiva. Regeringen föreslår i propositionen Vårändringsbudget för 2015 att 20 miljoner kronor avsätts för detta 2015. Satsningen beräknas uppgå till 140 miljoner kronor årligen fr.o.m. 2016.

Alla skolor ska vara bra skolor

Alla elever ska ha samma möjligheter till en bra utbildning oavsett vilken skola de går i och vilken del av landet de bor i. Det finns ingen motsättning mellan likvärdighet och höga studieresultat – snarare tvärtom. Genom riktade insatser för att förbättra resultaten i skolorna med de största utmaningarna kan likvärdigheten i skolsystemet förbättras. Regeringen föreslår en rad insatser med denna inriktning i propositionen Vårändringsbudget för 2015. Den vinstjakt som pågår i välfärden måste stoppas. Regeringen har tillsatt en utredning för att säkerställa att skattemedel ska gå till just den verksamhet de är avsedda för. Detta gäller bl.a. skolan. Regeringen vill vidare ge kommunerna avgörandet över nyetableringen av skolor med vinstsyfte.³

Statens stöd till huvudmän för skolor med låga studieresultat och svåra förutsättningar eller många nyanlända elever behöver förstärkas och effektiviseras inom ramen för regeringens samverkan för bästa skola. Regeringen föreslår att satsningen ska ta sin utgångspunkt i budgetpropositionen för 2015 men med oförändrade medel jämfört med i den beslutade budgeten för samma år. Förslaget innebär att 300 miljoner kronor avsätts för 2015 och sedan en beräknad omfattning på 600 miljoner kronor per år fr.o.m. 2016. Skolverket kommer att

³ Skolkostnadsutredningen (dir. 2014:126) fick den 1 april ett tilläggsuppdrag och en förlängd utredningstid till den 31 mars 2016 (dir. 2015:37). En del av det utvidgade uppdraget är att utreda hur kommuner kan ges ett avgörande inflytande över nyetableringar av skolor som är avsedda att drivas med vinstsyfte.

få i uppdrag att träffa överenskommelser med de aktuella huvudmännen bl.a. för att stödja dem i att attrahera lärare.

Antalet nyanlända elever förväntas öka kraftigt i Sverige de närmaste åren. Nyanlända elever har generellt sett svårare att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås i grundskolan. Läsåret 2013/14 nådde 27 procent av de nyanlända eleverna behörighet till gymnasieskolans nationella program. Regeringen föreslår riktade medel inom ramen för Samverkan för bästa skola för att höja studieresultaten för nyanlända elever.

Möjligheten till läxhjälp ska inte vara beroende av om elevernas föräldrar kan hjälpa dem eller har betalningsförmåga för att köpa läxhjälp. Regeringen föreslår därför att RUT-avdragets bestämmelse om skattereduktion för hjälp med läxor och annat skolarbete upphör att gälla den 1 augusti 2015. I den beslutade budgeten ingår en satsning på hjälp med läxor och skolarbete för elever i grundskolan, vid sidan av den ordinarie undervisningstiden. I den beslutade budgeten avsätts 390 miljoner kronor för läxhjälp. Regeringen avser att fr.o.m. 2016 i stället fördela medlen i form av ett sökbart statsbidrag. Skolor som tar del av satsningen ska sätta upp tydliga och uppföljningsbara mål för den skillnad i elevernas resultat som ska uppnås genom en utbyggd verksamhet med hjälp med läxor och annat skolarbete.

I den beslutade budgeten för 2015 ingår även satsningar på sommar- och lovskola för elever i årskurserna 6–9. Regeringen föreslår en omfattande utbyggnad av sommar- och lovskolan för de elever i årskurserna 6–9 och i gymnasieskolan som riskerar att inte klara kunskapskraven. Från och med 2015 föreslår regeringen ett årligt statsbidrag på 150 miljoner kronor. Skolor som tar del av satsningen ska sätta upp tydliga och uppföljningsbara mål för den skillnad i elevernas resultat som ska uppnås genom en utbyggd verksamhet med undervisning på skollov.

Även elevhälsan kan ha betydelse för att förbättra förutsättningarna för höjda skolresultat. Regeringen bedömer att elevhälsan behöver förstärkas för att bl.a. förebygga ungas psykiska ohälsa och beräknar därför ett riktat statsbidrag om 200 miljoner kronor årligen fr.o.m. 2016.

Många av de svenska skollokalerna är i behov av renovering. Detta innebär en möjlighet till ökad energieffektivisering. Ett sådant stöd bidrar till att göra skolan till en mer attraktiv arbetsplats för såväl lärare som elever och till att skapa moderniserade studiemiljöer. Satsningen bör i första hand avse grundskolan och motsvarande skolformer men bör också inbegripa lokaler i direkt anslutning till skolan, såsom lokaler för förskoleklass. Även gymnasieskolans och gymnasiesärskolans lokaler kan till viss del omfattas. Regeringen föreslår därför en satsning på 15 miljoner kronor 2015 för stöd till upprustning och energieffektivisering av skollokalerna. För 2016–2018 beräknas satsningen uppgå till 330 miljoner kronor per år.

Alla ska påbörja och fullfölja en gymnasieutbildning

Regeringens mål är att alla ungdomar ska påbörja och fullfölja en gymnasieutbildning. Regeringen har därför gett en särskild utredare i uppdrag att, i dialog med en parlamentariskt sammansatt referensgrupp, analysera situationen och föreslå åtgärder senast den 30 juni 2016 (dir. 2015:31).

Yrkesutbildningens kvalitet och attraktionskraft bör utvecklas i samverkan med arbetsmarknadens parter för att svara mot de krav som arbetslivet ställer. Regeringen anser därför att det är viktigt att stärka yrkesutbildningens kvalitet och attraktionskraft och på så sätt stärka den nationella kompetensförsörjningen. Därför har regeringen gett tilläggsdirektiv till Yrkesprogramsutredningen (dir. 2015:15). Utredaren ska bl.a. verka för att utveckla samverkan med arbetslivet i form av t.ex. yrkescollege, undersöka intresse och förutsättningar för en försöksverksamhet med s.k. branschlärlingar samt analysera hur matchningen mellan val av gymnasial yrkesutbildning och efterfrågan kan förbättras.

Ungdomar som inte påbörjar eller fullföljer en gymnasieutbildning löper en ökad risk att hamna utanför både arbetsmarknaden och utbildningssystemet. Det är viktigt att insatser riktas mot gruppen unga som varken arbetar eller studerar för att motivera ungdomarna till utbildning (prop. s. 52–55).

Förbättra nyanländas etablering

Regeringen föreslår i propositionen Vårändringsbudget för 2015 även att medel tillförs Myndigheten för yrkeshögskolan för bl.a. införandet av en nationell referensram för kvalifikationer för livslångt lärande och för att stimulera utbildningsanordnare att i större omfattning använda validering som ett verktyg i antagningsförfarandet i yrkeshögskolan.

Den satsning på kunskapslyftet som regeringen föreslår i propositionen Vårändringsbudget för 2015 för att möjliggöra fler utbildningsplatser inom komvux och yrkesvux syftar bl.a. till att stärka nyanländas möjligheter till etablering i samhället och på arbetsmarknaden.

Regeringen har under våren 2015 även lämnat en proposition till riksdagen med förslag till en effektivare och mer individanpassad utbildning i sfi och komvux. I propositionen Vårändringsbudget för 2015 föreslår regeringen medel för att inleda en satsning för att främja kompetensutvecklingen för sfi-lärare. Satsningen beräknas uppgå till 100 miljoner kronor fr.o.m. 2016.

En stor andel av de nyanlända som väntas komma till Sverige framöver är barnfamiljer, och därutöver kommer ett ökat antal ensamkommande barn. Många av de barn som förväntas komma har uppnått skolåldern, och har en varierande skolbakgrund. Regeringen föreslår därför i propositionen Vårändringsbudget för 2015 åtgärder för att förbättra kartläggningen av kunskaper vid mottagandet samt undervisning och studiehandledning på modersmålet. Även regeringens föreslagna satsningar inom ramen för samverkan för bästa skola förväntas komma nyanlända till del (prop. s. 66).

Motionerna

Moderaterna

I partimotion 2014/15:3088 av Anna Kinberg Batra och Ulf KristerSSon (M) föreslås riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Motionärerna vill skapa en mer flexibel och modern arbetsmarknad där människor har goda möjligheter att byta inriktning och karriär och människor ges flera chanser i livet. Det måste därför vara möjligt och attraktivt för fler att studera också senare i livet.

Moderaterna vill mot den bakgrunden satsa 159 miljoner kronor på att förbättra möjligheterna att finansiera högre utbildning senare i livet. För att öka möjligheterna att kombinera arbete och studier bör fribeloppet, dvs. den inkomst den studerande får ha utan att studiemedlen minskar, höjas från dagens dryga 170 000 kronor (vid 40 veckors heltidsstudier) till över 200 000 kronor per kalenderår. Motionärerna vill vidare att möjligheterna att beviljas studiemedel för längre tid för den som fyllt 40 år ska utökas med 20 veckor, från nuvarande 40 veckor till 60 veckor. Den övre åldersgränsen för möjligheten att beviljas studiemedel ska höjas från dagens 56 år till 60 år. Vidare bör möjligheten till tilläggsån för studerande över 25 år förbättras genom en höjning av lånebeloppet från ca 3 800 kronor till 5 000 kronor per månad.

Motionärerna betonar vidare att ett utbildningssystem med ett tydligt kunskapsfokus är grundläggande för vårt välfärdssamhälle. Utbildningen i Sverige ska hålla hög kvalitet och vara tillgänglig för alla. Målet är att Sverige inom tio år bör ligga på topp tio i PISA-undersökningarna.

Motionärerna framhåller vidare att det under flera år har funnits en bred enighet i riksdagen kring att göra ekonomiska satsningar på skolan. I propositionen ser man nu att prioriteringarna skiftar och att reformer som både riksdagen och lärarförbunden stöder överges, som en extra matematiktimme i högstadiet. Karriärtjänster i utanförskapsområden med mer än 5 000 tjänster blir inte heller av, och inte heller införandet av en tioårig grundskola. Vidare riskerar begränsningar av valfriheten i den svenska skolan att påverka hundratusentals barn och deras föräldrar om en kommunal vetorätt för skoletableringar som regeringen aviserat införs.

Elever som har anlänt till Sverige efter skolstarten har särskilda utmaningar i att lära sig svenska samtidigt som de snabbare än övriga elever behöver ta till sig undervisningen för att nå skolans kunskapsmål. Motionärerna pekar i sammanhanget på behovet av fortsatta insatser för att stärka möjligheterna för denna grupp elever att snabbt komma in i det svenska samhället.

Motionärerna vill stärka läraryrket genom att förbättra och utveckla lärarutbildningen. Motionärerna vill göra det möjligt att anordna fristående lärarutbildningar för att höja mångfalden och kvaliteten i utbildningarna. Antagningen till lärarutbildningen bör kompletteras med ett lämplighetstest i form av en intervju eller ett antagningsprov. Lärarutbildningen bör också utvecklas ytterligare med bl.a. kurser i specialpedagogik, ledarskap och digital kompetens.

Motionärerna vill även att programmering ska införas i undervisningen redan i årskurs 1 och bli ett integrerat inslag i matematik-, slöjd- eller teknikundervisningen.

Friskolereformen är en av de viktiga valfrihetsreformer som ökat möjligheten för föräldrar och barn att välja pedagogik och inriktning på undervisningen utifrån varje elevs särskilda förutsättningar. Motionärerna vill slå vakt om alla föräldrars möjlighet att välja skola till sina barn.

Motionärerna anför vidare att man vill genomföra ytterligare reformer för mer ordning och reda i skolan. Motionärerna vill underlätta ungdomars övergång till arbetsmarknaden genom att fortsätta att arbeta för att gymnasieskolans yrkesprogram blir attraktiva för eleverna och att skolorna startar program utifrån arbetsmarknadens behov och förutsättningar.

Sverigedemokraterna

I partimotion 2014/15:3090 av Jimmie Åkesson m.fl. (SD) föreslås riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Motionärerna framhåller att utbildning är en av de nyckelfaktorer som återkommande lyfts fram i samband med industrins fortlevnad och utveckling i Sverige. Om det tillfälligt eller under längre perioder råder brist på en viss kompetens inom landet rekryterar svenska arbetsgivare utomlands. Sverige bör dock självklart sträva efter att vara långsiktigt självförsörjande på kompetens på alla nivåer.

Sverigedemokraterna vill bl.a. satsa på fler lärare i de naturorienterade ämnena och en utökning av utbildningarna vid teknikcollege, vilket ska råda bot på bristen på gymnasieingenjörer. Sverigedemokraterna vill genom teknikcollege låta näringslivet spela en betydligt större roll i arbetet med att utforma relevanta och attraktiva gymnasieutbildningar.

Sverigedemokraterna vill också införa en s.k. teknikbrygga som innebär att gymnasieungdomar under två terminer stärker sina kunskaper i teoretiska och praktiska ämnen varefter de får en termins betald praktik hos en lokal industri. Teknikbryggan innebär att vissa ungdomar ges behörighet att söka sig vidare till högre utbildning, men huvudsyftet är att generera gymnasieingenjörer som kan anställas och vidareutbildas inom industrin.

Banden mellan gymnasieskolan och högskolan bör stärkas. Motionärerna vill därför låta universitetslärare undervisa på gymnasieskolor med bibehållen lön. Många högskolor och universitet har ämnesskickliga och erfarna pedagoger som skulle kunna göra stor nytta inom gymnasieskolan, där det råder brist på lärare i matematik och naturvetenskapliga ämnen.

Motionärerna förordar också ekonomiska incitament för både studenter och skolor i syfte att säkra kompetensförsörjningen i framtiden. Parametrar som kvalitet, arbetslivsanknytning och examen ska styra resursfördelningen till lärosätena. För den enskilda studenten vill Sverigedemokraterna införa ett högre studiebidrag om 1 000 kronor per studiemånad för de studenter som väljer att läsa en utbildning där det finns och kommer att finnas ett påvisbart kompetensunderskott i landet.

När det gäller lärosätena framhåller motionärerna att de inte är främmande för att driva fram administrativa sammanslagningar av mindre högskolor för att använda resurserna mer effektivt. Motionärerna är inte heller främmande för att med ekonomiska styrmedel sträva åt antalet utbildningsplatser på utbildningar där efterfrågan på arbetsmarknaden är svag.

Sverigedemokraterna menar vidare att det är naturligt att utvecklingen av en kunskapsintensiv industri går hand i hand med forskning och utveckling i världsklass. Sveriges enda chans att vara en ledande industrination också i framtiden är att förbli innovativt och ligga i framkant i ett brett spektrum av forskningsområden. Politikens roll i detta sammanhang är enligt motionärerna att säkerställa ett gott klimat för innovationer, t.ex. genom att ha tydliga statliga aktörer dit företag kan vända sig. Det handlar också om att såväl inom forskningen som inom lärosätena våga prioritera det som faktiskt är efterfrågat på arbetsmarknaden. Motionärerna vill därför bl.a. slå samman statliga forskningsaktörer, omfördela statliga medel för forskning och utveckling till att i högre utsträckning omfatta teknik och naturvetenskap samt prioritera konkurrenskraftiga lärosäten.

Centerpartiet

I partimotion 2014/15:3091 av Annie Lööf m.fl. (C) föreslås riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Centerpartiets utbildningspolitik tar sin utgångspunkt i att varje förskolebarn, elev och student ska ges möjlighet att kunna få den kunskap han eller hon behöver för att nå sina mål – oavsett var i landet han eller hon bor och oavsett hans eller hennes sociala och ekonomiska bakgrund. Motionärerna tror på individens lust att lära och längtan att utvecklas och arbetar därför för en skola där kunskap och kreativitet utvecklas i takt med aktuell forskning och teknik.

Entreprenöriellt lärande ska enligt motionärerna vara naturligt i hela utbildningssystemet eftersom det främjar förmågan att fatta beslut, kommunicera och samarbeta.

Motionärerna framhåller vidare att digitalt lärande ska vara en självklar del av undervisningen och modern teknik ett verktyg för lärarna. Centerpartiet vill att fjärrundervisning tillåts inom skolans alla ämnen och kurser. Det stärker likvärdigheten, höjer kvaliteten och ökar tillgängligheten. För små kommuner med ett litet elevunderlag eller kommuner med stora avstånd kan fjärrundervisning betyda skillnaden mellan att få och att inte få undervisning.

Motionärerna anser att vi måste visa tillit till att lärare och skolledare kan omsätta reformer till praktiska resultat i det dagliga arbetet i skolan. Det är läraren som är nyckeln till att höja kunskapsresultaten. Därför är satsningar på lärarnas kompetensutveckling och arbetssituation av största vikt. Även rektorernas ledarskap är avgörande för skolans resultat, och man måste därför aktivt verka för att detta ledarskap ska fungera.

Det är bra pedagoger och ledare som tillsammans utgör lösningen på hur den svenska skolan ska kunna förbättras. Centerpartiet anser att duktiga lärare

ska premieras och tror därför på karriärtjänster. Centerpartiet tror även att de som är nära skolan, dvs. eleven, föräldrarna, personalen och kommunen, vet bäst hur de lokala skolorna kan utvecklas. Motionärerna vill därför att kommunerna även fortsättningsvis ska ha ansvaret för skolan.

Det är viktigt att man även som vuxen kan utbilda sig, såväl på gymnasial nivå som på högskolenivå. Möjligheter har också öppnats för att vuxna ska kunna genomgå lärlingsutbildning. Centerpartiet vill se en förändrad lärlingsutbildning där de tilltänkta arbetsgivarna får en större roll i utvecklingen och genomförandet av utbildningen genom s.k. lärlingsråd.

Yrkehögskoleutbildningarna är ett bra exempel på utbildningar som utvecklas i samverkan med presumtiva arbetsgivare. Centerpartiet vill att yrkehögskoleutbildningarna byggs ut ytterligare samt att det ska bli lättare att ansöka om och beviljas att bedriva yrkehögskoleutbildning under längre tid.

Universitet och högskolor är en viktig kraft i det moderna samhällets utveckling eftersom de förser näringslivet och arbetsmarknaden med kunskap och kompetens genom forskning och utbildning. En samverkan och en nära koppling mellan den högre utbildningen och det omgivande samhället är därför av största vikt. Motionärerna ser gärna att det resursfördelningssystem som i dag tillämpas för den högre utbildningen i än högre grad premierar hög kvalitet, och också samverkan och öppenhet mot det omgivande samhället. Centerpartiet avser att verka för att lärosätena ska bli mer autonoma, finnas i hela landet och ges ytterligare möjligheter att utforma sin verksamhet efter regionala förutsättningar.

Folkpartiet

I partimotion 2014/15:3087 av Jan Björklund m.fl. (FP) föreslås riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Studiestödssystemet i Sverige är ett av världens mest generösa. Studiemedelssystemet har enligt motionärerna under de senaste åren förstärkts påtagligt genom att alliansregeringen genomfört höjningar av studiemedelsbeloppet, barntillägget och fribeloppet.

Motionärernas bedömning är att studiemedelssystemet i många delar är väl anpassat. Ytterligare reformer kan dock på sikt bli aktuella. För att fortsätta stimulera framväxten av ett allt längre arbetsliv bör det även i fortsättningen vara aktuellt att se över åldersgränserna i studiemedelssystemet. Folkpartiet vill även öka genomströmningen i högskolan genom att öka drivkrafterna att klara sin examen på utsatt tid.

En skola med jämn och hög kvalitet är enligt motionärerna det främsta sättet att skapa goda livschanser för alla. Skolan ska fokusera på elevernas kunskapsresultat och ge varje elev tidigt stöd när det behövs. Därför behövs tidigare betyg, ökade resurser till lågstadiet och en tioårig grundskola med start från sex års ålder. För att ge alla elever en bra skolgång bör staten återta ansvaret för skolan.

Det behövs också lugn och arbetsro i skolan. När det saknas studiero i klassrummet är det de som behöver skolan mest som är de stora förlorarna. Vuxna

i skolan måste ha befogenheter och ta ansvar för att skapa ordning, studiero och trygghet. Motionärerna vill därför införa ett ordningsomdöme och ett stöd till skolor att arbeta förebyggande.

Motionärerna framhåller att Folkpartiet har lett den totala omläggning av den svenska skolan som genomförts under alliansregeringen. Bland alla reformer finns en ny läroplan med nya kursplaner med tydliga och tidiga mål, fler och tidigare nationella prov, skriftliga omdömen, betyg från årskurs 6 och en ny betygsskala med fler steg. Elevers rätt till särskilt stöd har stärkts och speciallärare utbildas på nytt.

Alla skolor ska erbjuda läxhjälp och sommarskola, och Folkpartiet anser att resurser ska gå till de skolor som har störst utmaningar. Fler duktiga lärare ska finnas på skolor i utanförskapsområden.

Förskolan ska erbjuda barn en trygg omsorg och är också viktig för att stimulera barns utveckling och lärande.

Motionärerna vill ha högre lön åt skickliga lärare och en reformerad lärarutbildning som ska göra läraryrket attraktivt. Folkpartiet införde karriärtjänster i form av förstelärare och lektorer. Reformen innebär statligt finansierade lönenyft på 5 000 kronor respektive 10 000 kronor i månaden. Denna reform stoppas nu delvis av regeringen.

Vid sidan av de traditionella gymnasieprogrammen och högskoleutbildningarna behövs det också branschanknutna utbildningar, bl.a. lärlingsjobb. På en föränderlig arbetsmarknad är det också viktigt att alla har goda möjligheter att fortbilda sig och förbättra sina kunskaper hela yrkeslivet.

Kvaliteten och valfriheten ska värnas. Därför försvarar Folkpartiet rätten att starta friskolor och rätten att välja skola. En förutsättning för att friskolor ska få tillstånd ska vara att de uppfyller kvalitetskraven och har seriösa ägare som tar ett långsiktigt ägaransvar. Skolor som inte klarar kvalitetskraven ska stängas.

Med Folkpartiet och alliansregeringen höjdes de statliga forskningsanslagen kraftigt och motionärerna vill fortsätta att prioritera forskningen. Sverige ska ha höga ambitioner när det gäller andelen personer som går vidare till högre studier, men utbyggnaden av antalet platser i högskolan får inte ske på bekostnad av kvaliteten.

Kristdemokraterna

I partimotion 2014/15:3092 av Emma Henriksson m.fl. (KD) föreslås riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken.

Motionärerna framhåller att utbildningens kvalitet är av avgörande betydelse både för barns och ungdomars möjligheter i livet och för vårt lands långsiktiga konkurrenskraft. De sjunkande studieresultaten över tid måste därför tas på största allvar.

Skolans huvuduppgift är att förmedla kunskap, att stimulera elevernas intellektuella utveckling och att förbereda barn och unga för vuxenlivet. Skolan ska erbjuda den kunskap som behövs för att klara av arbetslivet, men också

kunskap för att klara livet som ansvarsfull samhällsmedborgare. Det betyder att skolan måste återupprätta en bildningstradition. Om skolan inte lyckas i sitt uppdrag skapar vi stora framtida problem både för barnen och för Sverige.

Kristdemokraternas utgångspunkt är att undervisningen ska bygga på vetenskap och beprövad erfarenhet. Därför behöver lärarnas roll stärkas, vilket flera utvärderingar har pekat på som en viktig åtgärd. Lärarnas vidareutveckling måste få en tydligare forskningsanknytning och politikens gränser noga bevakas. Detta är en del i ambitionen att stärka lärarnas status. Lärarnas vidareutbildning behöver också vara mer forskningsbaserad.

Svenska elever bör enligt motionärerna få mer lärarledd lektionstid framöver. I internationella jämförelser har svensk skola färre undervisningstimmar än jämförbara länder, och noterbart är att den lärarledda undervisningstiden i Sverige minskat sedan 1990-talet. Dessutom följer huvudmännen sällan upp att eleverna verkligen får det antal lektionstimmar som stipulerats.

För att vända de sjunkande skolresultaten behöver man enligt motionärerna jobba på bred front; lärare, elever och föräldrar. Det gäller ansvarsfrågor och attityder, bildningssyn och professionalitet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar att regeringens övergripande prioriteringar vad gäller utgiftsområdena 15 Studiestöd och 16 Utbildning och universitetsforskning ligger fast i förhållande till de satsningar som presenterades i budgetpropositionen för 2015 (prop. 2014/15:1 utg.omr. 15 och 16).

Enligt utskottets mening är det fråga om kraftfulla satsningar på fler anställda i skolan så att lärare kan få tid till sitt arbete och klasserna i de lägre årskurserna kan bli mindre, stöd till alla elever som riskerar att halka efter genom förstärkt specialundervisning och tydliga insatser för att öka läraryrkets attraktivitet. Detta i syfte att uppnå regeringens målsättning att alla skolor i Sverige ska vara bra skolor.

Utbildnings- och kunskapslyftsfrågorna är avgörande för enskilda individers ställning på arbetsmarknaden och för samhällets välbefinnande. För att ett livslångt lärande ska vara en realitet krävs satsningar inom vuxenutbildningen. Utskottet ser därför positivt på att ett nytt kunskapslyft införs och noterar att i propositionen Vårändringsbudget för 2015 (prop. 2014/15:99) föreslås att medel avsätts för ytterligare ca 2 800 utbildningsplatser inom komvux och yrkesvux för 2015. För 2016–2019 beräknas medel motsvarande 10 000 utbildningsplatser per år avsättas, inklusive tidigare satsningar. Kunskapslyftet utgör en viktig del i regeringens ambition att förbättra Sveriges konkurrenskraft och att uppnå regeringens mål att Sverige ska nå den lägsta arbetslösheten i EU till 2020. Utskottet vill i sammanhanget även lyfta fram att avsikten med kunskapslyftet är att bidra till att förkorta tiden för etablering i samhället och på arbetsmarknaden för många nyanlända.

Utskottet kan inte nog framhålla vikten av att ungdomar skaffar sig nödvändig kompetens för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Utskottet ser

därför positivt på att regeringen som en viktig del i 90-dagarsgarantin avser att införa s.k. utbildningskontrakt i syfte att arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år ska påbörja eller återgå till studier med målsättningen att fullfölja en gymnasieutbildning. Vidare avser regeringen att införa traineejobb i form av subventionerade anställningar i kombination med yrkesutbildning som riktas till unga arbetslösa i åldern 20–24 år och huvudsakligen med en fullföljd gymnasieutbildning. Traineejobben innebär en möjlighet för unga att kombinera arbete med en relevant yrkesutbildning inom en sektor där allt fler går i pension eller där det finns bristyrken, vilket kommer att stärka deras förutsättningar till varaktig anknytning på arbetsmarknaden. Reformerna innebär enligt propositionen Vårändringsbudgeten för 2015 satsningar på drygt 400 miljoner kronor för innevarande år och ca 2 miljarder kronor per år för de kommande åren.

Utskottet kan i likhet med regeringen konstatera att grundskolan och gymnasieskolan står inför betydande utmaningar. Resultaten från de internationella studier Sverige deltagit i (bl.a. PISA, Pirls och Timms) visar att svenska elever haft en svag resultatutveckling de senaste 10–15 åren. En överväldigande majoritet av studierna visar på sjunkande resultat. Även sjunkande behörighet till gymnasieskolan, dålig genomströmning i gymnasieskolan och tecken på försämrad likvärdighet i grundskolan är faktorer som pekar på att kraftfulla reformer krävs för att komma till rätta med de fallande skolresultaten. För att vända den negativa trenden anser utskottet i likhet med regeringen att det krävs skolreformer med fyra huvudsakliga inriktningar: tidiga insatser, ökad attraktivitet i läraryrket, ökad likvärdighet – att alla skolor ska vara bra skolor – samt att alla elever ska fullfölja en gymnasieutbildning. Med sådana insatser ges förutsättningar för att återföra den svenska skolan till internationell toppklass. Utskottet noterar i det sammanhanget med tillfredsställelse att regeringens förslag och aviseringar inom skolområdet, inklusive förskolan och lärarfortbildningen, i denna proposition och i propositionen Vårändringsbudget för 2015 i stor utsträckning innebär en omDispositionering av de medel som avsatts för området i den beslutade budgeten för 2015.

När det gäller frågan om tidiga insatser är det enligt utskottet en viktig förutsättning för att förskolan ska kunna uppfylla målen för verksamheten att barngrupperna har en lämplig storlek, att personaltätheten är tillräcklig och att personalen är välutbildad. Utskottet välkomnar mot den bakgrunden en lång rad förslag och aviserade åtgärder från regeringen som tar sikte på tidiga insatser. I propositionen Vårändringsbudget för 2015 finns bl.a. förslag om fler nybörjarplatser på förskolläraryrket och om att avsätta medel för 2015 för att minska barngrupperna i fritidshemmen och förskolan ska användas för att minska barngrupperna i förskolan. Vidare avser regeringen att utreda förutsättningarna för att införa en läsa-skriva-räkna-garanti. Regeringen avser vidare att med medel från satsningen på ett s.k. lågstadielyft, som uppgår till ca 2 miljarder kronor 2015, införa ett statsbidrag för att kunna öka antalet anställda med utgångspunkt i huvudmännens behov, så att lärare på lågstadiet får mer tid för sitt arbete och kan ägna mer tid åt varje elev och så att klasserna kan bli mindre. Regeringen föreslår även att medel avsätts för att öka antalet

nybörjarplatser på grundlärautbildningen för lägre årskurser med 700 platser årligen. För att komma till rätta med bristen på lärare med specialpedagogisk kompetens föreslår regeringen i propositionen Vårändringsbudget för 2015 ett resurstillskott motsvarande 300 fler utbildningsplatser inom speciallära- och specialpedagogutbildningen samt en förstärkning av den del av Lärarlyftet som avser speciallärautbildning med specialisering mot utvecklingsstörning. En annan viktig del handlar om att stimulera skolhuvudmännen att anställa fler lärare med specialpedagogisk kompetens och öka andelen behöriga speciallärare och specialpedagoger.

Läraryrket måste bli attraktivare. Alla elever ska få möta kunniga och engagerade lärare som känner sig högt värderade i sitt yrke. På så sätt kan man höja kunskapsresultaten i skolan. Det är därför allvarligt att läraryrket under en lång tid har tappat i status och attraktionskraft. För att göra läraryrket mer attraktivt delar utskottet regeringens syn att det behövs bl.a. högre löner, minskat administrativt arbete och bättre möjligheter att göra karriär och utvecklas i yrket. För att stärka yrkets attraktivitet har regeringen tagit initiativ till en nationell samling för läraryrket som bl.a. syftar till bättre löneutveckling för lärare kopplad till deras kompetens och karriärutveckling. Regeringens avsikt är att i budgetpropositionen för 2016 tillföra resurser med syftet att lärares löner ska höjas. Under förutsättning att de berörda parterna tar ansvar för att påtagligt prioritera höjda lärarlöner kan resurser motsvarande 3 miljarder kronor på årsbasis tillföras. Utskottet välkomnar att en sådan kraftfull satsning på lärarna, som ytterst är till gagn för läraryrkets attraktivitet, har aviserats.

Utskottet vill vidare framhålla vikten av att alla elever ska ha samma möjligheter till en bra utbildning oavsett vilken skola de går i och vilken del av landet de bor i. Det finns, som regeringen framhåller, ingen motsättning mellan likvärdighet och höga studieresultat – snarare tvärtom. Genom riktade insatser för att förbättra resultaten i skolorna med de största utmaningarna kan likvärdigheten i skolsystemet förbättras. Regeringen föreslår en rad insatser med denna inriktning i propositionen Vårändringsbudget för 2015. Statens stöd till huvudmän för skolor med låga studieresultat och svåra förutsättningar eller många nyanlända elever behöver förstärkas och effektiviseras inom ramen för regeringens satsning på Samverkan för bästa skola. Enligt förslaget ska 300 miljoner kronor avsättas för 2015, och därefter beräknas 600 miljoner kronor per år avsättas fr.o.m. 2016. Skolverket kommer att få i uppdrag att träffa överenskommelser med de aktuella huvudmännen bl.a. för att stödja dem i att attrahera lärare. Utskottet välkomnar denna inriktning. Utskottet noterar därutöver att den skolkommision som aviserats i propositionen numera är tillsatt och har i uppdrag att bl.a. lämna förslag som syftar till en ökad likvärdighet i skolan. Uppdraget ska slutredovisas senast den 13 januari 2017 (dir. 2015:35).

Utskottet vill i detta sammanhang även påminna om att antalet nyanlända elever förväntas öka kraftigt i Sverige de närmaste åren. Nyanlända elever har generellt sett svårare att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås i grundskolan. Utskottet, och senare riksdagen, har nyligen ställt sig bakom proposi-

tionen Utbildning för nyanlända elever – mottagande och skolgång som innebär att ett särskilt regelverk för mottagande och skolgång av nyanlända införs, för att nyanlända ska ges bästa möjliga förutsättningar att uppnå kunskapskraven och fullfölja sin utbildning. Genom krav på huvudmän att vidta vissa åtgärder kommer likvärdigheten att öka i utbildningen och i de berörda skolorna (prop. 2014/15:45, bet. 2014/15:UbU6, rskr. 2014/15:177).

Utskottet är i likhet med regeringen av den uppfattningen att alla ungdomar ska påbörja och fullfölja en gymnasieutbildning. Utskottet välkomnar därför att regeringen i linje med detta har gett en särskild utredare i uppdrag att, i dialog med en parlamentariskt sammansatt referensgrupp, analysera situationen och föreslå åtgärder för att alla ungdomar ska påbörja och fullfölja en gymnasieutbildning. Utredningen ska presentera sina förslag senast den 30 juni 2016 (dir. 2015:31). Utskottet ser fram emot att ta del av utredningens förslag på åtgärder, inte minst mot bakgrund av att ungdomar som inte påbörjar eller fullföljer en gymnasieutbildning löper en ökad risk att hamna utanför både arbetsmarknaden och utbildningssystemet.

Utskottet välkomnar även att regeringen har gett Skolkostnadsutredningen ett utvidgat uppdrag (dir. 2015:37) att utreda hur kommuner kan ges ett avgörande inflytande över nyetablering av skolor som är avsedda att drivas med vinstsyfte och ser fram emot att ta del av utredningens slutsatser.

När det gäller högre utbildning vill utskottet betona vikten av att fler ges möjlighet att genomgå högskoleutbildning. I framtiden kommer allt fler jobb att kräva en högre utbildning, och kunskapsbehoven kommer att öka. Att fler lär sig mer är avgörande för framtidens jobb och konkurrenskraft, och därmed för vår välfärd. Dessutom ger utbildning människor ökad frihet att forma sina egna liv. Antalet sökande till universitet och högskolor var våren 2015 fler än någonsin för en vårtermin. Därför bör fler behöriga sökande få plats i högskolan, särskilt mot bakgrund av en hög ungdomsarbetslöshet. Det finns också yrken där det under lång tid har varit svårt att hitta utbildad personal. Utskottet välkomnar därför att regeringen avser att genomföra en satsning på en utbyggnad av högskoleutbildningarna. Denna satsning väntas 2018 omfatta drygt 14 000 platser.

I propositionen Vårändringsbudget för 2015 föreslås att 125 miljoner kronor tillförs lärosätena för att stärka högskoleutbildningens kvalitet 2015. För 2016–2018 beräknas satsningen uppgå till 250 miljoner kronor per år. Kvalitetsförstärkningen är avsedd för utbildningsområdena humaniora och samhällsvetenskap samt för lärar- och förskolläraryrket. Även om svensk högskola generellt sett håller hög kvalitet finns det enligt utskottet områden där det finns indikationer på att kvaliteten behöver förbättras, framför allt inom ämnesområdena humaniora och samhällsvetenskap. Utskottet välkomnar mot den bakgrunden de omfattande kvalitetsförstärkningarna som föreslås och aviserar och vill samtidigt understryka att all högskoleutbildning ska hålla hög kvalitet. Utskottet vill i sammanhanget även nämna att regeringen ytterligare avser att höja kvaliteten i högskolan genom förslaget (U2015/1626/UH) på nytt nationellt kvalitetssäkringssystem för högre utbildning.

När det gäller forskning vill utskottet inledningsvis påminna om att målet för utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning bl.a. är att Sverige ska vara en framstående forskningsnation (prop. 2011/12:1 utg.omr. 16, bet. 2011/12:UbU1, rskr. 2011/12:98). Utskottet anser att svensk forskning håller hög kvalitet men att det finns tecken på att forskningen har tappat i konkurrenskraft i förhållande till flera jämförbara länder. Det behövs därför insatser för att säkerställa kvaliteten i svensk forskning. I sammanhanget bör särskilt vikten av långsiktig planering inom forskningspolitiken betonas. I regeringsförklaringen i höstas angavs några viktiga forskningspolitiska prioriteringar, såsom att basanslagen för forskning ska prioriteras upp, att en ny forskningsproposition ska ha ett tioårigt perspektiv, att unga forskares villkor ska förbättras samt att andelen kvinnliga professorer ska öka och forskningsanslagen fördelas jämnt. I budgetpropositionen för 2015 (prop. 2014/15:1 utg.omr. 16) bekräftades dessa ambitioner. Utskottet vill slutligen påminna om att regeringen nyligen utsett en ny forskningsberedning vars huvudsakliga arbete under 2015 och 2016 blir att diskutera utformningen av de förslag och forskningspolitiska prioriteringar som regeringen har för avsikt att lägga i sin forskningsproposition hösten 2016.

Med det anförda, och eftersom utbildningsutskottet även i övrigt delar regeringens bedömningar, anser utbildningsutskottet sammanfattningsvis att finansutskottet bör godkänna regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i de delar som berör utbildningsutskottets beredningsområde. Därmed anser utbildningsutskottet att finansutskottet bör avstyrka motionerna 2014/15:3087 (FP), 2014/15:3088 (M), 2014/15:3090 (SD), 2014/15:3091 (C) och 2014/15:3092 (KD) i motsvarande delar.

Stockholm den 26 maj 2015

På utbildningsutskottets vägnar

Lena Hallengren

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Lena Hallengren (S), Christer Nylander (FP), Camilla Waltersson Grönvall (M), Thomas Strand (S), Betty Malmberg (M), Caroline Helmersson Olsson (S), Stefan Jakobsson (SD), Michael Svensson (M), Håkan Bergman (S), Ulrika Carlsson i Skövde (C), Jabar Amin (MP), Erik Bengtzboe (M), Gunilla Svantorp (S), Robert Stenkvis (SD), Daniel Riazat (V), Annika Eclund (KD) och Roza Güclü Hedin (S).

Avvikande meningar

1. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (M)

Camilla Waltersson Grönvall (M), Betty Malmberg (M), Michael Svensson (M) och Erik Bengtzboe (M) anför:

Moderaterna vill skapa en mer flexibel och modern arbetsmarknad där människor har goda möjligheter att byta inriktning och karriär och människor ges flera chanser i livet. Då behöver det bli enklare att gå från anställning till företagande, men också att skola om sig eller pröva ett nytt jobb.

Om fler ska kunna känna sig trygga med att byta arbete eller t.o.m. bransch, även högre upp i åldrarna, behöver förutsättningarna för omställning förbättras. Det måste därför vara möjligt och attraktivt för fler att studera också senare i livet. En person som behöver bygga på sina studier för att antingen kunna ta större ansvar eller helt byta spår ska ha förutsättningarna att göra det. Därför vill Moderaterna satsa 159 miljoner kronor på att förbättra möjligheterna att finansiera högre utbildning senare i livet. För att öka möjligheterna att kombinera arbete och studier vill vi att fribeloppet, dvs. den inkomst den studerande får ha utan att studiemedlen minskar, höjs från dagens dryga 170 000 kronor (vid 40 veckors heltidsstudier) till över 200 000 kronor per kalenderår. Vi vill att möjligheterna till att beviljas studiemedel för längre tid för den som fyllt 40 år ska utökas med 20 veckor, från 40 veckor till 60 veckor. Vi vill att den övre åldersgränsen för möjligheten att beviljas studiemedel höjs från dagens 56 år till 60 år. Vi vill att möjligheten till tilläggs lån för studerande över 25 år förbättras genom att lånebeloppet höjs från ca 3 800 kronor till 5 000 kronor per månad.

Ett utbildningssystem med ett tydligt kunskapsfokus är grundläggande för vårt välfärdssamhälle. Utbildningen i Sverige ska hålla hög kvalitet och vara tillgänglig för alla – för elevernas skull men också för jobben, välfärden och sammanhållningen. För Moderaterna är det självklart att varje elev och studerande ska ges förutsättningar att nå sin fulla potential. Alla elever ska mötas av höga förväntningar och ges det stöd och den stimulans som var och en behöver för att nå kunskapsmålen och växa utifrån sina egna förutsättningar. Alla föräldrar ska veta att när barnen kommer hem från skolan har de lärt sig vad de behöver i en trygg miljö. Moderaterna vill fortsätta arbetet för mer kunskap i skolan. Målet är att Sverige inom tio år ligger bland de tio bästa länderna i PISA-undersökningen.

Vi ser betydande utmaningar inom skol- och utbildningsväsendet även i fortsättningen. Trots stora satsningar har resultaten ännu inte lyft i den utsträckning som krävs. Samtidigt ser vi också nya utmaningar, i och med att ett stort antal nyanlända elever som i många fall flytt från krig och förtryck väntas börja i skolan i Sverige under de kommande åren. Det ställer särskilda krav på skolan i form av språkundervisning, elevhälsa och andra integrationsinsatser.

Det har under flera år funnits en bred enighet i riksdagen kring att göra ekonomiska satsningar på skolan. I propositionen ser vi nu att prioriteringarna skiftar och att reformer som både riksdagen och lärarförbunden stöder skrotas. Den satsning på en extra matematiktimme i högstadiet som fanns i Alliansens budget för 2015 slopas, trots att riksdagen uppmanat regeringen att införa den i enlighet med den beslutade budgeten. Utbyggnaden av karriärtjänstereformen och satsningen på karriärtjänster i utanförskapsområden med mer än 5 000 tjänster blir inte heller av. Införandet av en tioårig grundskola, som syftar till att ge även de yngsta eleverna rätt till stöd och stimulans för att lära sig skriva, läsa och räkna, överges också. Slutligen riskerar begränsningar av valfriheten i den svenska skolan att påverka hundratusentals barn och deras föräldrar om en kommunal vetorätt införs för skoletableringar, som regeringen aviserat.

Elever som har anlänt till Sverige efter skolstarten har särskilda utmaningar i att lära sig svenska samtidigt som de snabbare än övriga elever behöver ta till sig undervisningen för att nå skolans kunskapsmål. Utmaningarna för kommunerna att tillhandahålla utbildning när många asylsökande och nyanlända elever anländer på kort tid blir också allt större. Alliansregeringen satsade på mer undervisningstid för dessa elever och högre kompetens hos lärarna i utsatta områden. Moderaterna ser behovet av fortsatta insatser för att stärka möjligheterna för denna grupp elever att snabbt komma in i det svenska samhället. Vi vill bl.a. att Migrationsverket ska kunna ta över visst utbildningsansvar från kommunerna när det gäller asylsökande barn under den första tiden i asylboende. Under den första tiden bör intensivundervisning i svenska prioriteras för att barnen ska stå bättre rustade inför att börja i en vanlig skolklass.

Moderaterna vill stärka läraryrket genom att förbättra och utveckla lärarutbildningen. Vi vill göra det möjligt att anordna fristående lärarutbildningar för att höja mångfalden och kvaliteten i utbildningarna. Antagningen till lärarutbildningen bör kompletteras med ett lämplighetstest i form av en intervju eller ett antagningsprov. Lärarutbildningen bör också utvecklas ytterligare med bl.a. kurser i specialpedagogik, ledarskap och digital kompetens. Alla skolhuvudmän bör också ge sina lärare en individuell kompetensutvecklingsplan för att garantera regelbunden fortbildning. På sikt vill vi se ett krav på regelbunden fortbildning för att man ska få behålla sin lärarlegitimation.

För att ta vara på det stora intresset för datorer som finns bland barn och ungdomar, och samtidigt stärka Sveriges internationella konkurrenskraft, måste skolan utvecklas när det gäller användningen av och undervisningen i it. Vi vill att skolan ska hitta och tillämpa metoder att använda it och datorer på ett sätt som gagnar pedagogiken och inläringen och som också rustar eleverna inför framtiden. Vi vill bl.a. att programmering ska införas i undervisningen redan i årskurs 1 och bli ett integrerat inslag i matematik-, slöjd- eller teknikundervisningen. Samtidigt behöver en fortbildningsinsats genomföras för att förbereda landets lärare på förändringarna.

Friskolereformen är en av de viktiga valfrihetsreformer som ökat möjligheten för föräldrar och barn att välja pedagogik och inriktning på undervisningen utifrån varje elevs särskilda förutsättningar. För lärare och rektorer har

den inneburit nya möjligheter att förverkliga sina pedagogiska ambitioner och ökat utbudet av arbetsgivare. Vi slår vakt om alla föräldrars möjlighet att välja skola till sina barn. Det ska inte bara vara de som har råd att flytta till ett boende nära den skola man tror är bäst för sitt barn som ska ha denna möjlighet. Det fria skolvalet är mycket uppskattat av elever och föräldrar. Det ger inflytande över det egna barnets skolgång. Barn är olika och har olika behov. Föräldrar måste därför ha möjlighet att välja bort en skola som man inte är nöjd med eller där deras barn kanske inte trivs. I så hög utsträckning som möjligt ska lika villkor och samma höga krav gälla för alla skolor oavsett driftsform. Det finns framgångsrika skolor som lyckas med sitt kunskapsuppdrag trots stora utmaningar. Men det finns också skolor, såväl kommunala som fristående, där eleverna år efter år uppvisar dåliga resultat. Det kan Moderaterna inte acceptera.

Moderaterna vill genomföra ytterligare reformer för mer ordning och reda i skolan. Vi vill att Skolinspektionen ska få ett nytt uppdrag där granskningarna blir tydligare och följer en betygsskala: granskningarna ska genomföras utifrån elevernas resultat. Vi vill också att Skolverket ska erbjuda skolor som inte uppfyller kunskapskraven ett särskilt kunskapskontrakt med nationella resurser kopplade till vissa åtgärder som forskningen visar stärker kunskapsresultaten. För särskilt svagpresterande skolor bör Skolinspektionen få möjlighet att ta över huvudmannaskapet.

Tack vare alliansregeringens reformer har vi i dag en ny gymnasieskola med högre och tydligare krav på både elever och lärare. Kopplingen mellan yrkesutbildningarna och arbetsmarknaden har också förstärkts genom införandet av lärlingsutbildningar. I gymnasieskolan finns det dock fortfarande stora utmaningar som härrör från att eleverna inte har tillgodogjort sig de grundläggande kunskaper som krävs i grundskolan. En annan fortsatt utmaning är hur gymnasieskolan kan bli än mer relevant i den nationella kompetensförsörjningen och motsvara behovet inom olika bristyrken. Vi vill underlätta ungdomars övergång till arbetsmarknaden genom att fortsätta arbeta för att yrkesprogrammen ska bli attraktiva för eleverna och att skolorna ska starta program utifrån arbetsmarknadens behov och förutsättningar.

Med det anförda anser vi att finansutskottet bör tillstyrka Moderaternas riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken.

2. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (SD)

Stefan Jakobsson (SD) och Robert Stenkvist (SD) anför:

Utbildning är en av de nyckelfaktorer som återkommande lyfts fram i samband med industrins fortlevnad och utveckling i Sverige. Om det tillfälligt eller under längre perioder råder brist på en viss kompetens inom landet rekryterar svenska arbetsgivare utomlands. Sverige bör dock självklart sträva efter att vara långsiktigt självförsörjande på kompetens på alla nivåer. Detta är ett komplext område som kan förbättras i många avseenden. Vi vill dock ändå särskilt

framhålla två problem: bristen på lärare i de naturorienterande ämnena och bristen på unga med teknisk och naturvetenskaplig grundkompetens.

Sverigedemokraterna vill mot denna bakgrund bl.a. satsa på fler lärare i de naturorienterande ämnena och en utökning av utbildningen vid teknikcollege, dvs. en gymnasieskola som samverkar tätt med en lokal industri, vilket ska råda bot på bristen på gymnasieingenjörer. Sverigedemokraterna vill genom teknikcollege låta näringslivet spela en betydligt större roll i arbetet med att utforma relevanta och attraktiva gymnasieutbildningar.

Vi förordar vidare ekonomiska incitament för både studenter och skolor i syfte att säkra kompetensförsörjningen i framtiden. Parametrar som kvalitet, arbetslivsanknytning och examen ska styra resursfördelningen till lärosätena. För den enskilda studenten vill Sverigedemokraterna införa ett högre studiebidrag om 1 000 kronor per studiemånad för de studenter som väljer att läsa en utbildning där det finns och kommer att finnas ett påvisbart kompetensunderskott i landet.

Sverigedemokraterna vill också införa en s.k. teknikbrygga för att ge en andra chans till de ungdomar som vill läsa en teknisk utbildning. Teknikbryggan innebär att man under två terminer stärker sina kunskaper i teoretiska och praktiska ämnen varefter man får en termins betald praktik hos en lokal industri. Teknikbryggan innebär att vissa ungdomar ges behörighet att söka sig vidare till högre utbildning, men huvudsyftet är att generera gymnasieingenjörer som kan anställas och vidareutbildas inom industrin.

Studievägledningens resurser ska stärkas i syfte att öka matchningen på arbetsmarknaden. Gymnasieskolan ska kunna erbjuda attraktiva program inom industri- och teknikrelaterade områden, i första hand i syfte att komma till rätta med den ökande bristen på gymnasieingenjörer men också för att möjliggöra ingenjörstudier på lärosätena. Det hittills ensidiga fokuset på att öka antalet högskoleplatser, oaktat såväl kvalitet som inriktning, har i bästa fall varit en dålig prioritering och i sämsta fall kontraproduktivt.

Banden mellan gymnasieskolan och högskolan bör stärkas. Vi vill därför låta universitetslärare undervisa på gymnasieskolor med bibehållen lön. Många högskolor och universitet har ämnesskickliga och erfarna pedagoger som skulle kunna göra stor nytta inom gymnasieskolan, där det råder brist på lärare i matematik och naturvetenskapliga ämnen.

Såväl yrkesvux som yrkeshögskolan bör ges både ökade men framför allt långsiktigt stabila anslag. Anställningsmöjligheterna för dem som läst en yrkesutbildning är goda och efterfrågan på dem är stor. Avsaknaden av stabilitet och långsiktighet medför svårigheter i planeringen, vilket i sin tur försvårar företagens möjligheter att samarbeta med dessa utbildningsanordnare. Detta gäller i synnerhet Myndigheten för yrkeshögskolan som länge har aviserat att den kan utöka yrkeshögskoleutbildningarna, givet att politiken medger rätt resurstilldelning.

Sverigedemokraterna är inte främmande för att driva fram administrativa sammanslagningar av mindre högskolor för att använda resurserna mer effektivt. Vi är inte heller främmande för att med ekonomiska styrmedel strama åt

antalet utbildningsplatser på utbildningar där vi ser att efterfrågan på arbetsmarknaden är svag.

Det är naturligt att utvecklingen av en kunskapsintensiv industri går hand i hand med forskning och utveckling i världsklass. Sveriges enda chans att vara en ledande industrination också i framtiden är att förbli innovativt och ligga i framkant i ett brett spektrum av forskningsområden. Politikens roll i detta sammanhang är att säkerställa ett gott klimat för innovationer, t.ex. genom att ha tydliga statliga aktörer dit företag kan vända sig. Det handlar också om att våga prioritera det som faktiskt är efterfrågat på arbetsmarknaden, såväl inom forskningen som på lärosätena.

När det gäller statligt finansierad forskning och utveckling satsar Sverige mer än genomsnittet i Europa, men effektiviteten i dessa satsningar är föremål för diskussion. Till att börja med har vi ett relativt stort antal offentliga aktörer inom forskning och innovation (FoI) där Vetenskapsrådet, Vinnova, Tillväxtverket, Almi, Industrifonden, Energimyndigheten och Formas är bara några av de största. Ett långsiktigt mål är att koordinera dessa aktörers arbete bättre och se över förutsättningarna för sammanslagningar. Eftersom det handlar om stora belopp, tiotals miljarder kronor per år, bör man också kritiskt granska hur effektiva våra forskningssatsningar är. Den statliga myndigheten Tillväxtanalys, som arbetar med denna typ av utvärderingar, lyfter fram behovet av att förbättra kontrollen och styrningen av forskningsmedel. Man pekar också på att det råder brist på transparens i hur statligt stöd fördelas.

Sverigedemokraterna vill att statliga medel för forskning och utveckling i högre utsträckning orienteras mot naturvetenskaplig grundforskning, medicin och tillämpad forskning med tydlig industriell och företagsnära profil. I dag satsas ungefär 80 procent av de statliga forskningsmedlen på forskningsämnesområdena teknik, naturvetenskap, lantbruksvetenskap, medicin och hälsovetenskap. Vi vill omfördela resurserna så att dessa områden får 90 procent av de statliga forskningsmedlen.

Vi vill även prioritera de internationellt konkurrenskraftiga lärosätena. Sverige är för litet för att upprätthålla internationellt förstklassiga forskningsmiljöer på alltför många orter. Därför vill vi tillföra resurser till de lärosäten som har potential att hävda sig i den internationella konkurrensen. Vi ser en roll även för mindre högskolor, men de kommer i ökande utsträckning att bli tvungna att fokusera på de nischer där de har starkast profil.

Dessa prioriteringar är smärtsamma, men nödvändiga för att Sverige ska kunna försvara sin position som forskningsnation i världsklass. I valet mellan kvantitet och kvalitet är vi beredda att prioritera kvalitet. Vi vill också prioritera forskningssatsningar som faktiskt innebär konkreta konkurrensfördelar för svenska företag på kort eller lång sikt.

Det s.k. produktivitetsavdraget, en schablonmässig besparing som åläggs universitet och högskolor, bör avskaffas för all utbildning och forskning.

Med det anförda anser vi att finansutskottet bör tillstyrka Sverigedemokraternas riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken.

3. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (C)

Ulrika Carlsson i Skövde (C) anför:

En välfungerande skola där kunskap står i fokus och en lugn, trygg och utvecklande arbetsmiljö erbjuds är en omistlig del av att Centerpartiets strävan att jämna ut människors livschanser och ge barn och elever möjlighet att förverkliga sina drömmar.

Personer som inte ges det stöd som krävs för att lyckas i skolan är överrepresenterade bland arbetslösa. En välfungerande skola är därför också ett viktigt verktyg i kampen mot utanförskap och för ett inkluderande samhälle. Alla måste ges chansen att tillgodogöra sig en god utbildning. Skolan har dock fler uppgifter än att bidra till en produktiv arbetskraft. Det ska vara en plats där elevers nyfikenhet väcks och där de inte bara skaffar sig utbildning utan också bildning.

Centerpartiets utbildningspolitik tar sin utgångspunkt i att varje förskolebarn, elev och student ska ges möjlighet att kunna få den kunskap han eller hon behöver för att nå sina mål – oavsett var i landet han eller hon bor och oavsett hans eller hennes sociala och ekonomiska bakgrund. Vi tror på individens lust att lära och längtan att utvecklas och arbetar därför för en skola där kunskap och kreativitet utvecklas i takt med aktuell forskning och teknik.

Entreprenöriellt lärande ska vara naturligt i hela utbildningssystemet eftersom det främjar förmågan att fatta beslut, kommunicera och samarbeta.

Digitalt lärande ska vara en självklar del av undervisningen och modern teknik ska vara ett verktyg för lärarna. Centerpartiet vill att fjärrundervisning tillåts inom skolans alla ämnen och kurser. Den stärker likvärdigheten, höjer kvaliteten och ökar tillgängligheten. För små kommuner med ett litet elevunderlag eller kommuner med stora avstånd kan fjärrundervisning betyda skillnaden mellan att få och att inte få undervisning.

Vi måste visa tillit till att lärare och skolledare kan omsätta reformer till praktiska resultat i det dagliga arbetet i skolan. Det är läraren som är nyckeln till att höja kunskapsresultaten. Därför är satsningar på lärarnas kompetensutveckling och arbetssituation av största vikt. Även rektorernas ledarskap är avgörande för skolans resultat, och man måste därför aktivt verka för att detta ledarskap ska fungera.

Det är bra pedagoger och ledare som tillsammans utgör lösningen på hur svensk skola ska kunna förbättras. Centerpartiet anser att duktiga lärare ska premieras och tror därför på karriärtjänster. Centerpartiet tror även att de som är nära skolan dvs. eleven, föräldrarna, personalen och kommunen, vet bäst hur de lokala skolorna kan utvecklas. Centerpartiet vill därför att kommunerna även fortsättningsvis ska ha ansvaret för skolan.

Centerpartiet har medverkat till de förbättringar som gjorts i utbildningssystemet de senaste åren. Bland dessa finns den nya läroplanen för grundskolan,

den nya reformerade gymnasieskolan, ökningen av antalet platser i yrkeshögskolan samt återinförandet av en lärlingsutbildning i det svenska skolsystemet.

Det är viktigt att man även som vuxen kan utbilda sig såväl på gymnasial nivå som på högskolenivå. Möjligheter har också öppnats för att vuxna ska kunna genomgå lärlingsutbildning. Centerpartiet vill se en förändrad lärlingsutbildning där de tilltänkta arbetsgivarna får en större roll i utvecklingen och genomförandet av utbildningen genom s.k. lärlingsråd.

Yrkeshögskoleutbildningarna är ett bra exempel på utbildningar som utvecklats i samverkan med presumtiva arbetsgivare. Företagen förses med kompetent arbetskraft och deltagarna får en utbildning som i hög grad leder till arbete. Centerpartiet vill att yrkeshögskoleutbildningarna byggs ut ytterligare och att det ska bli lättare att ansöka om och beviljas att bedriva yrkeshögskoleutbildning under en längre tid.

Universitet och högskolor är en viktig kraft i det moderna samhällets utveckling eftersom de förser näringsliv och arbetsmarknad med kunskap och kompetens genom forskning och utbildning. En samverkan och en nära koppling mellan den högre utbildningen och det omgivande samhället är därför av största vikt. Centerpartiet ser gärna att det resursfördelningssystem som i dag tillämpas för den högre utbildningen i än högre grad premierar hög kvalitet och också samverkan och öppenhet mot det omgivande samhället. Centerpartiet avser att verka för att lärosätena ska bli mer autonoma, finnas i hela landet och ges ytterligare möjligheter att utforma sin verksamhet efter regionala förutsättningar.

Med det anförda anser jag att finansutskottet bör tillstyrka Centerpartiets riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken.

4. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (FP)

Christer Nylander (FP) anför:

Folkpartiet är övertygat om att fortsatt höga ambitioner för välfärden i Sverige kräver socialliberala reformer för en mer dynamisk ekonomi, en mer flexibel arbetsmarknad och ett mer gynnsamt klimat för entreprenörer och företagare. Den ekonomiska politik som presenteras i regeringens vårproposition går här i fel riktning. Utan reformer för fler jobb kommer Sverige långsiktigt att tappa i sammanhållning och förmåga att finansiera våra gemensamma åtaganden.

Studiestödssystemet i Sverige är ett av världens mest generösa. Våra väl anpassade beloppsnivåer ger människor möjlighet att studera vidare eller återuppta tidigare studier. Studiemedelssystemet har under de senaste åren förstärkts påtagligt genom att alliansregeringen genomfört höjningar av studiemedelsbeloppet, barntillägget och fribeloppet.

Folkpartiets bedömning är att studiemedelssystemet i många delar är väl anpassat. Ytterligare reformer kan dock på sikt bli aktuella. Folkpartiet vill bl.a. fortsätta arbetet för en bättre matchning och kompetensutveckling på den

svenska arbetsmarknaden. För att fortsätta stimulera framväxten av ett allt längre arbetsliv bör det även i fortsättningen vara aktuellt att se över åldersgränserna i studiemedelssystemet. Folkpartiet vill även öka genomströmningen i högskolan genom att öka drivkrafterna att klara sin examen på utsatt tid.

En skola med jämn och hög kvalitet är det främsta sättet att skapa goda livschanser för alla. Skolan ska fokusera på elevernas kunskapsresultat och ge varje elev tidigt stöd när det behövs. Därför behövs tidigare betyg, ökade resurser till lågstadiet och en tioårig grundskola med start från sex års ålder. För att ge alla elever en bra skolgång bör staten återta ansvaret för skolan, i stället för att landets 290 kommuner var för sig försöker styra upp skolan.

Det behövs också lugn och arbetsro i skolan. När det saknas studiero i klassrummet är det de som behöver skolan mest som är de stora förlorarna. Vuxna i skolan måste ha befogenheter och ta ansvar för att skapa ordning, studiero och trygghet. Vi vill därför införa ett ordningsomdöme och ett stöd till skolor att arbeta förebyggande.

Kunskap är skolans huvuduppgift. Tidigare präglades den svenska skolan av en rädsla för att mäta elevers kunskaper. När kunskap var mindre viktigt fick inte heller eleverna tillräckligt med stöd och följderna blev sjunkande resultat. Folkpartiet har lett den totala omläggningen av svensk skola som har genomförts under alliansregeringen. Bland alla reformer finns en ny läroplan med nya kursplaner med tydliga och tidiga mål, fler och tidigare nationella prov, skriftliga omdömen, betyg från årskurs 6 och ny betygsskala med fler steg. Elevers rätt till särskilt stöd har stärkts och speciallärare utbildas på nytt.

Eleverna får nu fler matematiklektioner än tidigare. Undervisningen för nyanlända elever har reformerats. Skolan ska ge extra stöd till de elever som behöver det, t.ex. fler lektioner i svenska för nyanlända elever. Genom en överenskommelse med den nuvarande regeringen kommer även en försöksverksamhet med betyg från årskurs 4 att inledas. Elevernas svårigheter måste upptäckas tidigt för att eleverna ska få hjälp tidigt. Elevernas kunskaper i läsning, skrivning och räkning ska följas upp redan i årskurs 1.

Alla skolor ska erbjuda läxhjälp och sommarskola, och vi anser att resurser ska gå till de skolor som har störst utmaningar. Fler duktiga lärare ska finnas på skolor i utanförskapsområden.

Förskolan ska erbjuda barn en trygg omsorg och är också viktig för att stimulera barns utveckling och lärande.

Man behöver även satsa på lärarna. Vi vill ha högre lön åt skickliga lärare och en reformerad lärarutbildning som ska göra läraryrket attraktivt. Folkpartiet införde karriärtjänster i form av förstelärare och lektorer. Reformen innebär statligt finansierade löneyft på 5 000 kronor respektive 10 000 kronor i månaden. Denna reform stoppas nu delvis av regeringen. Lärarlegitimation och skärpta behörighetsregler har införts och lärarutbildningen har gjorts om och fått tydliga inriktningar.

Gymnasieskolan ska förbereda både för vidare studier och för arbetslivet. Alla gymnasieelever hade tidigare krav på sig att bli behöriga för högskolestudier, medan yrkeskunnande sågs som mindre viktigt. Det är centralt att alla elever ska ha en god grund att stå på inför studier och arbetsliv. Vid sidan av de traditionella gymnasieprogrammen och högskoleutbildningarna behövs det också branschanknutna utbildningar, bl.a. lärlingsjobb. På en föränderlig arbetsmarknad är det också viktigt att alla har goda möjligheter att fortbilda sig och förbättra sina kunskaper under hela yrkeslivet.

Kvaliteten och valfriheten ska värnas. Därför försvarar Folkpartiet rätten att starta friskolor och rätten att välja skola. En förutsättning för att friskolor ska få tillstånd ska vara att de uppfyller kvalitetskraven och har seriösa ägare som tar ett långsiktigt ägaransvar. Skolor som inte klarar kvalitetskraven ska stängas.

Med Folkpartiet och alliansregeringen höjdes de statliga forskningsanslagen kraftigt, och Folkpartiet vill fortsätta att prioritera forskningen. Sverige ska ha höga ambitioner när det gäller andelen personer som går vidare till högre studier, men utbyggnaden av antalet platser får inte ske på bekostnad av kvaliteten.

Med det anförda anser jag att finansutskottet bör tillstyrka Folkpartiets riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken.

5. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (KD)

Annika Eclund (KD) anför:

Utbildningens kvalitet är av avgörande betydelse både för barn och ungdomars möjligheter i livet och för vårt lands långsiktiga konkurrenskraft. De sjunkande studieresultaten över tid måste därför tas på största allvar.

Skolans huvuduppgift är att förmedla kunskap, att stimulera elevernas intellektuella utveckling och att förbereda barn och unga för vuxenlivet. Skolan ska erbjuda den kunskap som behövs för att klara av arbetslivet, men också kunskap för att klara livet som ansvarsfull samhällsmedborgare. Det betyder att skolan måste återupprätta en bildningstradition. Om skolan inte lyckas i sitt uppdrag skapar vi stora framtida problem både för barnen och för Sverige.

Vår utgångspunkt är att undervisningen ska bygga på vetenskap och beprövad erfarenhet. Därför behöver lärarnas roll stärkas, vilket flera utvärderingar också har pekat på som en viktig åtgärd. Lärarnas vidareutveckling måste få en tydligare forskningsanknytning, och politikens gränser noga bevakas. Detta är en del i ambitionen att stärka lärarnas status, som så ofta framförs i debatten. Lärarnas vidareutbildning behöver också vara mer forskningsbaserad.

Svenska elever bör framöver få mer lärarledd lektionstid. I internationella jämförelser har den svenska skolan färre undervisningstimmar än jämförbara länder, och noterbart är att den lärarledda undervisningstiden i Sverige har minskat sedan 1990-talet. Dessutom följer huvudmännen sällan upp att eleverna verkligen får det antal lektionstimmar som stipulerats.

För att vända de sjunkande skolresultaten behöver man jobba på bred front – lärare, elever och föräldrar. Det gäller ansvarsfrågor och attityder, bildnings-syn och professionalitet.

Med det anförda anser jag att finansutskottet bör tillstyrka Kristdemokra-ternas riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken.

BILAGA 4

Miljö- och jordbruksutskottets yttrande 2014/15:MJU5y

2015 års ekonomiska vårproposition

Till finansutskottet

Finansutskottet beslutade den 21 april att ge bl.a. miljö- och jordbruksutskottet tillfälle att senast den 26 maj 2015 yttra sig över proposition 2014/15:100 2015 års ekonomiska vårproposition samt de motioner som väckts med anledning av propositionen, i de delar som rör respektive utskotts beredningsområde.

Miljö- och jordbruksutskottet har beslutat att yttra sig över propositionen och partimotionerna 2014/15:3087 (FP), 2014/15:3088 (M), 2014/15:3090 (SD), 2014/15:3091 (C) och 2014/15:3092 (KD) i berörda delar.

Miljö- och jordbruksutskottet anser att finansutskottet bör tillstyrka regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken och avstyrka motionerna i berörda delar.

I yttrandet finns fem avvikande meningar (M, SD, C, FP, KD).

Utskottets överväganden

I detta yttrande behandlar utskottet 2015 års ekonomiska vårproposition i de delar som rör utskottets beredningsområde. Behandlingen begränsar sig därmed till regeringens förslag och bedömningar när det gäller riktlinjerna för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken.

Fem motioner har väckts med anledning av propositionen. Även dessa behandlas i motsvarande delar.

Propositionen

Regeringen anför att samhället måste utvecklas på ett sätt som är socialt och ekologiskt hållbart och att tillväxten måste fördelas rättvist. Detta är vår tids ödesfrågor, men också frågor där Sverige har goda möjligheter att ligga i framkant. Sveriges ambitioner på klimatområdet – den yttersta förutsättningen för en långsiktigt god levnadsstandard – har de senaste åren hållits tillbaka. Stödet för att värna den biologiska mångfalden ska stärkas väsentligt. Det ska bli mer lönsamt att välja klimatvänliga lösningar både som producent och som konsument, och svårare och dyrare att välja det som förstör vår gemensamma miljö. Klimatinvesteringar ska stödjas, både lokalt och globalt. De offentliga klimatinvesteringarna ska öka. Avgörande steg mot att nå miljökvalitetsmålen ska tas.

Klimatfrågan är vår tids ödesfråga. Om temperaturen fortsätter att stiga i den takt som forskarna ser och förutspår kommer det att leda till mycket allvarliga konsekvenser för livet på jorden. Det krävs ett sammanhållet globalt och nationellt politiskt arbete för att säkra en god miljö även i framtiden. Klimatförändringarnas effekter påverkar alla länder, men fattiga och sårbara länder som inte har resurser att anpassa sig till förändringarna drabbas särskilt hårt. Alla länder måste ställa om till ett hållbart samhälle med låga utsläpp och hög motståndskraft mot klimatförändringarnas effekter. Sverige ska vara ett föregångsland i detta avseende.

Regeringen anser att ett nytt klimatavtal under FN är avgörande för det internationella klimatarbetet. Avtalet bör vägledas av vetenskapen och omfatta utsläppsåtaganden som över tid kan begränsa den globala uppvärmningen så långt under två grader som möjligt. För att möjliggöra detta behövs ökade ambitionsnivåer för utsläppsminskningar samt nya och förstärkta initiativ i alla världens länder och bland centrala aktörer, inklusive inom Sverige och EU. Stärkta allianser och samarbeten behövs för ett ambitiöst avtal. Framsteg behövs både avseende utsläppsminskningar och klimatanpassning. Klimatfinansiering kommer att bli en av flera avgörande frågor för om världen kan enas om ett nytt klimatavtal vid FN:s klimatkonferens i Paris den 30 november–11 december 2015.

Motionerna

Investeringar för att bygga Sverige m.m.

I partimotion 2014/15:3087 av Jan Björklund m.fl. (FP) anføres att jordbruket ska i likhet med andra sektorer bära sina egna miljö- och klimatkostnader, men också ersättas för kollektiva nyttigheter som naturvård samt bevarande av den biologiska mångfalden. Att öppna marknader för handel stimulerar livsmedelsproduktionen och en effektiv användning av åkermark. EU:s jordbrukspolitik behöver reformeras i grunden. Jordbruksstödet, utom landsbygdsstödet, ska avvecklas så snart som möjligt liksom EU:s handelshinder mot omvärlden. Samtliga direktstöd och marknadsregleringar ska fasas ut så snart som möjligt – i stället behövs ökade satsningar på landskapsvård, miljöskydd och bevarad biologisk mångfald.

Ett hållbart jord- och skogsbruk är enligt motionen en del av lösningen på dagens miljöutmaningar. Redan med den nuvarande tekniken skulle jord- och skogsbruket kunna vara självförsörjande på hållbar energi. Det finns goda möjligheter att förbättra avkastningen på ett miljövänligt sätt genom att anpassa växtsorter, brukningsmetoder och näringsämnen efter lokala förhållanden. Ett kretslopp där näringen går från jord till bord och sedan tillbaka till jorden är avgörande för en hållbar livsmedelsförsörjning.

Folkpartiet anser att Sverige ska driva på för att stärka djurskyddet i hela Europa. Utvecklingen av antibiotikaresistens hotar folkhälsan. Sverige ska arbeta i EU och globalt för en ansvarsfull antibiotikaanvändning, både bland människor och på djur, baserad på medicinska bedömningar.

Motionärerna anser att den svenska skogspolitiken ska vila på två jämställda mål, produktionsmålet och miljömålet. Skogens potential inom förnybara material, kemiska produkter, textilier och energiproduktion ska tillvaratas. Miljöhänsynen inom skogsbruket måste öka.

Kemikalielagstiftningen bör enligt motionärerna utgå från försiktighetsprincipen. Den europeiska kemikalielagstiftningen behöver skärpas och särskild hänsyn tas till barns och ungas känslighet samt till den samlade effekten när flera olika kemikalier samverkar. Tillsynen behöver förbättras och sanktionerna skärpas. Avfallens miljöpåverkan ska minskas genom fungerande återanvändning och återbruk. Avfallspolitiken måste förebygga och förhindra att tungmetaller, läkemedelsrester och andra farliga ämnen sprids i naturen.

Enligt partimotion 2014/15:3090 av Jimmie Åkesson m.fl. (SD) är ett livskraftigt svenskt jordbruk inte bara en förutsättning för den inhemska livsmedelsproduktionen utan även en grundpelare för vår svenska livsmedelsindustri. En oroväckande tendens är att Sveriges självförsörjningsgrad, alltså värdet på de livsmedel vi producerar själva i relation till den totala mängden konsumerade livsmedel, är inne i en fallande trend och nu är under 50 procent.

Motionärerna motsätter sig alla nya förslag om skatter och regler som ytterligare försämrar förutsättningarna för att bedriva ett konkurrenskraftigt svenskt jordbruk. Beteslagstiftningen bör moderniseras. En annan aktuell

fråga är EU:s vattendirektiv, som innebär att betydande arealer produktiv jordbruksmark utmed vattendrag riskerar att tas ur produktion och ersättas med våtmarker och skyddszoner. Vattenmyndigheterna vill också skapa en kontrollapparat som ska peka ut åtgärder och kontrollera svenska lantbrukare till en kostnad på cirka en halv miljard kronor, en kostnad som sannolikt den enskilde bonden får stå för. Dessa åtgärder syftar till att minska näringsläckaget till omgivande vattendrag och kan ha en viss betydelse ur miljösynpunkt när det gäller att uppnå en bättre vatten- och havsmiljö. För den enskilde kan det orsaka orimliga kostnader inom en alltför snäv tidsram.

Att Sverige har mycket välskötta skogar beror enligt motionärerna på att vi har engagerade, kunniga och arbetsamma skogsägare. Skogsägarens ställning bör stärkas gentemot andra näringsidkare som ibland missbrukar allemansrätten. Skogspolitiken bör omfatta åtgärder för att stimulera en ökad skogsrojning och minskad byråkrati i skogen, t.ex. genom en ökad möjlighet till dispens för dikning. Den bästa skogspolitiken uppnås genom frivillighet och kunskap snarare än genom detaljstyrande lagar och regleringar. Ett nationellt skogsprogram bör arbetas fram gemensamt med skogsnäringen med en långsiktig och tydlig framtidsstrategi där skogens mål, miljö och produktion har fortsatt lika stor vikt.

Motionärerna lägger fram förslag som de anser underlättar för kommuner att upphandla livsmedel lokalt, vilket stärker de lokala bönderna och livsmedelsföretagen. De anför att Sverige kanske har världens mest ambitiösa djurskydd men att det också är viktigt att det finns rimliga förutsättningar för att kunna upprätthålla djurskyddet utan att vår livsmedelsproduktion slås ut. Sveriges produktion av kött, mjölk och proteingrödor bör kunna öka. Sverige behöver därför anta en långsiktig svensk livsmedelsstrategi samt sätta upp mål för självförsörjning av livsmedel. För att underlätta för småskaliga matproducenter är det viktigt med regelförenklingar och mindre krångel.

Enligt partimotion 2014/15:3091 av Annie Lööf m.fl. (C) är staden och landsbygden beroende av varandra. Med skogens resurser tillverkas hus, möbler och drivmedel, med malmen och mineralerna skapas förutsättningar för stålkonstruktioner och tillverkningen av såväl elbilar som mobiltelefoner. Med solkraft, vattenkraft och vindkraft skapas vår framtida energi, för att inte tala om den mat och dryck som landsbygden producerar. Ett av de största hindren för att utveckla attraktiva boendemiljöer på landsbygden är strandskyddet. Det finns delar av vårt land där restriktivitet är klokt vad gäller strandnära nybyggnation. I områden som präglas av en hög exploateringsgrad ska allmänhetens tillgång till stränder för friluftsliv och rekreation värnas. Sverige har dock tillgång till tusentals mil av obebyggda stränder. Strandskyddet behöver förändras. Alliansens arbete med länsstyrelsernas handläggningstider har gett resultat. Men precis som med regelförenklaringsarbetet kan mer göras för att förkorta handläggningstiderna ytterligare, i synnerhet de kommunala.

Den svenska mat- och dryckesproduktionen är betydelsefull för ekonomin i allmänhet och besöksnäringen i synnerhet. Den skapar jobb i producentledet och utgör också grund för restaurangnäringen, den näring som anställer störst

andel ungdomar och där många nyanlända driver företag. Den bidrar även till inhemsk och utländsk turism. Ett sätt att minska regelkrånglet för denna näring, så att den kan fortsätta att skapa jobb, är att tillåta gårdsförsäljning.

Motionärerna anför att de gröna näringarna är viktiga för hela Sveriges växtkraft. De producerar klimatsmart energi, högklassiga livsmedel och råvaror, öppna landskap samt jobb och tillväxt i hela landet, i såväl den egna som kringliggande branscher. De gröna näringarnas konkurrenskraft måste stärkas och produktionen öka. Svenska livsmedelsproducenter är världsledande på djurhälsa, har en restriktiv användning av antibiotika i djurhållningen och producerar mat på ett klimatsmart sätt. Betande djur ger även öppna landskap och stärker den biologiska mångfalden. Detta är exempel på kollektiva nyttigheter som är värda att försvara. Vi har goda förutsättningar att öka produktionen av såväl livsmedel som spannmål i vårt land, men de gröna näringarna står också inför betydande utmaningar. Svenska bönder konkurrerar på en marknad där producenter i andra länder inte möter lika höga krav på djurskydd och miljöhänsyn, har ett allmänt lägre kostnadsläge och där exempelvis antibiotika används på ett mindre ansvarsfullt sätt.

Krisen för många bönder är akut. Konkurrenskraftsutredningens förslag utgör ett bra underlag för det fortsatta arbetet med att värna och stärka det svenska lantbruket. De svenska mervärdena som symboliseras av höga krav på djurskydd och miljö är viktiga att värna. Satsningar på export och projekt som stärker svensk livsmedelsproduktion är fortsatt viktiga. Centerpartiet anser att vi ska använda oss av EU:s jordbruksstöd så effektivt som möjligt. Det är angeläget att prioritera de bönder som har djur. De viktiga djurskydds- och miljövärden som mjölk- och köttbönderna skapar, men som är svåra att ta betalt för, bör premieras.

Framöver är det enligt motionärerna viktigt att processen med att ta fram ett nationellt skogsprogram fortskrider och att detta arbete inte försenas av andra parallella utredningar. Det behövs även en nationell livsmedelsstrategi som en fortsättning på Matlandet Sverige, för att underlätta det långsiktiga strategiska arbetet med att förbättra svenskt lantbruks konkurrenskraft.

Enligt partimotion 2014/15:3092 av Emma Henriksson m.fl. (KD) är jordbruket centralt för att ha mat att ställa på bordet, men jordbruket är mycket mer än den mat som det producerar. Det har en central betydelse för den biologiska mångfalden och för den levande landsbygd och de öppna landskap som är en del av vårt kulturarv. I många EU-länder är miljötänkande och djurskydd jämförelsevis nedprioriterat. Alternativt följs inte de uppsatta reglerna. En bidragande orsak till problemen i svenskt jordbruk är att vi inte har lyckats omsätta den kvalitet på varorna som våra miljö- och djurskyddsregler leder till i reda pengar. Ett exempel på detta är den svåra situationen för Sveriges mjölkbönder. Motionärerna vill förbättra möjligheterna för mjölkbönderna att klara sin verksamhet både på kort och på lång sikt, exempelvis genom att avskaffa beteskravet för de kor som finns i kostallar med lösdrift.

Kristdemokraterna vill fortsätta värna miljön och vårt välutvecklade djurskydd, men de lagar och reglerna som antas bör vara ändamålsenliga. Vid upphandling bör offentliga aktörer ta miljöhänsyn och använda sig av kriterier för miljöanpassad upphandling. Sveriges självförsörjningsgrad är snart nere på 40 procent, vilket är mycket lågt i jämförelse med våra grannländer.

En hållbar framtid

Enligt partimotion 2014/15:3087 av Jan Björklund m.fl. (FP) bör Sverige vara pådrivande i omställningen till en klimatneutral ekonomi och ett giftfritt samhälle, och lika självklart är att detta inte står i motsats till tillväxt och jobbskapande utan att både miljö och tillväxt kan gå hand i hand. För detta krävs väl utformade och effektiva styrmedel. Förorenaren ska betala för sin miljöpåverkan samtidigt som förnybar och miljövänlig teknik tillåts växa fram. På så sätt ger våra åtgärder största möjliga resultat för miljön. Sverige behöver höja miljö- och klimatskatterna.

Enligt partimotion 2014/15:3088 av Anna Kinberg Batra och Ulf Krister-son (båda M) är det en självklarhet för Alliansen att Sverige måste vara pådrivande i omställningen till en klimatneutral ekonomi och ett giftfritt samhälle, och lika självklart är att detta inte står i motsats till tillväxt och jobbskapande utan att både miljö och tillväxt kan gå hand i hand. För detta krävs väl utformade och effektiva styrmedel. Förorenaren ska betala för sin miljöpåverkan samtidigt som förnybar och miljövänlig teknik tillåts växa fram. På så sätt ger de åtgärder som Sverige vidtar största möjliga resultat för miljön.

Enligt partimotion 2014/15:3091 av Annie Lööf m.fl. (C) bör Sverige fortsätta med reformer för klimatet, för mer förnybar energi i våra transporter och i vår elproduktion, för en bättre havsmiljö, för ren luft och rent vatten och för mindre gifter i vardagen. Hållbar ekonomisk tillväxt går hand i hand med Sveriges ambitiösa miljömål. Marknadsbaserade styrmedel, där förorenaren betalar för sin miljöskada och där det är lönsamt att agera miljövänligt, är effektiva såväl ur klimatsynpunkt som ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Sverige har bevisat att tillväxt kan ske parallellt med mindre miljöpåverkan. Vår BNP har växt med mer än 60 procent sedan 1990, samtidigt som utsläppen av växthusgaser har minskat med drygt 22 procent. Miljö och ekonomisk tillväxt går hand i hand.

Vissa kemikalier bör förbjudas, men det finns en lång rad kemikalier som är vanligt förekommande i vår vardag som inte är giftiga nog att förbjudas, men som i större mängder ändå är negativa för hälsan och som därför bör minskas och bära sina miljökostnader. Därför tillsatte alliansregeringen en offentlig utredning om att införa en kemikalieskatt som presenterade sina slutsatser i mars 2015. Utredningen föreslår en skatt på viss elektronik och byggmaterial för att minska användandet av flamskyddsmedel och flalater.

Motionärerna anser att det även för en bättre havsmiljö finns behov att utveckla nya styrmedel, där förorenaren betalar. Insatser för en omställning mot mindre utsläpp i såväl Östersjön som Nordsjön bör premieras, liksom insatser

för att återställa den marina miljön, inte minst i Östersjön. Sådana nya system behöver dock på sikt omfatta alla de länder som har miljöpåverkan på Östersjön och Nordsjön och spegla detta delade ansvar för den marina miljön. Andra styrmedel för grön tillväxt kommer att behöva införas för att stärka utvecklingen mot ett hållbart samhälle. Nedskräpning beivras fortfarande i låg utsträckning i Sverige trots höga kostnader för samhället. Nya styrmedel och ett mer konsekvent beivrande av nedskräpning kan både minska kostnaderna och öka intäkterna på lokal och regional nivå. I regeringens utredning om ekosystemtjänster pekas möjligheter ut att med styrmedel skapa kompensation för viktiga ekosystemtjänster som pollinering och biologisk kontroll av skadedjur.

Enligt partimotion 2014/15:3092 av Emma Henriksson m.fl. (KD) är det en självklarhet för Alliansen att Sverige måste vara pådrivande i omställningen till en klimatneutral ekonomi och ett giftfritt samhälle, och lika självklart att detta inte står i motsats till tillväxt och jobbskapande utan att miljö och tillväxt kan gå hand i hand. För detta krävs väl utformade och effektiva styrmedel. Förearen ska betala för sin miljöpåverkan samtidigt som förnybara och miljövänliga teknik tillåts växa fram. På så sätt ger Sveriges åtgärder största möjliga resultat för miljön. Motionärerna anser att Sverige måste bryta sitt beroende av fossila bränslen inom transportsektorn. Det krävs långsiktiga och effektiva styrmedel för att öka andelen förnybara drivmedel med hög klimatprestanda och för effektivare transporter. Kristdemokraterna vill främja teknikutvecklingen för att nå ett mer hållbart transportsystem.

Klimatfrågan – vår tids ödesfråga

Omställningen av transportsektorn är enligt partimotion 2014/15:3087 av Jan Björklund m.fl. (FP) en viktig del av miljöpolitiken. Miljöstyrningen bör förstärkas genom en höjning av beskattningen för personbilar och fordon som har särskilt stora utsläpp av växthusgaser. Ytterligare miljöskatter, såsom en kemikalieskatt och skatt på fluorerande växthusgaser, bör införas. Kväveoxidavgiften bör också göras om till en skatt. Miljöpåverkan från transportsektorn ska minskas. Det är därför angeläget att öka den styrande effekten för att på ett kostnadseffektivt sätt uppfylla den långsiktiga prioriteringen om en fossilberoende fordonsflotta.

Enligt partimotion 2014/15:3088 av Anna Kinberg Batra och Ulf Kristersson (båda M) krävs att den svenska fordonsflottan blir mer hållbar och att utsläppen från transportsektorn minskar. Beroendet av fossila bränslen är både en belastning på miljön och en säkerhetspolitisk risk. Nya styrmedel för att minska användningen av gifter i vår vardag krävs också. Därtill måste Sverige arbeta oförtröttligt på den internationella arenan för att bidra till att de globala utsläppsreduktioner som behöver uppnås.

I partimotion 2014/15:3091 av Annie Lööf m.fl. (C) anförs att för en stor del av Sveriges klimatutsläpp sätts priset på utsläppen av EU:s utsläppshandelssystem (EU ETS) och där har priset på utsläpp minskat kraftigt på senare tid. Skälet är att det har uppstått ett överskott av utsläppsätter. I brist på en

långsiktig lösning kan utsläppen inom EU:s utsläppshandel minskas genom en s.k. set aside, där utsläppsrätter motsvarande 2 miljarder ton koldioxid helt enkelt läggs åt sidan och inte återförs med mindre än att priset når en viss nivå.

Transportsystemet står enligt motionärerna för cirka en tredjedel av Sveriges klimatutsläpp och för betydande utsläpp av hälsovådliga partiklar. Under lång tid har dessa utsläpp inte minskat i linje med övriga utsläpp, men på senare år har nya styrmedel, som skattebefrielse för biodrivmedel, differentierad fordonsskatt och miljöbils- och supermiljöbilspremien, bidragit till en tydlig minskning. Denna omställning bör påskyndas med nya styrmedel för att nå en fossiloberoende fordonsflotta.

Alliansen antog i sin budget för 2015 principen om ett system av miljöbonusar och miljöavgifter på bilar, s.k. bonus–malus. Nyköp av bilar med låga eller inga utsläpp får rejäla miljöbonusar som finansieras med avgifter på de bilar som har höga utsläpp. Hybridbilar som kan använda både förnybara och fossila bränslen får särskilda bonusar, och lätta lastbilar får även de bonusar och avgifter beroende på utsläpp. Miljöbonusarna och miljöavgifterna förändras sedan gradvis i takt med teknikutvecklingen. På så vis skapas ett ständigt tryck att minska utsläppen i den svenska bilparken och att göra den svenska bilmarknaden ledande i teknikomställningen. Motionärerna anser att de tekniska aspekterna kring detta bonus–malus-system snarast bör utvecklas och förfinas för att införas under 2016. Biodrivmedel, som biogas och E85 etanol, har varit centrala för att minska klimatpåverkan från den svenska bilparken. För att även öka låginblandningen av bränslen bör ett kvotpliktssystem införas som stegvis ökar kraven fram mot 2030 då Sveriges fordonsflotta ska vara fossiloberoende. Till en början anser motionärerna att Sverige bör fortsätta att driva förlängningen av skattebefrielsen för höginblandade och rena biodrivmedel, så att dessa kan fortsätta att vara viktiga delar av klimatomställningen av den svenska fordonsflottan.

Tunga fordon är enligt motionen på många platser livsnödvändiga för den lokala ekonomin då ingen annan transportinfrastruktur kan uppnå samma finmaskighet som vägnätet. Utsläppen från lastbilar har dessvärre varit envist höga och allvarliga för Sverige som klimatföredöme. För att påskynda teknikutvecklingen och skapa en stark svensk marknad för miljölastbilar och miljöbussar föreslår motionärerna en miljölastbils- eller busspremie som riktar sig till de lastbilar som har minst klimatutsläpp. Premien måste vara kraftfull nog att styra investeringar i lastbilar och bussar, i storleksordningen flera hundra tusen kronor, och omfatta tillräckligt många fordon för att påverka utvecklingen. Det andra och kompletterande sättet att förbättra lastbilarnas miljöprestanda är att de tankas på biodiesel och andra direkta substitut till fossildrivmedel med liten klimatpåverkan. För att stimulera framväxten av dessa drivmedel krävs kompletterande miljöpremier som belönar användandet av en hög andel förnybart bränsle. Centerpartiet vill satsa 300 miljoner kronor på en kraftig miljölastbilspremie 2017 och 450 miljoner kronor 2018.

Biogasproduktion ger enligt motionärerna positiva effekter för klimatet och minskar samtidigt övergödningsproblemen. Alliansregeringen införde ett produktionsstöd för biogas och ett investeringsstöd för biogasanläggningar inom ramen för Landsbygdsprogrammet (ersättning för metangasreducering). Det finns fortsatt stor potential för biogastillverkning i Sverige och Centerpartiet vill därför satsa ytterligare 50 miljoner kronor om året på stöd till biogasproduktion. Partiet avser att återkomma i höstens budget med skarpa förslag kring ökat stöd till biogasproduktion.

Enligt partimotion 2014/15:3092 av Emma Henriksson m.fl. (KD) bör den svenska fordonsflottan bli mer hållbar och utsläppen från transportsektorn bör minska. Beroendet av fossila bränslen är både en belastning på miljön och en säkerhetspolitisk risk. Nya styrmedel för att minska användningen av gifter i vår vardag krävs också.

Värna miljön

Nedskräpningen av våra hav är enligt partimotion 2014/15:3087 av Jan Björklund m.fl. (FP) ett av vår tids allvarliga miljöproblem. Plastföremål utgör den största delen av det marina avfallet och kan bestå av allt från mikroskopiska partiklar till större föremål såsom tunnor, fiskeredskap och kasserade fritidsbåtar. Städningen av stränderna kostar kommunerna stora belopp varje år, men åtgärderna för städning är inte tillräckliga. Motionärerna anser att Havs- och vattenmyndigheten ska få i uppdrag att fördela medel till kommuner för städning av stränder. Kommunerna ska kunna ansöka om bidrag hos myndigheten för återkommande städning av stränder. Varje år bör 15 miljoner kronor anslås till Havs- och vattenmyndigheten för arbetet med renare stränder.

Sverige behöver höja miljö- och klimatskatterna. Folkpartiet vill, med beaktande av jobben och konkurrenskraften, använda de ekonomiska styrmedel som krävs för att möta klimatkrisen och föra Sverige närmare våra klimatomål. Miljöpåverkan från transportsektorn ska minskas. Det är därför angeläget att öka den styrande effekten för att på ett kostnadseffektivt sätt uppfylla den långsiktiga prioriteringen om en fossilberoende fordonsflotta.

Användningen av handelsgödsel bidrar till en övergödning av vattenområden. Även förekomsten av kadmium i handelsgödsel är ett oroande miljöproblem. Det är därför angeläget att användningen av sådan gödsel minskar och att jordbrukets allmänna miljöpåverkan minskar. För att uppnå detta syfte bör en ny läckageskatt för jordbruket införas fr.o.m. den 1 januari 2017. Den skatt på handelsgödsel som avskaffades den 1 januari 2010 skulle kunna tjäna som en utgångspunkt för en ny miljöstyrande skatt. Samtidigt välkomnar Folkpartiet att regeringen överväger andra konstruktioner av skatten och kommer noga att följa det arbete på området som nu sker.

Motionärerna anser att i enlighet med remitterat förslag bör skattebefrielsen för vissa biodrivmedel minskas. Vidare bör i enlighet med remitterat förslag miljöskatterna på naturgrus och bekämpningsmedel höjas. Den tekniska ut-

vecklingen är enligt motionärerna en central del av lösningen på dagens miljöproblem vilken gör att fortsatt höga ambitioner för forskning och utveckling behövs. Att bryta beroendet av fossila bränslen är nödvändigt för att rädda klimatet. Det krävs miljöanpassningar inom transportsystemet, energisystemet och jord- och skogsbruket. Generella och teknikneutrala ekonomiska styrmedel, såsom koldioxidskatt och handel med utsläppsrätter, är det mest effektiva redskapet.

För att bevara och utveckla den biologiska mångfalden i form av olika naturtyper och arter behövs ökade restaureringsinsatser och fler skyddade sammanhängande områden både på land och i vatten. Allemansrätten ska värnas enligt motionärerna. Fjäll-, skogs- och kustområden samt sjöar och vattendrag med höga naturvärden ska ha ett starkt skydd. För den biologiska mångfaldens och friluftslivets skull behövs det ett starkare strandskydd i trakter med högt exploateringsstryck. Det bör samtidigt vara lättare att få dispens från strandskyddet i områden med lågt exploateringsstryck. Allt fler arter hotas enligt motionärerna av utrotning. Hotade växter och djur ska skyddas genom fridlysning, information och biotopskydd. Sverige ska ha livskraftiga stammar av alla de fem stora rovdjuren: björn, järv, lo, varg och kungsörn. En dialog med lokalbefolkningen i berörda områden är en viktig del av rovdjursförvaltningen. Artdatabankens arbete ska främjas.

Sverige omges av hav som behöver skyddas genom avtal mellan alla kuststater. Den svenska havskusten måste återkommande städas från skräp, t.ex. plast. Plasten bryts ned till mikroplast och dessa små partiklar tar sig in i näringskedjan vilket är skadligt för människor, djur och natur. Fisket måste bedrivas på ett långsiktigt hållbart sätt och hålla sig inom ramen för vetenskapliga bedömningar av vad bestånden tål. Dricksvattenförsörjningen måste säkras och fler yt- och grundvattentäkter ges skydd.

Enligt partimotion 2014/15:3090 av Jimmie Åkesson m.fl. (SD) är det viktigt att Sverige har en förutsägbar och säker lagstiftning när det kommer till tillverkningsindustrin och de effekter det har på miljön. Motionärerna vill se en rimlig lagstiftning där företag tar sitt miljöansvar. Om en verksamhet varit i drift mellan 1969 och 1999 blir verksamhetsutövaren skyldig att sanera berörd mark. Enligt en dom från Mark- och miljööverdomstolen har praxis ändrats sedan domstolen levererat ett motivuttalande som innebär att saneringen ska belasta statskassan så lite som möjligt. Detta har bl.a. lett till att moderbolag blivit skyldig att sanera områden som deras dotterbolag förorenat trots att dotterbolagen likviderats eller gått i konkurs, vilket branschen betraktar som ett problem. Enligt en rapport från Svenskt Näringsliv finns det i dag 78 000 förorenade områden att sanera, vilket skulle kosta 40–80 miljarder kronor. I Sverigedemokraternas budget avsätts i dag en större summa än i både Alliansens och regeringens budget. Vi vill även tydliggöra i lagen hur ansvarsfördelningen ska se ut genom ett förtydligande i miljöbalken. Staten bör även i högre utsträckning samarbeta med företagen för att ta ett gemensamt miljöansvar.

Klimatutmaningen är enligt partimotion 2014/15:3092 av Emma Henriks-son m.fl. (KD) vår tids största miljöutmaning. Kristdemokraterna har därför

satt ambitiösa mål när det gäller att minska utsläppen, såväl i Sverige som på EU-nivå. Utöver själva miljöfrågan som utsläppen av växthusgaser utgör, följer det etiska problemet att det främst är världens fattigaste människor som betalar det högsta priset när jordens medeltemperatur ökar. Motionärerna vill också verka för att förhindra spridningen av giftiga kemikalier i vår miljö. Detta är en viktig aspekt av det förebyggande hälsoarbetet. Inte minst gäller det barns vardagsmiljöer. Motionärerna vill t.ex. ha giftfria förskolor, och jobbar för att man ska ställa större krav när det gäller till exempel barnens leksaker, nappflaskor samt mat och dryck. EU har en nyckelroll i arbetet för att öka kemikaliesäkerheten, bl.a. för att utveckla arbetet med gemensamma åtgärder mot spridning av gifter och läkemedelsrester till våra hav och vattendrag.

Hoten mot den biologiska mångfalden är omfattande på den globala nivån. I Sverige bidrar våra skogar och vår landsbygd, exempelvis våra hagmarker, till denna mångfald. Just hagmarkerna nämns ibland som de, näst regnskogarna, artrikaste biotoperna på vår planet. Jordbruket skulle i högre utsträckning kunna bli en nyckelaktör för att värna den biologiska mångfalden om det fick rätt incitament för att göra det. Reformen av EU:s jordbrukspolitik i denna riktning är viktiga. Sveriges havs- och kustområden innehåller också ett rikt artliv och skyddsvärda miljöer. Sverige har under några år ökat antalet marina reservat. Motionärerna vill även fortsatt verka för att den ekologiska balansen inte ska rubbas via exempelvis långväga arter som på olika sätt letar sig hit.

En effektivare offentlig förvaltning

Enligt partimotion 2014/15:3090 av Jimmie Åkesson m.fl. (SD) sköts handläggningen av viktiga ärenden för industrin av en rad olika aktörer, vilket är ett problem för företagen. Länsstyrelserna har genom länsstyrelseuppdraget fått i uppdrag att arbeta för att förenkla för företagen. Motionärerna anser att de enskilda aktörerna är bäst lämpade att föreslå åtgärder på detta område och vill skapa incitament för att bedriva internt förenklingsarbete genom att inrätta en s.k. servicepott. Med detta avses en möjlighet för aktörerna att ansöka om ytterligare medel om de lever upp till en målbild som den hanterande myndigheten preciserar. Motionärerna föreslår att länsstyrelserna ges ansvar för detta och anslår 50 miljoner kronor årligen för detta.

Utskottets ställningstagande

Investeringar för att bygga Sverige m.m.

Regeringen redovisar i propositionen att en parlamentarisk utredning om en långsiktigt hållbar politik för landsbygden kommer att tillsättas. Den långsiktiga livsmedelsstrategi för hela värdekedjan som ska utarbetas och det nationella skogsprogrammet för Sverige är viktiga instrument för en satsning på jobb och tillväxt i hela landet.

Som framgår av propositionen bör den statliga servicen och närvaron på landsbygden säkras och förbättras. Det är angeläget att myndigheter i samband med förändringar i sin lokalisering samarbetar med andra myndigheter för att så långt som möjligt få en helhetsbild av konsekvenserna. Utvecklingen av myndigheternas service och av statliga arbetstillfällen behöver följas upp på ett samlat sätt. Regeringen har gett Statskontoret i uppdrag att följa upp hur statliga myndigheters beslut om lokalisering påverkar servicen och tillgängligheten för medborgare och företag i hela landet. Statskontoret ska bl.a. lämna förslag till hur en bättre samordning kan åstadkommas. Myndigheter som behöver vara lokaliserade i Stockholm bör pröva om delar av verksamheten kan lokaliseras på annan plats. Utgångspunkten är att nya myndigheter i första hand bör lokaliseras utanför Stockholms län. Detta ska följas upp.

Utskottet har fått kännedom om att Konkurrenskraftsutredningens betänkande (SOU 2015:15) Attraktiv, innovativ och hållbar – strategi för en konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsnäring ska remissbehandlas t.o.m. slutet av juni. Utredningen och remissvaren kommer att vara ett underlag i det pågående arbetet med en svensk livsmedelsstrategi.

En hållbar framtid m.m.

Europeiska rådet antog i oktober 2014 målet om att EU:s andel förnybar energi under 2030 ska vara minst 27 procent. Utskottet anser liksom regeringen att Sverige har särskilt goda förutsättningar att bygga ut den förnybara energin genom vår goda tillgång till vatten, vind och skog. Regeringen anser enligt propositionen att Sverige på sikt ska ha ett energisystem med 100 procent förnybar energi. Utskottet instämmer i att den förnybara elproduktionen därför bör byggas ut ytterligare. Skattereduktionen för mikroproduktion av förnybar el trädde i kraft den 1 januari 2015.

Sverige har statsstödsgodkännande för nuvarande skattelättnader för flytande biodrivmedel och biogas som drivmedel till utgången av 2015. Regeringen har enligt propositionen ansökt om en förlängning av dessa godkännanden t.o.m. utgången av 2016. Ansökan görs för att regeringen ska hinna ta fram och förankra nya styrmedel som ger långsiktigt goda villkor för hållbara biodrivmedel. För att öka produktionen av biogas ur gödsel avser regeringen vidare att öka det existerande stödet för metangasreducering med 30 miljoner kronor per år 2016–2019.

Utskottet instämmer i att Sverige ska ligga i framkant i den klimatomställning som är nödvändig. Regeringens mål är en resurseffektiv ekonomi där hänsyn till miljön är en självklar del i samhällsutvecklingen. Regeringen ska arbeta för att stoppa miljöförstöringen och minska klimatutsläppen. Minskade klimatutsläpp kräver flera typer av åtgärder och ett sammanhållet globalt och nationellt politiskt arbete. Utskottet anser att det svenska samhället också behöver förberedas för och anpassas till ett förändrat klimat. Avgörande steg för att nå miljö kvalitetsmålen bör tas.

Utskottet anser liksom regeringen att klimatpolitiken ska prioriteras. Så också det arbete som bedrivs för att uppnå en giftfri miljö, för ökad biologisk

mångfald och för en förbättrad havs- och vattenmiljö. En framsyftande miljöpolitik bidrar till att skapa nya möjligheter för jobb och utveckling.

Stimulanser och ekonomiska styrmedel ska enligt utskottets uppfattning användas för att ställa om Sverige i en mer hållbar riktning. Det ska vara lätt och lönsamt att göra miljövänliga val i vardagen. Genom skatter på miljö- och hälso-skadliga varor och beteenden ska samhällsekonomiska kostnader synliggöras i syfte att styra konsumtionen och investeringarna i en mer hållbar riktning. Miljöskatternas styrande effekt bör därför öka. Den senaste tioårsperioden har miljöskatteintäkterna som andel av BNP minskat. För att upprätthålla miljöskatternas styrande effekt i takt med omställningen mot ett mer hållbart samhälle bör även miljöskatterna med jämna mellanrum ses över och justeras. Miljöskatter är bara ett av flera styrmedel som kan användas för att minska skadlig miljöpåverkan och för att nå uppsatta miljömål. Miljöskatteintäkterna kan även påverkas av vilka andra styrmedel som används. Regleringar av t.ex. skadliga utsläpp är en annan typ av styrmedel. De kan i vissa fall vara mer effektiva än ekonomiska styrmedel men genererar inte skatteintäkter. Hur BNP utvecklas påverkar också miljöskattekvoten. Det visar t.ex. utvecklingen i samband med finanskrisen 2008. Det är i detta sammanhang centralt att öka miljöskatternas styrande effekt. Utskottet instämmer i att väl avvägda och väl utformade miljöskatter gör så att miljö kvalitetsmålen nås på ett kostnadseffektivt sätt.

Klimatfrågan – vår tids ödesfråga

Klimatfrågan är vår tids ödesfråga och en av regeringens högst prioriterade frågor. I enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar ska halten av växthusgaser i atmosfären stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. På internationell nivå har detta preciserats till att den globala ökningen av medeltemperaturen ska begränsas till så långt under två grader som möjligt jämfört med den förindustriella nivån. Svensk klimatpolitik ska bidra till tvågradersmålet. Utskottet instämmer i att Sverige ska vara ett föregångsland i omställningen till ett samhälle med mycket låga utsläpp av växthusgaser och ska minska utsläppen av växthusgaser i den takt som behövs för en globalt hållbar utveckling.

En ny global, rättvis och rättsligt bindande överenskommelse om markant minskade utsläpp av växthusgaser efter 2020 är avgörande för att nå framgångar i det globala klimatarbetet. Utskottet instämmer i att en ny klimatöverenskommelse bör vila på en stabil vetenskaplig grund och omfatta utsläppsåtaganden som över tid begränsar den globala uppvärmningen så långt under två grader som möjligt. För att möjliggöra detta behövs ökade klimatambitioner och nya och förstärkta initiativ i alla världens länder och bland centrala aktörer. I vilken utsträckning de rikare länderna bidrar till de fattigare ländernas omställning mot minskade utsläpp och anpassning till klimatförändringar kommer enligt utskottets uppfattning att bli avgörande för om världen kan enas

om ett nytt globalt klimatavtal vid FN:s klimatkonferens i Paris den 30 november–1 december 2015.

Europeiska rådet kom i oktober 2014 överens om att EU genom åtgärder inom unionen ska minska utsläppen av växthusgaser med minst 40 procent till 2030 jämfört med 1990 års nivå. Utskottet anser att EU ska befästa sin internationellt ledande roll i klimatomställningen och att Sverige ska driva på detta. Utskottet instämmer i att 50 procents utsläppsminskningar till 2030 speglar EU:s ansvar och förmåga, och regeringen kommer enligt propositionen att verka för att EU inför konferensen i Paris höjer klimatambitionerna både före och efter 2020. En sådan ambitionshöjning skulle skicka en positiv signal och stärka förhandlingspositionen för EU att konstruktivt bidra till att åstadkomma ett nytt globalt klimatavtal. Sverige ska därutöver visa ledarskap genom en ambitiös nationell klimatpolitik och ett omfattande utvecklingsbistånd för klimatåtgärder i fattiga länder.

Utskottet anser att Sverige ska verka strategiskt i internationella finansiella institutioner och andra multilaterala organisationer för att öka de globala investeringarna i förnybart. Arbetet med att minska de svenska utsläppen av växthusgaser är en prioriterad fråga för regeringen. Klimatpolitiken kräver samverkan mellan aktörer i samhället och stärks av att även kommuner och regioner/landsting är engagerade. Klimatpolitiken ska grundas på principerna om ett pris på koldioxid och om att förorenaren ska betala för sina utsläpp. Det etappmål som riksdagen har antagit för miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan är att utsläppen av växthusgaser ska minska med 40 procent till 2020 jämfört med 1990. Regeringens ambition är enligt propositionen att i ökad utsträckning genom nationella insatser nå detta mål. Utskottet anser liksom regeringen att Sverige bör skärpa den nationella klimatpolitiken och minska utsläppen i den takt som behövs för att bidra till en globalt hållbar utveckling som håller den globala temperaturökningen så långt som möjligt under två grader.

Klimatet möts genom att länder och aktörer går före och kan sprida klimatsmarta lösningar. Kostnadseffektiva styrmedel bidrar till både teknikutveckling och förändrat beteende. Alla delar av samhället behöver medverka i denna utmaning. För att skapa bästa möjliga förutsättningar för breda och ut hålliga insatser behövs därför tydliga och över tid stabila, långsiktiga mål samt en entydig färdriktning och stärkt uppföljning. Utskottet noterar att regeringen genom ett tilläggsdirektiv har gett Miljömålsberedningen i uppdrag att ta fram ett klimatpolitiskt ramverk till 2050 för att säkerställa att Sverige minskar utsläppen i den takt som behövs för att nå våra internationella åtaganden (dir. 2014:165). Miljömålsberedningen ska dessutom föreslå mål för utsläppen 2050 och etappmål för 2030 och 2040 samt en strategi för en långsiktig klimatpolitik som ska skapa tydliga drivkrafter för omställning, tydlighet i uppföljning och ett stabilt och förutsägbart investeringsklimat för näringslivet. Sverige ska genom att demonstrera att kostnadseffektiva åtgärder för utsläppsminskningar stärker jobb och välfärd befästa sin ledande roll i det globala klimatarbetet. Uppdraget ska redovisas senast den 15 februari 2016.

Just nu pågår arbete med att ta fram underlag inför den s.k. kontrollstationen 2015 där måluppfyllelsen för etappmålet för miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan, målet för förnybar energi och energiintensitetsmålet till 2020 ska redovisas till riksdagen. Genom ett nytt klimatinvesteringsstöd till kommuner och regioner stärks arbetet för minskade klimatutsläpp. Regeringen föreslår i propositionen att 125 miljoner kronor avsätts till klimatinvesteringar och att detta ökar till 600 miljoner kronor 2016. Bidraget ska gå till de åtgärder där investerade medel ger störst klimateffekt på kort eller lång sikt. Satsningen kan bidra till nya jobb i olika delar av landet. De medel som för närvarande finns avsatta för investeringsstöd till laddinfrastruktur kommer att ingå som en del i det nya stödet.

Utskottet anser liksom regeringen att insatserna för att nå en fordonsflotta oberoende av fossila bränslen till 2030 måste intensifieras. Regeringen avser att utreda hur ett s.k. bonus–malus-system kan utformas, där miljöanpassade fordon med relativt låga utsläpp av koldioxid premieras vid inköpstillfället med en bonus och fordon med relativt höga utsläpp av koldioxid får högre skatt med målet att det träder i kraft den 1 januari 2017.

Utskottet anser att flyget i högre utsträckning måste bära sina egna klimatkostnader och instämmer i att en skatt på flygresor bör utredas.

Värna miljön

En bärande princip i miljöpolitiken är, precis som i klimatpolitiken, att förorenaren ska betala för sina negativa miljöeffekter när det är möjligt och lämpligt. Principen att det ska vara lätt att göra rätt står bakom regeringens ambitioner att underlätta för hushållen att sortera sitt avfall så att mer kan återvinnas.

I syfte att upprätthålla miljöskatternas styrande effekt är det lämpligt att miljöskatternas nivå anpassas efter förändringar i den allmänna prisutvecklingen. I propositionen föreslår regeringen därför höjningar av såväl skatten på bekämpningsmedel, som har varit oförändrad sedan den 1 januari 2004, som skatten på naturgrus, som har varit oförändrad sedan den 1 januari 2006.

Utskottet instämmer i att genomförandet av miljöpolitiken bör stärkas och att avgörande steg för att nå miljö kvalitetsmålen och generationsmålet bör tas under mandatperioden. Arbetet för minskad klimatpåverkan, en giftfri miljö, biologisk mångfald samt bättre havs- och vattenmiljö ska prioriteras. Regeringen avser därför att under mandatperioden kraftigt förstärka de anslag som är viktigast för att uppnå detta.

Regeringen föreslår i propositionen en höjd ambitionsnivå för skydd och skötsel av värdefull natur på totalt 360 miljoner kronor. För kommande år beräknar regeringen att anslagen kommer att öka med närmare 1 miljard kronor per år. Genom denna satsning ska bl.a. fler naturskogar skyddas och skötseln av skyddad natur förbättras för att säkra den biologiska mångfalden och viktiga ekosystem. Utskottet instämmer i att även skyddet av haven ska förbättras genom bl.a. fler marina reservat. Regeringen föreslår att anslaget för havs- och vattenmiljö ökas med 20 miljoner kronor 2015. För kommande år beräknas

anslaget öka med 75 miljoner kronor per år. Utskottet anser att när det gäller miljö kvalitetsmålen är myndigheternas arbete av avgörande betydelse. Regeringen föreslår i samma proposition ökade anslagsmedel till Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen för bl.a. detta arbete. Dessutom beräknas anslaget för sanering av förorenade områden höjas fr.o.m. 2016. Regeringen har även beslutat att höja kärnavfallsavgifterna fr.o.m. januari 2015 för att säkerställa att de medel som avsätts för slutförvaring av kärnbränsle är tillräckliga.

Utskottet välkomnar att regeringen också har inrättat ett Miljömålsråd, som är en plattform för samarbete mellan de myndigheter som är strategiskt viktiga för att nå miljö kvalitetsmålen. Rådet kommer varje år från 2016 att presentera en lista på åtgärder som myndigheterna åtar sig att vidta i syfte att öka takten i arbetet med att nå miljö kvalitetsmålen. Miljömålsrådet ska också lämna förslag till regeringen på frågor som rådet anser att regeringen behöver arbeta vidare med.

En effektivare offentlig förvaltning

Statsförvaltningen möter hela tiden nya utmaningar som en följd av omvärldsförändringar och nya krav. Det innebär att myndigheterna ständigt behöver utveckla sina arbetssätt och sin förmåga till samverkan med andra statliga myndigheter, men också med kommuner och samhället i övrigt. Utskottet instämmer i att för att säkerställa att myndigheterna utvecklas och effektiviseras behöver förvaltningspolitiken och myndighetsstyrningen prioriteras högre än de gjorts under de senaste åren.

Med en utvecklad styrning som innebär ett större inflytande över verksamheten för de yrkeskunniga, mer fokus på kärnverksamheten och mindre administration, kan statsförvaltningen bli effektivare. Som redovisas i propositionen avser regeringen därför att utveckla den statliga styrningen, efter dialog med myndigheterna och med forskare och andra experter inom området. Inriktningen för detta arbete är att kombinera olika styrformer i syfte att skapa bästa möjliga förutsättningar för statsförvaltningen att förverkliga regeringens politik, utföra sina uppgifter i övrigt samt upprätthålla grundläggande värden som effektivitet, rättssäkerhet och medborgarperspektivet.

Sammanfattning

Utskottet delar regeringens bedömningar och anser att finansutskottet bör godkänna regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i berörda delar. Därmed anser miljö- och jordbruksutskottet att finansutskottet bör avstyrka motionerna 2014/15:3087 (FP), 2014/15:3088 (M), 2014/15:3090 (SD), 2014/15:3091 (C) och 2014/15:3092 (KD) i motsvarande delar.

Stockholm den 26 maj 2015

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Matilda Ernkrans

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Matilda Ernkrans (S), Lena Ek (C), Ulf Berg (M), Isak From (S), Johan Hultberg (M), Maria Strömkvist (S), Martin Kinnunen (SD), Åsa Coenraads (M), Jan-Olof Larsson (S), Monica Haider (S), Anders Forsberg (SD), Lars Tysklind (FP), Jens Holm (V), Magnus Oscarsson (KD), Marianne Pettersson (S), Jesper Skalberg Karlsson (M) och Emma Nohrén (MP).

Avvikande meningar

2015 års ekonomiska vårproposition (M)

Ulf Berg (M), Johan Hultberg (M), Åsa Coenraads (M) och Jesper Skalberg Karlsson (M) anför:

Moderaternas politik utgår från att Sverige ska ta till vara varje människas förmåga att växa av egen kraft. Så kan vi bygga ett starkare Sverige där alla som vill och kan bidrar till vårt gemensamma välbefinnande. Men detta kräver svar på de långsiktiga utmaningar som Sverige står inför. Vår konkurrenskraft utmanas när andra länder utvecklas allt snabbare. Ett nytt och djupare utanförskap växer fram som främst koncentreras till unga och utrikes födda. Välfärden måste hantera en åldrande befolkning, ojämlik vård och förbättra resultaten i skolan. Moderaternas uppgift de kommande åren är att utveckla reformförslag så att människor och företag i en alltmer krävande omvärld kan lyckas bättre än i dag. Fler i arbete och växande företag är helt avgörande för att kunna säkerställa mer kunskap i skolan, högre kvalitet i välfärden och ett starkare Sverige.

För Alliansen är det en självklarhet att Sverige måste vara pådrivande i omställningen till en klimatneutral ekonomi och ett giftfritt samhälle, och lika självklart att detta inte står i motsats till tillväxt och jobbskapande utan att miljö och tillväxt kan gå hand i hand. För detta krävs väl utformade och effektiva styrmedel. Förorenaren ska betala för sin miljöpåverkan samtidigt som förnybar och miljövänlig teknik tillåts växa fram. På så sätt ger våra åtgärder största möjliga resultat för miljön.

Inte minst krävs att den svenska fordonsflottan blir mer hållbar och att utsläppen från transportsektorn minskar. Beroendet av fossila bränslen är både en belastning på miljön och en säkerhetspolitisk risk. Nya styrmedel för att minska användningen av gifter i vår vardag krävs också. Därtill måste Sverige arbeta oförtröttligt på den internationella arenan för att bidra till att de globala utsläppsreduktioner som behöver uppnås.

Med det anförda anser vi att finansutskottet bör tillstyrka Moderaternas riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i berörda delar.

2015 års ekonomiska vårproposition (SD)

Martin Kinnunen (SD) och Anders Forsberg (SD) anför:

Investeringar för att bygga Sverige m.m.

Ett livskraftigt svenskt jordbruk är inte bara en förutsättning för den inhemska livsmedelsproduktionen utan även en grundpelare för vår svenska livsmedelsindustri. En oroväckande tendens är att Sveriges självförsörjningsgrad, alltså

värdet på de livsmedel vi producerar själva i relation till den totala mängden konsumerade livsmedel, är inne i en fallande trend och nu är under 50 procent.

Vi Sverigedemokrater motsätter oss alla nya förslag om skatter och regler som ytterligare försämrar förutsättningarna för att bedriva ett konkurrenskraftigt svenskt jordbruk. Vidare vill vi se en modernisering av beteslagstiftningen.

En annan aktuell fråga är EU:s vattendirektiv, som innebär att betydande arealer produktiv jordbruksmark utmed vattendrag riskerar att tas ur produktion och ersättas med våtmarker och skyddszoner. Vattenmyndigheterna vill också skapa en kontrollapparat som ska peka ut åtgärder och kontrollera svenska lantbrukare till en kostnad på cirka en halv miljard kronor, en kostnad som sannolikt den enskilde bonden får stå för. Dessa åtgärder syftar till att minska näringsläckaget till omgivande vattendrag och kan ha en viss betydelse ur miljösynpunkt när det gäller att uppnå en bättre vatten- och havsmiljö. Vi anser att det för den enskilde kan det orsaka orimliga kostnader inom en alltför snäv tidsram.

Det faktum att Sverige har mycket välskötta skogar anser vi hänger samman med att vi i Sverige har engagerade, kunniga och arbetsamma skogsägare. Vi vill fortsatt stärka skogsägarens ställning gentemot andra näringsidkare som ibland missbrukar allemansrätten. Vår skogspolitik omfattar även åtgärder för att stimulera en ökad skogsröjning och minskad byråkrati i skogen, t.ex. genom en ökad möjlighet till dispens för dikning. Enligt vår mening är detta väl avvägda åtgärder som ökar både skogens värde och produktionen. Vi anser att den bästa skogspolitiken uppnås genom frivillighet och kunskap snarare än genom detaljstyrande lagar och regleringar. Ett nationellt skogsprogram bör fortsatt arbetas fram gemensamt med skogsnäringen med en långsiktig och tydlig framtidsstrategi där skogens mål, miljö och produktion har fortsatt lika stor vikt.

Vi har också förslag som underlättar för t.ex. kommuner att upphandla livsmedel lokalt och därmed bidra till att stärka de lokala bönderna och livsmedelsföretagen.

Vi har kanske världens mest ambitiösa djurskydd men det är också viktigt att det finns rimliga förutsättningar för att kunna upprätthålla djurskyddet utan att vår livsmedelsproduktion slås ut. Vår produktion av kött, mjölk och proteingrödor bör kunna öka. Sverige behöver därför anta en långsiktig svensk livsmedelsstrategi samt sätta upp mål för självförsörjning av livsmedel.

För att underlätta för småskaliga matproducenter är det viktigt med regel-förenklingar och mindre krångel.

Det är viktigt att vi har en förutsägbar och säker lagstiftning när det kommer till tillverkningsindustrin och de effekter den har på miljön. Vi vill se en rimlig lagstiftning där företag tar sitt miljöansvar. Om en verksamhet varit i drift mellan 1969 och 1999 blir verksamhetsutövaren skyldig att sanera berörd mark. Detta har tidigare inte varit några större problem, men enligt en dom från Mark- och miljööverdomstolen har praxis ändrats sedan domstolen levererat ett motivuttalande som innebär att saneringen ska belasta statskassan så lite som möjligt.

Detta har i sin tur bl.a. lett till att moderbolag blivit skyldig att sanera områden som deras dotterbolag förorenat trots att dotterbolagen likviderats eller gått i konkurs, vilket branschen betraktar som ett problem. Enligt en rapport från Svenskt Näringsliv finns det i dag 78 000 förorenade områden att sanera, vilket skulle kosta 40–80 miljarder kronor. I Sverigedemokraternas budget avsätts i dag en större summa än i både Alliansens och regeringens budget. Vi vill även tydliggöra i lagen hur ansvarsfördelningen ska se ut genom ett förtydligande i miljöbalken. Staten ska även i högre utsträckning samarbeta med företagen för att ta ett gemensamt miljöansvar.

I Sverige sköts handläggningen av för industrin viktiga ärenden av en rad olika aktörer, vilket är ett problem för företagen. Ett antal olika övergripande utredningar kring detta har gjorts och olika aktörer lägger fokus på olika regelverk. Exempelvis presenterade Näringslivets regelnämnd förra året en rapport med problembeskrivningar och förslag på lösningar. Likaså har länsstyrelserna genom länsstyrelseuppdraget fått i uppdrag att arbeta för att förenkla för företagen.

Sverigedemokraterna är övertygade om att det är de enskilda aktörerna som bäst är lämpade att föreslå åtgärder på detta område. Därför vill vi skapa incitament för att bedriva internt förenklingsarbete genom att inrätta vad vi vill kalla för en servicepott. Med detta avses en möjlighet för aktörerna att ansöka om ytterligare medel om de lever upp till en målbild som den hanterande myndigheten preciserar. Vårt förslag är att länsstyrelserna ges ansvar för detta och vi vill för detta anslå 50 miljoner kronor årligen. Utöver krångel med regelverken i sig utgör utdragna väntetider en vanligt återkommande kritik.

Med det anförda anser vi att finansutskottet bör tillstyrka Sverigedemokraternas riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i berörda delar.

2015 års ekonomiska vårproposition (C)

Lena Ek (C) anför:

Staden och landsbygden är beroende av varandra. Med skogens resurser tillverkas hus, möbler och drivmedel, med malmen och mineralerna skapas förutsättningar för stålkonstruktioner och tillverkningen av såväl elbilar och mobiltelefoner. Med sol-, vatten- och vindkraft skapas vår framtida energi, för att inte tala om den mat och dryck som landsbygden producerar. Detta samband är viktigt när vi pratar om vikten av att kunna bo och verka i hela landet.

Ett av de största hindren för att utveckla attraktiva boendemiljöer på landsbygden är strandskyddet. Det finns delar av vårt land där restriktivitet är klokt vad gäller strandnära nybyggnation. I områden som präglas av en hög exploateringsgrad ska allmänhetens tillgång till stränder för friluftsliv och rekreation värnas. Sverige har dock tillgång till tusentals mil av obebyggda stränder. Med undantag för delar av våra havsområden, ett fåtal tätt bebyggda områden och skärgårdsöar, finns i vårt land ingen egentlig konflikt mellan strandnära bo-

ende och allmänhetens möjlighet till strandnära friluftsliv och rekreation. Därför behöver strandskyddet förändras. Alliansens arbete med länsstyrelsernas handläggningstider har gett resultat. Men precis som med regelförenklingsarbetet kan mer göras för att förkorta handläggningstiderna ytterligare, i synnerhet de kommunala.

Den svenska mat- och dryckesproduktionen är betydelsefull för ekonomin i allmänhet och besöksnäringen i synnerhet. För det första skapar den jobb i producentledet. För det andra utgör den grunden för restaurangnäringen, den näring som anställer störst andel ungdomar och där många nyanlända driver företag. Och för det tredje bidrar den till inhemsk och utländsk turism. Ett sätt att minska regelkrånglet för denna näring, så att den kan fortsätta att skapa jobb, är att tillåta gårdsförsäljning.

De gröna näringarna är viktiga för hela Sveriges växtkraft. De producerar klimatsmart energi, högklassiga livsmedel och råvaror, öppna landskap samt jobb och tillväxt i hela landet, i såväl den egna som kringliggande branscher. De gröna näringarnas konkurrenskraft måste stärkas och produktionen öka. Svenska livsmedelsproducenter är världsledande på djurhälsa, har en restriktiv användning av antibiotika i djurhållningen och producerar mat på ett klimatsmart sätt. Betande djur ger även öppna landskap och stärker den biologiska mångfalden. Detta är exempel på kollektiva nyttigheter som är värda att försvara.

Vi har goda förutsättningar att öka produktionen av såväl livsmedel som spannmål i vårt land, men de gröna näringarna står också inför betydande utmaningar. Svenska grisproducenter drabbades hårt av ryska importbegränsningar under förra året. Också mjölkbönder drabbades av liknande importstopp och pressas kontinuerligt av låga marginaler. Svenska bönder konkurrerar på en marknad där producenter i andra länder inte möter lika höga krav på djurskydd och miljöhänsyn, har ett allmänt lägre kostnadsläge och där exempelvis antibiotika används på ett mindre ansvarsfullt sätt.

Krisen för många bönder är akut. Konkurrenskraftsutredningens förslag utgör ett bra underlag för det fortsatta arbetet med att värna och stärka det svenska lantbruket. De svenska mervärdena som symboliseras av höga krav på djurskydd och miljö är viktiga att värna. Satsningar på export och projekt som stärker svensk livsmedelsproduktion är fortsatt viktiga.

Centerpartiet anser att vi ska använda oss av EU:s jordbruksstöd så effektivt som möjligt. Det är angeläget att prioritera de bönder som har djur. De viktiga djurskydds- och miljövärden som mjölk- och köttbönderna skapar, men som är svåra att ta betalt för, bör premieras. Inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitikens föreslog Centerpartiet därför ett särskilt nötdjursbidrag, en s.k. kopeng, som ska gå till aktiva bönder med nötdjur inom ramen för EU:s gårdsstöd.

Framöver är det också av största vikt att processen med att ta fram ett nationellt skogsprogram fortskrider och att detta arbete inte försenas av andra parallella utredningar. Det behövs även en nationell livsmedelsstrategi som en

fortsättning på Matlandet Sverige, för att underlätta det långsiktiga strategiska arbetet med att förbättra svenskt lantbruks konkurrenskraft.

Vi vill nu att Sverige fortsätter med reformer för klimatet, för mer förnybar energi i våra transporter och i vår elproduktion, för en bättre havsmiljö, för ren luft och rent vatten, och för mindre gifter i vardagen.

Hållbar ekonomisk tillväxt går hand i hand med våra ambitiösa miljömål. Marknadsbaserade styrmedel, där förorenaren betalar för sin miljöskada och där det är lönsamt att agera miljövänligt, är effektiva såväl ur klimatsynpunkt som ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Sverige har bevisat att tillväxt kan ske parallellt med mindre miljöpåverkan. Vår BNP har växt med mer än 60 procent sedan 1990, samtidigt som utsläppen av växthusgaser har minskat med drygt 22 procent. Miljö och ekonomisk tillväxt går hand i hand.

Vissa kemikalier bör förbjudas, men det finns en lång rad kemikalier som är vanligt förekommande i vår vardag som inte är giftiga nog att förbjudas, men som i större mängder ändå är negativa för hälsan och som därför bör minskas och bära sina miljökostnader. Därför tillsatte alliansregeringen en of-fentlig utredning om att införa en kemikalieskatt som presenterade sina slutsatser i mars 2015. Utredningen föreslår en skatt på viss elektronik och visst byggmaterial för att minska användandet av flamskyddsmedel och ftalater.

Även för en bättre havsmiljö finns behov att utveckla nya styrmedel, där förorenaren betalar. Insatser för en omställning mot mindre utsläpp i såväl Östersjön som Nordsjön bör premieras, liksom insatser för att återställa den marina miljön, inte minst i Östersjön. Sådana nya system behöver dock på sikt omfatta alla de länder som har miljöpåverkan på Östersjön och Nordsjön och spegla detta delade ansvar för den marina miljön. Vi kommer att återkomma i kommande budgetar med reformförslag på dessa områden.

Andra styrmedel för grön tillväxt kommer att behöva införas för att stärka utvecklingen mot ett hållbart samhälle. Nedskräpning beivras fortfarande i låg utsträckning i Sverige trots höga kostnader för samhället. Nya styrmedel och ett mer konsekvent beivrande av nedskräpning kan både minska kostnaderna och öka intäkterna på lokal och regional nivå. I regeringens utredning om ekosystemtjänster pekas möjligheter ut att med styrmedel skapa kompensation för viktiga ekosystemtjänster som pollinering och biologisk kontroll av skadedjur.

För en stor del av Sveriges klimatutsläpp sätts priset på utsläppen av EU:s utsläppshandelssystem (EU ETS). Där har priset på utsläpp minskat kraftigt på senare tid. Skälet är att det har uppstått ett överskott av utsläppsrätter. Lösningen är att EU:s utsläppsminskningar skärps ytterligare när detta ändå kan ske till en så låg kostnad för företagen. I första hand är detta en klimatåtgärd. Men det är också centralt för att EU med låga utsläpp ska kunna bli ett varaktigt föredöme för omvärlden, samt för att få utsläppsmarknaden att fungera bättre. Genom att minska antalet utsläppsrätter ökar priset på dem och klimatpåverkan blir dyrare.

I brist på en långsiktig lösning kan utsläppen inom EU:s utsläppshandel minskas genom en s.k. set aside, där utsläppsrätter motsvarande 2 miljarder ton koldioxid helt enkelt läggs åt sidan och inte återförs med mindre än att

priset når en viss nivå. Dessa frågor har stor budgetpåverkan i Sverige men kan bara bedrivas inom ramen för förhandlingar och beslut på EU-nivå.

Transportsystemet står för cirka en tredjedel av Sveriges klimatutsläpp och för betydande utsläpp av hälsovådliga partiklar. Under lång tid har dessa utsläpp inte minskat i linje med övriga utsläpp, men på senare år har nya styrmedel, som skattebefrielse för biodrivmedel, differentierad fordonsskatt och miljöbils- och supermiljöbilspremien, bidragit till en tydlig minskning. Denna omställning bör påskyndas med nya styrmedel för att nå en fossiloberoende fordonsflotta.

Alliansen antog i sin budget för 2015 principen om ett system av miljöbonusar och miljöavgifter på bilar, s.k. bonus–malus. Nyköp av bilar med låga eller inga utsläpp får rejäla miljöbonusar som finansieras med avgifter på de bilar som har höga utsläpp. Hybridbilar som kan använda både förnybara och fossila bränslen får särskilda bonusar, och lätta lastbilar får även de bonusar och avgifter beroende på utsläpp. Miljöbonusarna och miljöavgifterna förändras sedan gradvis i takt med teknikutvecklingen. På så vis skapas ett ständigt tryck att minska utsläppen i den svenska bilparken och att göra den svenska bilmarknaden ledande i teknikomställningen.

Just nu sker en snabb utveckling mot mindre utsläpp, förnybara bränslen och inte minst eldrift. De tekniska aspekterna kring detta bonus–malus-system bör nu snarast utvecklas och förfinas för att införas under 2016. Bonus–malus-systemet är till sin utformning tänkt att vara statsfinansiellt neutralt, med en viss säkerhetsmarginal för att möta en oväntat snabb omställning.

Biodrivmedel, som biogas och E85 etanol, har varit centrala för att minska klimatpåverkan från den svenska bilparken. För att även öka låginblandningen av bränslen bör ett kvotpliktssystem införas som stegvis ökar kraven fram mot 2030 då Sveriges fordonsflotta ska vara fossiloberoende. Till en början bör Sverige fortsätta att driva förlängningen av skattebefrielsen för höginblandade och rena biodrivmedel, så att dessa kan fortsätta att vara viktiga delar av klimatomställningen av den svenska fordonsflottan.

Tunga fordon är på många platser livsnödvändiga för den lokala ekonomin då ingen annan transportinfrastruktur kan uppnå samma finmaskighet som vägnätet. Utsläppen från lastbilar har dessvärre varit envist höga och allvarliga för Sverige som klimatföredöme. En kilometerskatt, med ensidigt fokus på avstånd och inte bränsle, skulle dock drabba jobb som är beroende av lastbilstransporter samtidigt som miljöeffekten blir mycket liten, då alternativ transportinfrastruktur saknas på många platser i landet.

Sverige är en världsledande lastbilstillverkare och det vore naturligt att Sverige också har världens bästa miljöprestanda på sin lastbilspark. Frågan om hur den nya miljöklassen ska definieras behöver utredas då nuvarande euroklasser för lastbilar är inriktade på partikelutsläpp och inte klimatutsläpp. På samma sätt behöver de mest miljövänliga bussarna uppmuntras. För att påskynda teknikutvecklingen och skapa en stark svensk marknad för miljölastbilar och miljöbussar föreslår vi en miljölastbils- eller busspremie som riktar sig till de lastbilar som har minst klimatutsläpp. Premien måste vara kraftfull nog att styra

investeringar i lastbilar och bussar, i storleksordningen flera hundra tusen kronor, och omfatta tillräckligt många fordon för att påverka utvecklingen.

Det andra och kompletterande sättet att förbättra lastbilarnas miljöprestanda är att de tankas på biodiesel och andra direkta substitut till fossildrivmedel med liten klimatpåverkan. För att stimulera framväxten av dessa drivmedel krävs kompletterande miljöpremier som belönar användandet av en hög andel förnybart bränsle. Centerpartiet vill satsa 300 miljoner kronor på en kraftig miljölastbilspremie 2017 och 450 miljoner kronor 2018. Vi återkommer i höstens budgetmotion med skarpa förslag kring detta.

Biogasproduktion ger positiva effekter för klimatet och minskar övergödningens problemen. Alliansregeringen införde ett produktionsstöd för biogas och ett investeringsstöd för biogasanläggningar inom ramen för Landsbygdsprogrammet (ersättning för metangasreducering). Det finns en fortsatt stor potential för biogastillverkning i Sverige och Centerpartiet vill därför satsa ytterligare 50 miljoner kronor om året på stöd till biogasproduktion. Vi återkommer i höstens budget med skarpa förslag kring ökat stöd till biogasproduktion.

Med det anförda anser vi att finansutskottet bör tillstyrka Centerpartiets riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i berörda delar.

2015 års ekonomiska vårproposition (FP)

Lars Tysklind (FP) anför:

Folkpartiet är övertygat om att fortsatt höga ambitioner för välfärden i Sverige kräver socialliberala reformer för en mer dynamisk ekonomi, en mer flexibel arbetsmarknad och ett mer gynnsamt klimat för entreprenörer och företagare. Den ekonomiska politik som presenteras i regeringens vårproposition går här i fel riktning. Utan reformer för fler jobb kommer Sverige långsiktigt att tappa i sammanhållning och förmåga att finansiera våra gemensamma åtaganden.

Jordbruket ska i likhet med andra sektorer bära sina egna miljö- och klimatkostnader, men också ersättas för kollektiva nyttigheter som naturvård samt bevarande av den biologiska mångfalden.

Att öppna marknader för handel stimulerar livsmedelsproduktionen och en effektiv användning av åkermark. EU:s jordbrukspolitik behöver reformeras i grunden. Jordbruksstödet, utom landsbygdsstödet, ska avvecklas så snart som möjligt liksom EU:s handelshinder mot omvärlden. Samtliga direktstöd och marknadsregleringar ska fasas ut så snart som möjligt – i stället behövs ökade satsningar på landskapsvård, miljöskydd och bevarad biologisk mångfald.

Ett hållbart jord- och skogsbruk är en del av lösningen på dagens miljöutmaningar. Redan med den nuvarande tekniken skulle jord- och skogsbruket kunna vara självförsörjande på hållbar energi. Det finns goda möjligheter att förbättra avkastningen på ett miljövänligt sätt genom att anpassa växtsorter, brukningsmetoder och näringsämnen efter lokala förhållanden. Ett kretslopp där näringen går från jord till bord och sedan tillbaka till jorden är avgörande för en hållbar livsmedelsförsörjning.

Folkpartiet anser att Sverige ska driva på för att stärka djurskyddet i hela Europa. Utvecklingen av antibiotikaresistens hotar folkhälsan. Sverige ska arbeta i EU och globalt för en ansvarsfull antibiotikaanvändning, både bland människor och på djur, baserad på medicinska bedömningar. Den svenska skogspolitiken ska vila på två jämställda mål, produktionsmålet och miljömålet. Skogens potential inom förnybara material, kemiska produkter, textilier och energiproduktion ska tillvaratas. Miljöhänsynen inom skogsbruket måste öka.

Kemikalielagstiftningen ska utgå från försiktighetsprincipen. Den europeiska kemikalielagstiftningen behöver skärpas och särskild hänsyn tas till barns och ungas känslighet samt till den samlade effekten när flera olika kemikalier samverkar. Tillsynen behöver förbättras och sanktionerna skärpas. Avfallets miljöpåverkan ska minskas genom fungerande återanvändning och återbruk. Avfallspolitiken måste förebygga och förhindra att tungmetaller, läkemedelsrester och andra farliga ämnen sprids i naturen.

Sverige måste vara pådrivande i omställningen till en klimatneutral ekonomi och ett giftfritt samhälle, och lika självklart är att detta inte står i motsats till tillväxt och jobbskapande utan att miljö och tillväxt kan gå hand i hand. För detta krävs väl utformade och effektiva styrmedel. Förorenaren ska betala för sin miljöpåverkan samtidigt som förnybar och miljövänlig teknik tillåts växa fram.

Omställningen av transportsektorn är en viktig del av miljöpolitiken. Miljöstyrningen bör förstärkas genom en höjning av beskattningen för personbilar och fordon som har särskilt stora utsläpp av växthusgaser. Ytterligare miljöskatter, såsom en kemikalieskatt och skatt på fluorerande växthusgaser, bör införas. Kväveoxidavgiften bör också göras om till en skatt. Miljöpåverkan från transportsektorn ska minskas. Det är därför angeläget att öka den styrande effekten för att på ett kostnadseffektivt sätt uppfylla den långsiktiga prioriteringen om en fossilberoende fordonsflotta.

Nedskräpningen av våra hav är ett av vår tids allvarliga miljöproblem. Enbart på den svenska västkusten beräknas årligen att mellan 4 000 och 8 000 kubikmeter avfall, vilket motsvarar en fotbollsplan fylld med meterhöga drivor av skräp, flyter i land. Plastföremål utgör den största delen av det marina avfallet och kan bestå av allt från mikroskopiska partiklar till större föremål såsom tunnor, fiskeredskap och kasserade fritidsbåtar. Städningen av stränderna kostar kommunerna stora belopp varje år, men åtgärderna för städning är inte tillräckliga. Folkpartiet anser att Havs- och vattenmyndigheten ska få i uppdrag att fördela medel till kommuner för städning av stränder. Kommunerna ska kunna ansöka om bidrag hos myndigheten för återkommande städning av stränder. Det bör årligen anslås 15 miljoner kronor till Havs- och vattenmyndigheten för arbetet med renare stränder.

Sverige behöver höja miljö- och klimatskatterna. Folkpartiet vill, med beaktande av jobben och konkurrenskraften, använda de ekonomiska styrmedel som krävs för att möta klimatkrisen och föra Sverige närmare klimatmålen.

Användningen av handelsgödsel bidrar till en övergödning av vattenområden. Även förekomsten av kadmium i handelsgödsel är ett oroande miljöproblem. Det är därför angeläget att användningen av sådan gödsel minskar och att jordbrukets allmänna miljöpåverkan minskar. För att uppnå detta syfte bör en ny läckageskatt för jordbruket införas fr.o.m. den 1 januari 2017. Den skatt på handelsgödsel som avskaffades den 1 januari 2010 skulle kunna tjäna som en utgångspunkt för en ny miljöstyrande skatt. Samtidigt välkomnar Folkpartiet att regeringen överväger andra konstruktioner av skatten och kommer noga att följa det arbete på området som nu sker. Förändringen beräknas 2017 stärka de offentliga finanserna med ca 290 miljoner kronor.

I enlighet med remitterat förslag bör skattebefrielsen för vissa biodrivmedel minskas, och miljöskatterna på naturgrus och bekämpningsmedel bör höjas. Syftet med skatten på naturgrus är att åstadkomma bättre hushållning med naturgruset och påskynda utvecklingen mot alternativa material. Skatten på bekämpningsmedel bör vidare höjas från 30 kronor till 34 kronor för varje helt kilogram verksam beståndsdel i bekämpningsmedlet. Förändringarna beräknas 2016 stärka de offentliga finanserna med ca 11 miljoner kronor.

Den tekniska utvecklingen är en central del av lösningen på dagens miljöproblem, vilket gör att det behövs fortsatt höga ambitioner för forskning och utveckling. Att bryta beroendet av fossila bränslen är nödvändigt för att rädda klimatet. Det krävs miljöanpassningar inom transportsystemet, energisystemet och jord- och skogsbruket. Generella och teknikneutrala ekonomiska styrmedel, såsom koldioxidskatt och handel med utsläppsätter, är det mest effektiva redskapet.

För att bevara och utveckla den biologiska mångfalden i form av olika naturtyper och arter behövs ökade restaureringsinsatser och fler skyddade sammanhängande områden både på land och i vatten.

Allemansrätten ska värnas. Fjäll-, skogs- och kustområden samt sjöar och vattendrag med höga naturvärden ska ha ett starkt skydd. För den biologiska mångfaldens och friluftslivets skull behövs det ett starkare strandskydd i trakter med högt exploateringsstryck. Det bör samtidigt vara lättare att få dispens från strandskyddet i områden med lågt exploateringsstryck. Allt fler arter hotas av utrotning. Hotade växter och djur ska skyddas genom fridlysning, information och biotopskydd. Sverige ska ha livskraftiga stammar av alla de fem stora rovdjuren: björn, järv, lo, varg och kungsörn. En dialog med lokalbefolkningen i berörda områden är en viktig del av rovdjursförvaltningen. Artdatabankens arbete ska främjas.

Sverige omges av hav som behöver skyddas genom avtal mellan alla kuststater. Den svenska havskusten måste återkommande städas från skräp, t.ex. plast. Plasten bryts ned till mikroplast och dessa små partiklar tar sig in i näringskedjan vilket är skadligt för människor, djur och natur. Fisket måste bedrivas på ett långsiktigt hållbart sätt och hålla sig inom ramen för vetenskapliga bedömningar av vad bestånden tål. Dricksvattenförsörjningen måste säkras och fler yt- och grundvattentäkter ges skydd.

Med det anförda anser vi att finansutskottet bör tillstyrka Folkpartiets riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i berörda delar.

2015 års ekonomiska vårproposition (KD)

Magnus Oscarsson (KD) anför:

Jordbruket är centralt för att ha mat att ställa på bordet, men jordbruket är mycket mer än den mat som det producerar. Det har en central betydelse för den biologiska mångfalden och till den levande landsbygd och de öppna landskap som är en del av vårt kulturarv.

I många EU-länder är miljötankande och djurskydd jämförelsevis nedprioriterat. Alternativt följs inte de uppsatta reglerna. En bidragande orsak till problemen i det svenska jordbruket är att vi inte har lyckats omsätta den kvalitet på varorna som våra miljö- och djurskyddsregler leder till i reda pengar.

Ett exempel på detta är den svåra situationen för Sveriges mjölkbönder. Vi kristdemokrater vill förbättra möjligheterna för mjölkbönderna att klara sin verksamhet både på kort och på lång sikt, exempelvis genom att avskaffa beteskravet för de kor som finns i kostallar med lösdrift.

Kristdemokraterna vill fortsätta värna vår miljö och vårt välutvecklade djurskydd, men vi vill att de lagar och regler som antas verkligen är ändamålsenliga och att det inte finns fler paragrafer i lagtexterna än nödvändigt.

Vid upphandling bör offentliga aktörer ta miljöhänsyn och använda sig av kriterier för en miljöanpassad upphandling.

Vår självförsörjningsgrad är snart nere på 40 procent, vilket är mycket lågt i jämförelse med våra grannländer. En viktig uppgift för politiken är att bidra till att svenska jordbrukare får rimligare villkor.

För Alliansen är det en självklarhet att Sverige måste vara pådrivande i omställningen till en klimatneutral ekonomi och ett giftfritt samhälle, och lika självklart att detta inte står i motsats till tillväxt och jobbskapande utan att miljö och tillväxt kan gå hand i hand. För detta krävs väl utformade och effektiva styrmedel. Förorenaren ska betala för sin miljöpåverkan samtidigt som förnybar och miljövänlig teknik tillåts växa fram. På så sätt ger våra åtgärder största möjliga resultat för miljön. Inte minst krävs att den svenska fordonsflottan blir mer hållbar och att utsläppen från transportsektorn minskar. Beroendet av fossila bränslen är både en belastning på miljön och en säkerhetspolitisk risk. Nya styrmedel för att minska användningen av gifter i vår vardag krävs också. Därtill måste Sverige arbeta oförtröttligt på den internationella arenan för att bidra till att de globala utsläppsreduktioner som behöver uppnås.

Kristdemokraterna anser att Sverige måste bryta sitt beroende av fossila bränslen inom transportsektorn. Det krävs långsiktiga och effektiva styrmedel för att öka andelen förnybara drivmedel med hög klimatprestanda och för effektivare transporter. Kristdemokraterna vill främja teknikutvecklingen för att nå ett mer hållbart transportsystem.

En viktig del av det kristdemokratiska idéarbetet är förvaltarskapstanken. Klimatutmaningen är vår tids största miljöutmaning. Kristdemokraterna har

därför satt ambitiösa mål när det gäller att minska utsläppen, såväl i Sverige som på EU-nivå. Utöver själva miljöfrågan som utsläppen av växthusgaser utgör, följer det etiska problemet att det främst är världens fattigaste människor som betalar det högsta priset när jordens medeltemperatur ökar.

Vi vill också verka för att förhindra spridningen av giftiga kemikalier i vår miljö. Detta är en viktig aspekt av det förebyggande hälsoarbetet. Inte minst gäller det barns vardagsmiljöer. Vi vill t.ex. ha giftfria förskolor, och jobbar för att man ska ställa större krav när det gäller t.ex. barnens leksaker, nappflaskor samt mat och dryck. EU har en nyckelroll i arbetet för att öka kemikaliesäkerheten, bl.a. för att utveckla arbetet med gemensamma åtgärder mot spridning av gifter och läkemedelsrester till våra hav och vattendrag.

Ett av Sveriges miljömål är den biologiska mångfalden, uttryckt som ett rikt växt- och djurliv. Hoten mot den biologiska mångfalden är omfattande om vi tittar på den globala nivån. I Sverige bidrar våra skogar och vår landsbygd, exempelvis våra hagmarker, till denna mångfald. Just hagmarkerna nämns ibland som de, näst regnskogarna, artrikaste biotoperna på vår planet. Jordbruket skulle i högre utsträckning kunna bli en nyckelaktör för att värna den biologiska mångfalden om det fick rätt incitament för att göra det. Reformen av EU:s jordbrukspolitik i denna riktning är viktiga.

Sveriges havs- och kustområden innehåller också ett rikt artliv och skyddsvärda miljöer. Sverige har under några år ökat antalet marina reservat. Vi måste fortsätta att verka för att inte den ekologiska balansen ska rubbas via exempelvis långväga arter som på olika sätt letar sig hit.

Med det anförda anser vi att finansutskottet bör tillstyrka Kristdemokraternas riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i berörda delar.

BILAGA 5

Arbetsmarknadsutskottets yttrande 2014/15:AU3y

2015 års ekonomiska vårproposition

Till finansutskottet

Finansutskottet har gett bl.a. arbetsmarknadsutskottet möjlighet att yttra sig över 2015 års ekonomiska vårproposition samt de motioner som väckts med anledning av propositionen, i de delar som berör utskottets beredningsområde.

I yttrandet behandlar utskottet förslag i propositionen och motionerna som gäller riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken och utgiftsutvecklingen för de kommande åren, samt vissa förändringar på budgetens inkomstsida. Utskottet begränsar sitt yttrande till de delar som berör utskottets beredningsområde.

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag och anser att förslaget i propositionen i berörda delar bör tillstyrkas. Motionärernas förslag i motsvarande delar bör avstyrkas.

I yttrandet finns fem avvikande meningar.

Utskottets överväganden

Propositionen

Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

I 2015 års ekonomiska vårproposition (prop. 2014/15:100) gör regeringen bedömningen att den svenska ekonomin gradvis kommer att återhämta sig efter finanskrisen. Konjunkturläget i omvärlden ser ut att förstärkas, även om återhämtningen kommer att gå långsamt. Riskerna för en svagare utveckling är betydande, och en försämrad ekonomisk utveckling i euroområdet bedöms utgöra den enskilt största risken. Regeringen anser därför att det är viktigt att det finns marginaler för att kunna möta en försämrad ekonomisk utveckling.

Arbetslösheten uppgår sedan 2011 till omkring 8 procent. Under samma period har sysselsättningen stigit, men hittills inte tillräckligt för att minska arbetslösheten eftersom antalet personer i arbetskraften också har ökat. Regeringen gör bedömningen att arbetslösheten kommer att minska i takt med att konjunkturåterhämtningen ökar efterfrågan på arbetskraft. Men aktiva insatser är också nödvändiga för att minska arbetslösheten.

Regeringen konstaterar att den höga arbetslösheten är ojämnt fördelad. En förhållandevis stor andel av de arbetslösa riskerar långvarig arbetslöshet. Särskilt unga, lågutbildade, utrikes födda och personer med funktionsnedsättning har en särskilt utsatt situation. En fortsatt långsam återhämtning på arbetsmarknaden skulle särskilt drabba dessa grupper som redan har en svag förankring på arbetsmarknaden.

Regeringen understryker vikten av att människors kompetens och vilja att arbeta tas till vara på bästa sätt. Arbetslösheten har enligt regeringen varit alltför hög under lång tid och långtidsarbetslösheten har bitit sig fast. En av regeringens viktigaste uppgifter under mandatperioden är därför att minska arbetslösheten varaktigt och öka sysselsättningen. Målet för regeringens sysselsättningspolitik är att arbetslösheten ska minska och 2020 vara lägst i EU.

Regeringen slår fast att den inriktning av finanspolitiken som den avser att genomföra under mandatperioden förutsätter att de fastställda nivåerna på utgiftstaket för 2015–2017 höjs. Det förhållande att riksdagen röstade för ett annat förslag till budget för 2015 än regeringens innebär att de beslutade nivåerna på utgiftstaket 2015–2017 inte speglar regeringens syn på vilken nivå de statliga utgifterna bör ligga. Regeringen anger därför i propositionen att den återkommer till riksdagen i vårändringsbudget för 2015 (prop. 2014/15:99) med förslag om att de redan fastställda nivåerna på utgiftstaket för 2015–2017 höjs av finanspolitiskt motiverade skäl.

Givet bl.a. att det finns risk för en försämrad ekonomisk utveckling i euroområdet gör regeringen i propositionen den samlade bedömningen att

samtliga reformer i vårändringsbudget för 2015 och i den kommande budgetpropositionen för 2016 bör vara finansierade fullt ut.

Vidare betonar regeringen att jämställdhetsperspektivet ska finnas med i politikens utformning på alla områden. Därmed präglas även den ekonomiska politiken av en feministisk grundsyn. För att nå de jämställdhetspolitiska målen krävs det enligt regeringen kraftfulla insatser. Ett arbete har inletts med att jämställdhetsintegrera budgetprocessen utifrån en genusanalys. Avsikten är att urskilja mönster och vidta åtgärder som främjar jämställdhet. Till de långsiktiga satsningarna för att motverka ojämställdhet hör en förstärkning av de ideella kvinnojourernas arbete.

När det gäller reformer med sikte på ungdomsarbetslösheten avser regeringen att införa en 90-dagarsgaranti som innebär en borte gräns för hur länge en person ska kunna vara arbetslös innan han eller hon erbjuds ett jobb, en insats som leder till ett jobb eller en utbildning. För att uppnå detta krävs investeringar i såväl jobb som praktikplatser och utbildning.

Regeringen vill införa s.k. traineejobb varigenom unga arbetslösa ges möjlighet att arbeta i välfärdssektorn i kombination med en relevant yrkesutbildning. Som en viktig del av 90-dagarsgarantin föreslår regeringen vidare att det införs s.k. utbildningskontrakt som innebär att unga arbetslösa får möjlighet att studera med förhöjt studiebidrag med målsättningen att få godkända gymnasiebetyg.

För att komma till rätta med långtidsarbetslösheten avser regeringen att 2015 ta första steget för att avveckla sysselsättningsfasen (fas 3), bl.a. genom att extratjänster införs i välfärden. Regeringen avser att återkomma med ytterligare insatser för de människor som är långtidsarbetslösa.

I syfte att skapa goda förutsättningar för ett modernt arbetsliv förstärker regeringen Arbetsmiljöverkets resurser. Särskilt viktigt är det att förebygga arbetsskador inom kvinnodominerade yrken.

När det gäller nyanlända invandrades etablering klargör regeringen att den ämnar föra en kraftfull politik för att nyanlända invandrare snabbare ska etableras i arbets- och samhällslivet, exempelvis genom en satsning på flyktingguider och familjekontakter samt förbättrade möjligheter till validering av utbildning och kompetens.

Även en höjning av ersättningsnivåerna i arbetslöshetsförsäkringen för ökad trygghet och omställningsförmåga tillhör de prioriterade satsningarna.

Utgiftsutvecklingen för utgiftsområdena 13 och 14

Den beräknade utgiftsutvecklingen för utgiftsområdena 13 och 14 framgår av nedanstående tabell.

Utgifter för utgiftsområdena 13 och 14 under 2014–2019

Miljoner kronor

	2014 utfall	2015 anslag	2015 prognos	2016 beräknat	2017 beräknat	2018 beräknat	2019 beräknat
Integration och jämställdhet	12 225	16 745	16 396	22 117	30 277	34 445	30 369
Arbetsmarknad och arbetsliv	66 901	69 314	68 531	71 799	71 871	71 936	72 230

Källa: Prop. 2014/15:100.

När det gäller volymförändringar inom utgiftsområde 13 redovisar regeringen bl.a. att antalet asylsökande i Sverige under 2014 var det högsta sedan Balkankriget i mitten av 1990-talet och att antalet asylsökande förväntas förbli högt under hela prognosperioden 2015–2019. Regeringen konstaterar att situationen i Syrien och Irak, och fortsatt svåra förhållanden i t.ex. Eritrea, driver många människor på flykt. Till följd av det ökade antalet nyanlända beräknas ersättningar och insatser för etablering av nyanlända inom utgiftsområde 13 öka med ca 18 miljarder kronor mellan 2015 och 2018. Utgifterna väntas därefter sjunka något under 2019.

När det gäller volymförändringar inom utgiftsområde 14 anför regeringen att antalet arbetslösa väntas minska årligen 2015–2018, vilket medför minskande utgifter för arbetslöshetsförsäkringen och de arbetsmarknadspolitiska programmen.

När det gäller förändringar till följd av beslutade, föreslagna och aviserade åtgärder anför regeringen att reformer som rör bl.a. arbetslöshetsförsäkringen, extratjänster, traineejobb, utbildningskontrakt och Arbetsförmedlingens verksamhet beräknas innebära att utgifterna inom utgiftsområde 14 ökar med 1,5 miljarder kronor 2015, 3,0 miljarder kronor 2016 och 1,3 miljarder kronor 2017, jämfört med föregående år.

Propositionen bygger på en överenskommelse mellan regeringspartierna och Vänsterpartiet.

Motionerna

I ett gemensamt avsnitt i respektive partimotion framför allianspartierna att det efter en lång och djup internationell lågkonjunktur nu märks en allt tydligare global konjunkturåterhämtning. Efter en period där svensk BNP-tillväxt främst drivits av inhemsk konsumtion är det av stor vikt att Sverige nu förmår dra nytta av återhämtningen som sker i omvärlden och att konkurrenskraften i exportindustrin understöds. Allianspartierna hänvisar till ett flertal indikatorer för svensk ekonomi inom både byggindustrin, tillverkningsindustrin, de

privata tjänstenäringarna och detaljhandeln som visar på en positiv utveckling. Indikatorer och utfall för arbetsmarknaden pekar också på att sysselsättningen fortsätter att öka. Anställningsplanerna och antalet nyanmälda lediga platser ligger på en hög nivå.

På samma gång anser allianspartierna att regeringens åtgärder verkar i motsatt riktning. Den goda utvecklingen riskerar att bromsas av regeringens förslag i vårpropositionen, i kombination med de skattepolitiska prioriteringarna från budgetpropositionen 2015. Förslagen om att höja kostnader för att anställa både yngre och äldre riskerar att få betydande negativa effekter på sysselsättningen. Höjda inkomstskatter påverkar samtidigt motivationen att arbeta. Detta är särskilt allvarligt menar allianspartierna då skatterna kombineras med kraftigt utbyggda bidragssystem som minskar incitamentet att gå från bidragsförsörjning till förvärvsarbete.

I fråga om utgiftstakets nivåer motsätter sig allianspartierna den höjning som regeringen föreslår för perioden 2015–2019. De anser att den inte är ansvarsfull eftersom ett sådant agerande bl.a. förutsätter ett kraftigt höjt skatteuttag för att balansera utgiftsökningarna. Och eftersom skattehöjningarna riskerar att slå mot jobb och företagande riskerar de att försämra Sveriges ekonomiska utsikter. Dessutom har regeringen enligt allianspartierna överskattat den förstärkning av de offentliga finanserna som kan väntas av skattehöjningarna. Detta medför i sin tur att de utgiftsökningar som planeras blir underfinansierade över tid.

För egen del avser allianspartierna att fortsätta arbetet för att åstadkomma fler jobb. Målet är att över 5 miljoner människor ska ha ett arbete 2020. För att nå målet måste den jobbskapande politik som bedrivits sedan 2006 förvaltas och utvecklas. Allianspartierna kommer tillsammans och var för sig att fortsätta att prioritera jobbpolitiken genom att utveckla åtgärder för lägre trösklar, bättre utbildning, en bättre fungerande arbetsmarknad och arbetsförmedling samt enklare omställning.

Moderaterna tar i partimotion 2014/15:3088 av Anna Kinberg Batra och Ulf Kristersson på sig uppgiften att utveckla reformförslag så att människor och företag i en allt mer krävande omvärld kan lyckas bättre än i dag. Fler i arbete är nödvändigt för ett starkare Sverige och målsättningen är att fler unga, utrikes födda, äldre och människor med funktionsnedsättning kommer i jobb. Inte minst till det så viktiga första jobbet vill Moderaterna skapa fler och enklare vägar.

En väg att bygga vidare på är yrkesintroduktionsanställningar. Arbetsmarknadens parter är enligt partiet positiva till denna anställningsform som nu måste breddas till att även gälla långtidsarbetslösa och nyanlända.

För att minska företagets osäkerhet kring att anställa personer som stått långt ifrån arbetsmarknaden en längre tid föreslås s.k. matchningsanställningar. Den arbetssökande får en anställning hos ett rekryteringsföretag och stöd genom en kombination av handledning och kompetensutveckling. Rekryteringsföretaget har arbetsgivaransvaret men ska samtidigt aktivt verka för att den arbetssökande får anställning hos annan arbetsgivare.

För att stärka drivkrafterna för arbete högre upp i åldrarna föreslår Moderaterna en sänkning av skatten för att anställa personer över 64 år.

Centerpartiet konstaterar i partimotion 2014/15:3091 av Annie Lööf m.fl. att tre faktorer är centrala för en väl fungerande arbetsmarknad. Det är efterfrågan från växande företag, utbudet av arbetskraft och en väl fungerande matchning mellan jobbsökare och jobbskapare som utgör den grund på vilken partiet vill bygga ett samhälle som låter människor, regioner och företag växa. Sverige måste sträva mot ett näringslivsklimat i världsklass. Alla former av reglering av arbetsmarknaden måste vägas mot risken att Sverige förlorar i entreprenörskap och företagande.

Centerpartiet avvisar regeringens skattehöjningar som man menar är ineffektiva. I motsats till regeringen vill partiet förstärka RUT-avdraget. Att satsa på RUT-sektorn ger många arbetslösa en chans att komma tillbaka, och Centerpartiet föreslår att fler branscher ska ges bättre förutsättningar att skapa nya företag som i sin tur kan skapa nya jobb.

Centerpartiet vill också satsa på möjligheten att lära på jobbet, både för de som tar sitt första steg in på arbetsmarknaden och för de som länge varit utanför. Reformen med yrkesintroduktionsanställningar måste breddas så att den även inkluderar andra grupper som står långt ifrån arbetsmarknaden, i första hand långtidsarbetslösa och nyanlända. Viktigt är också att även företag utan kollektivavtal kan komma i fråga när det gäller denna anställningsform.

När det gäller såväl trygghet som möjligheterna till flexibilitet på arbetsmarknaden anser Centerpartiet att flera åtgärder måste vidtas för att systemet ska bli mer rättvist. Särskilt med tanke på de grupper som missgynnas med dagens arbetsrättsliga regler, unga och nyanlända, bör kompetens och inte anställningstid kunna gälla som grund för turordningsreglerna. På samma gång måste arbetslöshetsförsäkringen, för att den verkligen ska kunna fungera som en omställningsförsäkring, förstärkas genom att ersättningen höjs under de första månaderna.

När det gäller Arbetsförmedlingens roll menar Centerpartiet att särskilt arbetsförmedlingsverksamheten fungerar dåligt. För att finansiera alternativa förmedlingsaktörer föreslår Centerpartiet att en jobbfixarpeng införs. Tanken är att jobbfixarpengen följer med den arbetssökande så att denna kan välja önskad förmedlare.

Folkpartiet anför i partimotion 2014/15:3087 av Jan Björklund m.fl. att globaliseringen medför att svenska företag verkar i en miljö med allt tydligare global konkurrens. Detta är en utmaning bl.a. därför att nya segment av arbetsmarknaden påverkas och riskerar neddragningar. En utmaning för politiken på området är också det utanförskap som följer med att det finns många unga utan fullständig utbildning, personer med funktionsnedsättning och utrikes födda som står långt ifrån arbetsmarknaden. Enligt Folkpartiet innebär den politik som regeringen aviserar att sysselsättningsuppgången dämpas och arbetskraftsutbudet trycks tillbaka.

Folkpartiet anser att den svenska arbetsmarknaden behöver bli mer flexibel. I fråga om arbetsrätten vill partiet att turordningsreglerna moderniseras för

ökad rörlighet och trygghet. Utgångspunkten är att kompetens ersätter anställningstid som grund för turordning vid uppsägning.

Vidare vill partiet införa en ny tidsbegränsad anställningsform, lärlingsanställningar, som ska kunna påbörjas under hela arbetslivet. Tanken är att kombinera en lägre lön med praktiska utbildningsmoment som i normalfallet övergår till en fast anställning.

För att motverka en hög arbetslöshet i tider av låg efterfrågan på arbetskraft menar Folkpartiet att det behövs en högre grad av grad av löneflexibilitet. Det är avgörande att anställningskostnaden i yrken med lägre förkunskapskrav inte ökar. Arbetsmarknadens parter har här ett huvudansvar men Folkpartiet kommer i regeringsställning att verka för reformer som kan underlätta att avtal som inte pressar upp lägstalöner.

I tider där arbetslöshet är en reell risk för alla är det allvarligt att alltför få är medlemmar i en arbetslöshetskassa som kan ge trygghet under en omställningsprocess. Därför förespråkar partiet en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. På sikt vill man även höja nivån på taket i ersättningen. Partiet gör den sammantagna bedömningen att den offentligfinansiella effekten av de reformer som föreslås fram till 2018 är försumbar.

Kristdemokraterna anser i partimotion 2014/15:3092 av Emma Henriksson m.fl. att regeringens relativa arbetslöshetsmål inte är särskilt konstruktivt och inte heller ett relevant mått för utvecklingen på arbetsmarknaden. Även om sysselsättningen bara har ökat med några få personer fram till 2020 samtidigt som 200 000 människor har tryckts ut från arbetskraften så har målet om lägst arbetslöshet i EU med största sannolikhet uppnåtts.

Regeringens förslag till reformer på området förstärker enligt partiet denna förfelade inriktning. Förslagen om ökade ersättning till de som står utanför arbetsmarknaden, försämrade möjligheter att ta sig från sjukskrivning till arbete, ökade kostnader för att anställa såväl äldre som yngre medarbetare är enligt partiet reformer som direkt hotar att minska arbetsmarknadsdeltagandet.

Kristdemokraterna vill öka arbetskraftsdeltagandet och steg för steg hjälpa människor att komma närmare arbetsmarknaden. Särskilt de som står längst ifrån arbetsmarknaden behöver stöd. Partiet föreslår s.k. matchningsanställning, vilket innebär att den arbetssökande får en anställning hos ett av staten upphandlat rekryteringsföretag och stöd genom en kombination av handledning och kompetensutveckling.

För att det ska löna sig att gå från utanförskap till arbete vill Kristdemokraterna utveckla och förstärka jobbskatteavdraget. För att ytterligare sänka trösklarna för de som långt ifrån arbetsmarknaden föreslår partiet ett s.k. nystartsavdrag – ett förstärkt jobbskatteavdrag för den som går från långtidsarbetslöshet till arbete. För varje månad efter ett års arbetslöshet får den enskilde två månaders förstärkt jobbskatteavdrag när denna börjar arbeta. Det förstärkta jobbskatteavdraget ges i maximalt två år.

I motsats till regeringen vill partiet även förstärka RUT-avdraget. Att satsa på RUT-sektorn ger många arbetslösa en chans att komma tillbaka och Kristdemokraterna föreslår att fler typer av tjänster ges en lägre beskattning.

Andra tidigare genomförda reformer som kan utvecklas är lärlingsanställningar och yrkesintroduktionsanställningar.

Sverigedemokraterna anför i partimotion 2014/15:3090 av Jimmie Åkesson m.fl. att det ekonomiska läget utifrån ett BNP-perspektiv kan beskrivas i fortsatt positiva ordalag. Detta gäller dock inte arbetslösheten som riskerar stanna på oroväckande höga nivåer under hela den innevarande mandatperioden. En ljuspunkt är ändå att de äldres arbetskraftsdeltagande fortsätter att öka.

Mot denna bakgrund är det enligt partiet synnerligen oklokt att som regeringen gör föreslå en straffbeskattning av äldre som väljer att stanna kvar på arbetsmarknaden. Partiet är också kritiskt till att regeringen vill slopa nedsättningen av arbetsgivaravgiften för unga. Reformen har förvisso varit dyr och ineffektiv, varför Sverigedemokraterna i stället vill rikta sänkningen till att gälla ett slopande av den allmänna löneavgiften för företag med upp till nio anställda.

I fråga om arbetsmiljöområdet anser Sverigedemokraterna att förstärkningar bör göras över tid. För att kontrollera att arbetsmiljölagstiftningen följs behöver Arbetsmiljöverkets anslag ökas så att fler arbetsplatsbesök kan genomföras. Förslag läggs även om ett arbetsmiljöbidrag riktat till företagen för att uppmuntra till ett aktivt arbete för en bättre arbetsmiljö. För att främja forskning på området vill partiet också inrätta ett nationellt kunskapscenter för arbetsmiljö.

När det gäller arbetslöshetsförsäkringen anser Sverigedemokraterna att den ska vara obligatorisk och utgöra en del av socialförsäkringssystemen. Försäkringens kvalifikationsvillkor bör dock behållas.

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Utskottet noterar att regeringen ser framtiden an med viss tillförsikt. Konjunkturläget i omvärlden ser ut att förstärkas, även om återhämtningen kommer att gå långsamt. Det finns också risk för en försämrad ekonomisk utveckling i euroområdet. Regeringen gör bedömningen att arbetslösheten kommer att minska i takt med att konjunkturåterhämtningen ökar efterfrågan på arbetskraft.

Utskottet konstaterar att regeringens analys i huvudsak sammanfaller med de bedömningar som görs av flertalet prognosinstitut. Såväl Konjunkturinstitutet som Riksbanken beskriver det som att den amerikanska konjunkturen kommer att stärkas och agera draglok för världsekonomin de närmaste åren. För Sveriges del har tillväxten varit oväntat stark det fjärde kvartalet 2014. Det är både ökad tjänsteexport och inhemsk efterfrågan, främst hushållens konsumtion och bostadsinvesteringar, som driver på tillväxten.

Utskottet instämmer i denna bedömning och noterar att indikatorer och utfall för arbetsmarknaden pekar på att sysselsättningen ökar under det första

halvåret i år. Enligt Arbetsförmedlingens senaste prognos planerar arbetsgivarna för fler anställda på både ett och två års sikt. Sysselsättningsökningen beräknas 2015 till 46 000 personer och 2016 till 59 000 personer. Ett fortsatt stort inflöde till arbetskraften motverkar dock en tydlig nedgång i arbetslösheten inom de närmaste åren.

Den positiva prognos för den svenska konjunkturen och arbetsmarknaden som görs i propositionen är givetvis något som utskottet välkomnar. Samtidigt går det inte att komma ifrån att de grundläggande problemen i svensk ekonomi består. Utskottet delar regeringens bedömning att det finansiella sparandet tydligt har underskridit målet under de senaste åren. Det finns därför enligt utskottet argument för att sparandet måste stärkas. Den fortsatt höga arbetslösheten gör det samtidigt önskvärt att finanspolitiken understödjer konjunkturåterhämtningen, t.ex. genom ökade offentliga investeringar som bidrar till att pressa ned arbetslösheten.

Särskilt för vissa grupper har långtidsarbetslösheten bitit sig fast, vilket medför att de står långt ifrån arbetsmarknaden. Och inte minst för dessa, de långtidsarbetslösa, ungdomarna, personer med funktionsnedsättning och nyanlända invandrare, gäller det att vända trenden och vidta kraftfulla åtgärder för att minska arbetslösheten. Det är också så att till följd av bl.a. globalisering och teknikutveckling står arbetsmarknaden inför omvälvande förändringar. Utskottet inser att det finns stora utmaningar på det arbetsmarknadspolitiska området.

Sammantaget innebär detta att utskottet delar regeringens bedömning att det inte är lämpligt att bedriva en kraftigt åtstramande politik under de närmaste åren. Återgången till målnivån för det offentliga sparandet bör ske i en takt som grundar sig på en samlad bedömning utifrån stabiliserings-, fördelnings- och strukturpolitiska utgångspunkter.

Under den tidigare regeringen genomfördes omfattande skattesänkningar under en längre tid. För de grupper som verkligen skulle ha behövt hjälp in på arbetsmarknaden har denna politik inte fått avsett resultat i form av fler jobb och ökad sysselsättning. Utskottet konstaterar att till följd av riksdagens beslut att hösten 2014 rösta för ett annat förslag till budget än regeringens har en offensiv arbetsmarknads- och arbetslivspolitik ännu inte på allvar kunnat bedrivas. Utskottet anser därför att det är mer än välkommet att regeringen återkommer med viktiga reformer som nu kan sjasättas. Traineejobb, utbildningskontrakt, extratjänster och en förbättrad validering av examina och kompetens är några av de insatser som enligt utskottet kan komma till rätta med ungdomsarbetslösheten och långtidsarbetslösheten och bidra till att nyanlända invandrare snabbt kommer ut på arbetsmarknaden.

Utskottet välkomnar att regeringen i sitt arbete vägleds av målet att antalet personer som arbetar och antalet arbetade timmar i ekonomin ska öka så mycket att Sverige 2020 har lägst arbetslöshet i EU. Utskottet noterar med tillfredsställelse att målet ska nås genom ökad sysselsättning. Det är avgörande för en god ekonomisk utveckling och utgör grunden för ett Sverige som håller ihop.

Utskottet, som ser framtiden an med tillförsikt, ställer sig bakom regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken.

Utgiftsutvecklingen för utgiftsområdena 13 och 14

När det gäller utgiftsutvecklingen för utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet kan utskottet konstatera att antalet nya asylsökande förväntas förbli högt under hela prognosperioden 2015–2019. Som ett resultat av detta kommer kostnaderna för etableringsinsatser att öka. Utskottet anser att det är viktigt att Sverige tar sitt ansvar för att hjälpa människor som flyr undan krig och umbäranden. Lika viktigt är att Sverige tar väl vara på den potential som nyanlända invandrare utgör och på bästa sätt göra det lättare för dem att snabbt etablera sig i det svenska samhället och på arbetsmarknaden.

Utskottet noterar att den sysselsättningsökning som skett under senare år till stor del utgjorts av utrikes födda. Utskottet vill understryka att en fortsatt förbättrad etablering av nyanlända är grundläggande för att vi ska kunna ta till vara den resurs som de utgör på den svenska arbetsmarknaden, inte minst mot bakgrund av den demografiska utvecklingen på sikt.

När det gäller utgiftsutvecklingen för utgiftsområde 14 noterar utskottet att bl.a. höjningen av nivåerna i arbetslöshetsförsäkringen kommer att medföra ökade kostnader under hela prognosperioden 2015–2019. I reala termer har ersättningen sjunkit under lång tid, bl.a. som en konsekvens av ett antal försämringar under den tidigare regeringen, vilket innebär att försäkringen för närvarande är ett mycket dåligt skydd vid arbetslöshet. För att försäkringen ska fungera som den omställningsförsäkring den är tänkt att vara måste både taket och grundbeloppet höjas, varför utskottet välkomnar regeringens förslag. En minskning av arbetslösheten under perioden kommer på samma gång att medföra minskade utgifter för arbetslöshetsförsäkringen.

Oppositionspartiernas förslag

Utskottet kan inledningsvis konstatera att de partier som ingick i den tidigare alliansregeringen inte lägger en gemensam motion med anledning av den ekonomiska vårpropositionen. Men även om de borgerliga partierna nu delvis går olika vägar har de en fortsatt samsyn på vad som driver utvecklingen framåt som utskottet inte kan dela. Är det skattesubventioner för enskilda företag och vissa hushåll eller är det investeringar i välfärd och utbildning? Detta är den grundläggande skiljelinjen. Den tidigare regeringen talade i flera budgetpropositioner om de ganska fantastiska sysselsättningseffekter som skulle bli följden av olika skattesänkningar. Prognoserna flyttades fram år efter år, men utfästelserna infriades aldrig. Och egentligen vet vi att lägre skatter inte ger fler jobb; forskning på området har visat att de länder i världen som har lägst skatt inte är de som också har högst sysselsättning.

Ett konkret exempel är allianspartiernas huvudnummer – nedsättningen av socialavgifterna för unga – som inte varit framgångsrikt utan ineffektivt, vilket

bl.a. beror på att alla unga och inte bara de som är i behov av stöd subventioneras. Utskottet konstaterar att Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering och Finanspolitiska rådet gör bedömningen att sysselsättningsvinsterna av de nedsatta socialavgifterna för unga är små i förhållande till kostnaderna, varför en avveckling är motiverad.

Självklart påverkar alla skatter ekonomin. Men enligt utskottet är det lika självklart att det som skatterna används till också skapar jobb och tillväxt. De som exempelvis går från att ha varit arbetslösa till att få ett traineejobb eller en extratjänst får ett meningsfullt och samhällsekonomiskt viktigt arbete, med positiva effekter på sysselsättningen och BNP som följd. Genom en ansvarsfull finansiering är det enligt utskottet således möjligt att presentera viktiga och mer effektiva reformer för att föra Sverige i en ny riktning.

När det gäller insatser för långtidsarbetslösa förefaller det huvudsakliga svaret i respektive motion från allianspartierna vara ännu mer av det som tidigare visat sig inte fungera särskilt väl. Utskottet gör bedömningen att den utveckling av fas 3 genom s.k. matchningsanställningar som nu föreslås av Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna egentligen inte har något nytt att erbjuda. En grundläggande invändning mot fas 3, som infördes av den tidigare regeringen, är dels att de insatser som erbjuds inte är kompetenshöjande och därmed inte heller leder till jobb, dels att det finns risk för att anordnare utnyttjar individer till att utföra ordinarie arbetsuppgifter.

Moderaterna och Centerpartiet vill även utöka yrkesintroduktionsstödet till att också omfatta långtidsarbetslösa och nyanlända invandrare. Yrkesintroduktionsavtal är fortfarande en relativt ny företeelse på arbetsmarknaden, och att bygga upp ett system för yrkesintroduktionsanställningar i Sverige är ett långsiktigt arbete. Att fortsätta informera om och främja användningen av yrkesintroduktionsavtal är en viktig uppgift, och utskottet är inte heller främmande för att reglerna för sådana anställningar ses över. I sammanhanget bör också påpekas att regeringens förslag om extratjänster i mycket bygger på just denna form av yrkesintroduktionsavtal.

Utskottet noterar vidare att såväl Centerpartiet som Folkpartiet föreslår förändringar av turordningsreglerna. Utskottets bedömning är emellertid att dagens turordningsregler är väl avvägda och bidrar till att skapa en balans mellan flexibilitet och trygghet. Utskottets uppfattning är att förändringar av det arbetsrättsliga regelverket måste vara väl förankrade hos arbetsmarknadens parter för att få det genomslag som önskas. Om det skulle framgå att det hos parterna finns en samsyn om att en förändring av lagstiftningen är nödvändig utgår utskottet från att regeringen nog skulle analysera detta.

När det gäller Sverigedemokraternas förslag konstaterar utskottet att partiet inte ser nyanlända invandrare som en resurs, utan mera som ett problem i meningen lågkvalificerad arbetskraft. Utskottet delar inte denna uppfattning utan menar att det är viktigt att ta vara på den potential som nyanlända invandrare utgör. Detta görs bl.a. genom att tillhandahålla verktyg så att de snabbt kan etablera sig i det svenska samhället. Utskottet tar kraftigt avstånd från den negativa syn på människor, som kommit till Sverige på flykt undan

krig och förtryck eller för att förverkliga sina drömmar, som präglar Sverigedemokraternas politik.

Sammanfattning

Enligt utskottets sammanfattande bedömning är regeringens politik den som har störst förutsättningar att möta utmaningarna på det arbetsmarknadspolitiska området. Utskottet ställer sig därmed bakom regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken och anser att förslaget i propositionen, i de delar som berör utskottets beredningsområde, bör tillstyrkas. Utskottet avvisar oppositionspartiernas förslag och anser att dessa förslag i motsvarande delar bör avstyrkas.

Stockholm den 26 maj 2015

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Raimo Pärssinen

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Raimo Pärssinen (S), Elisabeth Svantesson (M), Annelie Karlsson (S), Katarina Brännström (M), Sven-Olof Sällström (SD), Hanif Bali (M), Patrik Björck (S), Annika Qarlsson (C), Marco Venegas (MP), Christian Holm (M), Eva-Lena Jansson (S), Paula Bieler (SD), Fredrik Malm (FP), Ali Esbati (V), Désirée Pethrus (KD), Magnus Manhammar (S) och Serkan Köse (S).

Avvikande meningar

1. Riktlinjerna för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (M)

Elisabeth Svantesson (M), Katarina Brännström (M), Hanif Bali (M) och Christian Holm (M) anför:

Moderaternas politik utgår från att Sverige ska ta till vara varje människas förmåga att växa av egen kraft. Så kan vi bygga ett starkare Sverige där alla som vill och kan bidrar till vårt gemensamma välbefinnande. Men detta kräver svar på de långsiktiga utmaningar som Sverige står inför. Vår konkurrenskraft utmanas när andra länder utvecklas allt snabbare. Ett nytt och djupare utanförskap växer fram som främst koncentreras till unga och utrikes födda. Valfärden måste hantera en åldrande befolkning och ojämlik vård samt förbättra resultaten i skolan. Moderaternas uppgift de kommande åren är att utveckla reformförslag så att människor och företag i en alltmer krävande omvärld kan lyckas bättre än i dag. Fler i arbete och växande företag är helt avgörande för att kunna säkerställa mer kunskap i skolan, högre kvalitet i valfärden och ett starkare Sverige.

Försiktigt positiva signaler i den globala konjunkturen samt en fortsatt inhemsk efterfrågan leder till en fortsatt relativt god ökning av sysselsättningen. Sysselsättningsgraden är högst i EU, och bedömare som Konjunkturinstitutet och Arbetsförmedlingen förväntar sig en fortsatt sysselsättningsökning framöver. Denna utveckling, och den försiktiga konjunkturåterhämtning vi ser, riskerar dock att bromsas av regeringens politik. Regeringens förslag i vårpropositionen, i kombination med de skattepolitiska prioriteringarna från budgetpropositionen 2015, innebär höjda skatter på totalt 34 miljarder kronor 2016. Cirka 80 procent av dessa slår direkt mot jobb och företagande. De satsningar regeringen gör på näringspolitik uppgår till endast 2 procent av de skattehöjningar som drabbar jobb och företagande.

Regeringen vill göra det dyrare att anställa både yngre och äldre samtidigt som de inkomstskattehöjningar som aviserades i budgetpropositionen för 2015 riskerar att drabba över 1 miljon löntagare. Sveriges marginalskatter är, trots de skattereformer som Alliansen gjort, fortfarande bland de högsta i västvärlden. Trots det föreslog regeringen i höstens budgetproposition att marginalskatterna ska höjas ytterligare, genom att jobbskatteavdraget trappas av och skiktgränsen för statlig inkomstskatt räknas upp långsammare än tidigare. Också en löneskatt för dem över 65 som jobbar föreslogs, trots det stora samhällsekonomiska behovet av att förlänga yrkeslivet. I vårändringsbudgeten lämnas förslag om att fördubbla arbetsgivaravgiften för unga. De övriga skattehöjningarna riskerar att återkomma i 2016 års budgetproposition. Förslagen på höjda kostnader på arbete riskerar sammantaget att

få betydande negativa effekter på sysselsättningen. Höjda skatter påverkar motivationen att arbeta.

Detta är särskilt allvarligt då skatterna kombineras med kraftigt utbyggda bidragssystem som minskar incitamentet att gå från bidragsförsörjning till förvärvsarbete. Vi ser i regeringens prognoser hur arbetskraftsdeltagandet de kommande åren har en negativ trend. Höjda arbetsgivaravgifter för unga minskar företagens vilja att anställa dem som har mindre erfarenhet och slår framför allt mot ingångsjobb för ungdomar i tjänstesektorn. Regeringen föreslår också att skattereduktionen för RUT- och ROT-tjänster begränsas, sektorer som är särskilt viktiga för grupper som annars befinner sig långt i från arbetsmarknaden. Dessa åtgärder stramar åt den inhemska efterfrågan samtidigt som de försämrar förutsättningarna för de arbetsgivare som anställer och vill anställa. I ett läge då fler reformer behövs för att stärka sysselsättningen och minska utanförskapet går regeringen åt motsatt håll och försvårar och fördröjar jobbskapande.

Ett flertal prognosinstitut gör också bedömningen att regeringens reformer riskerar att minska sysselsättningen på sikt. Ekonomistyrningsverket anser att förslaget om att återinföra den särskilda löneskatten för personer över 65 år minskar efterfrågan på äldre arbetskraft. Den kanske tyngsta kritiken kommer från Finanspolitiska rådet som menar att de åtgärder som regeringen hittills har presenterat sannolikt inte kommer att ha mer än ganska små effekter på arbetslösheten. Dessutom, menar Finanspolitiska rådet, föreslår regeringen åtgärder som kan bedömas verka i motsatt riktning och höja arbetslösheten. Gängse beräkningsmetoder pekar på att den slopade sänkningen av socialavgifterna för unga och de höjda ersättningsnivåerna inom arbetslöshetsförsäkringen kan förväntas minska sysselsättningen med i storleksordningen drygt 30 000 personer. Regeringen har dessutom inte redovisat någon analys av sysselsättningseffekterna av att höja ersättningen i arbetslöshetsförsäkringen. I budgetpropositionen för 2015 fanns det inte heller någon sådan analys av andra förslag med uppenbara effekter på sysselsättningen, t.ex. nedtrappningen av jobbskatteavdraget. Avslutningsvis noterar Finanspolitiska rådet att den tidigare alliansregeringen redovisade sådana beräkningar.

Moderaterna står för en politik som sätter jobben först. Vår politik handlar om att ta till vara varje människas förmåga att växa av egen kraft. Vi vill att människor ska få ett arbete, en lön, arbetskamrater och en chans att forma sina egna liv. Moderaternas och Alliansens reformer i regeringsställning möjliggjorde över 300 000 fler i arbete och att det breda utanförskapet som tidigare karaktäriserat den svenska arbetsmarknaden bröts. Sverige har i dag högst sysselsättningsgrad och högst arbetskraftsdeltagande i hela EU. Vi ligger i topp när det gäller hur stor andel kvinnor som jobbar. Men vi tror att Sverige kan mer.

Vårt mål är över 5 miljoner sysselsatta till 2020. Det ska vi uppnå genom att skapa fler vägar in till det första jobbet, genom fler jobb i växande företag och genom bättre förutsättningar för omställning och ett längre arbetsliv. På samma gång har utmaningarna förändrats över tid och kräver därför nya svar.

Nyanlända invandrare och långtidsarbetslösa är, tillsammans med unga med låg utbildningsnivå, grupper som har särskilt svårt att ta sig in på arbetsmarknaden i dag. En väg att bygga vidare på är yrkesintroduktionsanställningar. Efter samtal mellan alliansregeringen och arbetsmarknadens parter skapades yrkesintroduktionsanställningar för ungdomar för att sänka trösklarna för arbetsgivare att anställa unga med mindre erfarenhet. Anställningarna kombinerar arbete, utbildning och handledning. Det handlar om att lära sig jobbet på jobbet. Parterna är positiva till yrkesintroduktionsanställningarna. Det vill vi bygga vidare på. Fler grupper behöver en första väg in på arbetsmarknaden.

För att ytterligare bredda vägarna in på arbetsmarknaden behöver vi hitta fler sätt att minska företagets osäkerhet kring att anställa personer som stått långt från arbetsmarknaden en längre tid. De kan också ha behov av stöd när de ska anställa personer som behöver handledning och introduktion. Vi vill därför också införa s.k. matchningsanställningar, som hjälper både arbetsökande och arbetsgivare att matcha behov och kompetens till en låg risk och med ett väl utbyggt stöd. Den arbetssökande får en anställning hos ett rekryteringsföretag och stöd genom en kombination av handledning och kompetensutveckling. Rekryteringsföretaget har arbetsgivaransvaret men ska samtidigt aktivt verka för att den arbetssökande får anställning hos en annan arbetsgivare.

Vi ställer oss bakom Moderaternas förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Vi anser därför att partimotion 2014/15:3088 av Anna Kinberg Batra och Ulf Kristersson yrkande 1 i denna del bör tillstyrkas. Vi avvisar regeringens förslag och anser att detta, i motsvarande delar, bör avstyrkas. Övriga partiets förslag bör avstyrkas.

2. Riktlinjerna för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (SD)

Sven-Olof Sällström (SD) och Paula Bieler (SD) anför:

Det övergripande syftet med förslagen i Sverigedemokraternas motion med anledning av regeringens vårproposition är att stärka den svenska industrin. Om Sverige ska fortsätta att vara en avancerad kunskapsekonomi och en stark industrination måste politiker vara beredda att omvärdera gamla sanningar och förhålla oss till den globala värld som vi – på gott och på ont – lever i i dag. Vi måste på samma gång vara principiella, pragmatiska och förnuftiga.

För varje industrijobb som skapas uppstår ytterligare arbetstillfällen inom den industrinära tjänstesektorn. Och omvänt, för varje industrijobb vi förlorar på grund av lägre konkurrenskraft mister vi även tjänsterelaterad sysselsättning. Den svenska industrin sysselsätter direkt 650 000 individer och ytterligare 350 000 individer inom den industrirelaterade tjänstesektorn. Inom tjänstesektorn får många som tidigare varit arbetslösa sitt första jobb. Det innebär att industrin och industrins fortlevnad i hög grad underlättar ett slags socioekonomisk integration i och med att de som står långt från

arbetsmarknaden får bättre möjligheter att faktiskt komma in på arbetsmarknaden. När andra partier diskuterar integrationspolitik är det nästan alltid i termer av särlösningar för vissa individer beroende av etnisk härkomst. Sverigedemokraterna tror att det bästa är att åstadkomma en väl fungerande arbetsmarknad som premierar kompetens och hårt arbete utan diskriminering åt det ena eller andra hållet.

Den svenska ekonomin väntas fortsätta sin återhämtning. Till de positiva tecknen hör att den svenska exporten väntas fortsätta öka med omkring 5 procent för 2015 respektive 2016. Trots den överlag positiva utvecklingen beräknas dock arbetslöshet stanna på oroväckande höga nivåer. I detta läge gör regeringen utspel om en näringspolitisk offensiv för att hjälpa svenskt företagande samtidigt som man höjer skatten på kärnkraft med ungefär lika mycket. Detta kommer inte att hjälpa den svenska industrin, men är en typisk socialdemokratisk politik där man tar med den ena handen och ger med den andra. Vidare vill regeringen slopa den s.k. ungdomsrabatten. Reformen har förvisso varit ineffektiv och dyr, men i Sverigedemokraternas alternativ väljer vi att rikta om sänkningen av arbetsgivaravgifterna till småföretagen genom ett slopande av den allmänna löneavgiften för företag med upp till nio anställda. I regeringens alternativ får företagen enbart en kraftig skattepålaga utan att få något tillbaka. I kombination med slopad läx-RUT, försämrade villkor för RUT- och ROT-avdrag och kraftigt höjd bensinskatt är det tydligt att man slagit in på en tillväxtfientlig linje, vilket ligger helt i linje med regeringens juniora koalitionspartner som öppet vill bekämpa tillväxten. Sverige har en åldrande befolkning vilket innebär att vi behöver arbeta längre. Regeringens lösning är att höja löneskatten för äldre, vilket är en ren straffbeskattning för den som vill stanna kvar på arbetsmarknaden. Vi säger helt och hållet nej till denna jobbförstörande skattehöjning.

För den fortsatta mandatperioden har Sverigedemokraterna viktiga och konkreta förslag med sikte på bl.a. arbetsmarknaden och arbetsmiljön. Sverigedemokraterna lägger stor vikt vid att utveckla arbetsmiljöpolitiken. Det som utmärker god arbetsmiljö är att det gynnar alla parter. Det gynnar individen som slipper besvär som förslitningar och stressrelaterade sjukdomar, det gynnar företaget som får friskare anställda och därigenom kan producera mer och det gynnar samhället genom att hålla sjukskrivnings- och rehabiliteringskostnaderna nere. Tyvärr befinner sig Sverige i en situation då både de stressrelaterade och fysiska arbetsskadorna ökar, något vi tillsammans måste ändra på.

Arbetsmiljön regleras av en mängd olika författningar. Att dessa följs kontrolleras främst av Arbetsmiljöverket, som har en ytterst viktig roll. När Alliansen tillträdde som regering 2006 bantades Arbetsmiljöverkets anslag avsevärt, med bl.a. färre arbetsplatsbesök som följd. En viktig förutsättning för ändamålsenliga kontroller är just att de sker på plats hos företagen. På senare år har anslagen till verket återigen börjat höjas men ligger i reala termer fortfarande långt under den nivå som rådde före 2006. Av den anledningen vill Sverigedemokraterna höja nivån på anslaget.

De vanligaste orsakerna till sjukskrivning inom industrin är belastningsbesvär. Genom att man arbetar proaktivt ökar förutsättningarna för att den anställda ska må bra och därigenom kan producera mer. Således är arbetsmiljön både en hälsofråga och en lönsamhetsfråga. Särskilt viktigt för arbetsmiljön inom industrisektorn är att företag tar hänsyn till ergonomi i sin verksamhet. För att försöka komma till rätta med arbetsrelaterade besvär måste vi göra företagen mer benägna att aktivt arbeta för en bättre arbetsmiljö. Därför vill vi inrätta ett arbetsmiljöbidrag motsvarande 1 000 kronor per tre anställda. Vår förhoppning är att detta ska uppmuntra till investeringar i personalens hälsa, vilket ur samhällets synvinkel är en långsiktig investering för minskade sjukvårds- och rehabiliteringskostnader.

Problematiken kring arbetsrelaterade skador och sjukdomar handlar inte bara om bestämmelser och åtgärder. Det måste också vara rätt åtgärder. I september 2008 bildades, efter den borgerliga regeringens initiativ, Arbetsmarknadspolitiska kunskapsrådet. Enligt en av rådets utredningar skulle Sverige gynnas av ett nationellt kunskapscenter för arbetsmiljö. År 2012 sände fackliga organisationer tillsammans med flera tunga aktörer inom Sveriges industri även ett brev till dåvarande den arbetsmarknadsministern Hillevi Engström med önskemål som liknade åtgärder som föreslogs av Arbetsmarknadspolitiska kunskapsrådet. När Arbetslivsinstitutet lades ner 2006 uppstod enligt vår mening ett glapp vad gäller forskningen kring arbetsmiljö och dess effekter. Mot bakgrund av detta vill vi inrätta ett nationellt kunskapscenter för arbetsmiljö.

Arbetslöshet kan drabba den enskilde när som helst oavsett när man blev anställd och oavsett vilken position man har. Den globala konkurrensen kan vara stenhård, och när detta händer är det viktigt att det finns en trygg omställningsförsäkring. Enligt Sverigedemokraterna ska denna försäkring vara obligatorisk i bemärkelsen att den ska finansieras gemensamt av skattebetalarna på samma sätt som vi finansierar exempelvis sjukförsäkringen. Det innebär i förlängningen att arbetslöshetsförsäkringen ska omfatta alla som kvalificerar sig för den, att den ska vara avgiftsfri, att den ska administreras från en gemensam kassa, att den ska vara likvärdig oavsett vilken bransch eller vilken region man tillhör och att taket ska höjas mycket kraftigt i kombination med en mycket tydligare nedtrappning över tid. Den som tillfälligtvis blir av med sitt jobb ska kunna fokusera på att söka ett nytt jobb, inte på att behöva sälja sitt hus eller sin bil. Den som blir av med sitt jobb ska heller inte under en inledande period om 100 dagar tvingas söka jobb utanför sitt geografiska närområde eller sitt kompetensområde. Först efter 100 dagar ska detta ytterligare krav träda in. Denna utgångspunkt borgar för en bättre matchning på arbetsmarknaden.

Vi ställer oss bakom Sverigedemokraternas förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Vi anser därför att partimotion 2014/15:3090 av Jimmie Åkesson m.fl. yrkande 1 i denna del bör tillstyrkas. Vi avvisar regeringens förslag och anser att detta, i motsvarande delar, bör avstyrkas. Övriga partiers förslag bör avstyrkas.

3. Riktlinjerna för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (C)

Annika Qarlsso (C) anför:

Centerpartiet anser att Sverige behöver en fördjupad jobblinje. Alliansens arbetslinje har ökat utbudet av arbetskraft och drivkrafterna att arbeta. Nya och starkare incitament har bidragit till att hundratusentals svenskar har fått arbete trots krisen. Men arbetslinjen behöver kompletteras med en fördjupad jobblinje. Jobb skapas främst i små och växande företag. Därför är det viktigt att jobbskaparnas förutsättningar förbättras. Kostnaderna för att anställa måste minskas, regelkrånglet lättas och möjligheten att attrahera kapital och nyckelkompetens förstärkas.

Försiktigt positiva signaler i den globala konjunkturen samt en fortsatt inhemsk efterfrågan leder till en fortsatt relativt god ökning av sysselsättningen. Sysselsättningsgraden är högst i EU, och bedömare som Konjunkturinstitutet och Arbetsförmedlingen förväntar sig en fortsatt sysselsättningsökning framöver. Denna utveckling, och den försiktiga konjunkturåterhämtning vi ser, riskerar dock att bromsas av regeringens politik. Regeringens förslag i vårpropositionen, i kombination med de skattepolitiska prioriteringarna från budgetpropositionen 2015, innebär höjda skatter på totalt 34 miljarder kronor 2016. Cirka 80 procent av dessa slår direkt mot jobb och företagande. De satsningar regeringen gör på näringspolitik uppgår till endast 2 procent av de skattehöjningar som drabbar jobb och företagande.

Regeringen vill göra det dyrare att anställa både yngre och äldre samtidigt som de inkomstskattehöjningar som aviserades i budgetpropositionen för 2015 riskerar att drabba över 1 miljon löntagare. Sveriges marginalskatter är, trots de skattereformer som Alliansen gjort, fortfarande bland de högsta i västvärlden. Trots det föreslog regeringen i höstens budgetproposition att marginalskatterna ska höjas ytterligare, genom att jobbskatteavdraget trappas av och skiktgränsen för statlig inkomstskatt räknas upp långsammare än tidigare. Också en löneskatt för dem över 65 som jobbar föreslogs, trots det stora samhällsekonomiska behovet av att förlänga yrkeslivet. I vårändringsbudgeten lämnas förslag om att fördubbla arbetsgivaravgiften för unga. De övriga skattehöjningarna riskerar att återkomma i 2016 års budgetproposition. Förslagen på höjda kostnader på arbete riskerar sammantaget att få betydande negativa effekter på sysselsättningen. Höjda skatter påverkar motivationen att arbeta.

Detta är särskilt allvarligt då skatterna kombineras med kraftigt utbyggda bidragssystem som minskar incitamentet att gå från bidragsförsörjning till förvärvsarbete. Vi ser i regeringens prognoser hur arbetskraftsdeltagandet de kommande åren har en negativ trend. Höjda arbetsgivaravgifter för unga minskar företagens vilja att anställa dem som har mindre erfarenhet och slår framför allt mot ingångsjobb för ungdomar i tjänstesektorn. Regeringen

föreslår också att skattereduktionen för RUT- och ROT-tjänster begränsas, sektorer som är särskilt viktiga för grupper som annars befinner sig långt i från arbetsmarknaden. Dessa åtgärder stramar åt den inhemska efterfrågan samtidigt som de försämrar förutsättningarna för de arbetsgivare som anställer och vill anställa. I ett läge då fler reformer behövs för att stärka sysselsättningen och minska utanförskapet går regeringen åt motsatt håll och försvårar och fördyrar jobbskapande.

Ett flertal prognosinstitut gör också bedömningen att regeringens reformer riskerar att minska sysselsättningen på sikt. Ekonomistyrningsverket anser att förslaget om att återinföra den särskilda löneskatten för personer över 65 år minskar efterfrågan på äldre arbetskraft. Den kanske tyngsta kritiken kommer från Finanspolitiska rådet som menar att de åtgärder som regeringen hittills har presenterat sannolikt inte kommer att ha mer än ganska små effekter på arbetslösheten. Dessutom, menar Finanspolitiska rådet, föreslår regeringen åtgärder som kan bedömas verka i motsatt riktning och höja arbetslösheten. Gängse beräkningsmetoder pekar på att den slopade sänkningen av socialavgifterna för unga och de höjda ersättningsnivåerna inom arbetslöshetsförsäkringen kan förväntas minska sysselsättningen med i storleksordningen drygt 30 000 personer. Regeringen har dessutom inte redovisat någon analys av sysselsättningseffekterna av att höja ersättningen i arbetslöshetsförsäkringen. I budgetpropositionen för 2015 fanns det inte heller någon sådan analys av andra förslag med uppenbara effekter på sysselsättningen, t.ex. nedtrappningen av jobbskatteavdraget. Avslutningsvis noterar Finanspolitiska rådet att den tidigare alliansregeringen redovisade sådana beräkningar.

För att få en väl fungerande arbetsmarknad är tre faktorer centrala. Det är efterfrågan från växande företag, utbudet av arbetskraft och en välfungerande matchning mellan jobbsökare och jobbskapare. Det är på denna grund Centerpartiet vill bygga ett samhälle som låter människor, regioner och företag växa.

Centerpartiet vill att det ska vara billigare att anställa unga. Vi var därför med och halverade arbetsgivaravgiften för unga i ett första steg. Men vi ville gå längre och förstärka reformen. Centerpartiet var därför drivande i att nedsättningen nu har förstärkts ytterligare för de som är under 23 år, medan den tas bort för de som fyllt 25 år. På så vis är nedsättningen störst för de som behöver den mest. I motsats till regeringen vill vi behålla den lägre arbetsgivaravgiften för de yngsta, så att fler av dem kan få ett jobb.

Centerpartiet vill satsa på möjligheten att lära på jobbet, både för de som tar sitt första steg in på arbetsmarknaden och för de som länge varit utanför. Reformen med yrkesintroduktionsanställningar måste breddas så att den även inkluderar andra grupper som står långt från arbetsmarknaden, i första hand långtidsarbetslösa och nyanlända invandrare. Viktigt är också att även företag utan kollektivavtal kan komma i fråga när det gäller denna anställningsform.

Nästan 400 000 personer som är öppet arbetslösa eller i ett arbetsmarknadspolitiskt program är idag inskrivna hos Arbetsförmedlingen. En dåligt

fungerande arbetsförmedling är således inte bara ett samhälleligt slöseri, utan också ett svek mot dessa personer. För att finansiera alternativa förmedlingsaktörer föreslår Centerpartiet att en jobbfixarpeng införs. Tanken är att jobbfixarpengen följer med den arbetssökande så att denna kan välja önskad förmedlare.

När det särskilt gäller de långtidsarbetslösa är det så att många företag känner sig osäkra på hur en person som varit borta från arbetsmarknaden länge ska passa in på arbetsplatsen. För att råda bot på detta föreslår Centerpartiet att den jobbsökande anställs hos en matchningsaktör som tar på sig arbetsgivaransvaret. Den jobbsökande arbetar sedan hos kundföretag, som inledningsvis inte behöver ta på sig den risk som arbetsgivaransvaret innebär men som betalar avtalsenlig lön. Matchningsaktörer kan exempelvis vara fackliga eller ideella organisationer, men även bemanningsföretag.

När det gäller såväl trygghet som möjligheterna till flexibilitet på arbetsmarknaden anser Centerpartiet att flera åtgärder måste vidtas för att systemet ska bli mer rättvist. Särskilt med tanke på de grupper som missgynnas med dagens arbetsrättsliga regler, unga och nyanlända invandrare, bör kompetens och inte anställningstid kunna gälla som grund för turordningsreglerna. På samma gång måste arbetslöshetsförsäkringen, för att den verkligen ska kunna fungera som en omställningsförsäkring, förstärkas genom att ersättningen höjs under de första månaderna.

Jag ställer mig bakom Centerpartiets förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Jag anser därför att partimotion 2014/15:3091 av Annie Lööf m.fl. yrkande 1 i denna del bör tillstyrkas. Jag avvisar regeringens förslag och anser att detta, i motsvarande delar, bör avstyrkas. Övriga partiers förslag bör avstyrkas.

4. Riktlinjerna för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (FP)

Fredrik Malm (FP) anför:

Folkpartiet är övertygat om att fortsatt höga ambitioner för välfärden i Sverige kräver socialliberala reformer för en mer dynamisk ekonomi, en mer flexibel arbetsmarknad och ett mer gynnsamt klimat för entreprenörer och företagare. Den ekonomiska politik som presenteras i regeringens vårproposition går här i fel riktning. Utan reformer för fler jobb kommer Sverige långsiktigt att tappa i sammanhållning och förmåga att finansiera våra gemensamma åtaganden.

Försiktigt positiva signaler i den globala konjunkturen samt en fortsatt inhemsk efterfrågan leder till en fortsatt relativt god ökning av sysselsättningen. Sysselsättningsgraden är högst i EU, och bedömare som Konjunkturinstitutet och Arbetsförmedlingen förväntar sig en fortsatt sysselsättningsökning framöver. Denna utveckling, och den försiktiga konjunkturåterhämtning vi ser, riskerar dock att bromsas av regeringens politik. Regeringens förslag i vårpropositionen, i kombination med de skattepolitiska prioriteringarna från budgetpropositionen 2015, innebär höjda

skatter på totalt 34 miljarder kronor 2016. Cirka 80 procent av dessa slår direkt mot jobb och företagande. De satsningar regeringen gör på näringspolitik uppgår till endast 2 procent av de skattehöjningar som drabbar jobb och företagande.

Regeringen vill göra det dyrare att anställa både yngre och äldre samtidigt som de inkomstskattehöjningar som aviserades i budgetpropositionen för 2015 riskerar att drabba över 1 miljon löntagare. Sveriges marginalskatter är, trots de skattereformer som Alliansen gjort, fortfarande bland de högsta i västvärlden. Trots det föreslog regeringen i höstens budgetproposition att marginalskatterna ska höjas ytterligare, genom att jobbskatteavdraget trappas av och skiktgränsen för statlig inkomstskatt räknas upp långsammare än tidigare. Också en löneskatt för dem över 65 som jobbar föreslogs, trots det stora samhällsekonomiska behovet av att förlänga yrkeslivet. I vårändringsbudgeten lämnas förslag om att fördubbla arbetsgivaravgiften för unga. De övriga skattehöjningarna riskerar att återkomma i 2016 års budgetproposition. Förslagen på höjda kostnader på arbete riskerar sammantaget att få betydande negativa effekter på sysselsättningen. Höjda skatter påverkar motivationen att arbeta.

Detta är särskilt allvarligt då skatterna kombineras med kraftigt utbyggda bidragssystem som minskar incitamentet att gå från bidragsförsörjning till förvärvsarbete. Vi ser i regeringens prognoser hur arbetskraftsdeltagandet de kommande åren har en negativ trend. Höjda arbetsgivaravgifter för unga minskar företagens vilja att anställa dem som har mindre erfarenhet och slår framför allt mot ingångsjobb för ungdomar i tjänstesektorn. Regeringen föreslår också att skattereduktionen för RUT- och ROT-tjänster begränsas, sektorer som är särskilt viktiga för grupper som annars befinner sig långt i från arbetsmarknaden. Dessa åtgärder stramar åt den inhemska efterfrågan samtidigt som de försämrar förutsättningarna för de arbetsgivare som anställer och vill anställa. I ett läge då fler reformer behövs för att stärka sysselsättningen och minska utanförskapet går regeringen åt motsatt håll och försvårar och fördyrar jobbskapande.

Ett flertal prognosinstitut gör också bedömningen att regeringens reformer riskerar att minska sysselsättningen på sikt. Ekonomistyrningsverket anser att förslaget om att återinföra den särskilda löneskatten för personer över 65 år minskar efterfrågan på äldre arbetskraft. Den kanske tyngsta kritiken kommer från Finanspolitiska rådet som menar att de åtgärder som regeringen hittills har presenterat sannolikt inte kommer att ha mer än ganska små effekter på arbetslösheten. Dessutom, menar Finanspolitiska rådet, föreslår regeringen åtgärder som kan bedömas verka i motsatt riktning och höja arbetslösheten. Gångse beräkningsmetoder pekar på att den slopade sänkningen av socialavgifterna för unga och de höjda ersättningsnivåerna inom arbetslöshetsförsäkringen kan förväntas minska sysselsättningen med i storleksordningen drygt 30 000 personer. Regeringen har dessutom inte redovisat någon analys av sysselsättningseffekterna av att höja ersättningen i arbetslöshetsförsäkringen. I budgetpropositionen för 2015 fanns det inte heller

någon sådan analys av andra förslag med uppenbara effekter på sysselsättningen, t.ex. nedtrappningen av jobbskatteavdraget. Avslutningsvis noterar Finanspolitiska rådet att den tidigare alliansregeringen redovisade sådana beräkningar.

Folkpartiets inriktning är att den svenska arbetsmarknaden behöver mer av flexibilitet. Låg grad av löneflexibilitet riskerar att bidra till högre arbetslöshet än nödvändigt under perioder av låg efterfrågan, och relativt höga lägstalöner stänger dörren för breda grupper som under en kortare eller längre period av sitt arbetsliv har en lägre produktivitet. Samtidigt vill Folkpartiet öka tryggheten i omställning genom en starkare arbetslöshetsförsäkring. Som enskilda åtgärder innebär sannolikt en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring och ett högre tak en något dämpad sysselsättning. Därför bör en reformering av arbetslöshetsförsäkringen genomföras samtidigt med reformer som ökar sysselsättningen.

Sverige behöver en förändrad arbetsrätt, där turordningsreglerna moderniseras för ökad rörlighet och trygghet. Folkpartiets utgångspunkt är att det bör ske genom att kompetens ersätter anställningstid som grund för turordning vid uppsägning, men vi är beredda att tillsammans med andra partier i Alliansen överväga andra vägar framåt. Om Alliansen, när alla partier nu genomlyser sin egen politik, kan landa i en ny gemensam ståndpunkt är vi beredda att i opposition försöka genomdriva en ändrad lagstiftning.

Sverige behöver en ny anställningsform: lärlingsanställningen. Under Alliansen infördes den gymnasiala lärlingsanställningen, men det är inte tillräckligt. I stället vill vi titta på möjligheten att ha lärlingsanställningar genom hela yrkeslivet. Denna lärlingsanställningsform ska vara tidsbegränsad, kombinera en lägre lön med praktiska utbildningsmoment och i normalfallet övergå till en fast anställning.

Sverige behöver både ökad lönespridning och ökad sammanhållning. För vi ska kunna trycka tillbaka arbetslösheten är det centralt att anställningskostnaden i yrken med lägre förkunskapskrav inte ökar. Här har parterna ett avgörande ansvar, men politiken kan och ska bidra. I regeringsställning kommer vi att bjuda in till trepartssamtal för att undersöka om det finns politiska åtgärder som kan underlätta för parterna att sluta avtal som inte pressar upp lägstalöner.

Sverige behöver en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. I tider med allt större krav på omställning och där arbetslöshet är en reell risk för alla är det ett misslyckande att alltför få är medlemmar i en a-kassa. Folkpartiet vill därför göra arbetslöshetsförsäkringen obligatorisk.

Jag ställer mig bakom Folkpartiets förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Jag anser därför att partimotion 2014/15:3087 av Jan Björklund m.fl. yrkande 1 i denna del bör tillstyrkas. Jag avvisar regeringens förslag och anser att detta, i motsvarande delar, bör avstyrkas. Övriga partiers förslag bör avstyrkas.

5. Riktlinjerna för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (KD)

Désirée Pethrus (KD) anför:

Arbetslinjen är fortfarande en bärande princip i Kristdemokraternas ekonomiska politik. Att ha ett arbete att gå till skapar både tillhörighet, gemenskap och trygghet. Den sociala dimensionen av arbetet glöms alltför ofta bort och arbetslöshet reduceras till ett problem enbart av privat och samhällsekonomisk karaktär. Kristdemokraterna ser varje människas behov av att höra till och få bidra efter sin förmåga, och därför behöver den ekonomiska politiken bli än mer inriktad på att hitta lösningar som ger det stöd som människor i utsatta situationer har behov av och en politik som ger bättre förutsättningar och drivkrafter för alla att förändra sin situation, få sysselsättning och egen försörjning. Vi kan inte vara nöjda så länge Sverige är ett land där utanförskap permanentas och går i arv.

Försiktigt positiva signaler i den globala konjunkturen samt en fortsatt inhemsk efterfrågan leder till en fortsatt relativt god ökning av sysselsättningen. Sysselsättningsgraden är högst i EU, och bedömare som Konjunkturinstitutet och Arbetsförmedlingen förväntar sig en fortsatt sysselsättningsökning framöver. Denna utveckling, och den försiktiga konjunkturåterhämtning vi ser, riskerar dock att bromsas av regeringens politik. Regeringens förslag i vårpropositionen, i kombination med de skattepolitiska prioriteringarna från budgetpropositionen 2015, innebär höjda skatter på totalt 34 miljarder kronor 2016. Cirka 80 procent av dessa slår direkt mot jobb och företagande. De satsningar regeringen gör på näringspolitik uppgår till endast 2 procent av de skattehöjningar som drabbar jobb och företagande.

Regeringen vill göra det dyrare att anställa både yngre och äldre samtidigt som de inkomstskattehöjningar som aviserades i budgetpropositionen för 2015 riskerar att drabba över 1 miljon löntagare. Sveriges marginalskatter är, trots de skattereformer som Alliansen gjort, fortfarande bland de högsta i västvärlden. Trots det föreslog regeringen i höstens budgetproposition att marginalskatterna ska höjas ytterligare, genom att jobbskatteavdraget trappas av och skiktgränsen för statlig inkomstskatt räknas upp långsammare än tidigare. Också en löneskatt för dem över 65 som jobbar föreslogs, trots det stora samhällsekonomiska behovet av att förlänga yrkeslivet. I vårändringsbudgeten lämnas förslag om att fördubbla arbetsgivaravgiften för unga. De övriga skattehöjningarna riskerar att återkomma i 2016 års budgetproposition. Förslagen på höjda kostnader på arbete riskerar sammantaget att få betydande negativa effekter på sysselsättningen. Höjda skatter påverkar motivationen att arbeta.

Detta är särskilt allvarligt då skatterna kombineras med kraftigt utbyggda bidragssystem som minskar incitamentet att gå från bidragsförsörjning till förvärvsarbete. Vi ser i regeringens prognoser hur arbetskraftsdeltagandet de kommande åren har en negativ trend. Höjda arbetsgivaravgifter för unga

minskar företagares vilja att anställa dem som har mindre erfarenhet och slår framför allt mot ingångsjobb för ungdomar i tjänstesektorn. Regeringen föreslår också att skattereduktionen för RUT- och ROT-tjänster begränsas, sektorer som är särskilt viktiga för grupper som annars befinner sig långt i från arbetsmarknaden. Dessa åtgärder stramar åt den inhemska efterfrågan samtidigt som de försämrar förutsättningarna för de arbetsgivare som anställer och vill anställa. I ett läge då fler reformer behövs för att stärka sysselsättningen och minska utanförskapet går regeringen åt motsatt håll och försvårar och fördyrar jobbskapande.

Ett flertal prognosinstitut gör också bedömningen att regeringens reformer riskerar att minska sysselsättningen på sikt. Ekonomistyrningsverket anser att förslaget om att återinföra den särskilda löneskatten för personer över 65 år minskar efterfrågan på äldre arbetskraft. Den kanske tyngsta kritiken kommer från Finanspolitiska rådet som menar att de åtgärder som regeringen hittills har presenterat sannolikt inte kommer att ha mer än ganska små effekter på arbetslösheten. Dessutom, menar Finanspolitiska rådet, föreslår regeringen åtgärder som kan bedömas verka i motsatt riktning och höja arbetslösheten. Gängse beräkningsmetoder pekar på att den slojade sänkningen av socialavgifterna för unga och de höjda ersättningsnivåerna inom arbetslöshetsförsäkringen kan förväntas minska sysselsättningen med i storleksordningen drygt 30 000 personer. Regeringen har dessutom inte redovisat någon analys av sysselsättningseffekterna av att höja ersättningen i arbetslöshetsförsäkringen. I budgetpropositionen för 2015 fanns det inte heller någon sådan analys av andra förslag med uppenbara effekter på sysselsättningen, t.ex. nedtrappningen av jobbskatteavdraget. Avslutningsvis noterar Finanspolitiska rådet att den tidigare alliansregeringen redovisade sådana beräkningar.

För Kristdemokraterna är det centralt att öka arbetskraftsdeltagandet och steg för steg hjälpa människor att komma närmare arbetsmarknaden. Det behövs ytterligare insatser för att bredda vägen till arbete. I stället för att dra in stöd till de grupper som står längst från arbetsmarknaden behövs det ytterligare stöd. Ett sådant stöd handlar om s.k. matchningsanställningar. En matchningsanställning innebär att den arbetssökande får en anställning hos ett rekryteringsföretag som staten har upphandlat och stöd genom en kombination av handledning och kompetensutveckling. Rekryteringsföretaget har arbetsgivaransvaret men ska också arbeta aktivt för att den arbetssökande ska få en anställning hos en annan arbetsgivare. Matchningsanställningar kan fungera som ett komplement till sysselsättningsfasen i jobb- och utvecklingsgarantin.

Många får sitt första jobb inom någon del av tjänstesektorn. Därför är det viktigt att tjänstemarknaden får möjlighet att fortsätta vidgas. Det ger positiva effekter för såväl tidspressade barnfamiljer och för äldre som för personer i behov av arbete. Kristdemokraterna var tidigt ute med den idé som i dag är RUT-avdrag och som av många används för att göra livet lite lättare att leva. Inte minst har RUT-avdragen möjliggjort en helt ny arbetsmarknad och

motverkat svartarbete. Tre av fyra som får ett jobb i RUT-sektorn kommer från arbetslöshet eller uppsägning. Vi vill se en utveckling av RUT-avdraget där fler former av tjänster ges en lägre skattebelastning.

En grundförutsättning för att fler ska komma i arbete är att det lönar sig att gå från utanförskap till arbete. Detta är den huvudsakliga tanken bakom jobbskatteavdraget, som har varit Alliansens viktigaste redskap för att öka sysselsättningen och minska utanförskapet. För att ytterligare sänka trösklarna för dem som står långt från arbetsmarknaden föreslår vi därför nystartsavdrag – ett förstärkt jobbskatteavdrag för den som går från långtidsarbetslöshet till arbete. Ett förstärkt jobbskatteavdrag riktat till dem som har varit långtidsarbetslösa kan mildra höga marginaleffekter för den enskilde och stärka drivkraften att ta arbeten som erbjuds. Det förstärkta jobbskatteavdraget riktar sig till samma grupp som i dag kan komma ifråga för nystartsjobb. För varje månad efter ett års arbetslöshet får den enskilde två månaders förstärkt jobbskatteavdrag när denne börjar arbeta. Det förstärkta jobbskatteavdraget ges i maximalt två år.

Jag ställer mig bakom Kristdemokraternas förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Jag anser därför att partimotion 2014/15:3092 av Emma Henriksson m.fl. yrkande 1 i denna del bör tillstyrkas. Jag avvisar regeringens förslag och anser att detta, i motsvarande delar, bör avstyrkas. Övriga partiers förslag bör avstyrkas.

BILAGA 6

Protokoll från öppen utfrågning om Finanspolitiska rådets rapport 2015

Tisdagen den 19 maj 2015, kl. 8.30–10.35

Inbjudna talare

- Professor John Hassler, Finanspolitiska rådets ordförande
- Finansminister Magdalena Andersson

Deltagande ledamöter

Fredrik Olovsson (S), ordförande

Ulf Kristersson (M), vice ordförande

Monica Green (S)

Jonas Jacobsson Gjörtler (M)

Jörgen Hellman (S)

Oscar Sjöstedt (SD)

Jörgen Andersson (M)

Ingela Nylund Watz (S)

Emil Källström (C)

Janine Alm Ericson (MP)

Jan Ericson (M)

Hans Unander (S)

Dennis Dioukarev (SD)

Erik Ullenhag (FP)

Jakob Forssmed (KD)

Marie Granlund (S)

Niklas Karlsson (S)

Fredrik Schulte (M)

Börje Vestlund (S)

Rasmus Ling (MP)

Håkan Svenneling (V)

Ordföranden: Klockan är 8.30, och finansutskottet sammanträder i dag med en offentlig utfrågning om Finanspolitiska rådets rapport för 2015. Det kommer att gå till på det sättet att rådets ordförande John Hassler får en möjlighet att presentera rapporten. Sedan kommer finansminister Magdalena Andersson

att ge regeringens kommentarer, och efter det släpper vi ordet fritt för ledamöterna att ställa frågor och diskutera med både rådets ordförande och finansministern. Vi hälsar också Oskar Nordström Skans från Finanspolitiska rådet välkommen; det är möjligt att också han kommer att svara på någon fråga.

John Hassler, Finanspolitiska rådet: Tack, herr ordförande, för att jag fick komma hit och presentera vår rapport och svara på frågor om den!

Finanspolitiska rådets uppgift är att granska den av regeringen föreslagna och riksdagen beslutade ekonomiska politiken. Syftet med vårt arbete är inte att vara domare eller styra över politiken, utan syftet är att bidra till att de av regeringen och riksdagen fastslagna målen på lång sikt och övergripande nås i verkligheten.

En viktig del i detta arbete ser vi är att tydliggöra de konflikter som finns mellan olika mål för den ekonomiska politiken. Nästan all ekonomisk politik handlar om avvägningar mellan olika mål som står i konflikt med varandra. Trots detta handlar sällan politisk kommunikation och retorik om att tydliggöra dessa mål. Där menar vi att vi har en uppgift. Man kan säga att ett tema för årets rapport är att försöka tydliggöra den typ av konflikter som vi menar finns mellan olika mål.

Årets rapport innehåller sju kapitel. Vi har också bett ett antal underlagsförfattare att skriva rapporter till oss. Vi har ansträngt oss för att göra rapporten kortfattad och koncis, men jag hinner ändå inte på dessa 15 minuter redogöra för allting som vi diskuterar i rapporten. I stället ska jag huvudsakligen fokusera på finanspolitiken och överskottsmålet samt arbetsmarknaden. Men givetvis är jag helt öppen för kommentarer och frågor om övriga områden senare. Särskilt när det gäller arbetsmarknaden räknar jag med att få hjälp av min kollega i rådet Oskar Nordström Skans.

När det gäller stabilisering för budgetpolitiken börjar vi med att konstatera att den långa svenska lågkonjunkturen, som inleddes med finanskrisen, nu är på väg att ta slut. Enligt de flesta bedömare kommer vi redan nästa år att ha ett balanserat konjunkturläge. Regeringen gör en något annorlunda bedömning och menar att det finns lite mer kvar att hämta hem. Också regeringen menar dock att vi under 2017 i princip har avslutat lågkonjunkturen.

En ambitiös keynesiansk stabiliseringspolitik kräver att vi låter underskotten öka i lågkonjunktur och att vi också hämtar hem dem när de kommer tillbaka. Det senare är i längden en nödvändig förutsättning för att kunna bedriva en ambitiös keynesiansk stabiliseringspolitik. Det här är svårt. Många har misslyckats. Det beror på att det finns ett pris i många termer för att minska underskotten när konjunkturen vänder uppåt. Det är politiska pris, men det är också ett ekonomiskt pris såtillvida att konjunkturåterhämtningen blir något långsammare än om man inte hade gjort detta.

De politiker som införde det finanspolitiska ramverket och även införde vårt råd kände till denna målkonflikt mellan det som är bra på kort sikt och det som är bra på lång sikt. Hela ramverket kan ses som ett sätt att försöka hantera den typ av målkonflikt som där uppstår.

Låt mig i denna principskiss beskriva hur vi mer kvantitativt resonerar om behovet av en återhämtning i konjunkturåterhämtningsfasen. Den blå kurvan visar en stiliserad konjunkturcykel. Den är förstås stiliserad, och i verkligheten är de aldrig så här exakta, som alla känner till. Men den visar ändå på ett kvantitativt sätt hur vi tänker på dessa frågor. Den blå kurvan visar som sagt bnp-gapet. Vi kan räkna med att det i en högkonjunktur är ett par 3, kanske 4, procent ifrån normalläge, medan det dyker med ungefär samma amplitud under nollan i lågkonjunktur. Längden på en typisk, enligt vår mening, stiliserad konjunkturcykel är åtta till tolv år från topp till topp.

Vi har också i figuren ritat in det strukturella sparandet vid ett enprocentsmål. Vi ser att också det varierar över tiden. Det är ett uttryck för en ambitiös keynesiansk stabiliseringspolitik som inte bara låter de automatiska stabilisatorerna verka utan också ökar underskotten i lågkonjunktur, men å andra sidan också ökar överskotten i högkonjunktur.

En ambitiös stabiliseringspolitik kommer att leda till att det strukturella sparandet varierar med kanske 1–1,5 procent i amplitud i förhållande till det sparmål som man har satt upp. Vi kan se att detta innebär att det normalt sett kommer att krävas en förbättring av det strukturella sparandet med i storleksordningen upp till en halv procentenhet per år. Det är alltså någonting som vi får räkna med normalt kommer att ske.

Vi kan också notera att detta inte beror på nivån på målet för det offentliga sparandet, utan det beror på hur ambitiös stabiliseringspolitiken är – alltså hur mycket man låter underskottet växa i lågkonjunktur. Detta är någonting som gäller i ett normalläge. I en normal konjunkturförbättring får vi räkna med att den här typen av förbättringar krävs.

Enstaka gånger kan man förstås bestämma sig för att sänka sparmålet och i stället följa den röda linjen. Men det är också uppenbart att detta inte är någon politik som man återkommande kan föra. Man kan göra så enstaka gånger, men vi kan inte i varje konjunkturuppgång bestämma oss för att sänka målet för det offentliga sparandet.

Det är alltså viktigt att notera att den typ av besparingar som vi talar om normalt kommer att krävas. Det får man räkna med. Om man å andra sidan skulle mena att den typen av åtstramningar, på kanske upp till en halv procentenhet, är så drakoniska och kostsamma att vi inte kan räkna med att klara detta får det ganska starka konsekvenser för såväl ramverket som för hur stabiliseringspolitiken ska bedrivas. Om vi inte klarar av detta måste vi i stället bestämma oss för en annan typ av ramverk, som kraftigt begränsar underskotten i lågkonjunktur. Detta vore enligt min och rådets mening klart olyckligt.

Låt oss titta på hur det strukturella sparandet i synnerhet har utvecklats och planeras att utvecklas under de kommande åren. Vi kan notera att det strukturella sparandet mellan åren 2014 och 2015, alltså från föregående år till i år, har förbättrats med i storleksordningen en halv procentenhet. Vi kan också konstatera att enligt regeringens plan i vårpropositionen förbättras det strukturella sparandet 2018–2019 också med en halv procentenhet. Däremot är det i mellanåren betydligt svagare.

Vi menar att detta i sin helhet inte är förenligt med de krav som stabiliseringspolitiken och överskottsmålet normalt kommer att ställa. Vi menar också att ett krav som kommer från överskottsmålet och som i sin tur går att härleda från intresset av att bedriva en ambitiös stabiliseringspolitik är att också mer varaktiga utgiftsökningar måste finansieras. Vi gör bedömningen att man inte kan räkna med att vare sig i ett normalläge eller i nuvarande läge kommer krona-för-krona-principen, det vill säga att alla reformer ska finansieras, att räcka till att återta de underskott som man med rätta normalt sett får i en lågkonjunktur.

Det här två sakerna i kombination menar vi är ett klart brott mot överskottsmålet och det finanspolitiska ramverket. Regeringen borde ha kunnat föreslå mer kraftfulla återtagningar av det underskott som man har börjat sin mandatperiod med, och det borde också finnas ett åtagande att finansiera varaktiga kostnadsökningar.

Vi bör notera att tanken om en halv procents återtagande per år inte ska ses som en regel eller som någonting som alltid måste följas och som vi automatiskt kommer att utvärdera politiken i förhållande till. 0,5 procent per år ska ses som ett normalt krav på finanspolitiken. Det kan uppenbarligen finnas argument för att avvika från en sådan regel. Vi pekar i rapporten på ett antal olika omständigheter som skulle kunna motivera en avvikelse. Vi kommer där till slutsatsen att den föreslagna politiken för perioden 2015–2016 inte är ett brott mot överskottsmålet i och med att det finns argument för att inte så kraftigt åtstrama politiken just nu när penningpolitiken har nått vägs ände och vi fortfarande inte är ur lågkonjunkturen. Vår kritik riktar sig alltså framför allt mot åren därefter.

Det är rimligt att tänka sig att man omprövar nivån för det finansiella sparandet i genomsnitt från tid till annan. Det bör göras under ordnade former och regelbundet men relativt sällan.

Vår uppfattning här är att en sådan omprövning om möjligt bör ske i bred samstämmighet. Vi föreslår också några konkreta saker när det gäller hur överskottsmålets formulering borde ändras. Vi anser att det finns starka skäl för att pensionssystemets sparande inte ska räknas in i överskottsmålet eller det mål som man sätter upp för det offentliga sparandet. Det finansiella sparandet i pensionssystemet kommer från tid till annan att variera. Det kan vara positivt ibland, och det kan också vara negativt ibland. Detta beror huvudsakligen på att kohortstorlekar varierar och egentligen inte har någonting alls att göra med den långsiktiga hållbarheten i pensionssystemet.

Det är alltså inte en indikation på en ohållbar utveckling i pensionssystemet att sparandet där nu är negativt. Om pensionssystemets sparande räknas in i det mål man sätter upp för den offentliga sektorns sparande kommer dock statens sparande att få agera dragspel åt pensionssystemets sparande. Det skapar en oönskad instabilitet i stabiliseringspolitiken och över huvud taget i den ekonomiska politiken. Därför menar vi att man i stället bör formulera ett mål för den offentliga sektorn exklusive pensionssystemet.

Under senare tid har sparandet fallit i pensionssystemet. Fram till ungefär 2008 var sparandet i pensionssystemet 1 procent, vilket innebar att överskottsmålet nåddes genom ett sparande i pensionssystemet. Man kan säga att det fanns ett implicit balansmål för stat och kommun.

Nu, i och med att sparandet i pensionssystemet har fallit och beräknas vara noll eller negativt under kommande år, har man i stället fått ett explicit sparmål på 1 procent i staten. Vi ser ingen anledning till att man frångår det tidigare implicita balansmålet för staten, och vi menar att det bör göras explicit i stället.

Det är viktigt att notera att vi lägger fram detta förslag i samma diskussion där vi noterar att det normalt sett kommer att krävas en förstärkning av balansen som är starkare än vad vi nu ser. Det är viktigt att notera att vi menar att det är väsentligt att använda rätt argument för en eventuell förändring av överskottsmålets nivå. Det bör inte vara att det är orimligt att tänka sig åtstramningar på en halv procent strukturellt per år, utan den bör vara någonting som inte ger en indikation på att man från politisk sida inte klarar av den nödvändiga åtstramning som i framtiden kommer att krävas om man vill föra en ambitiös stabiliseringspolitik.

Vi tycker att det är väsentligt att notera att det förefaller finnas en samsyn mellan såväl regering som alliansopposition om vad som är en lämplig bana för sparandet under de kommande åren. Vi tycker att det är väsentligt att det snabbt kommer till uttryck i en regelförändring. Den bör gärna kunna ske under innevarande år. Det är väsentligt att komma ifrån den här situationen när vi har ett ramverk som det finns en enighet om att egentligen inte följa. Antingen bör politiken läggas om eller så bör ramverket ändras, och det bör ske i närtid.

Det finns förstås andra saker som behöver övervägas när det gäller det finanspolitiska ramverket. Det gäller hur det ska följas upp och så vidare. Det är mer komplicerade saker, som det kanske inte råder enighet om. Man bör där förstås tillåta en längre beredningstid än när det gäller den här frågan.

Ett praktiskt sätt att hantera frågan skulle kunna vara att bestämma ett ändrat överskottsmål inom ramen för nuvarande regelverk men motivera detta med att pensionssystemets sparande har fallit.

Låt mig sedan komma in på det som jag skulle avsluta min diskussion med, nämligen arbetsmarknaden. Vi noterar att vissa av regeringens åtgärder har positiva effekter på arbetslösheten. Men vi noterar också i vår rapport att effekterna är ganska små, i synnerhet om man ställer dem i relation till målet att nå EU:s lägsta arbetslöshet genom ökad sysselsättning. Vi noterar även i rapporten att vi anser att det finns goda argument för att höja a-kasseersättningen. Den har hållit på att förlora sin roll som omställningsförsäkring i och med att de nominella nivåer som finns där inte har ändrats på många år. Vi noterar också att det finns goda skäl att anta att sänkningen av arbetsgivaravgiften för unga har haft ganska små sysselsättningseffekter i förhållande till den statsfinansiella kostnaden. Båda dessa argument är starka argument för de förändringar som regeringen har föreslagit på de här områdena.

Vi menar dock också att åtgärderna har effekter på sysselsättningen. Enligt gängse beräkningsmetoder kan vi räkna med att de tillsammans åstadkommer en ökning av arbetslösheten med i storleksordningen drygt 30 000 personer. Denna typ av beräkningar får man förstås ta med en nypa salt, men man bör ändå notera att det är gängse beräkningsmetoder som har använts. Till dess att bättre metoder kommer bör dessa också redovisas.

Vi noterar i rapporten att Sverige har det högsta arbetskraftsdeltagandet och den högsta sysselsättningsgraden inom EU. Däremot är inte arbetslösheten den lägsta inom EU. Den är lägre än snittet, och det är fler länder inom EU som har högre arbetslöshet än Sverige, men den är ändå en betydande lång väg från den arbetslöshetsnivå som gäller i de bästa länderna – de länder som har lägst arbetslöshet. Det är framför allt Tyskland och Österrike.

Regeringen har satt upp ett mål: Vi ska ha den lägsta arbetslösheten i EU 2020. Vi noterar att det kommer att bli svårt att nå regeringens mål. Konjunkturerhämtningen kommer inte att hjälpa så mycket eftersom den kommer att minska arbetslösheten i merparten av EU-länderna – förmodligen alla. Eftersom vi ställer vårt mål i förhållande till den arbetslöshet som gäller i andra länder kommer inte detta att hjälpa särskilt mycket.

Vi noterar att det visserligen finns metoder att snabbt få ned arbetslösheten men att många av dem – för att inte säga alla – kommer i konflikt med andra typer av mål. Det kan vara fördelningspolitiska mål eller det mål som regeringen är explicit med, nämligen att vi fortsatt också ska ha en hög sysselsättning. Det är en fara som vi pekar på i rapporten att en för stor vikt vid målfyllnelse när det gäller den lägsta arbetslösheten i EU riskerar att göra att man känner sig frestad att kompromissa med andra mål. Vi noterar att regeringen är tydlig med att man vill nå den lägsta arbetslösheten genom ökad sysselsättning, men det är uppenbart att det är ganska svårt givet att vi redan har den högsta sysselsättningen i EU.

Med dessa ord tackar jag för mig, och är som sagt beredd att återkomma med frågor och diskussion senare.

Ordföranden: Tack så mycket! Då lämnar vi ordet till finansministern för kommentarer.

Finansminister Magdalena Andersson (S): Tack så mycket för möjligheten att komma hit och kommentera! Ursäkta om jag låter lite förkyld; det är tyvärr ingenting jag kan göra någonting åt.

Jag ska först säga något allmänt, och sedan kort kommentera de övergripande slutsatserna och göra en snabbare sammanfattning. Jag tycker naturligtvis att det är bra att vi får denna typ av analyser av regeringens politik. Här finns en rad olika aktörer som på olika sätt analyserar den politik som förs i olika länder. Dels finns internationella bedömare som EU, OECD och IMF som granskar den ekonomiska politiken i olika länder, dels har vi i Sverige en rad bedömare som Ekonomistyrningsverket, Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, Konjunkturinstitutet och Finanspolitiska rådet. Jag tycker att det är viktigt att det finns olika parter som granskar regeringens politik och

att vi på så sätt får denna typ av extern uppföljning. I det här sammanhanget är det naturligtvis välkommet med Finanspolitiska rådets rapport.

Jag ska kommentera något om det ekonomiska läget och finanspolitiken, något om arbetsmarknaden och något om investeringar. John tog inte upp investeringarna i sin inledning, men där finns en del intressanta saker att fundera över för en regering. Jag ska göra en snabb sammanfattning av detta senare.

Jag tar alltså först upp det ekonomiska läget, sedan arbetsmarknaden och till sist investeringar. Om vi börjar med det ekonomiska läget säger Finanspolitiska rådet att utsikterna för svensk konjunkturutveckling är positiva och att vi går in i en uppgångsfas men att de stora underskott som vi har i de offentliga finanserna behöver återtats i detta konjunkturläge.

De menar att regeringens finanspolitik 2015 och 2016 ligger i linje med ramverket men vill sedan se en snabbare ökning av det strukturella sparandet efter 2016. De menar att det inte räcker med en krona-för-krona-finansiering utan att vi ska genomföra mycket stora skattehöjningar eller stora besparingar.

Om jag ska kommentera detta något tycker jag att det är viktigt att ha med sig att vi befinner oss i en ovanlig makroekonomisk situation. Vi har en bnp-återhämtning, men vi har en arbetslöshet som tycks bita sig fast på en hög nivå – en betydligt högre nivå än vad vi är vana vid i Sverige. Men samtidigt som vi ser bnp-återhämtningen har vi en låg inflation och exceptionellt låga räntor med minusräntor och en expansiv penningpolitik.

Detta är ett speciellt läge, som gör att det är extra svårt att göra avvägningar om vad som är en mest lämplig finanspolitik. Det gäller inte bara i Sverige, utan vi ser en liknande situation i Europa. Men också USA funderar mycket på vad som är den bäst lämpade politiken i det här läget. USA är ju i ett läge där man börjar närma sig det som man bedömer är ett normalläge på arbetsmarknaden men där man ändå inte ser att inflationen drar iväg. Även i Europa ser vi en konjunkturuppgång, om än svagare än man har trott, samtidigt som vi ser en mycket expansiv penningpolitik.

Det är likadant i Sverige; vi ser konjunkturåterhämtningen, men vi ser samtidigt att vi har mycket låg inflation och en exceptionellt expansiv penningpolitik. För att finna ut vad som är den mest lämpliga finanspolitiken i det läget krävs det verkligen att man lägger pannan i djupa veck. Här får vi i dagsläget råd i ett brett spektrum när det gäller vad som är mest lämpligt att göra i detta läge. En del menar att regeringen nu bör driva en mycket expansiv finanspolitik för att på så sätt understödja penningpolitiken, som har svårt att få upp inflationen. Då bör vi bedriva en mycket expansiv finanspolitik. Vi har också en del, som Finanspolitiska rådet, som menar att vi ska genomföra en kraftig strukturell åtstramning på fyra år motsvarande 75 miljarder kronor. Det ska alltså vara en kraftigt åtstramande finanspolitik i det här läget. Sedan har vi en rad bedömare som ligger däremellan. OECD, till exempel, menar att det skulle vara direkt kontraproduktivt att så att säga strama sig till ett överskott på 1 procent i närtid.

Spännvidden i synpunkter på hur man ska bedriva politiken säger något om att det är ett svårt läge. Regeringen ligger någonstans i mitten. Vi säger att vi

tycker att vi måste beta av på underskotten nu, men vi ser inte heller att man ska genomföra extrema och mycket stora skattehöjningar och mycket kraftfulla besparingar under de kommande åren. Vi har ett liknande synsätt som Finanspolitiska rådet på de kommande åren, men det är senare som rådet ser mer kraftfulla skattehöjningar eller besparingar.

Låt oss titta på Europa. För ett år sedan trodde vi att återhämtningen i Europa skulle komma, och det fanns ganska goda tillväxtförutsättningar. Sedan har vi varit tvungna att revidera ned detta gång på gång. Det är klart att den långa och oväntat långsamma tillväxten i Europa hämmar återhämtningen där och därmed också i Sverige.

Vi har stora underskott i de offentliga finanserna förra året, men betydligt mindre i år. Det är klart att det inte är oproblematiskt att underskotten fortsatte att växa trots att konjunkturen återhämtade sig. Vi hade större underskott under 2014 än vi hade under själva krisperioden. Det gör att underskotten behöver betas av, som jag sa. Det finns en samsyn på hur det ska vara under de närmaste åren. I det finanspolitiska ramverket står det också att man ska ta stabiliseringspolitiska hänsyn, och där kan man diskutera hur dessa hänsyn ska tas. Där har regeringen gjort bedömningen att det är olämpligt att göra mycket kraftfulla skattehöjningar eller besparingar i närtid. Det är ingenting som vi har aviserat, och jag känner mig lite osäker på vad det skulle kunna få för konsekvenser för möjligheterna att få upp inflationen om regeringen skulle avisera mycket kraftfulla skattehöjningar eller besparingar för de kommande åren.

Om vi tittar på läget i statsfinanserna ser vi att vi 2014 hade de största underskotten sedan krisen på 90-talet. Vi hade naturligtvis överskott under högkonjunkturen 2006–2007. Sedan fick vi en kris. Då betades de av. Det är helt naturligt och inget konstigt, precis som det såg ut på John Hasslers bild. Det som vi har påtalat är att vi tycker att det är problematiskt att underskotten fortsatte att växa. Om man tittar på den stiliserade bild som John Hassler hade skulle det vara som att lågkonjunkturen var djupare 2014 än 2009–2010, och så kanske man inte riktigt kan bedöma läget. Oavsett detta är det naturligtvis viktigt att vi vänder utvecklingen och kopplar ett grepp om statsfinanserna och steg för steg betar av underskotten.

Om vi tittar på Sverige jämfört med andra länder ser vi att vi använder finanspolitiken aktivt. Vi hade en större försämring av det finansiella sparandet 2007–2014 – betydligt större än de allra flesta andra europeiska länder. Förändringen i det finansiella sparandet från 2007 till 2014 var på 5 procent. Det är betydligt mer jämfört med läget i de flesta andra europeiska länder.

Det är delvis beroende på att vi hade ett bra utgångsläge – det fanns pengar att ta av – men naturligtvis också beroende på att man fortsatte att bedriva en expansiv penningpolitik även i slutet av förra mandatperioden.

Med regeringens politik i budgeten betar vi av underskotten år för år i en takt som gör att vi minskar dem och i den senaste prognosen når balans till år 2018.

När det gäller överskottsmålet menar Finanspolitiska rådet att det är lämpligt att se över nivån på överskottsmålet men att ålderspensionssystemet inte bör omfattas av balansmålet. Jag vill bara påpeka att det i praktiken är ett svagare mål än ett balansmål, i alla fall de kommande åren, men sedan kan det se annorlunda ut.

Om man skulle ha ett sådant mål skulle det innebära ett annat mål för det finanspolitiska sparandet än det som EU-kommissionen och OECD tittar på, för EU-kommissionens mål och minus-tre-procent-regeln omfattar offentlig-finansiellt sparande där även ålderspensionssystemet ingår. I ett läge där vi skulle få problem i statsfinanserna och vi enligt det svenska målet ligger någonstans mellan -2 och 2½ procent skulle vi ändå kunna slå EU:s nedre mål om -3 procent. Det är klart att det skulle vara en stor pedagogisk uppgift för en regering att förklara varför man slår EU:s treprocentsgräns trots att man med det svenska sättet att räkna har kvar en marginal till de minus tre procenten.

Regeringen har påpekat att argumenten för att ha ett mål för det finansiella sparandet på 1 procent har försvagats sedan det infördes. Det är framför allt tre saker som regeringen fäster vikt vid när det gäller varför vi tycker att det är läge att se över om enprocentsnivån är den mest lämpliga även framöver.

Det första motivet är att man skulle återställa förtroendet för de offentliga finanserna och minska behovet av utländsk upplåning. Det vi har sett sedan målet infördes är att den offentliga sektorns skuld har minskat från 70 procent 1997 till ungefär 40 procent 2006. Den har sedan legat ungefär still där. Den svenska räntepremien föll också från 1995 till 2000 från 4 procent till ungefär 0 procent, och där har den legat kvar sedan dess. Förtroendet återställdes alltså under de tio åren från det att överskottsmålet infördes.

Det andra motivet är att det skulle ge utrymme för stabiliseringspolitik. Men det finns argument för och goda möjligheter till stabiliseringspolitik även vid en lägre målnivå.

Det tredje motivet är att möta den demografiska utmaningen. Men det demografiska trycket på de offentliga finanserna ligger inte längre någonstans långt fram i framtiden utan är ju här och nu. En del i den demografiska utmaningen är också, som John Hassler påpekar, att ålderspensionssystemet inte längre ger ett positivt bidrag till det offentligfinansierade sparandet, som det har varit under de senaste 15 åren, utan bedöms under de kommande 15 åren i stället ge ett negativt bidrag. För att ligga kvar på samma målnivå skulle det de facto betyda en stramare politik de kommande 15 åren än de tidigare 15 åren. Det kan naturligtvis tyckas välmotiverat, men jag tycker att det kan finnas skäl att fundera på om det är välmotiverat, inte minst med tanke på att ålderspensionssystemet i sig självt är ett stabilt system.

Vi går nu över till att titta på arbetsmarknaden. Arbetslösheten steg under krisen och har sedan bitit sig fast på en nivå som naturligtvis ger anledning till oro.

Något annat som vi har sett är att försäkringsvärdet i arbetslöshetsförsäringen har försvagats rejält. Det beror dels på att man inte har uppnått taknivån,

dels på att ersättningsnivån har försvagats betydligt på grund av den differentierade beskattningen av arbetsinkomster och försäkringar. På bilden ser vi hur försäkringsvärdet sedan början av 2000-talet har urholkats dels för heltidsarbetande arbetare i privat sektor, den mörkblå linjen, dels för heltidsarbetande tjänstemän i privat sektor, den ljusare blå linjen. Med de förslag som finns i regeringens budget nu ökar försäkringsvärdet under de första dagarna med ganska många procent, men fortfarande ligger vi långt ifrån de nivåer som vi hade under början av 2000-talet.

Finanspolitiska rådet menar att avvecklingen av nedsättningen av socialavgifterna är motiverad och att en höjd arbetslöshetsförsäkring är motiverad eftersom det höjer ersättningsroll som omställningsförsäkring men också därför att arbetslöshetsmålet är svårt att nå. Det handlar naturligtvis om att använda de ökade intäkter som avvecklingen av nedsättningen av socialavgifterna betyder för statskassan på ett mer effektivt sätt för att stödja människor i att kunna komma in i arbete igen. Det gör vi inte minst via till exempel utbildningskontraktet för arbetslösa ungdomar som inte har gymnasieutbildning. Men det handlar naturligtvis också om en aktiv näringspolitik och ökade investeringar.

Att arbetslöshetsmålet är ett tufft mål är det ingen tvekan om. Det är ett mycket ambitiöst mål som kommer att kräva stora insatser från regeringens sida, att vi har ett tydligt fokus på arbetslöshetsmålet och kontinuerligt i de kommande budgetarna presenterar olika förslag för att få ned arbetslösheten.

Ungdomsarbetslösheten är hög, framför allt bland de ungdomar som inte har gymnasieutbildning. Där ligger arbetslösheten uppemot 40 procent. Det är väldigt svårt för ungdomar i dag att komma in på arbetsmarknaden om de inte har en gymnasieutbildning.

Långtidsarbetslösheten har också ökat. Den har tredubblats under den här perioden. Här ser det olika ut. Det vi ser är att arbetslösheten bland grupper som har högre utbildning, alltså gymnasieutbildning eller högskoleutbildning, är arbetslösheten i princip tillbaka på samma nivåer som före krisen 2008. Däremot har arbetslösheten inte sjunkit bland grupper som har en grundskoleutbildning eller lägre utan tvärtom fortsatt att öka.

Gymnasieutbildning har alltmer kommit att bli en vattendelare på svensk arbetsmarknad. Regeringens politik är väldigt inriktad på att komma till rätta med det problemet, bland annat i form av ett kunskapslyft med ökade möjligheter för komvux, yrkesvux och folkhögskola. Vi fokuserar särskilt på att de ungdomar som i dag är arbetslösa och inte har gymnasieutbildning ska få ett stöd, men också tydliga krav för att ta sig igenom gymnasiet, eftersom vi ser att det är så centralt för att kunna klara sig på arbetsmarknaden. Om man är 20 år i dag och har svårt att komma in på arbetsmarknaden därför att man inte har gymnasieutbildning lär det inte bli lättare när man är 30, 40 eller 50 år.

Regeringen följer naturligtvis utvecklingen på arbetsmarknaden noga och kommer att anpassa politiken och komma med åtgärder under de kommande åren.

Jag ska säga något kort om investeringar. Finanspolitiska rådet säger att det inte finns några belägg för att investeringsvolymen i vägar och järnvägar är eftersatt men att en analys av investeringsplanen 2010–2021 visar att den tidigare regeringens prioriteringar var samhällsekonomiskt ineffektiva.

Det är naturligtvis viktigt att infrastrukturen både underhålls och utvecklas på ett bra sätt. Det är viktigt för att arbetsmarknadsregioner ska fungera och viktigt för svenska exportföretag. Här är det viktigt att de investeringar man gör är noga utvalda men också att de görs i samband med andra åtgärder. Något som är viktigt att påpeka är att järnvägsbelastningen, antalet transporter på järnvägarna, kommer att öka rejält de kommande åren. Det kan naturligtvis vara ett argument för ett ökat underhåll av järnvägen jämfört med tidigare.

Hösten 2016, om ett och ett halvt år, kommer en infrastrukturproposition. I den kommer vi naturligtvis att överväga hur prioriteringarna av åtgärderna kan förbättras men också tydligt redovisa eventuella andra politiska bedömningar.

Sammanfattningsvis befinner vi oss i en konjunkturåterhämtning. Men det är en väldigt speciell makroekonomisk situation. Vi behöver beta av underskotten. Det finns en samsyn om hur fort detta ska ske i närtid, däremot inte i slutet av mandatperioden.

Vi tycker att de mycket kraftiga skattehöjningar och nedskärningar som rådet förespråkar är svårmotiverade i det här läget och att de inte nödvändigtvis skulle hjälpa den ekonomiska situationen. Det finns en samsyn om slopandet av de sänkta socialavgifterna och behovet av att höja nivån i arbetslöshetsförsäkringen.

Vi delar Finanspolitiska rådets uppfattning att det är ett ambitiöst jobbmål. Det kommer att kräva tydligt fokus och många åtgärder från regeringen. Det är naturligtvis också viktigt att vi funderar på hur prioriteringen av investeringar kan förbättras.

Ordföranden: Nu går vi vidare till ledamöternas frågor, och jag ställer själv den första frågan.

Både finansministern och John Hassler lyfte fram arbetslösheten, och det är klart att ett av de viktigaste målen för den ekonomiska politiken är att få ned den så mycket som möjligt.

Rådet säger i sin rapport att den inte kommer att minska särskilt mycket utan betydande strukturella åtgärder. Sådana åtgärder har under ett antal år sagts ha genomförts i form av jobbskatteavdrag fem gånger, sänkt restaurangmoms, sänkta socialavgifter för unga, urholkad a-kassa och försämrade sjukförsäkring. Trots det pekar Konjunkturinstitutet på att under den här perioden har jämviktsarbetslösheten ökat. Då undrar jag vilka strukturella åtgärder som rådet i första hand anser att man skulle behöva genomföra. Det borde då vara andra än de som har genomförts.

Trots att regeringen nu går från en politik med stora och ofinansierade skattesänkningar till att finansiera sina reformer krona för krona rekommenderar rådet stora budgetförstärkningar för att minska underskottet i en snabbare takt. Det kan förstås vara svårt för svenska folket att hänga med i svängarna och förstå varför rådet nu säger till regeringen att den borde föra en ännu stramare

politik än vad den redan gör när man för bara några månader sedan hävdade att ladorna var välfyllda.

Jag undrar också hur det resonemanget stämmer överens med förslaget om att ändra målet till ett balansmål. Om vi antar att riksdagen följer rådet från Finanspolitiska rådet, är det då en rimlig stabiliseringspolitik att forcera fram 1 procents överskott strax före ett sådant införande?

Jag skulle också vilja vända mig till finansministern och fråga vilka konsekvenser regeringen ser av att följa rekommendationen att göra större budgetförstärkningar än de som görs nu.

Ulf KristerSSon (M): Herr ordförande! Vi som dagligen pendlar mellan Stockholm och Strängnäs är inte fullt lika säkra som rådet på att infrastrukturinvesteringarna är tillräckliga. Det var mitt sätt att säga att jag är lite ledsen för att jag kom för sent. Det tog mig en och en halv timme att ta mig hit i dag.

Jag vill först komma in på frågan om arbetsmarknaden. Det är bra att ni påpekar att sysselsättningseffekter saknas. Det gäller både på sådant som kan leda till fler sysselsatta och på sådant som kan leda till färre sysselsatta. Jag tror att det är rätt centralt att hela tiden ha en uppföljning på det området.

Framför allt är jag intresserad av resonemang när det gäller de som har svårast att komma in på arbetsmarknaden. Ni pekar specifikt ut unga människor. I praktiken pratar vi om unga människor utan gymnasieutbildning, om utomeuropeiskt födda och ibland utomeuropeiskt födda i kombination med en ganska svag utbildning. Där påpekar ni egentligen bara att ni inte ser att regeringen har någon strategi för att nå sitt eget mål. Ni påpekar också att om man på allvar vill höja sysselsättningen bland dem som har allra svårast att komma in i dag skulle det kunna stå i strid med fördelningspolitiska mål eller med andra mål som brukar vara viktiga i svensk politik.

Vilken är rådets mer övergripande inriktning om man på allvar vill höja sysselsättningen bland dem som i dag har svårast att komma in på arbetsmarknaden? Vilken sorts policyförändringar skulle rådet i så fall vilja se?

John Hassler, Finanspolitiska rådet: Jag börjar med frågorna om budgetförstärkningar. Det sägs ibland att vi menar att man bör genomföra mycket stora budgetförstärkningar i ett extremt konjunkturläge, vilket förstås låter ganska vansinnigt, men så är det inte alls. På båda de två punkterna gör vi en helt annan bedömning.

Vad vi menar är att man bör börja med att tänka på hur stora budgetförstärkningar som normalt kommer att krävas. De bör också genomföras i ett någorlunda normalt konjunkturläge.

Konjunkturläget har inte varit normalt. Det har varit en extrem situation under ett antal år och är det delvis fortfarande, möjligen också nästa år med tanke på den penningpolitik som bedöms komma att bedrivas. Därefter ser vi dock inte i planerna något extremt konjunkturläge. Då menar vi att man bör återgå till det som är en normal återhämtning i en konjunkturuppgång. Vi har sagt att det handlar om ungefär en ½ procent strukturellt per år. Det ligger

också helt i linje med vad OECD och IMF säger är en acceptabel konsolidering i ett läge där man vill ta ned ett underskott.

Vi vill definitivt värja oss mot påståendet att vi föreslår mycket, mycket stora budgetförstärkningar i ett extremt konjunkturläge. Vi inser också att det vore djupt olämpligt.

Vi är som sagt fortfarande i ett läge där vi inte kommit tillbaka till en mer normal situation. Därför menar vi att det är befogat att vara lite mer försiktig i årets budget, 2015/2016. Därefter bör man återgå till det som man anser vara en normal återhämtning.

Oskar Nordström Skans, Finanspolitiska rådet: Det var i stort sett samma fråga från båda frågeställarna om arbetsmarknaden och vad vi menar när vi talar om strukturella åtgärder.

Vad det handlar om, om man ska nå det här målet, är inte konjunkturåterhämtningen, utan det måste vara någonting utöver det. Var det detta du menade med strukturella åtgärder?

Här finns det ett par olika saker att fundera kring. Att minska arbetslösheten i de svåra grupperna är svårt. Grupper som har svårt att komma in på arbetsmarknaden är det också svårt att hjälpa. Hade det varit lätt hade de antagligen inte haft så svårt att komma in på arbetsmarknaden.

Det finns inte så jättemånga exempel på länder som har haft en kraftigt fallande arbetslöshet, men det finns några. Ett av dem är Tyskland. Där har den fallande arbetslösheten varit mycket starkt förknippad med en betydande tillväxt av låglönearbeten. Jag tror inte att det är lätt att sänka arbetslösheten genom att gå den vägen. Men om man har höga fördelningspolitiska ambitioner och inte ser det som ett möjligt alternativ blir det ännu svårare att nå målet. Det är inte konstigare än så. Alla vägar man stänger när man har ett mål som är svårt att nå gör det ännu svårare. Det är vårt konstaterande när det gäller den saken.

När det gäller de unga är det en sak som kommer att göra det väldigt svårt att nå det här målet. Vi kan titta på de länder som har allra lägst arbetslöshet, Tyskland och Österrike. De har en väldigt låg ungdomsarbetslöshet. Sverige har en hög andel arbetslösa bland ungdomar. Mycket av skillnaden mellan Sverige och Tyskland drivs av vad ungdomarna gör under tiden de studerar. En stor del svenska ungdomar som är arbetslösa är gymnasister. Det existerar över huvud taget inte i Tyskland. Där är det väldigt många som går på utbildning som i stället är sysselsatta. Det kan finnas goda skäl att titta på utbildningssystemen i Tyskland och Österrike för att se vad man kan lära sig därför, men jag tror inte att man skulle välja deras utbildningssystem på grund av den mer mekaniska statistiska biten. Om man inte gör det blir det omöjligt att få en arbetslöshetsnivå som ligger i linje med den i Tyskland och Österrike. Med tanke på att ungdomarna utgör en så stor del i den svenska arbetslöshetsstatistiken tror vi helt enkelt inte att det blir möjligt att nå den lägsta arbetslösheten i Europa, om inte de här länderna totalt kraschar kring 2020, men det kan ju inte vara det vi strävar mot.

Vad vi säger om målet är inte att man ska överge det utan att det är viktigt att man i sin strävan mot en lägre arbetslöshet står fast vid att det ska ske genom en ökad sysselsättning, en balanserad budget och i ett balanserat konjunkturläge, så att man inte i sin strävan att nå målet till 2020 frestas att börja kompromissa om de andra målen.

Rådet har tidigare bedömt att de tidigare strukturella insatserna har haft stora effekter på sysselsättning och arbetsutbud. Vi hade den högsta sysselsättningen och det högsta arbetsutbudet i hela EU 2014.

Finansminister Magdalena Andersson (S): När det gäller konsekvenser av större besparingar kan man naturligtvis fråga sig vad som är extrema besparingar och vad som är extremt konjunkturläge eller inte. Men de facto menar Finanspolitiska rådet att man bör genomföra en strukturell åtstramning på 75 miljarder kronor på fyra år. Det är alltså inte bara en konjunkturförbättring utan en strukturell besparing på 75 miljarder kronor om man ska gå från ett strukturellt underskott på –1 procent till ett strukturellt överskott på 1 procent till 2018. Det motsvarar 75 miljarder.

Menar ni fortfarande att vi bör ha 1 procents överskott 2018, John?

John Hassler, Finanspolitiska rådet: Vi har inte sagt exakt vad som är rätt nivå. Det måste bedömas utifrån ett antal olika saker. Men vi menar att den återhämtningshastighet som föreslås i vårpropositionen helt enkelt är för låg. Vi har sagt att det normalt kommer att krävas ½ procent strukturellt per år. Det är också i linje med vad internationella organisationer säger är normalt. Skulle man göra det skulle åtminstone 1 procent vara inom klart räckhåll 2018.

Finansminister Magdalena Andersson (S): Men om man når 1 procent till 2018 – med en ½ procent om året hamnar man på ungefär 2 procent på fyra år – blir det 75 miljarder i strukturell åtstramning i ekonomin. Om regeringen skulle annonsera något sådant i ett läge där Riksbanken har svårt att få upp inflationen, där vi har en svag återhämtning och en mycket hög arbetslöshet, är det för mig inte uppenbart att det skulle gynna den ekonomiska utvecklingen i Sverige. 75 miljarder motsvarar att ta tillbaka ungefär hälften av de skattesänkningar som den tidigare regeringen gjorde, då inte i syfte att genomföra nya reformer utan bara i rent åtstramande syfte.

Jag noterade också när OECD:s generalsekreterare var här att hans bedömning var att det skulle vara direkt kontraproduktivt i Sverige att nu snabbt försöka nå 1 procents överskott i de offentliga finanserna. Hans bedömning var att det skulle skada svensk ekonomi.

Jag tycker att det här säger lite om att det är ett ganska speciellt läge i politiken. Olika experter gör ganska olika bedömningar av vad som är den mest avvägda politiken i det här läget. Här gäller det att fundera noggrant på vad som är det mest välvägd. Regeringen försöker driva en försiktig linje där vi steg för steg minskar underskotten i de offentliga finanserna men inte genomför så stora skattehöjningar att det skulle riskera återhämtningen.

Vi kommer naturligtvis att behöva fortsätta fundera under de kommande åren på vad som är det mest avvägda i varje enskilt läge. Här är det bra att det

råder en samsyn mellan regeringen och rådet för de närmaste åren om vad som är det mest välvägdade.

Den diskussion vi har nu är vad som är det mest lämpliga lite längre fram i mandatperioden, 2017–2018. Det får vi naturligtvis möjlighet att återkomma till. Om ett år vet vi också lite bättre vad som har hänt med exempelvis inflationsutvecklingen, inte bara i Sverige utan också i Europa och USA. Det blir väldigt spännande att följa vad som kommer att bli konsekvenserna av ECB:s mer expansiva penningpolitik och deras köpprogram men också vad som blir effekterna av svenska Riksbankens penningpolitik.

Oscar Sjöstedt (SD): Herr ordförande! Tack för en intressant presentation!

Jag har några frågor som rör de negativa sysselsättningseffekter som uppstår som ett resultat av regeringens politik. Exempelvis skriver Finanspolitiska rådet att en förstärkning av arbetslöshetsförsäkringen väntas medföra 27 000 färre sysselsatta. Men givet att man från politiskt håll ändå vill stärka arbetslöshetsförsäkringen, vore det då inte klokare att införa en tydlig nedtrappning så att man kan höja försäkringsskyddet men samtidigt behålla incitamenten för att söka arbete? Hur skulle i så fall en sådan modell lämpligen kunna utformas? Finns det empiri från andra länder som har jobbat på det sättet, och hur har de i så fall lyckats?

Rådet konstaterar också att pensionsåldern behöver höjas. Det är mycket möjligt att det är sant. Men oavsett om det är sant eller inte, vore det inte lämpligare att jobba tydligare med morötter, det vill säga ekonomiska incitament, för att få äldre att frivilligt snarare än med tvång stanna kvar på arbetsmarknaden?

Det skulle också vara intressant att höra vad som blir sysselsättningsbortfallet av regeringens föreslagna straffskatt på äldre arbetskraft. Finns det även i det här fallet empiri från andra länder som har jobbat med förmånliga ekonomiska incitament för äldre att stanna kvar på arbetsmarknaden, och hur har de i så fall lyckats?

Janine Alm Ericson (MP): Tack för en bra föredragning!

Jag tycker att det är väldigt spännande att höra om infrastrukturinvesteringarna som det har talats om här. Rådet konstaterar att infrastrukturinvesteringarna inte verkar vara eftersatta i ett europeiskt perspektiv men att de är samhällsekonomiskt ineffektiva, att det hade varit möjligt med bättre prioriteringar, och att det beror på brister i själva beslutsmodellen.

Jag skulle vilja höra lite mer specifikt om bristerna och vilka förbättringar man skulle kunna göra. Hur ser ni på systemet att gå före i kön för investeringarna med medfinansiering från till exempel regioner och kommuner? Har ni tittat på hur det skulle se ut om man lät fyrstegsprincipen slå igenom fullt ut?

Emil Källström (C): Finansministern tyckte sig få stöd för att höja arbetsgivaravgifterna för unga. Hon exemplifierade det med att man kunde satsa dessa resurser på en aktiv näringspolitik. Men här har en stor del av den politiska

konflikten legat de senaste månaderna. Det är ju en sak vilka skatter man förändrar och på vilket sätt, men det är också en fråga om hur man använder resurserna.

Faktum är att skattehöjningarna på jobbskapandet inte i någon större utsträckning går till satsningar på samma sak, utan det går framför allt till att finansiera förändringar i transfereringssystemet. Man höjer skatterna på jobb och företagande med närmare 30 miljarder men satsar inte ens 1 miljard, väldigt generöst räknat, på näringspolitik.

Finansministern tycker att det är en bra politik, och det är väl därför hon lägger fram den.

Min fråga till Finanspolitiska rådet är: Är det klokt att höja skatterna så pass substantiellt på just jobb och företagande när resurserna från den jobbskapande sektorn går till framför allt transfereringssystemen?

John Hassler, Finanspolitiska rådet: Först vill jag kommentera siffran 75 miljarder. Det är inte så att vi föreslår 75 miljarder utöver det som regeringen föreslår. Vad vi menar är att det går att åstadkomma mer än 1 promille 2016–2017 och två promille 2017–2018 i ett läge där man bedömer att konjunkturen har stabiliserats. Jag tror inte att man får med sig någon expert från IMF eller OECD på att det är max vad man kan klara i ett sådant läge.

När det gäller frågan från Sverigedemokraternas representant om pensioneringsåldern vill jag väl säga att vi på inget sätt tycker att man ska tvinga folk. Det här är snarare en politik som handlar om att ge möjligheter. Vi pekar tillsammans på att lagen om anställningsskydd automatiskt bör skrivas upp så att de människor som vill jobba också får stöd i lagen.

Vi vill alltså snarare peka på att den norm som tidigare funnits om att man normalt sett går i pension vid 65 ska bytas mot en norm som innebär att man i genomsnitt ökar sitt yrkesverksamma liv med en månad per år, i takt med att man lever längre.

I och för sig vill vi också påpeka att de incitament som kommer att krävas för att folk ska kunna göra detta kommer att innebära att vi ställs inför svåra fördelningspolitiska avvägningar. Många människor kommer inte att orka jobba så mycket mer, och det är en väldigt viktig poäng. En del kan identifieras i systemen – om de är sjuka och så vidare – men alla kommer inte att kunna göra det, och det finns en betydande risk att de system som är nödvändiga för att vi ska få upp pensioneringsåldern och ge incitament också kommer att leda till att många pensionärer får det väldigt dåligt.

Denna avvägning är något som borde vara en väldigt central politisk fråga: Hur ska man hantera behovet av att skapa incitament tillsammans med behovet av att faktiskt också ta hand om de människor som inte orkar jobba lika länge som till exempel jag själv hoppas kunna göra?

Oskar ska ta upp arbetsmarknadsfrågorna, men jag skulle vilja säga någonting om det här med medfinansiering. Vi har inte diskuterat detta, men det är en viktig fråga.

Jag kan inte säga att vi har några klara svar där. Medfinansiering har fördelar, men det har också en del nackdelar om inte beslutsrätten över projekten

fördelas i någon sorts proportion till medfinansieringen. I ett sådant läge finns det en risk att den som har lite övervikt i beslutsprocessen sockrar projekten lite för mycket. Möjligen är det en av orsakerna till att man åtminstone ibland får välja kostnadsöverdragningar på beslutade infrastrukturprojekt. Det är tydligen, såvitt jag förstår, det normala att den här typen av kostnadsfördyringar faktiskt uppstår innan det första spadtaget är taget, så det verkar inte vara ingenjörens fel att det blir dyrt.

Oskar Nordström Skans, Finanspolitiska rådet: Jag vet inte om jag har så jättemånga bra svar, vilket inte nödvändigtvis betyder att det var något fel på frågorna. När man inte har några svar brukar man säga att det är bra frågor.

Avtrappning har vi inte heller diskuterat i rapporten. Jag får försöka dra mig till minnes lite grann hur forskningsläget ser ut så får John avbryta mig om jag säger fel. Men som jag minns litteraturen från när jag tittade på det mer så brukar den konventionella visdomen vara att nedtrappning har positiva effekter på så sätt att det ger möjlighet att kombinera ett bättre försäkringsskydd med mer goda incitament och att det även finns visst empiriskt stöd för det. Jag är dock inte helt uppdaterad och inte helt inläst, måste jag tyvärr säga. Jag kanske borde ha varit det.

När det gäller frågan om det är klokt att höja skatterna för arbetsgivare som anställer unga och använda de pengarna för att höja transfereringarna är det från ett sysselsättningsperspektiv naturligtvis inte det. Det visar sysselsättningsberäkningarna. Men detta belyser också frågan om målkonflikter: Sysselsättning kanske inte är allt, och vad som är klokt bestäms också av vilka andra ambitioner man har med politiken.

Vår kritik av de här åtgärderna handlar framför allt om att man inte har redovisat ordentliga beräkningar av vad de har för konsekvenser. Vår uppskattning av konsekvenserna är ju att höjningen av arbetsgivaravgifter för ungdomar har vissa sysselsättningseffekter i storleksordningen 5 000–10 000, vilket baseras på den utvärdering som finns av införandet. Bedömningen blir då att när man tar bort det så borde effekterna vara ungefär i samma storleksordning.

Om man då använder pengarna till att höja a-kassan har vi försökt göra en beräkning enligt de metoder som Finansdepartementet brukar använda för att räkna på det här för att se vad det borde ha för sysselsättningseffekter, och då hamnar vi i storleksordningen 25 000. Summan av de två blir då ytterligare en negativ sysselsättningseffekt av just den delen av nedsättningen som används till att höja a-kassan.

Samtidigt är det precis som John sa på det viset att man ändå kan vilja ta den negativa sysselsättningseffekten för att försäkringsskyddet i den offentliga arbetslöshetsförsäkringen gradvis har försämrats. Det är klart att det finns någonting lite underligt i att vi har ett försäkringsskydd som är satt i nominella kronor. Någon gång måste det ju rimligen höjas. Om vi inte höjer det lite då och då blir det en strukturell minskning, och det kan man ju vilja ha, men det är inte orimligt att då och då höja den, och när man ska höja den så kostar det pengar.

Om detta var något svar vet jag inte riktigt, men det var ett försök.

John Hassler, Finanspolitiska rådet: Jag tänkte säga någonting om det här med avtrappning, eftersom jag själv har skrivit några uppsatser om det. Det var visserligen länge sedan, men ändå.

Om man har ett system med arbetslöshetsersättning är det ett ganska väleablerat resultat att en avtrappning av ersättningen över tid skapar starka incitament att söka efter nytt jobb. Avtrappning är ett effektivt sätt att skapa de incitamenten.

Samtidigt är det förstås också så att detta är en avvägning mot fördelningspolitiska argument. Folk kan ha otur och inte hitta något jobb, och vissa människor är i en situation som gör det svårare för dem att hitta jobb. De kommer att få längre arbetslöshetstider i genomsnitt, och i någon mening är det ur ett fördelningspolitiskt perspektiv framför allt dem som man vill hjälpa. En kort arbetslöshetsperiod är för de flesta människor egentligen inte något större bekymmer. Man kan klara sig på sparade medel, man kan låna och så vidare. Det är långa arbetslöshetsperioder som är besvärliga ekonomiskt och ur andra aspekter.

Inte heller här kan man alltså dra slutsatsen att en rimlig avvägning är att ha en väldigt snabb avtrappning. Det måste göras en avvägning mellan de incitamentsskapande effekterna av en avtrappning mot de fördelningspolitiska konsekvenserna. Var den avvägningen sedan hamnar är delvis en politisk fråga som jag inte tycker att vi har anledning att exakt bestämma oss för vad det ska vara.

Finansminister Magdalena Andersson (S): Som jag minns forskningen när jag höll på med detta är det så att sökaktiviteten går upp just när det händer någonting i arbetslöshetsförsäkringen. Sedan faller den tillbaka ganska snabbt igen. När du är ny i arbetslöshet är sökaktiviteten ganska hög. Sedan sjunker den, och om det då händer något i a-kassan så går sökaktiviteten upp. Sedan trappas den av igen, och så om det händer något igen så går den upp.

Vad vi kan se i forskningen är alltså att det är viktigt att det händer saker under den period man är arbetslös så att man inte lämnas i arbetslöshet utan att det händer något vare sig i a-kassan eller på något annat sätt. När man är arbetslös är det viktigt att det händer olika saker, och det är klart att om problemet är, som det verkar vara i Sverige, att det är väldigt svårt att komma in på arbetsmarknaden om man inte har gymnasieutbildning, ja, då är det klart att en ytterligare nedtrappning av a-kassan inte hjälper det problemet. Då är ju problemet ett annat, nämligen att man inte har tillräcklig utbildning, och då behöver man lösa det problemet. Ju snabbare man kan identifiera dessa individer under arbetslöshetsperioden och ge dem det stödet, desto kortare arbetslöshetsperioder får man rimligen.

Det lät lite som om samtliga de skatteintäkter som kommer av förändringen av arbetsgivaravgiften för unga går till höjd a-kassa. Jag vill bara understryka att så är det inte alls. Merparten av de resurserna som vi ökar skatteintäkterna med går dels till näringspolitiska satsningar, dels till infrastrukturinvesteringar

där vi ökar just järnvägsunderhållet med över 1 miljard varje år, vilket är en 20-procentig ökning av järnvägsunderhållet jämfört med vad det hade varit annars. Det är klart att det ger jobb här och nu, men det ökar också möjligheterna för Ulf Kristersson och andra att ta sig till jobbet och det gagnar också svenska exportföretag.

Inte minst är det ett kompetenslyft på arbetsmarknaden mot bakgrund av just det här som vi har pratat om: problemen att ta sig in på arbetsmarknaden om man inte har gymnasieutbildning. Där läggs mycket resurser på ungdomar som har svårt att komma in – dels dem som inte har gymnasieutbildning, dels ungdomar som har en teoretisk utbildning, eftersom väldigt mycket färre ungdomar väljer praktiska yrkesutbildningar som ger jobb efter en del förändringar som gjorts i de utbildningarna.

Vi vill möjliggöra för ungdomar att kombinera en yrkesvuxutbildning med att jobba, alltså jobb och praktik i en kombination, men också ge möjligheter till komvux, yrkesvux och folkhögskola för människor som är mitt i livet och även för personer som är arbetslösa och skulle behöva det stödet.

Vi har också den äldreomsorgssatsning som regeringen genomför. Det är många kvinnor som går ned i arbetstid för att vårda äldre anhöriga, och denna satsning möjliggör för fler kvinnor till exempel i min ålder att jobba heltid, men det möjliggör också för personalen i äldreomsorgen att kanske jobba hela vägen upp till pensionsåldern.

Det är naturligtvis sysselsättningseffekter av detta som också är viktiga att väga in.

Håkan Svenneling (V): John Hassler inledde med att prata om målkonflikter och att det var det som rådet ville peka på i den här rapporten. Då lurar jag på den målkonflikt som finns kring den höga ungdomsarbetslösheten framför allt i min generation, där man dels har väldigt svårt att komma in i en trygg tillsvidareanställning eftersom det är så mycket osäkra anställningar, dels i största allmänhet har svårt att få ett jobb.

Jag funderar lite på hur rådet har resonerat om riskerna med den höga ungdomsarbetslösheten, vad det innebär på lång sikt att man inte kommer in i ett arbete och vilka kostnader det för med sig. Finns det då inte en målkonflikt i att föra en väldigt restriktiv och åtstramande politik i stället för att satsa och investera så att det skapas fler arbeten? Då kan ju fler ungdomar komma in på arbetsmarknaden och därmed också bidra till en ökad sysselsättning och att man får mindre kostnader för ungdomsarbetslösheten på lång sikt.

Vad behöver man göra om man ska föra en åtstramningspolitik och samtidigt motverka en hög ungdomsarbetslöshet och en hög långtidsarbetslöshet som finansministern visade på?

Erik Ullenhag (FP): Låt mig först tacka för en väldigt intressant rapport. Det finns en hel del för den tidigare regeringen att studera i den, och det finns en hel del för den nuvarande regeringen att studera i den också. Ibland när man sitter i en regering tar man inte alltid till sig av kloka synpunkter från konstruktiv kritik.

Jag hade ett par frågor kring arbetsmarknaden. Det första är att rådet nästan konstaterar att man inte tror att regeringen kommer att nå sitt arbetslöshetsmål. Sedan uttrycker sig John Hassler så här, och det står i texten: "såsom målet är formulerat". När jag läser en sådan formulering blir min fråga: Är man tveksam till målets formulering om man säger "såsom målet är formulerat"? Skulle man vilja se en annan typ av mål för jobbpolitiken?

En annan sak som rådet konstaterar är att den nuvarande regeringen har slutat göra sysselsättningsberäkningar på sin politik. Detta är rätt bekymmersamt om man vill föra en seriös jobbpolitik. Nu gör Finanspolitiska rådet bedömningen att man tappar drygt 30 000 jobb på ett par av de jobbfientliga reformer som man genomför. Då tänkte jag passa på att fråga finansministern om hon delar den beräkningen eftersom det inte går att läsa ut vilken bedömning regeringen gör ur det som man har lämnat på riksdagens bord. Delar man Finanspolitiska rådets bedömningar av sysselsättningskonsekvenserna när det gäller förändringen av a-kassan och förändringen av ungdomsarbetsgivaravgiften?

Allra sist har jag en lite bredare fråga både till rådet och finansministern. Vi har ju en hygglig samsyn i Sverige om att problemet på svensk arbetsmarknad är att det i huvudsak är de som inte har en utbildning som inte står speciellt starka på arbetsmarknaden. Det gäller unga, och det gäller utrikes födda.

Finansministern uttryckte själv att det är klart att då är det bättre att en ung människa får en gymnasieutbildning så att han eller hon har en chans att komma in på arbetsmarknaden. Det kan vi nog alla dela. Men sedan sa finansministern att det är betydligt svårare att komma in på arbetsmarknaden när man är 30 eller 40 år om man inte har en gymnasieexamen. Finansministern skakar på huvudet; hon får rätta mig om hon tycker att jag uttryckte mig slarvigt.

Mitt problem med frågeställningen är följande: När det gäller utrikes födda är det rätt många som nu kommer till Sverige som just saknar en utbildning. Det är en otroligt blandad grupp flyktingar som kommer till vårt land. Varken finansministern eller Finanspolitiska rådet har uppehållit sig speciellt mycket kring den gruppen. Det är klart att det är tuffare ifall du är 32 år och saknar en gymnasieutbildning på en liten arbetsmarknad än ifall du är 20 år och försöker läsa in gymnasiet på komvux.

Jag är aningen bekymrad över den politik som regeringen för nu, därför att regeringen fokuserar i väldigt hög grad på nyanlända som har en högre utbildning. Det är bra; där behöver man göra mer. Men det kommer för närvarande relativt många till Sverige som har en lägre utbildning, och jag skulle gärna höra regeringens reflektioner inte bara vad gäller unga på arbetsmarknaden utan också kring utrikesfödda med lägre utbildning.

Jakob Forssmed (KD): Tack för en bra föredragning och en mycket bra och gedigen rapport från Finanspolitiska rådet! Jag säger som Erik Ullenhag sa tidigare: Det finns mycket för den förra regeringen att ta till sig och för den nuvarande också.

Ni diskuterar intressant kring arbetslöshetsmålet och säger ungefär att det är ett väldigt svåruppnåeligt mål och att ni ser en risk att regeringen kommer att frestas att lånefinansiera expansiv finanspolitik för att uppnå målet. Men ni säger också att man rent statistiskt kan vidta åtgärder som gör att man uppnår målet på ett felaktigt sätt.

Då är min fråga: Vad är det ni kommer att hålla ögonen på särskilt just i de här två delarna, om regeringen väljer att uppnå målet på sätt som är strukturellt och långsiktigt dåliga för sysselsättningen?

Det var min ena fråga. Den andra frågan är väl till Magdalena Andersson men även till rådet. När man läser den här rapporten och inte minst det resonemang som ni har fört även här om arbetslivets längd och vikten av att förlänga det för att klara både anständiga pensioner och offentliga finansers långsiktiga hållbarhet, framstår ju regeringens aviserade särskilda löneskatt för äldre som en sällsynt dålig strukturell åtgärd. Frågan till regeringen och Magdalena Andersson är: Är ni i ljuset av Finanspolitiska rådets rapport och en del annat som har framkommit kring detta beredda att tänka om när det gäller just den frågan?

Oskar Nordström Skans, Finanspolitiska rådet: När det gäller frågan om man skulle satsa eller avstå från en mer restriktiv finanspolitik för att få ned ungdomsarbetslösheten är saken den, vilket John var inne på, att om man ska kunna bedriva en aktiv stabiliseringspolitik så måste man återhämta underskotten när tiderna vänder. Annars kan vi inte bedriva någon aktiv stabiliseringspolitik nästa gång det kommer en lågkonjunktur, och då blir det väldigt jobbigt för dem som är unga då.

Vi ser därför hellre framför oss att man försöker eftersträva en så lång period med ekonomin i balans som möjligt än att man kastar ekonomin i obalans genom att skapa en överhettning för att få ned ungdomsarbetslösheten.

Det man nog bör sträva efter när det gäller att få ungdomar i jobb är naturligtvis att få till ett system som fungerar så bra som möjligt vad gäller övergången från skola till arbetsliv och ett utbildningssystem som är väl anpassat för att hantera detta för de olika grupper som finns i utbildningssystemet. Det skulle vara min generella rekommendation för att försöka få ett fungerande system.

När det gäller vår skrivning om målet EU 2020 – ”såsom målet är formulerat” – tycker vi att det är bra såsom målet är formulerat. Vad vi menar är att man ska nå målet om lägst arbetslöshet inom EU 2020 genom höjd sysselsättning och ett ökat antal timmar. Det är det tillägget som vi tycker är viktigt, och det är väl det tillägget som vi också kommer att följa och som är absolut centralt.

Om man börjar avvika från den ambitionen och i stället frestas att använda sig av åtgärder som minskar arbetsutbudet bland de grupper som är svåra att få i arbete, då kan man ju få en lägre arbetslöshet rent statistiskt men samtidigt ett mindre arbetsutbud och en mindre sysselsättning.

Det är därför vi vill påminna om vikten av tillägget i målet. Det är mycket bra att sträva efter en lägre arbetslöshet. Det kan också vara bra att sätta upp

ett ambitiöst mål. Men det är viktigt att man använder metoder som ger oss långsiktigt positiva effekter, och då handlar det om att man ska sträva efter en lägre arbetslöshet genom högre sysselsättning och fler arbetade timmar och inte genom att frestas ta till åtgärder som kan sänka arbetslösheten antingen väldigt tillfälligt eller genom att minska arbetsutbudet inom de grupper som har svårt att komma in. Även då kan man få siffran för arbetslösheten att se bättre ut, men andra viktiga delar av arbetsmarknadens funktionssätt, det vill säga sysselsättningsgrad och arbetsutbud, blir sämre.

Vi kommer naturligtvis att följa hur sysselsättning och arbetsutbud utvecklar sig, diskutera ändamålsenligheten i de åtgärder man föreslår och även diskutera huruvida de åtgärder som strävar efter att sänka arbetslösheten verkligen strävar efter att göra det på ett sätt som går genom ökad sysselsättning och fler arbetade timmar.

Vi hade också frågan om de utrikes födda som saknar gymnasieutbildning och vad man ska göra. Det är ingenting som vi har diskuterat i den här rapporten, och återigen är det en mycket svår fråga. Det är en fullständigt rimlig fråga att ställa, men jag tror att det blir fel om jag försöker säga någonting på rak arm som jag i efterhand riskerar att inte riktigt kunna stå för.

Hade du något att tillägga, John?

John Hassle, r Finanspolitiska rådet: Möjligen kan jag säga någonting om löneskatt för äldre och de statistiska frågorna.

Sverige är särskilt i förhållande till Tyskland dåligt när det gäller ungdomsarbetslösheten. Där är det viktigt att notera att en stor del av ungdomsarbetslösheten, faktiskt majoriteten bland de riktigt unga arbetslösa, handlar om sådana som studerar vid sidan om att också vara arbetslösa. Den gruppen existerar egentligen inte i Tyskland. Såvitt vi kan förstå beror det huvudsakligen på det tyska lärlingssystemet, där en stor del av de som studerar i de åldrarna också jobbar och har betalt vid sidan om.

Det är mycket möjligt att ett sådant system är att föredra eftersom det ger mindre trösklar att komma in på arbetsmarknaden, men motivet för att införa ett sådant system kan inte vara att ändra arbetslöshetsstatistiken, utan det måste vara någonting annat. Det är ett exempel där det ibland kan gå lite fel om man bara fokuserar på en siffra, nämligen arbetslöshetsnivåerna.

När det gäller löneskatten för äldre har vi inte gjort några beräkningar på konsekvenserna. Möjligen har Konjunkturinstitutet gjort det – jag får ett nickande svar här från vår kanslichef – så det är något som förstås är möjligt att göra. Oskar kan rätta mig, men jag tror att man brukar göra bedömningen att arbetsutbudselasticiteten är ganska hög bland de äldre, så effekten kan bli ganska betydande, även om jag också har förstått att kunskapsläget när det gäller de äldre i arbetsutbudet är dåligt i förhållande till yngre människor.

Oskar Nordström Skans, Finanspolitiska rådet: Jag kan bara kort inflika att det finns en utvärdering av kombinationen av den sänkta arbetsgivaravgiften och extra jobbskatteavdrag för de äldre som ju visade på positiva effekter. Jag

kommer inte ihåg storleksordningen riktigt, men det finns åtminstone en sådan direkt studie från IFAU som kom för något år sedan.

Finansminister Magdalena Andersson (S): Erik Ullenhag, när jag sa att det inte är lättare när man är 30–40 år menade jag alltså om 10 eller 20 år. Om man har det svårt i dag för att man inte har gymnasieutbildning och är 20 år, så lär det om 10 år vara ännu högre krav på arbetsmarknaden och ännu mer om 20 år när man är 40 och ännu mer om 30 år när man är 50. Det var så jag menade.

Beräkningar av sysselsättningseffekter är otroligt svåra. Man gör många antaganden, och så kommer man fram till en siffra som framstår som väldigt exakt. Men sanningen är att bakom dessa beräkningar finns det otroligt mycket osäkra antaganden. Därutöver finns det i vissa delar av ekonomin betydligt mer utvecklade metoder för att göra beräkningar än i andra delar. På inkomstsidan finns mer utvecklade metoder än på utgiftssidan, till exempel.

Därför har regeringen gjort bedömningen att det är bättre att vi gör en samlad bedömning av sysselsättningseffekterna av regeringens politik. Det har vi också gjort, både i höstens budget och nu i vårbudgeten. Den bedömningen är att det påverkar sysselsättningen positivt.

Utrikes födda med lägre utbildning är ett område där jag är övertygad om att vi kommer att behöva jobba mycket mer. Jag hoppas att det finns ett stort intresse också bland riksdagens partier för att jobba mer med dessa frågor.

Det regeringen gör nu är att jobba med det snabbspår som Ylva Johansson har haft samtal med arbetsmarknadens parter om. Det handlar om att snabbt kunna få in en del av dem som nu flyttar till Sverige i jobb. Det handlar dels, förstås, om personer som har högre utbildning, dels om personer med en relevant yrkeserfarenhet som kan komma in på andra delar av arbetsmarknaden. Det kommer alltså inte bara att vara för personer med en utbildningsbakgrund utan också för personer med relevant yrkeserfarenhet. Sedan tror jag att vi kommer att behöva återkomma med ytterligare insatser för personer som behöver mer stöd för att komma in på den svenska arbetsmarknaden.

Vad gäller arbetslöshetsmålet finns det, tycker jag, tre särskilt relevanta mått att titta på. Dels är det arbetslösheten, dels är det arbetade timmar, dels är det sysselsättningsgraden. Det är därför målet är formulerat så att vi vill få ned arbetslösheten genom att öka sysselsättningen och öka antalet arbetade timmar.

Om man bara fokuserar på ett av målen går det alltid att rent statistiskt fippla med siffrorna på något sätt. Man kan få fler människor i arbete utan att alls öka antalet arbetade timmar i ekonomin, till exempel genom att man delar på jobben. På samma sätt kan man få upp antalet arbetade timmar genom att människor som har arbete arbetar mer, och det är i och för sig positivt, men man kan få det samtidigt som arbetslösheten ökar i praktiken, och det är ju inte så positivt.

Därför tycker jag att det finns en poäng just med den här treenigheten när vi har formulerat målet. Fokus är på arbetslösheten, för det är oerhört centralt att människor som vill vara med och bidra i samhället också får möjlighet att

göra det. Det är bra för samhället, men det är också en viktig fråga för alla människor som bor i Sverige.

När vi fokuserar på arbetslösheten gör vi det på ett sådant sätt att vi också tittar på antalet arbetade timmar i ekonomin, vilket är viktigt för att vi ska kunna klara försörjningen och kunna finansiera vår välfärd. Vi fokuserar även på sysselsättningen så att det är många som är med och bidrar. Det är därför som målet är formulerat på det sätt som det är.

Vad gäller särskild löneskatt för äldre menar vi att man bör kunna ha en sådan. Även med en särskild löneskatt på äldre finns det en betydande rabatt både för dem som anställer äldre och för äldre som jobbar. Vi har det förstärkta jobbskatteavdraget för äldre som arbetar, och vi har även med regeringens förslag en betydligt lägre arbetsgivaravgift för arbetsgivare som anställer äldre arbetskraft. Det finns alltså betydande incitament både för arbetsgivare och arbetstagare att arbeta högre upp i åldrarna även med regeringens förslag.

Ordföranden: Då har vi gått igenom den första omgången och börjar om med Socialdemokraterna och Monica Green.

Monica Green (S): Först ska jag spontant säga något om järnvägsunderhållet. Man blir nostalgisk och tänker: Har vi råd att inte arbeta? Just nu tycker jag ju att alla borde jobba med järnvägsunderhåll så att vi kan komma till våra arbeten. Även jag är en luttrad pendlare, precis som Ulf Kristersson. Fler underhållsarbetare till järnvägen! Men jag vet att det finns andra hål inom välfärden också.

Men det var egentligen inte det som jag hade tänkt fråga om. Det var mer en spontan fråga, eftersom jag känner med alla här som tycker att vi måste satsa på järnvägen.

Jag vill först tacka för en bra och intressant rapport och era bedömningar. Det är viktigt att vi får lägga era bedömningar till många andra bedömningar.

Ett annat år, jag tror att det var 2008, skrev ni att ni bara kan göra bedömningar. Ni skrev till och med att ni kan gissa er till om framtiden. Jag tycker nog att ni kan sträcka på er och säga att det åtminstone är kvalificerade gissningar som ni gör.

Jag återkommer till hur stramt det ska vara och hur snabbt man ska tillbaka. När ni lade fram er rapport i maj 2014 hade den gamla regeringen lagt fram budgetpropositionen för 2014. Där var det omfattande ofinansierade skattesänkningar på över 20 miljarder. Då beskrev ni det mer som att det är motiverade avvikelser från ramverket. Nu har samarbetsregeringen finansierat alla reformer krona för krona. Men ni säger ändå att det är ett brott mot det finanspolitiska ramverket.

Därför återkommer jag till frågan som ställdes inledningsvis, nämligen: Har ni reviderat era bedömningar eller kvalificerade gissningar nu, jämfört med vilka krav som ni hade på den gamla regeringen?

Jonas Jacobsson Gjörtler (M): Jag vill också börja med att tacka Finanspolitiska rådet för en, som vanligt, intressant och lärorik rapport.

Jag tänkte börja med att haka på diskussionen om nedsättningen av socialavgifterna för unga. Finanspolitiska rådet anger att denna förändring skulle vara motiverad. Det blir lite märkligt att dra en sådan slutsats när man ser på den isolerat om man inte ser till politiken i dess helhet. Visst är det en kostsam reform, men samtidigt har den gett ett stort antal jobb. Då bör man också väga detta mot vilka andra åtgärder som man vidtar. Då ser vi att det som regeringen föreslår inte är någonting som möter upp detta, utan det blir en delfinansiering av i övrigt ofinansierade bidragshöjningar som dessa pengar ska användas till. Jag tycker inte att man kan titta på reformen så isolerat, utan man bör titta på helheten. Där konstaterar ni att detta kommer att leda till färre jobb.

Jag vill ställa en fråga med koppling till detta. Ni nämner att införandet av denna nedsättning av avgifterna har gett mellan 6 000 och 10 000 jobb. Det är siffror som i och för sig är omdiskuterade. Det finns andra siffror också. Men om vi utgår från att dessa siffror stämmer, då säger ni att om man tar bort denna nedsättning kommer det att vara samma antal jobb, eller i samma storleksordning.

Det finns omfattande forskning som pekar på att det inte skulle vara på det viset utan att det finns tydliga asymmetriska effekter när man inför och när man fasar ut denna typ av åtgärder. Det ger helt olika effekter, mest beroende på att lönerna är flexibla uppåt men inte nedåt.

Eftersom många av de branscher där unga får sina första jobb är lågmarginalsektorer inom till exempel handeln, servicesektorn och näringssektorn blir det sätt som man kan kompensera ökade kostnader kanske snarast att man behöver säga upp människor och att det då skulle handla om betydligt fler än de som fick nya jobb. Jag undrar hur Finanspolitiska rådet ser på det. Ni nämner ingenting om detta i rapporten såvitt jag har kunnat se. Men det är ändå en rätt väsentlig skillnad. Om man konstaterar att effekterna av att höja arbetsgivaravgifterna skulle bli betydligt större måste man ju väga in det i den bedömning som man gör.

Sedan är det tacksamt, finansministern, att regeringen inte tar bort alla incitament för att jobba när man är äldre. Det är bra. Det finns en del kvar även med de förslag som ni har lagt fram. Men utmaningen här är att drivkrafterna för att jobba längre upp i åldrarna borde stärkas snarare än försvagas. Man skulle önska att finansministern ändå kunde se att det blir ett problem när det blir dyrare och mindre lönsamt att arbeta för äldre människor.

Jag vill också passa på att ställa en fråga till finansministern. Det är nu svindande kritik från många håll, och Finanspolitiska rådet är den senaste i raden, mot att ni inte redovisar sysselsättningseffekterna av era förslag. Kan finansministern här och nu lova riksdagen att vi från och med nu kommer att få ordentliga redovisningar av de förslag som ni lägger fram när det gäller sysselsättningseffekterna, till exempel i den budget som ni lägger fram i höst? Är finansministern beredd att ge ett sådant löfte för att möta all den kritik som ni får väldigt brett?

Allra sist har jag en fråga som är mer nyfiken till Finanspolitiska rådet. Den allra sista punkten i sammanfattningen, som också nämns i rapporten, handlar

om att regeringen bör stärka rådets formella möjligheter att få tillgång till den information som uppdraget kräver.

Här blir jag lite nyfiken. Har det varit problem för Finanspolitiska rådet att få ta del av information från olika instanser? I så fall, på vilket sätt har detta kunnat märkas? Kan ni beskriva det?

John Hassler, Finanspolitiska rådet: När det gäller Monica Greens fråga om vilka bedömningar som vi gjorde förra året sa vi att det fanns en betydande risk att budgeten för 2014 skulle bli för svag. Inte enligt regeringens egna bedömningar men enligt många andra bedömare bedömdes det att konjunkturen skulle förbättras mellan 2013 och 2014 samtidigt som budgeten försvagades. Vi sa att om detta skulle inträffa, vilket inte alls är osannolikt givet den bedömning som många gör, kommer denna budget att vara obalanserad och överdrivet svag och leda till ett för stort underskott 2014. Så skedde också. Vi pekade också på att ett sådant läge skulle bli extra besvärligt eftersom en betydande del av de budgetförsvagningar som gjordes gjordes med permanenta sänkningar av skatterna.

Jag menar därför att vi var ganska tydligt kritiska då. Vi kan egentligen inte själva göra några bedömningar av konjunkturen, utan vi får lita på vad andra gör. Ibland kanske vi också gissar lite. Men i detta läge konstaterade vi att det fanns olika bedömningar av konjunkturutvecklingen. De flesta gjorde då bedömningen att konjunkturen kommer att förbättras samtidigt som regeringen föreslår försvagningar i budgeten med permanenta åtgärder. Vi pekade på att detta riskerar att bli en dålig stabiliseringspolitik.

Där känner jag nog inte att jag egentligen har ändrat mig i någon högre grad.

När det gäller att bedöma enskilda åtgärder tycker jag ändå att man kan göra det. Man kan åtminstone bedöma effektiviteten i en enskild åtgärd och i någon mening, ursäkt uttrycket, analysera hur mycket bang for the buck man får. Om man sedan ska göra en helhetsbedömning av politiken är det klart att man måste göra sammanvägningar.

Vi har tidigare menat att sysselsättningseffekterna av sänkningen av arbetsgivaravgifterna generellt för unga är en ganska ineffektiv åtgärd i termer av bang for the buck.

Jag tror att Oskar Nordström Skans kan säga någonting om asymmetrin.

Låt mig säga någonting om de formella möjligheterna. Jag måste säga att vi inte har upplevt det som något större bekymmer att få information från Regeringskansliet. Det finns en rekommendation från bland annat OECD att man ska formalisera hur informationsutbyte ska ske mellan ett råd som vårt och regeringen i åtminstone någon sorts memorandum of understanding. Vi tycker att man bör göra det. Men jag kan inte påstå att vi generellt har upplevt några större problem.

Det uppstod ett speciellt läge när vi bad att få ut beräkningar av effekterna av de åtgärder som föreslogs i samband med Harpsundspresskonferensen förra året och som sedan blev en del i det beslut som togs om budgeten här i höstas, alltså inte regeringens budgetproposition. Beräkningarna där fick vi i och för

sig inte ut. Men det var ett ganska speciellt läge eftersom det hade att göra med saker som tjänstemännen egentligen hade gjort åt en annan uppdragsgivare än den nuvarande regeringen. Jag kan därför begripa att det var svårt att få ut dessa siffror.

Men med undantag av det kan jag inte påstå att vi har upplevt några bekymmer där. Men vi tycker ändå att det vore bra att formalisera detta, åtminstone i någon mening.

Oskar Nordström Skans, Finanspolitiska rådet: Jag ska kortfattat säga något om asymmetrin. Asymmetriiden här bygger på att de effekter som man såg av nedsättningen i en betydande grad skulle ha uttunnats av en kraftig löneökning för dessa grupper. Såvitt jag kan påminna mig finns det inte någon tydlig evidens för att det skulle ha varit en viktig del av responsen på denna reform att lönerna skulle ha gått upp mycket kraftigt för dessa grupper relativt jämförelsegrupperna.

Det finns naturligtvis en stor osäkerhet i siffran som alltid. Men jag skulle ändå tro att den bästa gissningen om de stora effekterna kommer att ligga i denna storleksordning. Det är i alla fall min bedömning.

Finansminister Magdalena Andersson (S): När det gäller drivkrafter för äldre att arbeta tycker jag att man inte bara ska se dem relativt utan också absolut. När man lyssnade på Jonas Jacobsson Gjörtler kunde man få intrycket att det bara är viktigt att se den relativa riktningen och inte titta på det i absoluta tal. Jag tycker att det är viktigt att man tittar på det i absoluta tal också. Där finns betydande skatteincitament redan i dagsläget för äldre att jobba högre upp i åldrarna.

Här tycker jag att det är viktigt att påpeka att förklaringen till att man jobbar längre inte bara handlar om skatteincitament. Det handlar också om ens egen hälsa och möjligheter att vara längre på arbetsmarknaden. Det är också viktigt att fokusera på arbetsmiljö och på, som jag har tagit upp tidigare, en fungerande äldreomsorg som är viktig inte minst för kvinnors möjligheter att jobba hela vägen upp till 65 år men även fortsätta jobba efter 65 år.

När man frågar olika personer varför de går i pension svarar de oftast att det handlar om den egna hälsan och att de inte klarar av att jobba längre på grund av den egna hälsan i kombination med hur arbetsplatsen ser ut. Det tyder på att det är viktigt att titta på dessa frågor.

När det gäller sysselsättningseffekter kunde man lätt få intrycket av att det redovisades sysselsättningseffekter på allting tidigare. Men så var det inte. Det finns en rad saker där sysselsättningseffekter inte har redovisats. Vad är till exempel sysselsättningseffekten av att man har lagt mellan 15 och 18 miljarder varje år på sänkta ungdomsarbetsgivaravgifter, som är mycket dyra och ineffektiva, snarare än på ett mer effektivt sätt att få ungdomar i arbete? Det är klart att det finns en sysselsättningskostnad av det som inte har redovisats.

Sysselsättningseffekter av att man inte har tillräckligt med resurser i äldreomsorgen, som gör att kvinnor går ned i arbetstid, är ingenting som har redovisats.

Vad är sysselsättningseffekten av att skolresultaten faller snabbare i Sverige än i något annat OECD-land? Där finns klara sysselsättningseffekter.

Det finns alltså en rad områden där sysselsättningseffekter inte redovisas. Där noterar jag att Finanspolitiska rådet har räknat på a-kassan och arbetsgi-
varavgiften men till exempel inte på sysselsättningseffekter av ytterligare re-
surser till äldreomsorgen. Det finns alltså inte någon full transparens på olika
sysselsättningseffekter. Däremot finns det en del områden där man har utveck-
lat mycket teknik för att räkna ut sysselsättningseffekter.

Oscar Sjöstedt (SD): Det är glädjande att straffskatt för äldre arbetskraft har
diskuterats lite grann. Men det är synd att vi inte kunde få några effekter av
regeringens förslag redovisade. Men nu fick vi i alla fall veta vart vi ska vända
oss för att få reda på det.

En fråga kvarstår dock på detta tema, och det är den som jag ställde i den
förra frågerundan. Finns det någon empiri från andra länder som har jobbat
mycket tydligare med just ekonomiska incitament? Och i så fall: Hur har dessa
länder lyckats med att bibehålla den äldre arbetskraften? Kan ni dra er något
sådant till minnes?

Min huvudfråga rör den så kallade krona-för-krona-principen. Jag noterar
att man i rapporten skriver: "För att leva upp till överskottsmålet krävs ett åta-
gande att inte lånefinansiera oförutsedda utgiftsökningar."

Men är det inte precis det som regeringen gör när vi ser att framför allt
utgiftsområdena 8 och 13 har ökat i storleksordningen 20 miljarder kronor bara
sedan den senaste höstbudgeten? Blir då inte hela denna krona-för-krona-prin-
cip lite grann mer av ett spel för galleriet när den bara gäller storleksordningen
1/2–1 procent av hela statsbudgeten, samtidigt som de absolut största satsning-
arna som regeringen gör sker just på utgiftsområdena 8 och 13 och som alltså
inte omfattas av den så kallade krona-för-krona-principen?

Emil Källström (C): I rapporten talar Finanspolitiska rådet klarspråk om den
svenska arbetsmarknaden och om att det finns strukturella problem, inte minst
när det gäller anställningsskyddet och alltför rigida regleringar där men även
när det gäller trösklarna in på arbetsmarknaden. Detta har bäring på väldigt
många andra aspekter som olika frågeställare har tagit upp om vägarna in på
den svenska arbetsmarknaden och liknande.

Jag skulle därför vilja höra en utveckling av dessa resonemang och om vilka
policyförändringar som vi skulle kunna ta initiativ till från detta hus för en
bättre fungerande arbetsmarknad och inte minst fler vägar in.

Håkan Svenneling (V): Magdalena Anderssons regering har sagt att man är en
feministisk regering. Då undrar man om den ekonomiska politiken är femin-
istisk. Min fundering är då: Gör Finanspolitiska rådet någon jämställdhetsana-
lys i sin rapport? Jag har inte läst hela rapporten. Men om man till exempel
söker i rapporten efter ordet jämställdhet dyker det inte upp en enda gång. Hur
ska då jag som riksdagsledamot veta att Magdalena Andersson för en femin-
istisk ekonomisk politik, utifrån Finanspolitiska rådets rapport?

John Hassler, Finanspolitiska rådet: Vi har ett fördelningspolitiskt kapitel, och det har vi haft under några år. Vi försöker där göra en uppdelning på kön. Men jag måste erkänna att jag skulle vilja se mer i detta sammanhang. Jag tycker att vi borde kunna göra mer, och jag hoppas få chansen att återkomma med en bättre analys av jämställdhetsfrågor. Vi gör inte tillräckligt där. Det är nog det riktiga svaret.

När det gäller andra länder och pensionsfrågor tror jag tyvärr inte att vi kan leta runt om i världen och hitta några andra länder som sköter detta med att få upp pensioneringsåldern på ett föredömligt sätt. Tvärtom är sysselsättningsgraden i Sverige högst inom EU, och den är särskilt hög bland de äldre. I någon mening gör vi saker bättre, eller åtminstone inte lika dåligt, än de flesta andra länder. Men vi kommer att behöva fortsätta ännu mer med detta om det ska fungera.

Konjunkturinstitutet har räknat på vad som skulle hända om vi inte får upp pensioneringsåldern. Deras kalkyler säger att vi skulle behöva införa ett överskottsmål på 6 procent omedelbart om vi inte får upp pensioneringsåldern för att de offentliga finanserna ska vara hållbara, detta trots att vi då också får leva med en ersättningsgrad i systemet som kanske faller till 20 procent, vilket skulle kräva ytterligare förstärkningar i den offentliga budgeten.

Vi talar alltså om enorma saker, och vi får nog räkna med att vi kommer att fortsätta att behöva vara ett föregångsland på detta område.

Oskar Nordström Skans, Finanspolitiska rådet: När det gäller förslag om fler vägar in på arbetsmarknaden och för att lösa de strukturella problemen är det saker som vi inte har diskuterat i rapporten. Jag vill inte uttala mig om det vid sittande bord. Det är inte riktigt vår uppgift att leverera så mycket förslag, tycker jag, framför allt inte på områden som vi inte har diskuterat i rapporten. Det är lite knepigt att göra det vid sittande bord.

För den som är intresserad av frågan kan jag hänvisa till den långtidsutredning som skrevs 2011 och som jag var ansvarig för. Där finns det mycket intressant att läsa, om jag får vara så fräck att jag ger lästips om mina egna tidigare alster. Men där diskuteras många aspekter av hur man skulle kunna förbättra den svenska arbetsmarknadens funktionssätt. Jag är inte säker på att hela rådet står bakom den rapporten, men jag gör väl det fortfarande.

Jag ska kanske säga någonting om detta med att beräkna sysselsättningseffekter. När man tittar på olika typer av åtgärder är det naturligtvis olika typer av metoder som man får använda för att göra bedömningarna. På vissa områden finns det, som finansministern säger, väldigt väl utvecklade och ganska avancerade modeller för att göra bedömningar av svåra frågor, framför allt på skatteområdet och så vidare. Men även inom andra områden bör man kunna göra bedömningar.

Om man tittar på de bedömningar som vi gör här av de två åtgärder som vi diskuterar lutar vi oss i det ena fallet mot en empirisk studie av vad vi uppfattar som det mest närliggande fenomenet som var införandet av denna reform. I det andra fallet gör vi en bedömning av hur den föreslagna förändringen av akasseersättningen påverkar ersättningskvoten. Där får vi i stort sett räkna hur

många personer som befinner sig i olika tillstånd och vad de har för lön och så vidare. Det finns modeller för att räkna på detta. Men det är i stort sett bara en uträkning av hur många personer som det berör och med hur mycket. Sedan kontrasterar vi det med den bedömning som finns från tidigare forskning om hur relationen mellan ersättningskvoten i a-kassesystemet och arbetslöshetsnivåer ser ut. Då använder vi den bedömning som Finansdepartementet har använt sig av tidigare.

Det går alltså att uttala sig om sysselsättningseffekter av olika åtgärder baserat på olika metoder. Det viktiga är att man redovisar dessa bedömningar. Jag förutsätter att man gör denna typ av bedömningar när man bereder förslagen, eftersom man behöver veta alla plus- och minuseffekter av alla typer av åtgärder. Jag tycker att man bör kunna kosta på sig att redovisa det i budgeten.

Man skriver i budgetpropositionen att man ska utveckla metoderna för att göra dessa bedömningar, vilket vi naturligtvis ser mycket positivt på.

I vissa fall får man gå direkt till den forskning som finns om närliggande reformer och ta fram bedömningar. Det är sant att vi inte analyserar alla reformer i vår rapport. Men vi är en mycket liten myndighet. Regeringskansliet är mycket stort. Vi har fokuserat på de stora åtgärderna i vår rapport.

Finansminister Magdalena Andersson (S): Vad gäller jämställdhetspolitiken i regeringens budget gör vi en samlad bedömning av den. På samma sätt som vi gör en samlad bedömning av sysselsättningseffekterna gör vi en samlad bedömning både vad gäller hur de slår mellan olika inkomstgrupper och hur de slår mellan män och kvinnor. Där är det mycket tydligt att detta är en budget som är bra för kvinnorna i Sverige. Därutöver har vi en del andra förslag för att stärka jämställdheten, bland annat en tredje pappamånad som vi naturligtvis hoppas på ett brett parlamentariskt stöd för.

Jakob Forssmed (KD): Regeringen har på senare tid gjort ett visst nummer av detta med produktiviteten. Ni för ett intressant resonemang i ett av kapitlen om just detta. Ni verkar inte lika bekymrade för detta som regeringen utan ser ett antal skäl för detta och noterar att Sverige inte avviker från omvärlden i särskilt stor omfattning i detta avseende. Men ni pekar också på att det finns skäl att hålla ögonen på detta framöver.

Det finns väl också en målkonflikt här som förtjänar att lyftas fram men som ni inte tar upp, nämligen att om fler människor kommer i sysselsättning som har lägre utbildningsnivå och som är mindre produktiva sjunker produktiviteten per arbetad timme. Detta är värt att notera också när man tittar på hur politiken utformas framöver, så att vi inte motverkar en sysselsättningsökning för de grupper som har svårt att ta sig in. Men det var inte riktigt detta som jag tänkte fråga om.

Ni noterar dock den bristande produktiviteten i byggsektorn som särskilt oroande. Nu har vi här ett förslag som kan bidra till bättre produktivitet, nämligen borttagandet av kommunala särkrav som borde leda till ökad konkurrens på byggsidan.

Ser ni några andra större reformer, eller har ni några policyförslag? Har ni funderat mer på vad detta beror på och vad man kan göra åt det just för att höja produktiviteten i byggsektorn?

Ingela Nylund Watz (S): Jag tackar för intressanta föredragningar. Att mäta sysselsättningseffekter och kostnaden för olika typer av åtgärder för att begränsa ungdomsarbetslösheten har debatterats under ganska lång tid. Nu kan man väl ändå konstatera att det finns en samsyn mellan regeringen och Finanspolitiska rådet om att slopandet av nedsättningen av sociala avgifter för unga är motiverat eftersom det inte är särskilt mycket bang for the buck, som någon i panelen sa.

När man lyssnar på diskussionen här i dag leds man att misstänka att en eventuellt kommande annan regering än den som vi har i dag skulle så att säga återta denna nedsättning av sociala avgifter för unga. Hur ser finansministern på det? Vilka bedömningar gör finansministern i så fall om en sådan förändring skulle komma till stånd?

John Hassler, Finanspolitiska rådet: När det gäller produktivitetens utvecklingen noterar vi att i en konjunkturedgång, när den allmänna bedömningen är att detta är en temporär konjunkturedgång som egentligen inte motiverar stora strukturella förändringar i ekonomin, kan man räkna med att produktiviteten faller ganska mycket därför att företag i huvudsak bestämmer sig för att behålla i alla fall delar av för tillfället onödig arbetskraft därför att man räknar med att behöva dessa människor snart igen. Då faller produktiviteten kraftigt. Det är så att säga ett naturligt mönster när saker fungerar som de bör göra.

I Sverige under 90-talskrisen, vilket man ser i till exempel Spanien, var utvecklingen helt annorlunda. Då blev krisen snarare en signal om att det behövdes stora strukturella förändringar. Många människor behövde byta arbetsplats, byta sektor och så vidare. Då kan produktiviteten faktiskt utvecklas i motsatt riktning. Det är det som man ser i de sydliga krisländerna under denna kris.

En fallande produktivitet i en konjunkturedgång är alltså inte ett tecken på något dåligt utan egentligen tvärtom. Men det är klart att det också finns en oro för att vi inte kommer tillbaka till tidigare produktivitetstrender, kanske särskilt i tillverkningsindustrin. Det finns studier från IMF som pekar på att Sverige har tappat ganska mycket där. Jag vet inte om jag riktigt köper den analysen än, även om det, som Jakob Forssmed sa, finns anledning att hålla ögonen på detta.

Jag instämmer också i bedömningen att en högre sysselsättning, på marginalen förmodligen, har en negativ effekt på den uppmätta produktiviteten. Det är också någonting som man kan se i internationella jämförelser.

Byggsektorn är förstås ett särskilt bekymmer. Produktiviteten där är ett uttryck för alla de bekymmer som vi ser på bostadsmarknaden. Vi har tidigare pekat på att man nog måste ta ett helhetsgrepp på hela bostadssektorn, inklusive byggmarknaden. Vi har i år inte särskilt analyserat den frågan. Men detta

är komplicerade problem där det handlar om regelverk, konkurrens och ganska mycket.

Men det är ändå ett stort bekymmer att vi kan konstatera att åtminstone den uppmätta arbetsproduktiviteten i byggsektorn har fallit kraftigt under de senare åren och under en 20-årsperiod inte ökat alls.

Finansminister Magdalena Andersson (S): Jag tycker att det är viktigt att man visar bnp per capita. Det har inte visats särskilt mycket från regeringens sida på några år. Det är viktigt att man också pekar på detta mått. Det är naturligtvis viktigt att visa på bnp-ökningar och bnp-förändringar. Det säger kanske nästan mer än när man tittar på bnp per capita. Det var väl en eye-opener för många när vi började visa bilder som visade att bnp per capita faktiskt inte alls har ökat sedan krisen. En viktig förklaring till det är att vi har haft mycket låg produktivitet under dessa år.

Här har vi försökt komma med olika förklaringar till det, och vi har tittat lite närmare på det. Det har kommit in nya grupper på arbetsmarknaden som gör att produktiviteten har sjunkit. Vi har inte hittat någon sådan förklaring i dagsläget, därför att de som har kommit in på arbetsmarknaden har inte fått jobb utan är i dag i stället arbetslösa.

En annan förklaring skulle kunna vara att man har en annan branschsmansättning än tidigare. Men det kan inte heller förklara en särskilt stor del av den sänkta produktivitsutvecklingen i Sverige, utan det handlar i grunden om att vi har haft en svag efterfrågan på svenska exportprodukter och att vi har haft låga näringslivsinvesteringar.

Därför är det så viktigt i den konjunkturuppgång vi ser nu kombinerat med det låga ränteläget att vi kan öka de privata näringslivsinvesteringarna i Sverige för att på så sätt öka produktiviteten. Den nyhet som kom i går, att Astra kommer att lägga en ny produktionsanläggning i Södertälje, är en typisk sådan välkommen nyhet i det här läget. Där kommer det naturligtvis att vara hög produktivitet, och anläggningen kommer att vara mycket effektiv.

Sedan var det frågan om sänkta arbetsgivaravgifter för unga. Om vi tar bort den sänkningen är frågan om en ny regering kommer att återinföra en sådan sänkning. Jag tror inte att den risken är särskilt stor. Även allianspartierna har sett att det är en dyr och ineffektiv åtgärd. Jag tror att vi i deras budgetmotioner, om inte i höst så åren efter, kommer att se att det inte kommer att finnas några förslag på att genomföra den typen av dyra och ineffektiva generella sänkningar av arbetsgivaravgiften för ungdomar. Jag får för mig att man kommer att anpassa sig till regeringens politik.

Oscar Sjöstedt (SD): Jag fick inte svar på min fråga förra gången, så jag ställer den igen.

Det gäller den så kallade krona-för-krona-principen. Rådet konstaterar att för att leva upp till överskottsmålet krävs ett åtagande att inte lånefinansiera oförutsedda utgiftsökningar. Är det inte precis vad regeringen gör när vi har

sett kraftiga öknings på utgiftsområdena 8 och 13, migration respektive integration? De har ökat med 20 miljarder kronor bara sedan senaste höstpropositionen. De utgiftsområdena omfattas inte av krona-för-krona-principen.

Givet vad rådet konstaterar på s. 91 i rapporten, nämligen att "andelen utsatta grupper bland de arbetslösa kan förväntas öka ytterligare i Sverige under nästkommande år till följd av den höga flyktinginvandringen – – – eftersom nyanlända flyktingar i genomsnitt har fler och längre arbetslöshetsperioder än andra grupper. – – – Bland utomeuropeiskt födda med låg utbildning var arbetslösheten över 40 procent 2014. Detta stärker bilden av att en stor del av den svenska arbetslösheten kommer att kvarstå när konjunkturläget har normaliserats, och tyder på att målet om en kraftigt sänkt arbetslöshet kommer att bli svårt att nå", är det väl sannolikt att områdena 8 och 13 kommer att kvarstå på höga volymer. Är inte det ett problem? Vad är logiken att de två områdena inte omfattas av krona-för-krona-principen? Blir det inte ett spel för galleriet?

John Hassler, Finanspolitiska rådet: Vi menar att det borde finnas ett åtagande från regeringen att finansiera åtminstone icke tillfälliga kostnadsförändringar inom ramen för det existerande regelverket. Frånvaron av ett sådant åtagande menar vi är ett brott mot det finanspolitiska ramverket. Vi pekar på ett antal olika sådana icketemporära potentiella utgiftsrisker. Särskilt har vi velat peka på sjukförsäkringssystemet. Men det finns förstås andra områden där det också finns sådana utgiftsrisker.

Finansminister Magdalena Andersson (S): Budgeten är uppdelad i områden som omfattas av diskretionära beslut och vissa budgetposter som inte omfattas av diskretionära beslut. Det tycker jag är väl avvägt och rimligt. Det är också utifrån den principen vi finansierar de diskretionära besluten vi fattar, men det finns en annan princip för de ickediskretionära besluten. Så har regeringarna arbetat under en längre period. Men det handlar naturligtvis om att även inom en sådan ram ta ett samlat ansvar för de offentliga finanserna. Det är min bedömning att regeringen gör det nu när vi kopplar ett fast grepp om statsfinanserna och ser till att steg för steg beta av de stora underskott som Sverige hade 2014. Bedömningen är att vi behöver göra det i en väl avvägd takt, och vi menar att den bana som nu ligger är väl avvägd.

Ordföranden: Då har alla frågor fått svar. Vi tackar Finanspolitiska rådet för både föredragning, rapport och svar på våra frågor. Vi tackar finansministern och ledamöterna som har ställt frågor och alla andra som har visat denna utfrågning sin uppmärksamhet.

För finansutskottets del är det sammanträde igen torsdagen den 21 maj kl. 10.30. Därmed är denna utfrågning avslutad.

Finanspolitiska rådets rapport 2015

Finansutskottet 19 maj 2015

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Årets rapport

1. Det ekonomiska läget
2. Finanspolitiken 2014–2018
3. Arbetsmarknaden
4. Pensionsålder och långsiktig hållbarhet
5. Ett ändrat överskottsmål
6. Infrastrukturbeslut och samhällsekonomisk lönsamhet
7. Finanspolitik och inkomstfördelning

Underlagsrapporter

1. Stabiliseringspolitik
2. Infrastrukturinvestingar
3. Fördelningseffekter av förslag i BP15

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

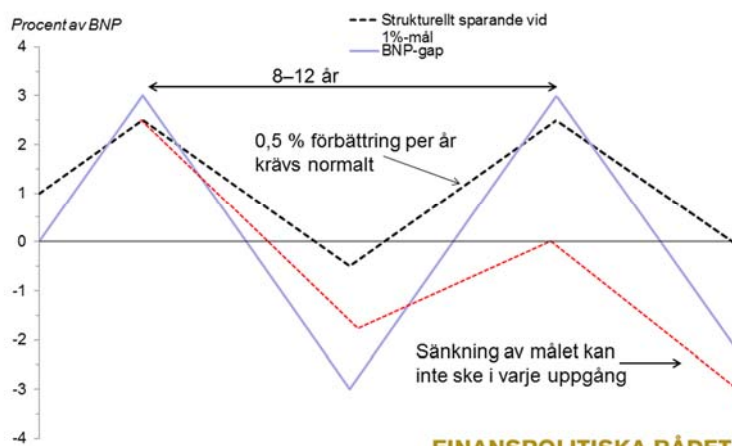
Stabiliserings- och budgetpolitik

- Lågkonjunkturen snart över. Balanserat konjunkturläge under 2016 eller 2017.
- En ambitiös Keynesiansk stabiliseringspolitik kräver att vi klarar att återta underskott som uppstått.

3

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Principskiss för det strukturella sparandet

4

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Finansiellt och strukturellt sparande i VP15

Procent av BNP	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Finansiellt sparande	-1,9	-1,4	-0,7	-0,4	0,0	0,4
Strukturellt sparande	-0,9	-0,5	-0,4	-0,3	-0,1	0,4
BNP-gap	-1,9	-1,4	-0,8	-0,1	0,1	0,0

5

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Stabiliserings- och budgetpolitik

- Lågkonjunkturen snart över. Balanserat konjunkturläge under 2016 eller 2017.
- En ambitiös Keynesiansk stabiliseringspolitik kräver att vi klarar att återta underskott som uppstått.
- Varaktiga utgiftsökningar måste också finansieras.
- Kona-för-kona räcker inte för att återta underskotten som har uppstått under lågkonjunkturen.
- *Regeringen bryter mot det finanspolitiska ramverket.*

6

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Omprovning av överskottsmålet

- Överskottsmålets nivå bör omprövas, regelbundet men sällan.
- Överskottsmålet bör inte omfatta pensionssystemet.
- Tidigare har överskottsmålet nåtts genom ett sparande i pensionssystemet på 1 procent av BNP.
- Det har funnits ett "implicit" balansmål för staten och kommunerna. Bör göras explicit!
- Antingen bör politiken läggas om eller målet ändras – annars undergrävs ramverket.

7

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Arbetsmarknaden

- Vissa av regeringens åtgärder har positiva effekter på arbetslösheten
 - Men dessa är små, framförallt i relation till målet om EUs lägsta arbetslöshet genom ökad sysselsättning.
- Det finns goda argument för att höja A-kasseersättningen och avskaffa den sänkta arbetsgivaravgiften för unga
 - Regeringen borde redovisa sysselsättningseffekterna av sin politik för att tydliggöra målkonflikter
 - Reformerna uppskattas höja arbetslösheten med ca 30 000 personer.

8

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Arbetsmarknaden

- Arbetskraftsdeltagandet och sysselsättningsgraden högst inom EU.
- Arbetslösheten under snittet inom EU, men avsevärt högre än i t ex Tyskland.
- Svårt att nå regeringens arbetslöshetsmål
 - Konjunkturåterhämtningen hjälper inte mycket.
 - Strukturella åtgärder ofta i konflikt med andra mål.
 - Viktigt att stå fast vid måluppfyllelse via höjd sysselsättning och att undvika lånefinansierad expansiv finanspolitik för att uppnå kortsiktig måluppfyllelse.

9

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Tack!

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Kommentar till Finanspolitiska rådets rapport

Finansminister Magdalena Andersson
Finansutskottet
19 maj 2015

Finansdepartementet

2

AGENDA

- **Inledning**
- Kommentarer till övergripande slutsatser
- Sammanfattning

Finansdepartementet

3

Inledning

- **Flera internationella och nationella aktörer**
 - Internationellt: EU, OECD, IMF
 - Sverige: ESV, IFAU, KI, FpR
- **Viktigt med en väl fungerande extern uppföljning av finanspolitiken**
- **Mot den bakgrunden välkomnar regeringen årets rapport från Finanspolitiska rådet**

Finansdepartementet

4

AGENDA

- Inledning
- **Kommentarer till övergripande slutsatser**
 - Det ekonomiska läget och finanspolitiken
 - Arbetsmarknaden
 - Investeringar
- Sammanfattning

Finansdepartementet

Rådets slutsatser inom ett antal områden

- 1 Det ekonomiska läget och finanspolitiken
- 2 Arbetsmarknaden
- 3 Investeringar

Finansdepartementet

1 Det ekonomiska läget och finanspolitiken

Utsikterna positiva och underskottet behöver betas av

FINANSPOLITISKA RÅDET SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

- Utsikterna för svensk konjunkturutveckling positiva
- Det stora underskottet behöver återtogs
 - Finanspolitiken 2015-2016 i linje med ramverket
 - Vill se en snabbare ökning av det strukturella sparandet efter 2016

Finansdepartementet

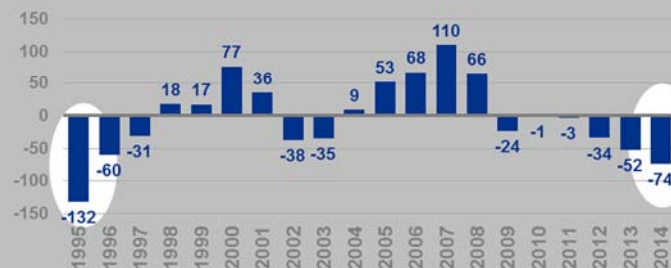
Utsikterna positiva och underskottet behöver betas av (forts.)

Kommentarer:

- Ovanlig makroekonomisk situation: BNP-återhämtning men hög arbetslöshet, låg inflation och exceptionellt låga räntor
 - Svårare avvägning för finanspolitiken
- Svagare tillväxt än väntat i Europa hämmar återhämtningen
- Underskott delvis pga ofinansierade åtgärder 2013-2014
- Underskott behöver betas av:
 - Samsyn i närtid kring hur fort detta ska ske
 - Dock bör stabiliseringspolitisk hänsyn tas enligt ramverket
 - Mot bakgrund av utdragen lågkonjunktur och osäkerhet kring utvecklingen framöver – olämpligt med en för snabb åtstramning

Största underskottet sedan krisen på 90-talet

Den offentliga sektorns finansiella sparande
Miljarder kronor

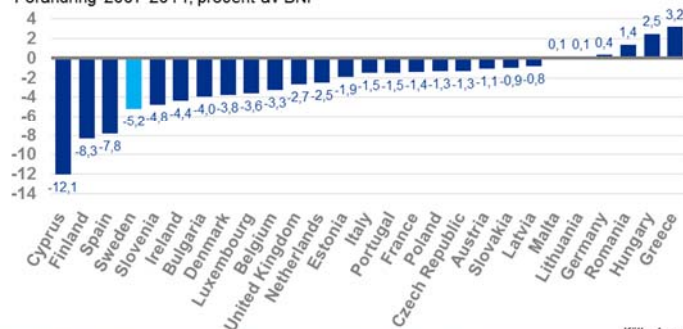
Källor: Statistiska centralbyrån och egna beräkningar

1 Det ekonomiska läget och finanspolitiken

9

2007-2014 försämrades det finansiella sparandet 5 procentenheter

Finansiellt sparande, konsoliderad offentlig sektor
Förändring 2007-2014, procent av BNP

Källa: Ameco.

Finansdepartementet

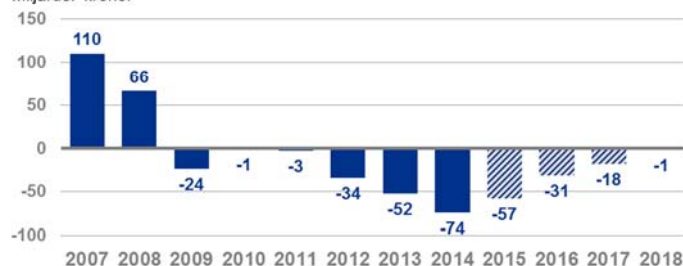

1 Det ekonomiska läget och finanspolitiken

10

Med regeringens politik minskar istället underskottet år för år

Finansiellt sparande, konsoliderad offentlig sektor
Miljarder kronor

Källa: Statistiska centralbyrån, egna beräkningar

Finansdepartementet

Översyn av målet för det finansiella sparandet

FINANSPOLITISKA RÅDET SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

- Skäl för att överskottsmålet inte ska omfatta ålderspensionssystemet (ÅP) och istället införa ett balansmål för stat och kommun

Kommentarer:

- I praktiken ett svagare mål än ett balansmål för hela offentliga sektorn de närmaste åren
- Svenska ramverket skulle avvika från stabilitets- och tillväxtpakten samt EU-kommissionens och OECD:s rekommendationer
- Kräver en omformulering av lagstiftningen

Regeringen har varit tydlig med att argumenten för en målnivå på 1 % har försvagats

Motiv

Återställa förtroendet för de offentliga finanserna och minska behovet av utländsk upplåning

Ge utrymme för stabiliseringspolitik

Möta den demografiska utmaningen

Bedömning

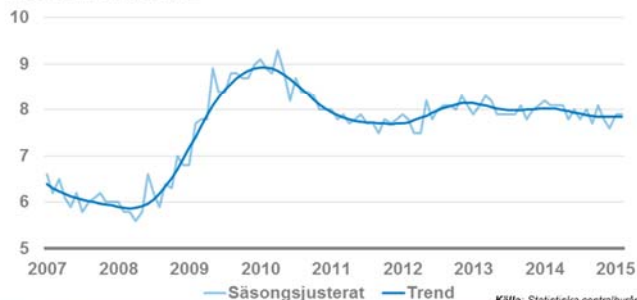
- Den offentliga sektorns bruttoskuld minskade från cirka 70 procent av BNP 1997 till drygt 40 procent 2006 – där den fortfarande är idag
- Den svenska räntepremien mot Tyskland föll från över 4 procent 1995 till runt 0 procent år 2000 och har sedan legat kvar där
- Fortsatt god möjlighet till stabiliseringspolitik även vid en lägre målnivå
- Framtiden är här – det demografiska trycket på de offentliga finanserna ligger inte längre långt i framtiden

2 Arbetsmarknaden

13

Arbetslösheten har bitit sig fast på en hög nivå

Arbetslöshet, 15–74 år
Procent av arbetskraften

Finansdepartementet

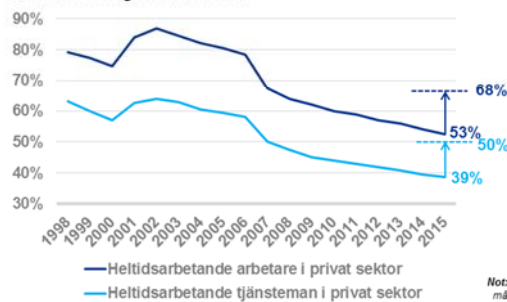
2 Arbetsmarknaden

14

Försäkringsvärdet i arbetslöshetsförsäkringen har försvagats

Arbetslöshetsförsäkringens försäkringsvärde, utfall och föreslag

Månadsinkomst från arbetslöshetsförsäkringen (första 100 dagarna) efter skatt som andel av tidigare lön efter skatt

- Sänkt ersättning och differentierad beskattning av arbetsinkomster och försäkringar har gjort att ersättningsnivån försvagats
- Förslaget förstärker försäkringsvärdet betydligt

Källa: Egna beräkningar
Not: Vid beräkningar av avdrag har antagits att månadsinkomsten är densamma för hela året.

Finansdepartementet

Sysselsättningspolitik

FINANSPOLITISKA RÅDET SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

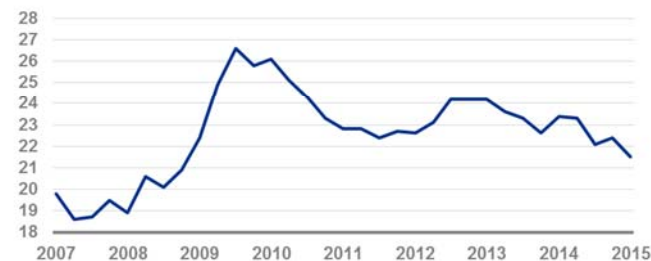
- Avvecklingen av nedsättningen av socialavgifterna är motiverad
- Höjd arbetslöshetsersättning motiverad och stärker ersättningens roll som omställningsförsäkring
- Arbetslöshetsmålet svåruppnåeligt

Kommentarer:

- De frigjorda resurserna kan användas för en mer ändamålsenlig politik – aktiv näringslivspolitik, investeringar och kompetenslyft. Att minska arbetslösheten är en av regeringens viktigaste uppgifter

Hög ungdomsarbetslöshet...

Arbetslöshet säsongsjusterat, 15-24 år
Procent av arbetskraften

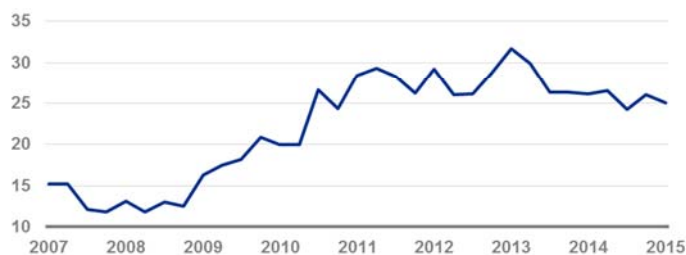

Källa: SCB, AKU.

2 Arbetsmarknaden

...och långtidsarbetslöshet

Personer som varit arbetslösa över två år (15–74 år)
Tusental

Källa: SCB, AKU.

Finansdepartementet

2 Arbetsmarknaden

18

Regeringens mål

- Regeringen har höga ambitioner när det gäller att pressa ned arbetslösheten
- Arbetslösheten har sjunkit tillbaka men är fortsatt hög bland personer med högst grundskoleutbildning
 - Bred politik för minskad arbetslöshet men i stor utsträckning inriktad på att minska arbetslösheten hos denna grupp
- Regeringen följer utvecklingen på arbetsmarknaden noga och följer upp politikens inriktning för att anpassas efter utmaningarna
- Regeringen kommer att återkomma med uppföljning av arbetsmarknadsläget, målet och politiken

Finansdepartementet

Prioriteringen av investeringar bör förbättras

FINANSPOLITISKA RÅDET SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

- Inga belägg för att investeringsvolymen i vägar och järnvägar är eftersatt
- Analys av investeringsplanen 2010-2021 visar att dåvarande regeringens prioriteringar var samhällsekonomiskt ineffektiva

Kommentarer:

- Infrastrukturen måste underhållas och utvecklas på ett effektivt och ändamålsenligt sätt
 - Noga utvalda investeringar ska kombineras med noga utvalda åtgärder av annat slag
- Ny infrastrukturproposition planeras till hösten 2016 – regeringen kommer överväga hur prioriteringen av åtgärder kan förbättras

AGENDA

- Inledning
- Kommentarer till övergripande slutsatser
- **Sammanfattning**

Sammanfattning

- Vi befinner oss i en konjunkturåterhämtning
 - Men ovanlig makroekonomisk situation
- Underskott behöver betas av och det finns samsyn kring hur fort detta ska ske i närtid
- Men mot bakgrund av den utdragna lågkonjunkturen och osäkerheten kring utvecklingen framöver anser vi att så stora skattehöjningar och nedskärningar som rådet förespråkar inte är lämpliga
- Samsyn kring slopande av sänkta socialavgifter och behovet av att höja arbetslöshetsförsäkringen
- Ambitiöst jobb mål
- Prioritering av investeringar kan förbättras